

ЮНАК

1111111
1

Зміст

сторінка

- 1 З гаври Старого Вовка
- 2 Водії Міжпланетних Ракет
- 4 Незвичайні Пригоди Дідіму Каіра
- 6 Таємниці Цікавого Світу
- 8 Загублене Плем'я
- 11 Чи знаєш, що?
- 12 Ю. П. З. — Фотомонтаж
- 18 Розумні Тварини Моря
- 20 Майстеркування
- 22 Мандрівне Лещатарство
- 23 Гokus-Пokus
- 3 Загадки
- 24 Все Доброї Гадки
Пластові Усмішки

СІЧЕНЬ 1963

"Юнак" — журнал пластового юнацтва, видає Головна Пластова Булава. Редагує Колегія. Відповідальний Редактор: Любомир Онишкевич. Ілюстратор: Тит Геврик. Мовна коректа Левко Ромен. Технічне оформлення: Мирон Баб'юк. Ілюстрації: Тит Геврик, Мотря Головінська, Ярема Козак. Тираж 2000 примірників.

Адреса Редакції:

Lubomyr S. Onyshkevych
14 Grove Street
Arlington, Mass., U.S.A.

Адреса Адміністрації:

"Plast"
2199 Bloor St. W.
Toronto, Ont., Canada.

З гаври СТАРОГО ВОВКА

Дорогий Друже!

Дорога Подруго!

Дозволь мені представити — “ЮНАК” — член пластового Юнацтва, такий же, як і Ти. А я — Старий Вовк, сторож того журналу. Ось сиджу в лісах-нетрях, у своїй печері-гаврі і пишу листа цього до Тебе...

Довго вже чекали ми всі на наш власний юнацький журнал. І ось він тут! Ось — “ЮНАК” — Твій журнал, журнал для Тебе! В ньому цікаві гри і оповідання, пригоди і спорт, жарти і рисунки, поради і розваги... В ньому і про таємниці всілякі цікавого світу цього і про все, що лише цікавить Тебе... Але найважливіше: в ньому про Тебе і про Твоїх товаришів і товаришок. Бож це Твій журнал і тільки те в ньому друкуватись буде, що цікаве Тобі, що захоплює Тебе!

Але тому, що це Твій журнал, Ти мусиш сам працювати для нього. Бож, щоб такий журнал видати, треба багато рук і багато сил і багато розумів. І тому я на цьому місці

**ІМЕНУЮ ТЕБЕ СПІВРЕДАКТОРОМ
І РЕПОРТЕРОМ**

нашого журналу! Ти його редагуватимеш, Ти

до нього писатимеш про своє життя, про життя свого Куреня і Гуртка, про мандрівки і табори, які Ти відбудув, про все, що Тебе цікавить.

— Як репортер Ти маєш бути “очима і вухами” нашого журналу і присилати йому все, що чимось помітне і цікаве.

— Як редактор Ти маєш підбирати матеріал до цього нашого журналу. Ти маєш висловлювати свої думки, що на Твою думку треба було б містити в ньому, а чого — ні. Ти повинен подавати — що Тебе цікавить, що цікавить Твоїх друзів. Пам’ятай, що Ти редагуєш цей журнал для себе і для всіх друзів Твоїх-юнаків. І коли знайдеш щось таке, що може цікавити їх — чи то в Твоїй стінгазетці, чи в книжці, чи в іншому журналі, чи де-небудь — присилай мені, до Твого журналу.

Ось такий то мій лист на сьогодні до Тебе. А коли Ти відпишеш мені? Чекаю Твого листа нетерпляче!

З дружнім

СКОБ!

Старий Вовк

гутірка старого вовка

ВОДІ МІЖПЛЯНЕТАРНИХ РАКЕТ

Багато дечого чуємо і читаємо про міжпланетні ракети та про славних і безстрашних астронавтів. Кожному відомі їхні імена, преса прославляє їхні геройські подвиги. Кожний нарід, з якого походить щоразу то новий переможець просторів, є гордий за свого земляка, що кружляє з неймовірною донедавна швидкістю довкола Землі.

Цікаво подумати, чи кожний, хто тільки забажає, може стати астронавтом?

Відомо, що їх вибирають з-поміж великої кількості визначних летунів, які добровільно зголошують свою готовність стати модерними піонерами людства, прокладати нові шляхи у просторах усесвіту. Багато зголошується до проби, та тільки деякі з них переходять її з успіхом і попадають у ряди астронавтів.

Які ж то вимоги стоять перед кандидатами до цього почесного, але нелегкого звання?

Перш за все мусять кандидати на астронавтів бути бездоганно здоровими. Усі органи їхнього тіла, як серце, кровonosні судини, легені, нервова система і т. д., мусять бути якнайздоровіші та витривалі. Тобто, вони мусять завжди дбати про своє здоров'я.

Їхні змісли, а перш за все зір і слух, мусять бути незвичайно вироблені, здібні сприймати всілякі сигнали. Вони мусять їх постійно, упро-

довж довшого часу, розвивати і удосконалювати.

Вони мусять бути дуже *сумлінними* у виконванні своїх обов'язків, бо від цього залежить не тільки їх власне життя, але й життя їхніх друзів.

Вони мусять бути дуже *точними* у виконванні чинностей, бо будь-яке спізнення може спричинити дуже поважні наслідки, навіть їх власну загибель. Вони мусять бути дуже *ощадні* у збереженні власних фізичних сил, бо ніколи не відомо, чи їм не прийдеться витривати до останніх меж людської сили. Вони мусять бути також дуже *зрівноваженими*, бо їх завдання вимагає дуже спокійної, дуже опанованої дії і поведінки. Вони мусять завжди бути *доброї думки* і ніколи не

попадати в зневіру чи розпач, навіть у найтяжчих умовах.

Не можуть водії міжпланетних ракет мати якихнебудь звичок чи *налогів*, без заспокоєння яких не могли б обійтися, бо їм доводиться довгий час перебувати в кабінетах і охоронних одягах, в особливих умовах, які обмежують свободу.

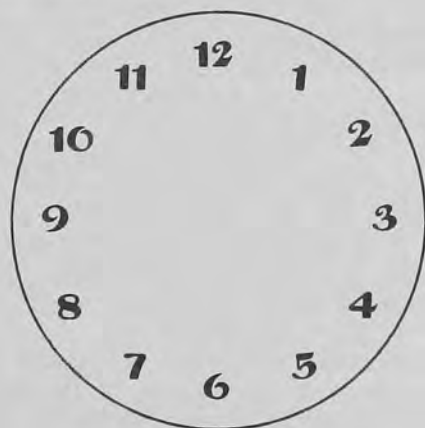
А понад ці всі вимоги астронавти мусять відзначитися великою *відвагою* і готовістю *посвятити для ідеї* добра і поступу їхньої країни і цілого людства.

Іншими словами кажучи, астронавти мусять визначитися усіма прикметами тіла і духа, які ми хочемо засвоїти собі нашою *великою грою*, що її навчив нас наш Основник ДРОТ.

ЧИСЛО 1.

Так поділити циферблат годинника на 6 частин, щоб у кожній з них було по два числа, причому суми цих двох чисел у кожній із шести частин мають бути рівні між собою.

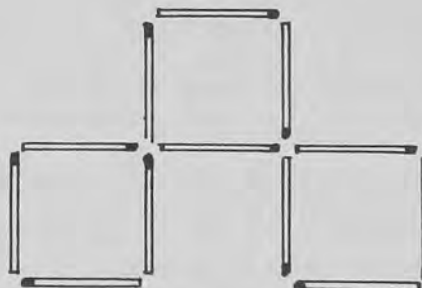

ЧИСЛО 2.

Напиши число 100 п'ятьма трійками.

ЧИСЛО 3.

З дванадцяти сірників зложено три однакові квадрати (як на рисунку). Переклади три сірники так, щоб мати п'ять квадратів!

ЧИСЛО 4.

Як розкласти 45 горіхів на десять тарілок так, щоб у кожній тарілці була різна кількість горіхів.

НЕЗВИЧАЙНІ ПРИГОДИ Діди́му Каїра

(АБОЖ ДЛЯ ЧОГО ДІДИМУ КАІРА ПРОМАНДРУВАВ 2500 МИЛЬ)

Хто такий Діди́му Каїра? Це молодий юнак південно-африканського племені Тумбука. Його батьківщина це країна Ньясаланд, яка у федерації з Родезією становить британський протекторат.

У його житті бували незвичайні пригоди вже від самого початку. Його мати не мала надії його прокормити і виховати, тож поклала у кошик і пустила пливти долі рікою. Одначе його виловили і повернули назад до неї. Тоді їй надали йому ім'я Діди́му.

Малим хлопчиною помагав Діди́му обробляти клаптик кукурудзяного поля. Як трішки підріс, щодня бив ногами пішки 16 миль до місійної школи, хоч першого дня його нагнали додому, бо був зовсім голий. Та ці труднощі не зражують завзятого Діди́му. По скінченні початкової школи він дістається до середньої (гайскул), де здобуває високі оцінки і навчається дечого про далеку Америку. Кінчаючи середню освіту, Діди́му довідується, що дехто з африканців дістався на університет у США.

В його країні на три мільйони населення тільки 22 африканців мали високу освіту. Діди́му вирішив і собі якось дістатись на котрийсь із американських університетів. Його мати не противилась тим намірам, хоч не знала, де та Америка є. Вона дала йому декілька фунтів кукурудзяної муки, що мала вистачати на дорогу.

У жовтні 1958 року Діди́му вирушив босий у дорогу. На собі мав тільки сорочку і штанці кольору "хакі", у мішечку мамину муку і біблію. Пішов на пієніч у напрямі Єгипту, бо там сподівався легше знайти нагоду дістатися на американський корабель. За три дні дійшов до кордону своєї країни і перейшов до Танганьїки.

Доки стало йому муки, їв паланички, які пік у гостинних селян, а далі пустився крізь дикую країну слонів, жахливих мух "тсе-тсе" та говорячих ("перемовних") барабанів.

У малих, дуже віддалених одне від одного містечках, заробляв на прожиток по кілька центів надень, помагаючи мешканцям у домашній роботі. У часі мандрівки перейшов на дієту з бананів.

Ішов у сухому сезоні і в дощеву пору, у пилюзі, що сліпила очі, та крізь заражені-отруйні джуглі.

Він завжди наново вчився трьох слів мовою людей, крізь оселі яких проходив: "їсти, вода, заробіток". Раз прокинувся вночі побіч чорної гадюки, яка, на щастя, не зробила йому ніякої шкоди, але його випадкового товариша мандрівки вкусила в ногу, і він помер.

Час до часу відпочивав. Голодний та знеможений, молився і читав святе письмо, яке мав із собою і шукав там сили духа, витривалості і потіхи.

В січні 1960 року опинився в Кампалі (Уганда), промандрувавши продовж 15-ти місяців 1000 миль — пішки і босий.

Там, щоб заробити на дальшу дорогу, найнявся носити цеглу на будові. Випадково пізнав там іншого молодого чоловіка і пішов з ним до тамтешньої американської бібліотеки (The U.S. Information Service). Там знайшов він книжку з адресами американських університетів. Він відкрив її навмання і відписав одного із них, а саме "Skagit Valley College". Не довго думаючи, вислав прохання про прийняття до цього каледжу. За два тижні дістав радісну новину: його прийняли, він може старатися про стипендію, а каледж міг би йому підшукати працю. Треба було "тільки" поконатися ще десять тисяч миль, що ділили його від США.

Він вистарав листовно потрібний йому тепер ньясаландський пашпорт, а за запрацьовані гроші купив собі перші в житті черевики, які сподівався, придадуться йому колись на кораблі або вже в Америці.

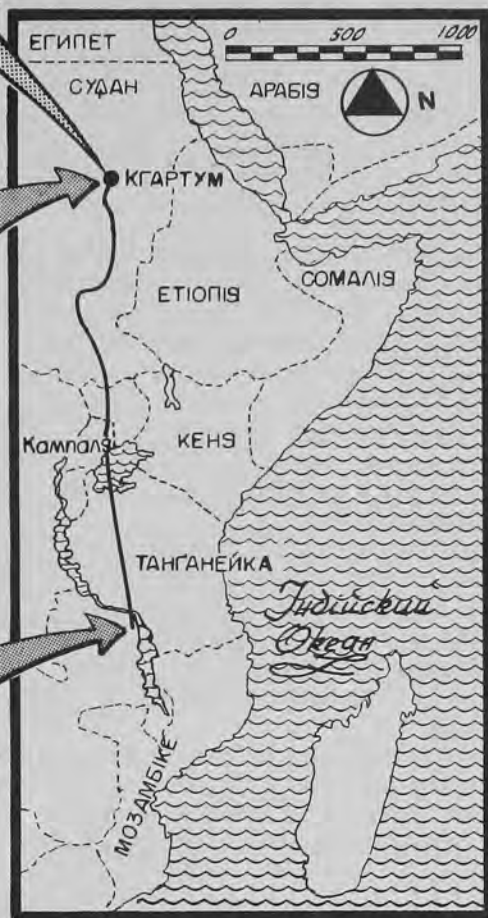
І пустився Діди́му Каїра знов пішки у да-

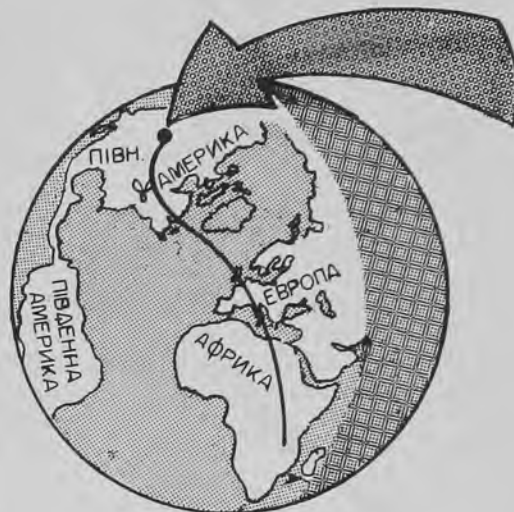
ЛІТАКОМ ДО
ЗДА

ПРИБУВ У ВЕРЕСНІ
1960 РОКУ

ВИРУШИВ В
МАНДРІВКУ У
ЖОВТНІ 1958 РОКУ

„Skagit Valley College”
ПРИБУВ У ГРУДНІ 1960 Р

льшу мандрівку. Він ішов через країну голих диких племен. Зі страху перед ними ішов переважно вночі. Знов переносив самотність, голод, спрагу і страх. Денно проходив 20-30 миль. В кінці дійшов до міста Юба в Судані над рікою Нілем. Там дістався на корабель, який віз в'язнів. Він ночував у смердючих каютах разом із ними.

26 вересня 1961 року Дідіму з'явився у консуля США в місті Хартум у Судані, промандрувавши досі 2500 миль, та просив візи до Америки.

Як відомо, хто їде на студії до США, мусять мати гроші або запевнення від когось, що він не стане тягарем для держави. Тож консуль стояв перед питанням, що зробити з Дідіму, який уже відбув таку далеку подорож і відіслати його додому не було так легко. Вкінці він написав про те до „Skagit Valley College”. Громадяни міста Монт Вернон і декан університету зібрали гроші на подорож для Дідіму і підшукали для нього опікунів.

У тому часі, коли вирішувалась його дальша доля, Дідіму жив разом з урядовцями консуляту і багато читав. До нього підходили комуністи і намагалися намовити його, щоб їхав на студії до Москви. Однак Дідіму не погодився,

хоч і там обіщували йому стипендію та інші корисні умови. „Я — каже він — християнин, а крім цього мій народ хоче визволитись від імперіялізму, а комунізм, це тільки його інша форма”.

16 грудня 1961 року він відлетів з Хартуму, а вже 20 грудня був на університеті, на західньому побережжі американського континенту, де його сердечно вітали.

За два роки відбув Дідіму Каїра 12 000-милеву подорож. „Я сподіваюся бути колись президентом, прем'єром або якимсь іншим визначним мужем моєї країни” — каже він зовсім поважно і з гордістю. І хоч з нього дехто, може, й сміється, він тим не бентежиться.

Тепер він завзято студіює і намагається спровадити більше студентів-земляків. Декількох пощастило йому вже влаштувати.

Він уклав собі такий план:

1960 — 1970 Студії з осягненням докторату з фізики і політичних наук,

1970 — 1990 Учителювання в школах Ньясаланду, праця в уряді і заснування родини.

Він каже: „КОЛИСЬ МІЙ НАРОД ЗДОБУДЕ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ. Я БУДУ СТАРАТИСЯ ЦЮ СВОБОДУ І НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ЗАКРІПИТИ”.

Вересень 1918-го року. Західній фронт. Американське військо готується до однієї із найбільших офензив першої світової війни, — приготовляють атаку на сильно озброєні та зміцнені німецькі позиції, які вбилися клином поміж частини альянтів, унеможливаючи цим транспорт зброї і харчів та перериваючи лінії зв'язку. Підготовка до атаки йде на велику скалю і — самозрозуміло — у якнайбільшій таємниці. Якщо б вороги довідались про пляновану офензиву, то все пішло б намарне — атаку правдоподібно відбили б, а при тому згнуло б дуже багато вояків, які ішли б просто на кулі супротивника...

В цієї час на фронт приїздить молодий американський офіцер, який саме скінчив школу контр-розвідки у Вашингтоні. Він відразу береться до роботи — перехоплювання радіом переданих вісток і відчитування їх. Зараз першого дня ловить він одну таку зашифровану вістку і відчитує її. Це викликає великі враження в американському генеральному штабі — пляни змінюють, наступ відкликають.

Що сталося? Що це була за депеша, що довелося аж стримати підготовлену офензиву? Чи була це вістка про рух нових ворожих військ? Чи про велику силу противника?

Ні, зовсім ні. Виявляється, що це була депеша надана самими американцями, у їхньому таємному письмі-шифрі. Але ж — якщо молодий, недосвідчений юнак зумів “розкусити” цей шифр в так короткому часі, то напевно розв'язали його і німці, які мали в цій ділянці першорядних спеціалістів. Усі вістки при підготовці офензиви передавані були в цім шифрі... Ворог напевно знає докладно про пляновану атаку! І дійсно, по війні довідались, що німці знали навіть годину запланованої першої атаки і чекали на неї в засідці.

Ця мала історія показує, якого великого значення є шифр — у війні і підчас миру також. Без таємних письм не можливо було б нічого підготувати в часі війни, як теж не було б можливо втримати ніяких дипломатичних таємниць. Важність шифрів зростає з часом — у новіших часах вони важніші, як колись, бож тепер війська багатьох країн порозкидані по цілому світі і вістки треба передавати радіохвилями, які ворог завжди може переловити. Тому кожна країна в світі має велику кількість спеціалістів у складанні і розв'язуванні шифрів, які вживають найбільш модерних засобів науки і техніки, як наприклад — величезні “думаючі машини” — калькулятори.

Наука про складання і розв'язування шифрів називається “Криптографія” від слова “криптос” — скритий; люди, які тим займаються, звуться “криптографами”. Розвідка і контр-розвідка кожної країни має звичайно багато таких криптографів; їхня праця надзвичайно важна — бож від розв'язання одного шифру може колись залежати вислід цілої війни!

Розв'язувати шифри — річ дуже складна. Уживають до того різних метод, наприклад методу числення букв. Це полягає на тому, що в кожній мові різні букви не приходять однаково часто — наприклад в англійській мові найчастіше стрічаються букви “e” і “t” (тому в азбуці Морзе ті букви найкоротші — лиш одна риска, або крапка!). Коли криптограф дістає депешу, яку треба відчитати, а він не знає даного шифру, то він числить різні знаки в цій депеші. Тоді правдоподібно знаки, які стрічаються найчастіше, це “e” і “t” — якщо ця депеша писана в англійській мові. Очевидно, не знати, яку мову вжив ворог — і це дуже утруднює відчитування депеш, бож мов на світі безліч і кожна з них можна вживати, щоб змитити ворога!

Навіть, коли вживають звичайної мови, як напр. англійську чи німецьку, стараються вживати різні незвичайні слова і звороти, щоб ворог не мав “ключа” до відчитання шифру. Тому в таємній депеші ніколи не можна вживати стандартних, утертих фраз — бо по них дуже

легко дійти до “ключа” шифру.

Наприклад, оповідають таку історію: У часі другої світової війни англійці довго уживали одного шифру, якого німці ніяк не могли розв'язати. Аж раз один потайний агент у Швейцарії допустився великої помилки: надав радіом до Англії таємну депешу, зашифровану в тому шифрі, яка починалася “Дорогий пане...” Очевидно, німці ту депешу переловили, шифр відчитали, що коштувало життя багатьом шпигунам у Німеччині... І все через отаку дрібну помилку!

Шифри бувають різних родів. Найпростіші ті, які просто підставляють за кожен знак якийсь знак. Наприклад:

а — !
б — %
в — \$ і так далше.

Такі шифри досить легко відчитати, хоч не завжди — деякі відміни досить складні. Наприклад, деякі шифри не уживають окремих знаків на кожен знак, а лиш позицію крапки чи риски тощо. Такі депеші легко сховати на фотографіях; от послає хтось знімку своєї рідні, здавалося б — знімка зовсім невинна: хата, діти, собака... Але заховані на цій знімці є маленькі крапки, які не побачиш, якщо не будеш шукати за ними з більшувальним склом... А

кожна з тих крапок щось значить, разом вони передають вістку, може і про якийсь надзвичайно важний секрет.

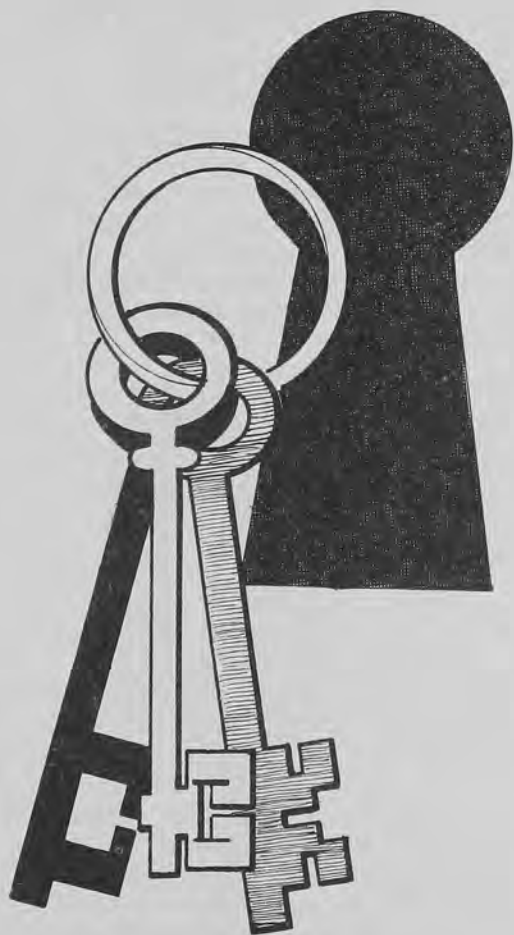
Різні є способи заховати таємну вістку в найбільш невинному листі. Наприклад прочитай наступний уривок:

“Зараз нам баба на час принесла торт, молоко, сир, також і тістечка. Стіл так накривши ми тут добре попоїли. Винесли сніп на двір, бо це вже зараз свята минули. (Наш дід завжди кладе коло вікон дідуха). От, такі свята були!”

Чи ж не звучить це зовсім лагідно? І хто б подумав, що цей лист передає наказ “застрілити президента”! Але прочитай лиш останню букву кожного другого слова і відчитаєш цей страшний наказ! Очевидно — це дуже простий спосіб, речі можна багато більше скомплікувати. Наприклад — можна вживати першу букву по кожній крапці чи комі тощо. Також можна вживати слова різної довжини (числа буков), які б мали якесь значення — можливостей без ліку! Ану — спробуй сам уложити якийсь шифр і дай своїм товаришам, чи відчитають?

Одначе, який тяжкий шифр не був би — його таки можна відчитати, якщо лише знати відповідні способи. Тож пам'ятаймо — “мовчанка — золото”, навіть у світі шифрів...

СМ

ШИФР У ПРИГОДІ

Якщо вміє хтось відчитувати шифри, то це може прийти йому в пригоді — може навіть спасти йому життя! Оповідають таку історію про одного славного в'язня, який мав згинуть під гільотиною підчас французької революції: день перед езекуцією він одержав від рідні чисту сорочку. На рукаві знайшов напис:

ЛБРМІЧЬ ТГ КПТІХ ГЕТФОФУ

Цілу ніч мучився він, стараючись відчитати цю депешу — вкінці спробував підкладати наступні букви (Б за А, В за Б іт.) Коли це зробив, відчитав легко:

КАПЛИЦЯ СВ ЙОСИФ ВІДСУНУТИ

Він тоді попросив, щоб перед смертю дозволили йому перебути пів години в тюремній каплиці. Йому це дозволили і лишили його там самого. Скоро спробував він відсунути образ святого Йосифа — і дійсно він відсувався! За образом був отвір, яким наш в'язень утік поза тюремні мурі і так уникнув певної смерти.

Наукова експедиція посувалася повільно через висоти Кордільєрів. Ця експедиція, як і всі інші, пройшла через прибережні пустелі та піднялася стрімкими урвищами в гори, що покриті високими травами, над якими піднімаються гребені синіх, червоних, чорних і брунатних скель, завершених сніговими шпилями і льодниками.

Ця експедиція, як і багато інших, не йшла досліджувати ці гори, і великі будови з тесаного каменя, що залишили там славні гірські індіани — Інки, тільки переходила впоперек через гірські хребти і спускалась на другий бік у край вогкий і гарячий. В край, покритий густию джунглюю, де зелень рослин заступає обрій і небо, де дощі виливаються з неба мов з відра, і гаряче душне повітря пронизують крики барвистих птах і диких звірів.

В ці безмежні непрохідні зелені простори йшла вже не одна експедиція, щоб відшукати загублене "Плем'я Будови".

50 років тому, чи трохи раніше, державна експедиція заблукала в джунглях. Насунулись хмари і густі дощі йшли багато днів. Індіанські носії тривожились і казали, що то "Плакучий бог" виганяє їх з джунглі, і кінець-кінцем покинули свої тягарі і повтікали. Повінь забрала більшість виряду, і тільки три науковці блукали без доріг мокрими джунглями.

Коли дощі минули, ще багато днів пробивалися вони через зелені зарослі гущі, аж вийшли на верховину, де ліс порідшав і де-не-де показалися галявини та стало легше йти. Незабаром знайшли вони залишки якоїсь давно неживаної дороги і подалися нею. Проходили і повз інші сліди організованого життя, але ні оселі, ні людей не бачили.

ЗАГУБЛЕНЕ ПЛЕМ'Я

На третій день, коли йдучи вони оглянулись, то побачили, що за ними йде рівна лава бійців. Здрігнулися, хотіли кинутись вперед, але перед ними уперек дороги стала друга лава бійців, а з боків, з лісу також безгучно вийшли бійці. Одягнуті в ясні, барвисто-ткані полотна, підпере-

зані поясами з червоно-чорними візерунками і з символічними малиновими головами орлів, тигрів та інших звірів на плечах і на шапках, вони стояли маєстатично зі списами в руках.

Без слова всі повернулися і рушили вперед. І от так, не знаючи чи вони полонені чи шановані гості, науковці прийшли у супроводі бійців до великого міста.

Будинки і вали міста збудовані були з великих тесаних каменів, вулиці правильно розташовані. Місто це не було селищем дикунів, бо збудоване не випадково, а за мудрим пляном.

Ідучи містом науковці зустрічали інших людей у барвистій одежі, що йшли у різних напрямках, бачили ткачів, теслярів та інших ремісників при роботі. Видно було, що ці люди мають якийсь певний устрій та організацію, і кожний робить своє діло.

Науковців прийняли у місті добре і з цікавленням вони спостерігали тамтешнє життя. Незабаром помітили вони, що місто дуже

велике, а населення мало, і нових мешканевих будинків ніхто не буде. Будівничих було видно тільки коло великого храму посередині міста, який вони поправляли, підмазували і утримували в порядку з великою дбайливістю. Колони і портали цього великого будинку покриті були символами і малюнками сонця, kota, хмар та іншими.

Кожного ранку всі мешканці міста сходилися перед цим будинком і тихо чекали сходу сонця. Коли перші промені золотом покрили шпиль довколишніх гір і знаки на вершку будинку засвітилися, всі індіяни заспівали величну пісню, кланялися перед будинком, а потім розходились у різні сторони по своїх справах.

Запитали науковці, хто збудував цей будинок. Сказали індіяни, що вони не знають.

Запитали науковці, що знаки і символи на стінах будинку означають. Дивились індіяни один на одного запитливо і відповіли, що значення знаків давно всі вже забули.

Запитали науковці, чому вони коло будинку сходяться і йому поклоняються. Відповіли індіяни, що не знають чому, але що завжди так робили і певне це для добра, а не для шкоди.

Запитали науковці, хто ті їхні предки були, що якусь вість для них на стінах храму написали. Усміхались індіяни і казали, що їм це не важне, що за значення символів купити нічого не можна, а пам'яттю предків ні наїстись, ні напитись не можна. Це все для них безвартісне і вони живуть, працюють і полюють щасливо без цього всього.

За декілька тижнів науковці з міста того втекли і довго йшли джунглями на захід, аж прибули до підгір'я Кордільєрів. Знайшли їх там гірники й перевели назад до цивілізованого світу. Науковці написали звіт зі своєї експедиції, тільки не знали вони, де саме є те дивне

місто з тим плем'ям, що ні назви, ні минувшини своєї не знає.

Від того часу не одна вже експедиція переходила через гори та спускалася в непрохідні зелені простори джунглів, щоб відшукати загублене плем'я з будинком. Усі вони верталися, не знайшовши ні того міста, ні якогось цивілізованого племені, ніби там його ніколи й не було. Знаходили тільки дикунів, вдягнених у червоні пояски із клаптиком матерії між ногами, пов'язками на руках і ногах та барвистими перами на круглих шапках. Селища їх малі, погані, тільки декілька солом'яних хат, у яких спільно живуть кілька родин. Кожна родина сама для себе полює, шие і все робить — ні ремісників ні організації ніякої вони не мають.

Цивілізованого племені і міста великого знайти і дослідницькі експедиції не могли.

Аж одного разу якийсь дикун сказав, що пригадує, як хтось розказував про старе забуте селище. За трохи скляних блискучок він повів дослідників у ліс, де довго вони шукали і врешті знайшли руїни великого будинку. Травою і кущами заросло все місто, а незнані символи потемніли і далі дивилися зі стін будинку у вічність.

Коло будинку ніхто не жив; ніхто не приходив тим різьбленим каменям поклонятися...

Ось так те плем'я, що не дбало про мудрість віків, яку предки їхні гірким досвідом придбали, ось так те плем'я, що не цікавилось значенням своєї віри, згубивши досвід і значення своєї спадщини, розбрилось по джунглі і загубилось навіки.

Не один народ і не одно плем'я в історії людства зникло без сліду. Де обри, де половці, де готи та інші номади? Пропали вони — тільки згадку лишили.

Інші народи на пам'ять і для закріплення

своїх надбань храми величні і вежі високі збудували і на таблицях вічних мудрість свою символами написали..., і теж пропали, бо тільки символам поклонялися, а значення їх забували.

І ми зникнемо, якщо не будемо вчитися і значення нашої віри і нашої традиції не зрозуміємо. Щоб не зникнути, але вільно далі жити, ми мусимо знати і відчувати дух, що вів Велику Об'єднану Армію через простори Америки, дух, що гнав численні вози впоперек американського континенту, але також ми мусимо знати, чому предки наші йшли на смерть під Крутами, чому гриміли переможно гармати під Конотопом, під

Ромоданом, чому пісня "Ще не вмерла Україна" не втихала під Базаром.

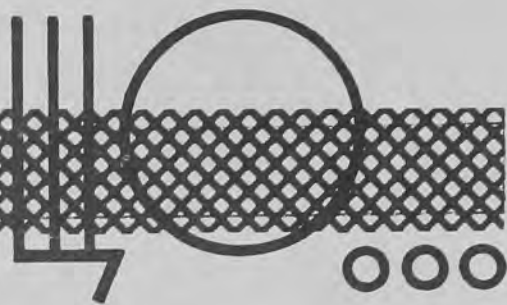
Тоді зуміємо ми звільнити з пороку віків та намулу чужої брехні світлі традиції нашого минулого. У наших душах житимуть княжі воїни, борці повстань і вояки великого Богдана; усе минуле буде нашим для вплетення у вінець України, щоб цей вінець засяяв у сяйві Волі, гомін якої пронесеться всім світом, загуде Карпатами, відіб'ється Кавказом та прокотить Чорним Морем — Козацьким морем — Славу України.

Арарат

Юрчику, скільки Тобі років?
Шість.
— Ну, ну. Шість років, а Ти майже такий
уже великий, як мій парасоль.
— А скільки років має Ваш парасоль?

Ми знаємо,

● Температура поверхні сонця є яких — 6000°C . Але в середині сонця є багато гарячіше: вчені думають, що там панує фантастична температура $40,000,000^{\circ}\text{C}$! Ця висока температура спричинює атомові реакції, подібні, як в ядерних (нуклеарних) бомбах. Усе соняшне тепло, яке ми одержуємо щодня тут, на землі, походить із тих атомових процесів унітрі сонця. Тепло це приходить на землю у формі соняшних променів; без тепла поверхня землі скоро стала б такою, що загинуло б усе життя. Найвища природня температура, яку стрічаємо на поверхні землі, є не більша, як біля $130 - 140^{\circ}\text{F}$. Найнижча — біля 150°F . Найгарячішими місцями на землі є: Долина Смерти в Каліфорнії, пустеля Сагара, Арабська Пустеля, як теж пустелі в Центральній Азії. Найхолоднішими місцями на землі є: Антарктида, Сибір, Грінляндія. Експедиція на Антарктиду в 1960-му році записала рекордову низьку температуру нижче — 190°F ! (До речі: $^{\circ}\text{F}$ означає “степені Фаренгейта”, а $^{\circ}\text{C}$ означає “степені Цельзія”. Щоб перемінити степені Фаренгейта на степені Цельзія відніми 32, поділи на 9, а тоді помнож на 5).

● Вода замерзає при 0°C (32°F), але це ще далеко не є найнижчою температурою, яку можна досягнути. Найнижча температура, яка взагалі може бути, це — 273.15°C . Це так зване “абсолютне зеро”. Цієї температури не досягнули вчені в лабораторії, але дійшли до неї дуже близько: в 1960-му році один англійський учений дійшов на одну мільйонову частину степеня Цельзія до “абсолютного зерна”, себто досягнув температуру лише на 0.000001°C вищу від найнижчої температури, яка взагалі може існувати!

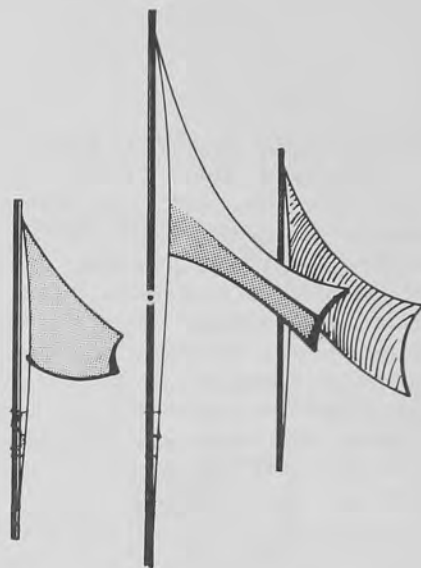
● Температура — це ніщо інше, як лише мірка руху молекул, атомів, електронів та інших частинок у речовині. При температурі “абсолютного зерна” руху цих частинок в речовині практично не існує, — тому не можна уявити собі температури нижчої за абсолютне зеро: якщо речі стоять на місці і не рухаються, то не можна уявити собі, щоб вони ще “менше не рухалися”...

● При дуже низьких температурах, близько абсолютного зерна, діються різні цікаві і дивовижні речі. Повітря перестає бути газом, а стає плинним, а тоді замерзає. Речі стають крихкі і легко ломляться — наприклад коли кинути на землю шматок замерзлого хліба, то він розіб'ється на дрібні дрібочки, мов скло. Деякі рідини, як наприклад плинний гелій, можуть випливати самі по стінках посудини. Деякі метали втрачють нагло весь свій електричний опір, так, що коли раз пустити електричний струм у колесі, зробленому з такого металю при низькій температурі, цей струм буде сам кружляти назавжди — поки температура достатньо низька.

● Навіть життя і смерть втрачють значення при таких низьких температурах. Якщо тварину чи рослину заморозити дуже швидко, то всі процеси її життя стануть, “зависнуть”, і таку тварину чи рослину можна переховувати роками. Однак вона не мертва. Її можна відморозити (знову ж дуже швидко) і вона буде знову живою! Учені робили такі експерименти із жабами, рибами та іншими живинами — і таким способом могли продовжити життя цієї тварини на довгий час.

Ю. П. З.

ІЗ ПЛАСТОВОЇ ХРОНІКИ — ЮВІЛЕЙНА ПЛАСТОВА ЗУСТРІЧ У ЗНІМКАХ

Дорогі Подруги й Друзі!

На наступних сторінках знайдете знімки із Ювілейної Пластової Зустрічі, яка відбулась цього літа на пластовій оселі "Вовча Тропа" в Іст Четгем, Нью Йорк.

Чи пам'ятаєте ще це велике пластове свято? Чи маєте ще спомини про ці ватри, змагання, зустрічі, спільне таборування, нових товаришів — про цей гарний тиждень у нашому пластуванні?

Ось на наступних сторінках світлини із цих днів. Може знайдете там себе чи своїх друзів, Чи може свій машт перед шатром? Чи може інші пам'ятні хвили-спомини?

А може в Тебе, Друже, кращі знімки? Якщо так, то пришли їх нам, до нашого журналу, а ми помістимо їх, щоб і Твої Друзі їх побачили...

А покищо — СКОБ!

Вовк-Фотограф

ФОТОРЕПОРТАЖ

НА ЗУСТРІЧІ...

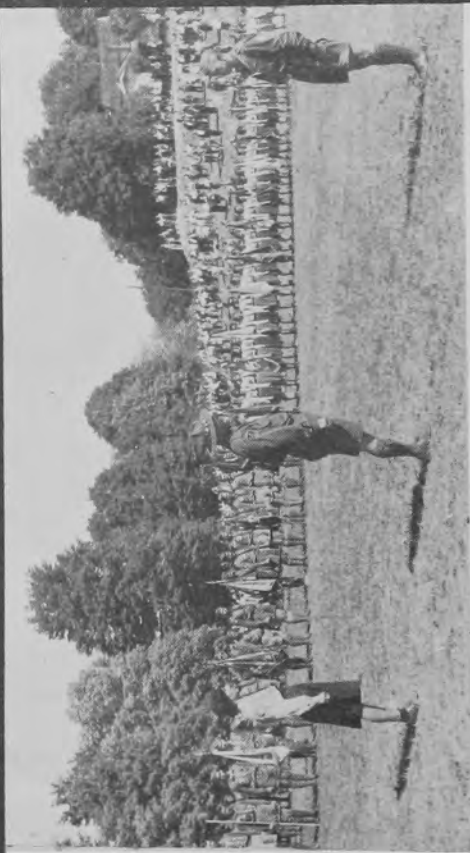
ФОТО: ПЛ. СЕН. О. КУЗЬМОВИЧ
СТ. ПЛ. Т. ГЕВРИК

АПЕЛЬ УЧАСНИКІВ ЗУСТРІЧІ

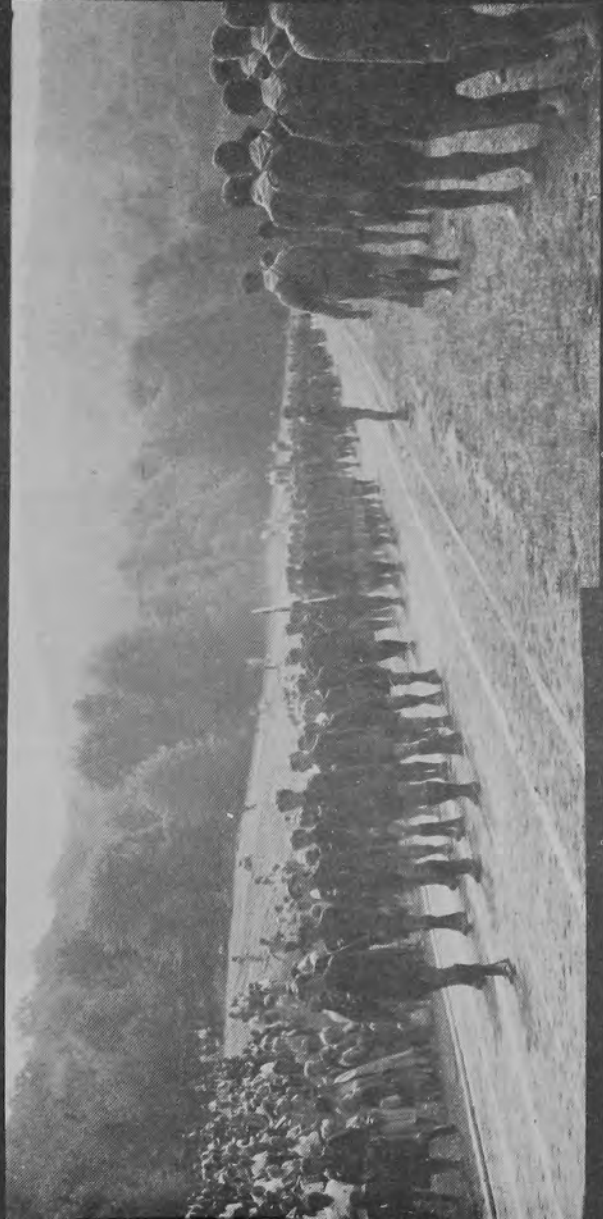
КОМУНІКАЦІЯ

Командант Ю.П.З. звітує...

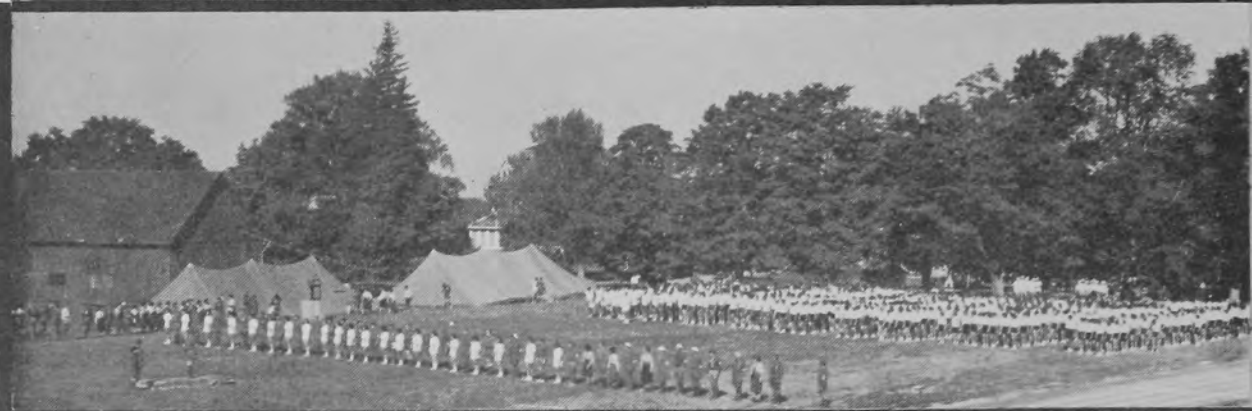
ΔΕΦΙΛΑΔΑ

ΦΟΤΟΓΡΑΦΙ ...

ΔΕΦΙΛΑΔΑ УЧАСНІКІВ ЗУСТРІЧІ НА ГОЛОВНІЙ ПЛОЩІ Ю.П.З.

Перед спортовими змаганнями:
434 ЗМАГУНІВ НА СТАРТІ...

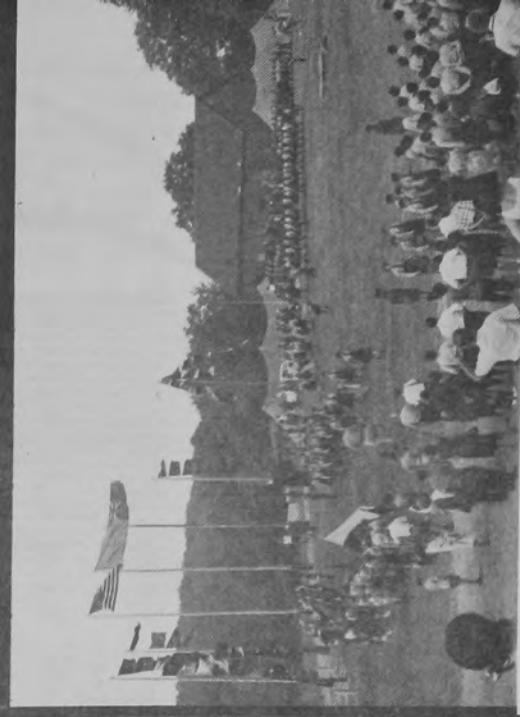
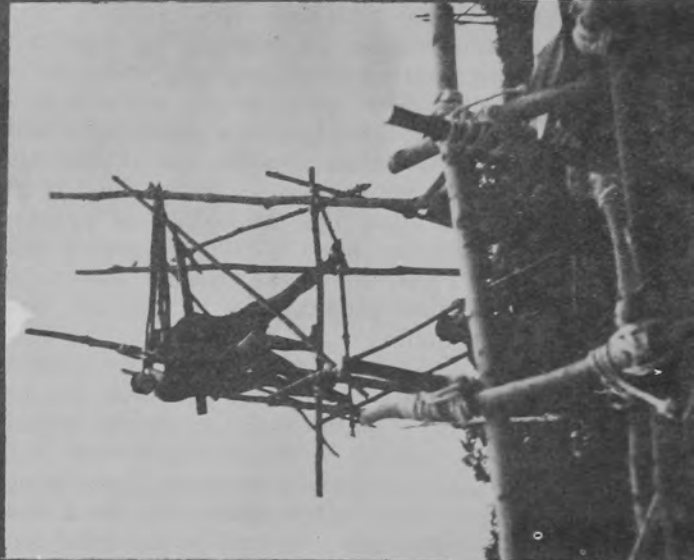
7-ий Курінь УПУО-ів

ЗМАГУНИ
З
ДІТРОЙТУ

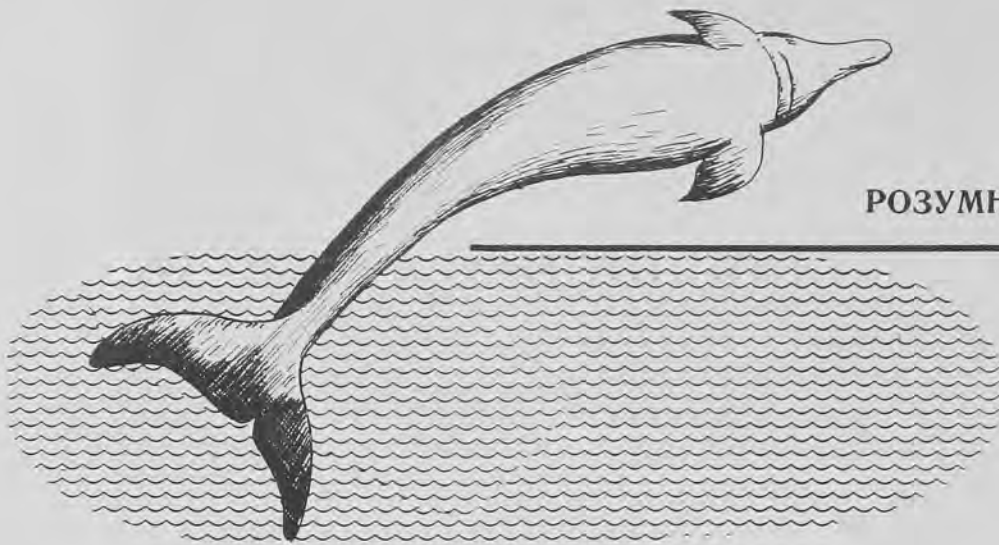

ПІОНІРКА

ЗАКРИТТЯ ЗУСТРІЧІ

РОЗУМНІ ТВАРИНИ МОРЯ

Одного літнього дня на березі моря у Новій Зеландії молода, 13-тилітня Джіль Бейкер бродила у неглибокій воді назустріч своєму “другові” — найбільш дивній тварині, яку знає світ. Напроти неї появилася на поверхні води подовгасте тіло, подібної до торпеди, тварини, підпливло поміж її ноги і зручно піднесло її вгору. Дівчина обхопила руками свого “верхівця” і “поїхала верхи” на його темному хребті. Батьки, що були біля неї подали їй водного м'яча. Вона кинула його в сторону дивної тварини, а ця відбила м'яча носом назад до Джіль. Так вони забавлялися на радість принагідних глядачів.

Цим товаришем забав молоді дівчини був дельфін. Він з часом так освоївся, що залюбки бавився із кимнебудь, дозволяв шкребтати себе по хребті, а навіть давав себе підносити з води та фотографувати. Така поведінка дельфіна не є незвичайною, бо він з природи дуже приязний і шукає товариства людей.

Уже старинний грецький філософ П्लутарх писав 2500 років тому про дельфінів, що це тварини, які люблять людину задля її самої, з приязни. “Пси і коні” — писав він — “дістають за приязнь їжу і опіку, але дельфінам дала природа те, чого шукає справжній філософ: приязність без сподіваної нагороди”.

Дельфіни це не риба, а порода малих китів, тобто ссавців, що живуть у воді, але віддихають повітрям. Вони плавають незвичайно швидко, убивають гуртом акул (б'ючи головами у найслабші місця на тілі ворога), спільно громадають і ловлять риби. Вони мають найкращий у світі “сонарний апарат”, тобто здібність при допомозі звуків відчувати наявність і віддалі до занурених під водою предметів, підводних скель тощо.

З-поміж більших ніж 20 різних порід кита, дельфінів можна розрізнити по їх мегалевому кольору шкірі, 8-12 стіп довжині та закривленій, ніби в усміху, пащі. Вагою доходять дельфіни до 300 фунтів.

Дельфін віддихає через єдину “носову” дірку, яка міститься на вершку голови і закривається, коли він під водою. Звідси походять теж його звуки, якими може вдало наслідувати різні голоси. Очі має подібні будовою до людських. Він чує через внутрішнє вухо, а змісл слуху має незвичайно розвинутий. Він може бути під водою без віддиху упродовж шости мінут. Упродовж усього свого (30-літнього) життя дельфін дримає тільки хвилинами, закриваючи очі на 1/2 до п'яти хвилин.

Існує багато історій про те, як дельфіни урятовали життя людини. Одна жінка бродила у неглибокій воді, коли враз підводна струя потягла її під воду. Але раптом вона відчула, що щось сильно випхало її на берег. Оглянувшись, побачила вона недалеко від себе дельфіна, що виглядав із води, а принагідний свідок бачив, як він її випхав із води.

Раз, під час війни, дельфіни старалися випхати на берег тратву з декількома американськими зістріленими летунами. На щастя, на березі були японці, тобто вороги, тож довелося летунам прогнати веслами непрошених рятівників.

Дельфіни потраплять робити різні інші штуки, наприклад “грати” у кошиківку, скакати через обручі тощо. Через їх умілість громадити рибу, їх часто називають “водними ковбоями”. Один рибалка оповідав, що він бачив, як десяток дельфінів оточив табун малих риб, а тоді почерзі ішли ловити їх “на сніданок”. Потім кожний із них повертався на своє місце у колі, берегти, а інший за чергою ішов ловити рибу.

Послугуюючись тим своїм “сонарним апаратом”, дельфіни потраплять також показувати дорогу кораблям через непевні місця на морі, помагають обминати підводні скелі, мілізни тощо. Довгими роками було відоме морякам ім'я славного дельфіна “Джека” біля одної пристані в Новій Зеландії. Він завжди плив перед кораблями, що припливали або відпливали з пристані, і проводив їх через небезпечні місця.

Незвичайними здібностями дельфінів цікавляться науковці. Один із них, д-р Джон Ліллі, керівник дослідного інституту в ст. Томас на Дівчих Островах, пробує зрозуміти "мову" дельфінів і навчити їх говорити по-людському.

Дельфіни дуже вдало наслідують голос людини, голос моторів, волоси птахів), а навіть голос заржавілих завісів корабельних дверей. Одного разу д-р Ліллі "насварив" дельфіна, що

галасував близько нього і перешкоджав у роботі. Дельфін "відсварився" тими самими звуками. Дружина науковця, чуючи це, засміялась. Дельфін повторив і її сміх.

Хто знає, може колись людина і дельфіни потраплять розуміти одне одного і говорити мовою свого "партнера".

*) Це родовик від "птаха" (слово ж. р.), порівняй зменшену форму "пташка".

ЦІКАВЕ ІЗ ІСТОРІЇ ПЕРЕДАВАННЯ СЕКРЕТНИХ ВІСТОК

● У старовинній Спарті полководці передавали один одному вістки таким способом: брали довгу тасьму пергамінового паперу і навивали його спіралькою на дерев'яний валок. Тоді, на цьому писали впоперек якусь таємну вістку; тасьму розвивали і посилали куди треба. Щоб відчитати таку вістку, треба було мати валок *такої самої grubини*, як і перший — тоді треба лише навинути тасьму на цей валок і відчитати. Але якщо валок не є такої grubини, як треба, то дістанемо лиш помішані букви. Спробуйте самі!

● Ще дивніший спосіб уживали старовинні греки з Атен: Коли їм треба було переслати таємну вістку до якогось віддаленого полководця, то робили вони це так: брали невідьника, голили йому волосся з голови і на цій лисій голові писали вістку. Тоді треба було чекати, поки волосся відросло. Коли невідьник мав вже гарну чуприну, яка закривала лист, його посилали до того генерала, для якого була вістка — він лиш обголив невідьникові голову і відчитав лист!

● Цей грецький спосіб може трохи довгий і не вигідний. Але ще сьогодні вживають відміни його: вістку пишуть на тілі кур'єра невидимим чорнилом. Щоб відчитати такий лист, треба дане місце на тілі освітити спеціальними, ультрафіолетовими променями.

● Ще один модерний спосіб передавання вісток: під час Другої Світової Війни німці мали багато шпигунів в Америці, які пересилали стало викрадені військові секрети до Німеччини. Дуже довгий час американська контр-розвідка не знала, як ці шпигуни це роблять. Аж вкінці відкрили цей секрет: виявилось, що німецькі шпигуни фотографували сторінки секретних американських документів, тоді поменшували фотографічно цю знімку на так званий «мікрофільм». Така поменшена знімка була величини крапки (.), і її легко було причіпити десь у листі — який виглядав зовсім невинно — під значок, у куток коверта тощо. Такі листи посилали до Іспанії або якоїсь іншої нейтральної країни, а звідти вже вони діставались до Німеччини.

● У модерних часах дуже багато таємних вісток передається радіом. Однак кожний, а з тим і ворог, може слухати радія — тож треба вістки якимось так заховати, щоб ніхто не міг їх відчитати, за винятком тих людей, для кого ця вістка призначена. Тому то вживають різні шифри, заховують вістки в музиці тощо або надають їх «помішані». Щоб це зробити, треба двох спеціальних електричних машин, з яких одна «мішає» вістку, а друга «відмішує»...

Таблиця Пластової Готовості

Майстеркування

Таблиця Пластової Готовості гуртка або куреня є дуже допоміжною в організаційному охопленні, бо на перший погляд відразу подає наочно як організаційну схему, так і особовий склад членів частини.

Виконати її дуже просто. Потрібні до цього знаряддя — це олівець, лінійка, гострий ніжик, ножиці, при більш складних моделях ще й пилючка, шліфувальний папір, клей, а понадусе — терпеливість та відчуття естетики.

Подаємо проєкт пластової готовості. В наступних числах подамо ще декілька інших таких проєктів.

ПРОЄКТ 1.

Для цього нам треба придбати твердий, картоновий папір, можливо темнявої барви (темно сіра, синя, зелена), але не справді темна. Зовсім ясний папір можна пофарбувати, але обережно: водна фарба при висиханні покорчить папір! Може бути теж і пластиковий лист або й металевий. Головне: поверхня його мусить бути гладенька.

Усі «візитівки» (особові дані, гл. зразок ч. 1) робимо на паперових карточках (розміром 2 і 1/2 інча на 3/4 інча) барви білої або ясних кольорів. Отже, для всіх членів одного гуртка буде одна барва, для членів іншого гуртка друга, і т.д. Мабуть найкраще вживати тонкий тугий папір, що його скрізь можна купити на карточки до картотеки. Тоді треба його розміряти, зазначити місця на «візитівки», виписати візитівки, а щойно опісля порозтинати. «Візитівки» виписуй так: у першій лінійці пластовий ступінь, прізвище та ім'я; у другій лінійці число дому та вулиця; у третій лінійці місцевість, число телефону.

Далі — приготуй картоновий папір. Для одного гуртка вистане 6 інчів ширини та 22 інчі довжини. Така довжина має вже місце на заголовок (назву гуртка, число) та помістить усіх

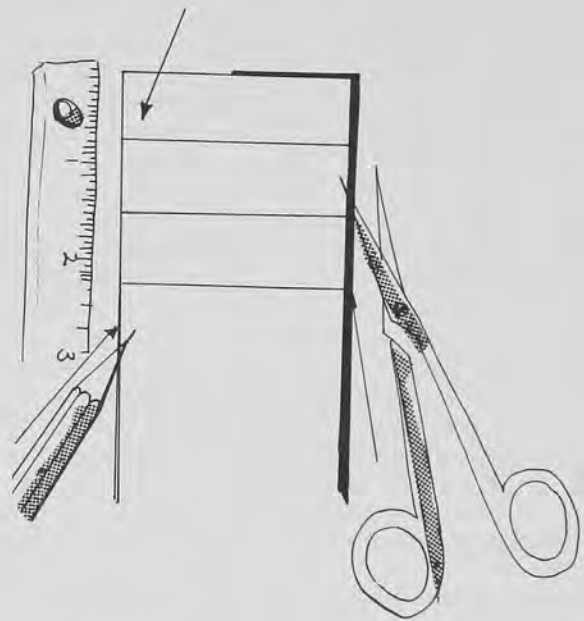

Рисунок 1.

1. Пороби виміри та проведи лінії
2. Випиши те, що треба
3. Порозтинай за лініями

12 членів, якщо їх стільки в гуртку є. Починай виміри знизу картону, залишивши 2 інчі від найнижчої «візитівки». Акуратно виміряй місце для «візитівки» (пам'ятай, кожна має 2 і 1/2 на 3/4 інча), залишаючи завжди по 1/2 інча місця поміж «візитівками». Таких місць зроби 13; можеш зробити теж і менше, якщо гурток має 6 — 8 членів тільки та нема правдоподібності, що їх буде більше. Кожне місце легенько обрамуй олівцем.

Над першим горішнім місцем напиши Впорядник, над дальшими (дивись — зразок 2) — напиши ГУРТКОВИЙ, ЗАСТУПНИК, ПИСАР, СКАРБНИК, ГОСПОДАР. Тепер мо-

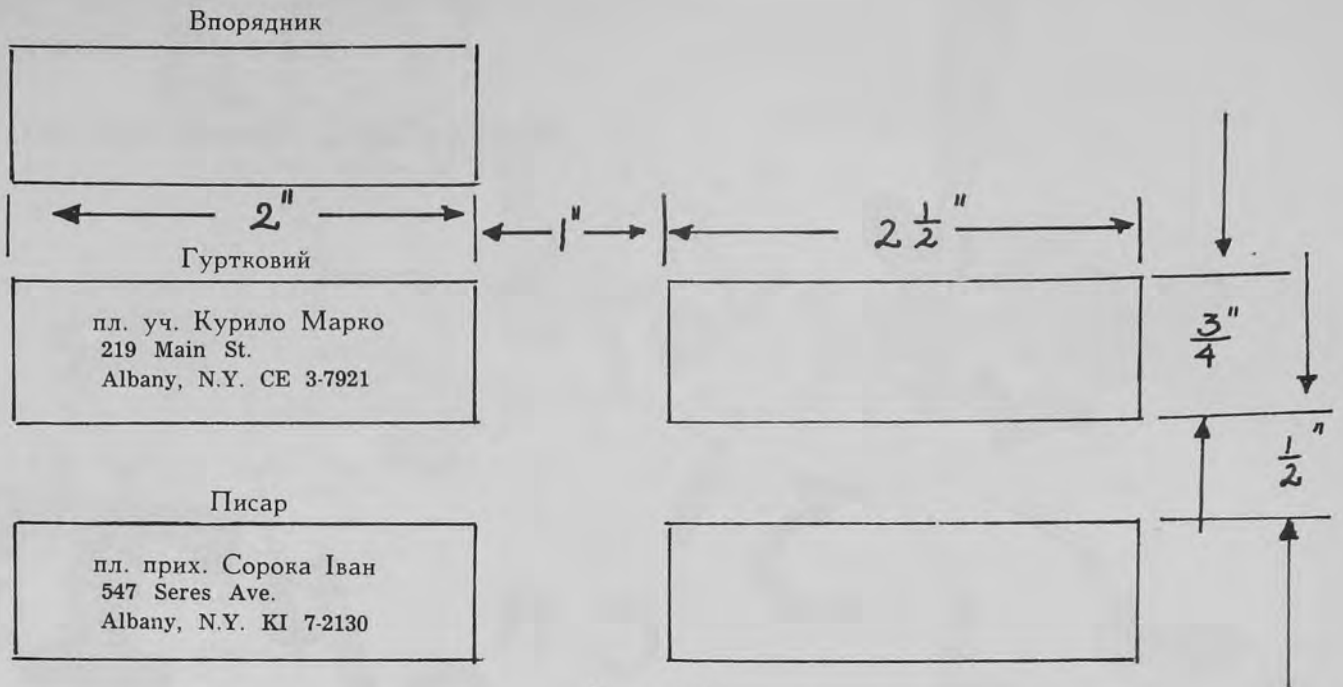

Рисунок 2.

жеш дати картон гуртковому мистцеві, щоб він зробив напис нагорі, а ще може й розмалював емблему гуртка, заставки тощо (д. зразок ч. 3).

Як це вже готове, тоді візьми клею (ацетонового), постав дві краплі клею на кожен візитівку, на два спідні кінці по одній (дивись зразок ч. 3), та приклади «візитівку» на обрмоване олівцем призначення для неї місце. Уважай, щоб не переплутав місця — а всіх інших членів гуртка, що не мають ніяких діловодств, поскладай за абеткою згори вділ.

Якщо треба перемінити «візитівки», легко ножиком підваж приклеєні місця і відірви «візитівку». Якщо подереш її — не журися; другу не тяжко зробити.

Кожну «візитівку» гарно притисни, пожди, щоб клей присох — і «таблиця готовости» готова!

Якщо робиш таку готовість для куреня, мусиш побільшити розміри картонового паперу. Їх уже мусиш сам вирахувати, залежно від того, скільки гуртків куринь має; мусиш також залишити ще місце на провід куреня.

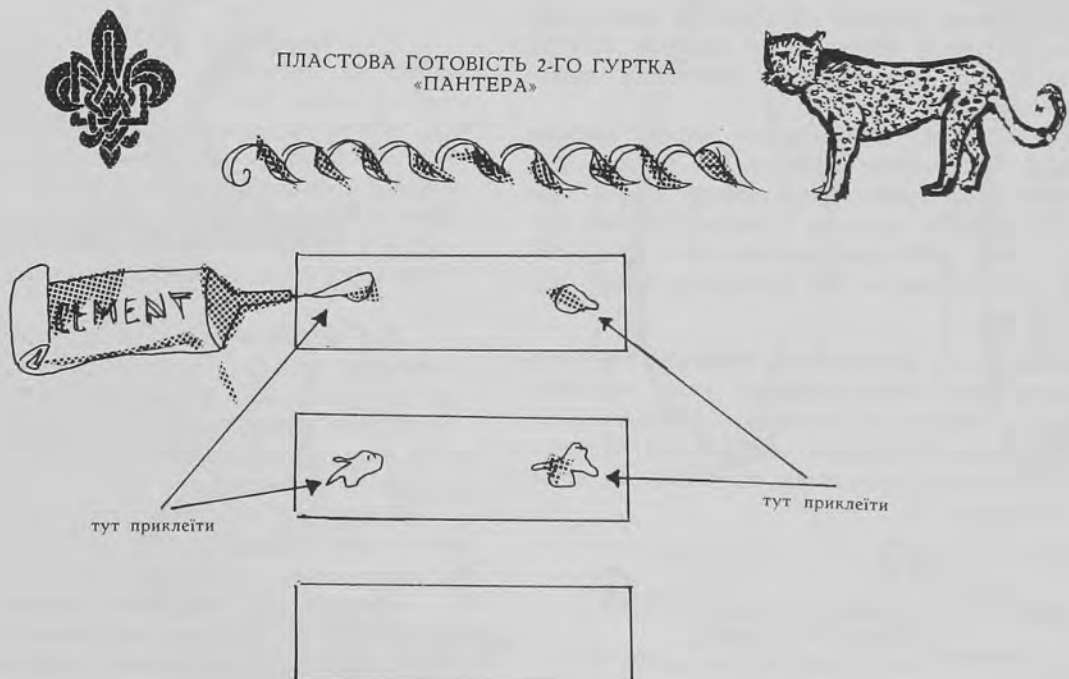

Рисунок 3.

Мандрівне Лещатарство

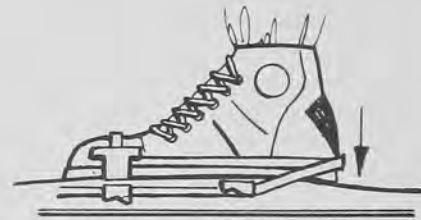
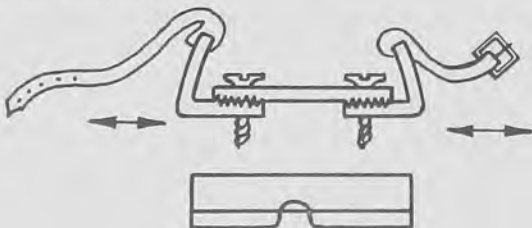

Крім з'їздового лещатарства, яке є так дуже розповсюджене на північно-американському континенті, існує ще так зване «мандрівне лещатарство», яке споріднене із тереновим бігом на лещатах. Мандрівне лещатарство може бути змагове, але розгляньмо його сьогодні, як спорт туристичний, для мандрівок.

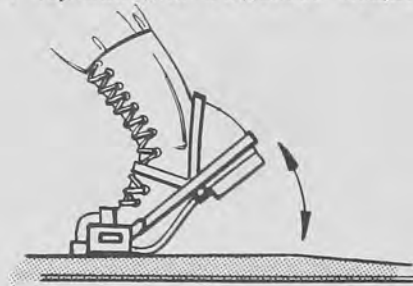
Для мандрівного лещатарства є спеціальні, довгі і вузькі лещата, з легкого дерева та з окремими в'язаннями. Однак ціна такого виряду висока і неприступна пересічному юнакові; зате до цієї цілі можна пристосувати звичайний лещатарський виряд.

Річ у тому, що до мандрівок лещата повинні бути легкі і не повинні мати окуття із двох сталевих штаб (по краях, з-під споду лещат), як мають це звичайні лещата. Також в'язання мусить бути таке, щоб воно притримувало міцно перед черевика до дошки, але дозволяло повну свободу обцасові.

В'язання для мандрівного лещатарства можна скомбінувати, уживаючи так звані «щипальця» — це є плитки, які ізсуваються або розсуваються, залежно від ширини черевика. Ці щипальця прикріплюються до дошки шрубами, як показано на рисунку.

В'язання і черевик для з'їздового лещатарства.

В'язання і черевик для мандрівного лещатарства.

Від тих щипалець треба провести відповідно скріплені ремінці, котрими прикріплюється решта черевика (обцас, закаблук). Черевики повинні бути міцні, водонепроникальні, але при тому гнучкі в підшві та в кістці. Черевики мусять бути високі, з халявками.

Кійки до мандрівного лещатарства повинні бути такої довжини, щоб сягали під пахи, коли їх застромити по обручі в сніг.

Лещата до мандрівки повинні бути якнайлегші, як згадано вже на початку цієї гутірки. Тому не можна дозволити собі на пластикову масу на їх споді. Треба вміло вживати відповідний до снігу смар. А тоді — наплечники готові, і гайда в мандрівку!

Гокус-покус! Домінікус Фідрімокус!
Чари-мари!
Так зможеш почати сеанс магічних штук.

Поки поділюсь із Тобою магічними тасмніцями, обіцяй, що демонструватимеш їх друзям аж як *опануєш їх до перфекції*. Бож, мабуть, не хотів би, щоб узяти Тебе за нездару і фایталапу. Мета магіка — це розважити друзів показом неочікуваного і «неможливого». Мусиш витворити подив своєю справністю, самопевністю, тасмнічістю. Отож, управляйся і ще раз — управляйся, щоб магік не пошився в дурні!

Також запам'ятай таку пораду: штуку не показуй більше, як раз чи два. Замість третього показу здивуй товаришів новою штукою. Це засада особливо важна для початкуючого магіка, бо інакше хтось Тебе може підглянути і «вкрити»...

Сьогодні покажу Тобі дві штуки.

1. *Як пробити яблуко соломкою до пиття?*

Запитай друзів, чи хтось із них може пробити яблуко або бараболю соломкою до пиття. Дай їм спробувати — вони будуть ломити або гнути соломки і казати, що це неможливо зробити. Тоді Ти докажи, що це таки можливо; а зроби це так: візьми нову соломку і тримай її у руці ось так:

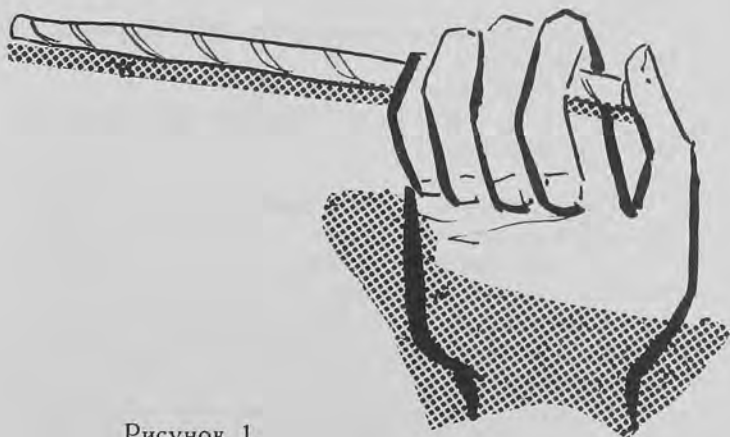

Рисунок 1.

Великим пальцем заткни один кінець, а тоді з цілою силою вдар другим кінцем просто в яблуко. Повітря в соломці не має куди втекти, тож соломка лишиться тверда і не зігнеться легко — у тому то і цілий трюк. Цю штуку треба вправляти трохи наперед, щоб добре вийшла.

2. *Містерія Розтятого Обруча.* Дуже цікаві речі можна робити із стрічкою паперу, наприклад, стрічкою паперу, витятого із газети. Якщо візьмеш таку стрічку (яких 20 інчів завдовжки, а на 1 інч завширшки) і клеєм злучиш її в обруч, як показано на рисунку 2, а тоді ножичками розінеш її поздовж, то — звичайно — одержиш дві окремі стрічки, на півінча завширшки.

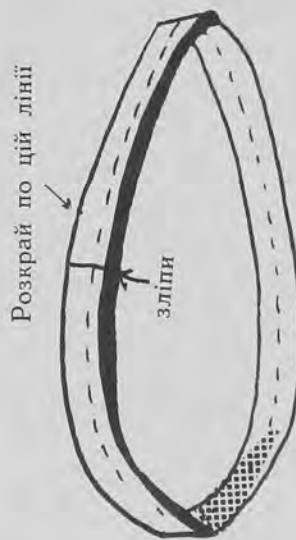

Рисунок 2.

Рисунок 3.

Але що ж станеться, якщо Ти скрутиш стрічку раз, (як показано на рисунку число три), поки зліпиш її в обручик? А тоді знову розкраєш уздовж на половину?

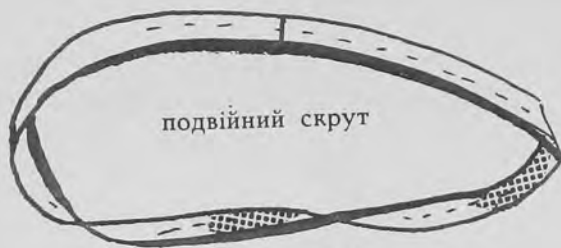

Рисунок 4.

Вір чи не вір, але в цьому випадку Ти одержиш не два обручі, а один — але удвічі довший! Якщо ж Ти перед зліпленням скрутиш стрічку двічі (як на рисунку число 4), та розкраєш її, то будуть дві стрічки — але схрещені, як на рисунку число 5.

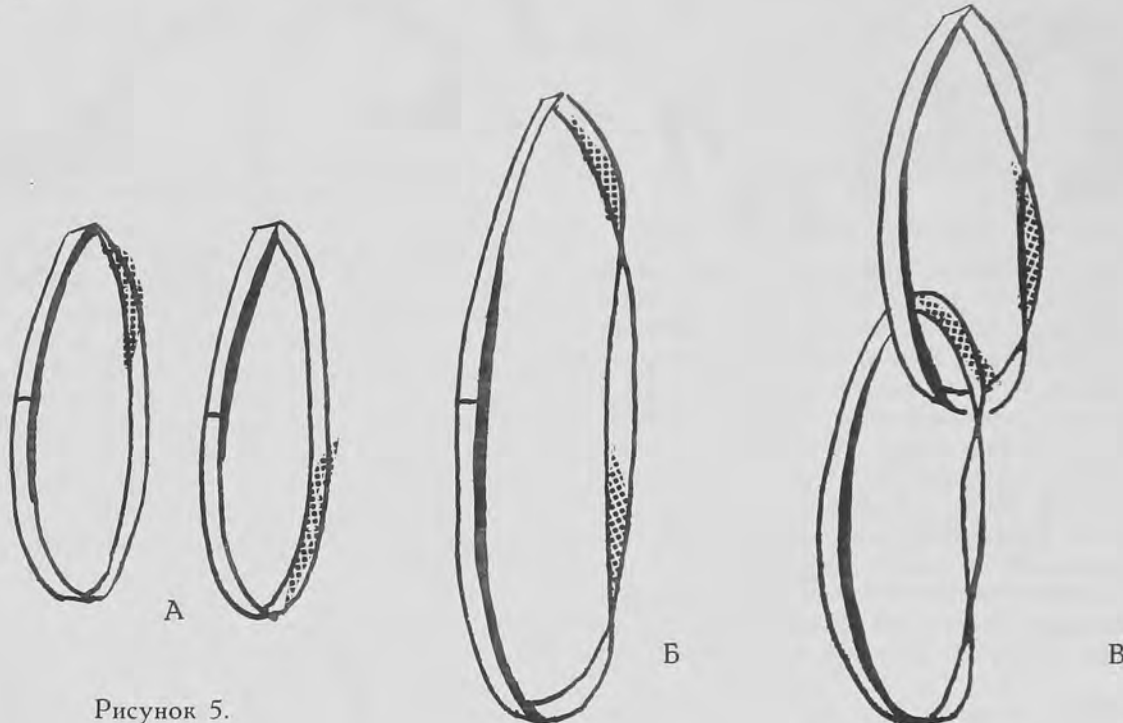

Рисунок 5.

Ще іншу комбінацію можна дістати, якщо розтинати обручки на три частини, а не на половину. Але спробуй сам, що дістанеш тоді!

Коли покажеш цю штуку, зроби три обручі — кожний інший, але так, щоб Твої товариші не бачили, що другі дві стрічки скручені. Тоді дай одному з Твоїх товаришів розтягти на двоє першу стрічку — з чого дістане він дві окремі стрічки. А Ти сам візьми тоді другі дві стрічки і здивуй усіх дивними речами, які тоді з'являться!

Абра-кадabra! До наступного разу!

Ваш — Чорнокнижник

ЗАВЖДИ ДОБРОЇ ГАДКИ...

«На що найперше має вважати кінний поліцай?»

— Щоб не впасти з коня...

У школі, на лекції історії: Скільки революцій було у Франції в тому столітті?

Учень: Чотири.

Учитель: Вичисли.

Учень: Один, два, три, чотири.

Славко казав, що був у Парижі.

Юрко: І ти не мав жодних клопотів із своєю французькою мовою?

Славко: Ні, я ні. Мали їх тільки французи...

Чи знаєш, яка є різниця між верблюдом та буханцем хліба?

— Ні, не знаю.

— Отож то й є! — я б Тебе ніколи до крамнички не посилав...

Один сеньйор, що мав дуже великого собаку, прийшов до ветеринара.

— Пане докторе, зробіть, щось із моєю собакою, бо він, коли тільки побачить спортове авто, то зараз жене за ним.

Ветеринар: О, це нічого грізного. Більшість псів ганяє за автами.

Сеньйор: Так, пане доктор, але він не тільки бігає за ними. Він їх ловить і закопує в городі...

ПЛАСТОВІ усмішки

СЕСТРИЧКО, Я НЕ МОЖУ
СТОЯТИ НА СТІЙЦІ.
МЕНІ НЕДОБРЕ.

ДЕ ТОБІ
НЕДОБРЕ?

ЯК ДАШ МЕНІ ЧИСЛО СВОГО
ТЕЛЕФОНУ, КОЛИСЬ ЗАТЕЛЕФОНУЮ
ДО ТЕБЕ.

НА СТІЙЦІ!

ЧИСЛО ЗНАЙДЕШ У
ТЕЛЕФОНІЧНІЙ КНИЖЦІ.

А ЯК ТИ НАЗИВАЄШСЯ?

ЩО ЦЕ Є
В ЗУПІ?

Я ЛИШ Є КУХАР
І НЕ ВМІЮ
РОЗРІЗНЯТИ РОДИ
КОМАХ.

ТО ТАКОЖ ЗНАЙДЕШ У КНИЖЦІ.

FOHAK

ÖLJÄ
21

Зміст

сторінка

- 1 З гаври Старого Вовка
- 2 З дитячих років Лесі Українки
- 4 Кім
- 7 Гри Кіма
Таємниці цікавого світу
- 8 Таємниці Маїв
- 10 Король і Карлик
- 12 Хто винайшов кошиківку
- 13 Кукулькан
- 14 Брати Мовглі
- 19 Чи знаєш, що?
- 20 Майстеркування
- 22 Гокус-Покус
- 23 Загадки
Розгадки загадок
- 24 Все доброї гадки
Пластові усмішки

"Юнак" — журнал пластового юнацтва, видає Головна Пластова Булава. Редагує Колегія. Відповідальний Редактор: Любомир Онишкевич. Ілюстратор: Тит Геврик. Мовна коректа Левко Ромен. Технічне оформлення: Мирон Баб'юк. Ілюстрації: Тит Геврик, Мотря Головінська, Ярема Козак. Тираж 2000 примірників. Появляється щодва місяці.

Адреса Редакції:

Lubomyr S. Onyshkevych
14 Grove Street
Arlington, Mass., U.S.A.

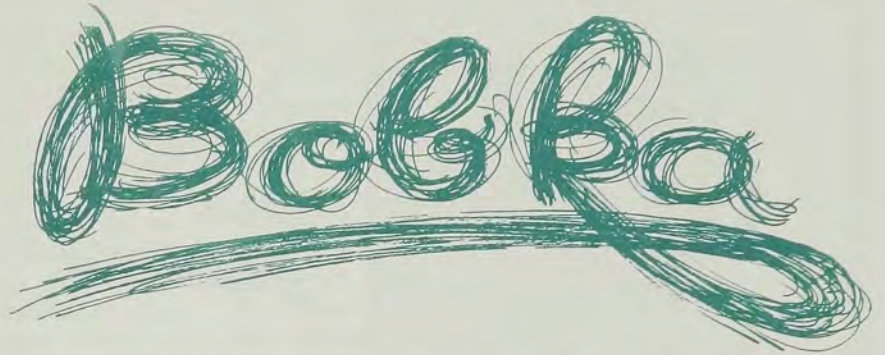
Адреса Адміністрації:

"Plast"
2199 Bloor St. W.
Toronto, Ont., Canada.

БЕРЕЗЕНЬ 1963

З НАВРА СТАРОВО

Цим разом, Дорогі Друзі, замість листа до Вас, подаю Вам дещо про нашу велику письменницю, Лесю Українку.

Ваш Старий Вовк

ЛЕСЯ УКРАЇНКА

(24. II. 1871 — 1. VIII. 1913)

Хто з нас не чув про Лесю Українку! Більшість із нас знає, що Лесю Українку ми вважаємо не тільки одною з найбільших людей у нашій літературі, але також і найбільшою досі українською поеткою. Ми знаємо, що вона писала багато віршів, бадьорих, сильних (як "Проти надії таки сподіватись" — "Contra Spem Spero"), ряд глибоких символічних та інших драм (як "Блакитна Троянда", "Бояриня", "Лісова Пісня"), казки і "Про Оха-чародія") та оповідання ("Метелик", "Біда навчить"). Дехто з читачів напевно чув і про її переклади із чужих мов. Тут саме, напевно, всім буде цікаво дізнатись, як Леся дорожила знанням, і помимо того, що через своє слабке здоров'я вона не могла студіювати в школах, то зуміла добре опанувати і володіти багатьма мовами:

Маючи тринадцять років, Леся вже володіла грецькою, німецькою, російською та французькою мовами, і писала переклади французьких казок. В 1893 році вийшла її збірка перекладів казок з німецької мови — поета Гайне. Після того, знаючи вже й італійську мову, вона почала вивчати ще й англійську (бо дуже хотіла читати твори Шекспіра в оригіналі), болгарську і польську мови.

Разом вона знала вісім мов! Якою ж великою людиною вона була не тільки тому, що залишила нам таку велику свою літературну спадщину, але й тому, що мала таке велике знання і вміла його так корисно вживати і тим стати корисною своєму народові. Дивлячись на її постать, чи не зростає в нас бажання не тільки краще пізнати і вивчити нашу мову, але ще й добре вивчити хоч кілька інших?

Л-ка

ОЛЬГА КОСАЧ-КРИВИНЬЮК ПРО СВОЮ СЕСТРУ

*З дитячих
років
Лесі
Українки*

Тут подаємо спогад сестри Лесі Українки, яка живе тепер в Америці.

Леся Українка (справжнє ім'я її Лариса Петрівна Косач) була всього на півтора року молодша за свого брата Михайла — Мішу. Ще змалку, як і все життя, вони не лише мали одне до одного правдиво братерські почуття, а й були найщирішими приятелями, найвірнішими друзями. До початку 13-го року Лесиною життя вони вдвох були в усьому нерозлучні: разом бавилися, разом читали, разом училися, разом розважалися. За таку нерозлучність їх двох жартома називали одним спільним ім'ям — «Мішолосіє», — (Лесю до п'яти років звали Лосю, а тоді вона перейменувалася на Лесю, бо їй не подобалося ім'я Лося).

Міша навчився дуже рано читати, а що Леся навчилася разом з ним, то до чотирьох років вона вже зовсім справно читала. А на початку шостого року життя навчилася писати навмисно для того, щоб написати першого в житті листа (до своїх любих дядька та дядини Драгоманових).

Найулюбленішими книжками в малих Лесі і Михайла були томи «Трудів Чубинського» з українськими народними піснями та казками, «Сербські народні думи й пісні» в українському перекладі М. Старицького, «Міти стародавніх греків» та ще книжечка про подорожі різних славних мандрівників. Ті книжки вони знали мало не цілі напам'ять. Крім тих книжок, вони читали багато й інших, бо обоє були дуже охочі до читання.

Гралися вони в різні вичитані події: в різні українські народні казки, у «юнака та білу вілу» із сербських дум, — Михайло був юнак, а Леся віла (її навіть малою прозвали «віла біла»); в різні пригоди з грецьких мітів, там Михайло вдавав різних героїв, а Леся — благородних, великодушних дівчат та жінок; гралися й у подорожі до невідомих країн, до диких людей, у Робінсона Крузо. — Михайло був Робінсон, а Леся — П'ятниця.

Крім читання і забав, мали вони літом і «поважну роботу», бо завжди самі обробляли свій квітник і город дитячий. Леся зовсім маленькою, у шість років, навчилася шити й вишивати, а як їй подарували тоді ножички й голника, то вона шанувала й пильнувала їх більше, ніж усіх своїх забавок. І тоді вже задумувала вишити батькові сорочку. Бабуні, своїй хрещеній матері, що дуже її любила та пестила, Леся охоче «допомагала» в господарстві, наприклад — пекти булки. Батько жартував, що незабаром вона й бабуню переважить, така з неї хороша господиня.

Мали Леся з Михайликом багато наукових ігор, наприклад, такі кубики, щоб складати географічні карти, і, пишучи про них у листі до дядька, шестилітня Леся могла написати, що там «є багато помилок».

Хоч до читання й до роботи Леся бралася поважно та пильно, і забави в неї були змістовні та розумні, але була вона малою дуже весе-

ла й любила співати й танцювати. Танцювала вона знов таки вдвох з Михайлом «козака». Певне, пізніше, як була вона вже хвора і не могла танцювати, а часто й ходити, то пригадувалися їй ті дитячі танці, бо казала не раз, що як чує музику до танцю, то такий жаль їй бере, що плакати хочеться.

Ляльок у Лесі ніколи не було, бо вона не любила їх і гратися ними не хотіла, може й тому, що гралася з Мішею, а він нехтував ляльками, називав їх «ідолицями поганими» і всяко знущався з ляльок молодших сестер. Леся ж не тільки не завдавала нам, своїм молодшим сестрам, жалю, а ще робила нам літом із трави прехороших зелених «мавок», убираючи їх в одержу з листу та квіткових пелюсточок. А нашим купованим лялькам майстерно вишивала сорочки, шила гарну одержу, плела віночки з манюсінських квіточок, низала намисто з різних зєрнятєк.

Як було Лесі десять з половиною років, то вона в Києві почала вчитися з учителями разом із Михайлом і всього того, чого й він учився, готуючись поступити до клясичної хлоп'ячої гімназії; отже, вивчала Леся й стародавні мови — грецьку й латинську. Її мати писала тоді бабуні, що Леся вчиться всього того, що й Міша, але ще краще за нього потрапляє в науці. Крім науки, спільної з Михайлом, Леся в Києві систематично брала лекції гри на фортеп'яно, якої їй почала вчити ще раніше тітка Олександра Косач. Дуже любила Леся музику і була до неї вельми здібна, здатна навіть до компонування, та, на нещастя, могла вчитися грати всього одну зиму, бо в неї почала боліти ліва рука і не давала грати.

Училася Леся систематично в учителів разом із Михайлом усього дві зими, а потім, коли їй було 12 і півроку, їй довелося розлучитися з Михайлом у науці і взагалі в більшій частині життя, бо він ще готувався і вступив до гімназії, далі до університету і приїздив додому лише на свята та вакації. У Лесі ж так сильно розболілася рука, що їй довелося оперувати, багато часу минуло, поки вона загоїлася до операції, а там почала так само на туберкульозу кісток слабувати нога і хвора була багато років, що тримало

Лесю в ліжку або проганяло її з дому кудись на лікування. Через недугу Леся вже ніколи більше не вчилася з учителями, ніколи не була в жодній школі, однак же була високоосвіченою людиною, знала багато мов, гарно грала, між іншим — часто грала власні композиції-імпровізації, яких вона, на жаль, не вміла записати нотами.

Ту всю освіту Леся здобула сама, завдяки своїй великій охоті до науки та своїй незвичайно сильній, мужній вдачі, якими вона не раз перемагала муку болю, муку туги й жалю, що так смутно минають її дитячі й юнацькі літа, але часто й лежачи, читала, читала і вчилася тим читанням безперестанно все своє життя.

Леся була горда та відважна, — у першому своєму листі, на шостому році життя, вона скаржилася, що одна знайома казала, що вона Леся, не може злізти на якусь там, не дуже високу, гору. Видно це недовір'я до її сили дуже їй образило.

Свого першого вірша «Надія» Леся написала, як їй було близько дев'яти років.

Леся була така «сильна духом», що не лише ніколи сама не тратила надії та мужности, а ще знаходила в собі снагу підбадьорювати інших. Лежачи хвора в постелі, коли всі навкруги сиділи і втішались з весни, вона не лише собі знайшла потіху в тій біленькій пелюсточці, що послала їй з яблуньки весна крізь вікна, а знайшла в собі силу написати у «Веснянці», присвяченій мені, між іншим такі слова:

*«Як дрібні дощі
Заслонять нам світ на весні,
Як нам молодощі
Пов'ються у хмари сумні, —
Не тратьмо надії
В літа молодії!
Весняного ранку —
Співаймо, сестрице, веснянку!»* —

Найкращою пошаною для пам'яті Лесі Українки, цього втілення благородства духа, лагідности, доброти, а разом із тим незламної сили й мужности, буде, коли юні її земляки з непоборною надією в серці будуть так само напосідливо, як вона, учитися й працювати над собою, щоб стати гідними її укоханої України.

Кім

ЗВІДКИ ВЗЯЛАСЯ ГРА КІМА?

Кожний пластун знає «Гру Кіма». Походить ця назва гри від імени героя повісти англійського письменника Рудіярда Кіплінга «КІМ». В цій повісті можна знайти багато цікавого і корисного пластунам. Подаємо його в скороченню — як переказав його основник світового скавтського руху, Байден Павел.

Кім — або повним ім'ям Кімбала О'Гара — був сином одної ірландської родини в Індії — коли Індія була ще частиною Бритійської Імперії. Батьки Кіма померли, коли він був ще дуже малою дитиною, і він лишився під опікою тітки, яка була дуже бідна і жила в Індії.

Грався Кім лише з індійськими хлопцями і так навчився говорити їхньою мовою та пізнав їхні звичаї, як ніякий інший європейський хлопець. Крім того потоваришував він із мандрівним жерцем (індійським священиком), який подорожував по цілій Індії. З ним малий Кім обходив цілу північну частину цієї країни.

Нарешті одного дня він повернувся до місця, де стояла постоем військова частина його батька. Його заарештували, бо підозрівали, що він прийшов до військового табору, щоб красти. Однак, коли обшукали його кишені, знайшли його метрику і переконались, що він властиво належить до них. Частина взяла його під свою опіку і почала виховувати. Але Кім так звик до індійців, серед яких виховався, що коли лише дістав вільну хвилину, одягався в індійський одяг і йшов до своїх товаришів.

Одного разу, коли він там мандрував поміж мешканцями Індії, він зустрів певного пана Лургана, який торгував дорогішими каменями і різними рідкостями. В дійсності Лурган працював для англійської державної розвідки — торгуючи із різними людьми, він збирав інформації і передавав їх, куди треба.

Цей чоловік зразу побачив, що Кім має небуденне знання індійських мов і звичаїв. Він вирішив, що з Кіма був би дуже корисний агент для державної розвідної служби; себто, що Кім міг би бути свого роду детективом поміж во-

рожими групами в Індії. Але раніш, ніж дати малому Кімові таке важливе завдання, Лурган вирішив випробувати хлопця, щоб переконатись, чи він досить відважний і чи має силу волі.

Щоб переконатись про силу волі Кіма, Лурган пробував його загіпнотизувати, себто змусити його виконувати волю Лургана. Це людина з сильним характером і волею може зробити із слабовольним. Лурган робив це так: він кинув на землю гладущик із водою так, що той розбився на дрібні кусні. Тоді він положив свій палець на шию хлопця і побажав, щоб цей уявив собі, що гладущик знову цілий. Та як він не намагався, щоб думками заволодіти волею хлопця, це йому не вдалося. Кім, бачив, що гладущик розбитий і не хотів ніяк сприйняти думки, що він цілий. Був навіть момент, що він уже майже послухав Лургана — йому почало здаватись, що гладущик стає цілим — та це видіння зникло.

Більшість хлопців (чи дівчат) дозволила б своїм думкам та очам блукати, і не змогла б їх тримати на одному предметі. Таку людину легко загіпнотизувати.

І так Лурган переконався, що в Кіма сильна воля. Іншими пробами він переконався, що Кім легко навчається і легко запам'ятовує. Тоді він почав привчати Кіма спостерігати маленькі подробиці із буденного життя і запам'ятовувати їх. Це і в пластунів є одним із дуже важливих способів тренінгу; це здібність, яка дуже важлива і корисна в житті. Але цю здібність треба опанувати і постійно вправляти, де б ми не були. Лурган учив Кіма спостережливості і запам'ятання тим способом, що показував йому таку із дорогішими каненя-

Рудіард Кіплінг — це англійський письменник, який народився в Бомбею, в Індії року 1865-го. Більшу частину свого життя прожив він в Індії, тому цю країну знав дуже добре, краще, ніж свою рідну Англію. Написав він багато казок, оповідань, повістей, віршів; писав головню про Індію, яку знав і любив. Писав багато про звірів. В цьому числі ЮНАКА знайдете, крім історії про Кіма, ще й уривок із найкращої повісти Кіплінга — «Книга Джуанглі».

ми різних кольорів і видів. Кім міг дивитись на них протягом хвилини і за цей час він мав запам'ятати собі, скільки каменів було на таці і які вони. Спочатку Кім міг запам'ятати тільки кілька і не міг їх точно описати, та після кількох вправ він навчився пам'ятати їх усі дуже докладно.

Це саме повторював Дурган з таким самим успіхом і з іншими предметами. І от спостережливість хлопця виплекалась до такого рівня, що його вчитель уважав підготовчу працю скінченою. Кіма тепер можна вже пускати на поважнішу працю. Почалося з того, що юнак виїхав на довгу мандрівку із старим афганцем, кінським гандлярем. Кім до нього дуже прив'язався, а приязнь між ними ще більше скрипилася, коли Кім довідався, що й старий афганець є агентом розвідочної служби. При одній нагоді Кім прислужився йому, коли переніс за нього дуже важливу довірочну вістку. Другим разом він урятував афганцеві життя підслухавши, як кілька тубільців змовлялися гандляра вбити. Трапилось це в караван-сераї. Змовники спали поруч з афганцем і Кімом, тож утекти було важко. Тоді Кім почав удавати, що йому приснився кошмар, зірвався з ліжка, розбурхав афганця і вчасно його остеріг перед загрозою.

Після цієї пробної мандрівки, Кіма прийняли в члени тайної розвідної служби (Сікрет Сервіс) і дали йому умовний гайний значок, що його носили на шиї всі співробітники розвідки. Крім того також довірили Кімові умовне гасло, яке вставлялось підчас розмови особливим способом у речення і втаємниченим людям давало знати, що він є членом розвідки. Пластуни звичайно мають теж такі таємні знаки, за допомогою яких вони порозуміваються поміж собою.

Членів таємної розвідної служби було в Індії дуже багато і вони один одного не знали з вигляду. Тому треба було їм мати такі таємні знаки, щоб могли пізнати себе поміж людьми, часто ворогами. Але це треба було робити так, щоб ніхто інший не пізнався і не викрив таємного агента.

Одного разу, їдучи в потязі, Кім стрінув іншого члена розвідної служби, якого він не знав. Агент цей був схвильований і поранений у голову; він увійшов до вагону і пояснював

подорожнім, що, поспішаючи до потягу, він упав і покалічився. Кім, як добрий розвідник-спостерігач, зразу звернув увагу, що поранення мали гострі краї, не такі, як від упадку і подряпання. Тому він не повірив оповіданню цього чоловіка і почав його уважно обсервувати. Коли чоловік почав перев'язувати собі голову, Кім побачив у нього на шиї знак тайної розвідки; Кім показав йому свій. Коли цей чоловік побачив у Кіма відзначку, уставив у свою розмову таємну кличку-гасло. Кім відповів йому, як належало. Тоді агент потягнув Кіма в куток і пояснив йому, що він виконував важливе доручення тайної служби, але вороги викрили його, поранили, мало що не вбили, а тепер полюють за ним. Вороги напевно бачили, як він сідав до потягу, то вже певно телеграфічно попередили своїх співників на наступній станції про його приїзд. Агент мав передати вістку певному старшині, але так, щоб змовники не зловили його подорозі. Як зробити це?

Тут Кімові прийшло на думку агента передягнути.

В Індії є баато жебраків-факірів, які вештаються постійно по цілій країні. Вони майже не носять ніякого одягу, лиш помазують себе попелом і вимальовують на обличчі різні знаки. Їх уважають за дуже святих і люди завжди допомагають їм грішми і харчами. Отже, Кім памішав борошна з попелом, що знайшовся в люльці агента; роздягнув свого несподіваного товариша й обмазав його тією мішаниною. Кім завжди носив із собою маленьку скриньочку з фарбами у фалдах своєї одежі. Тепер ця передбачливість стала в пригоді: фарбами Кім нарисовав на чолі агента відповідні знаки. Рани замазав Кім борошном, а зверху посипав попелом. Це ті рани сховало, а теж допомогло їм хутніше гоїтись. Наостанку хлопець скуйовдив агентові волосся і присипав порохом. Це надало агентові такий вигляд жебрака, що й рідна ненька його б не пізнала!

Незабаром доїхали вони до великої станції, де — згідно з умовою — агент мав передати вістку старшині. Цього старшину легко було відшукати на платформі; та як йому передати непомітно вістку? Штучний "жебрак" неначе ненароком штовхнув старшину. Цей вилаявся по-англійськи. "Жебрак" відповів йому по-індійськи — у свою мову вставляючи умовлене гасло. Старшина, хоч удавав, що не вміє по-індійськи, проте, дуже добре зрозумів потайне гасло. Він відразу знав, що перед ним член розвідки, а не простий жебрак. Тому старшина вдав, що він ображений, буцім то заарештував жебрака й відвів його на поліцію, де вже спокійно міг з ним поговорити про справи.

Це все зроблено було так гладенько і спритно, що на платформі ніхто й не завважив, що всі три — старшина, жебрак і Кім — пов'язані між собою таємними нитками і що цей мізерний факір-жебрак — це в дійсності член розвідки, який нещодавно ледви втік від смерти.

Пізніше Кім познайомився із другим агентом "Бабу". Спільно з ним піймав він двох ворожих офіцерів, які працювали, як шпигуни, на північно-західньому кордоні Індії.

Зробили це так: Бабу вдавав, що він місцевий вельможа, який не любить англійців та уряду. Так він дістав довір'я тих двох шпигунів і якийсь час разом із ними подорожував. Підчас цієї мандрівки Кім вивідав, де в шпигунів переховуються таємні документи. Коли Бабу вже знав це все від Кіма, він приступив до акції: уміло він посварив офіцерів із місцевим святим жерцем-факіром, який користував-

ся великою повагою між місцевим населенням. При цій суперечці один з офіцерів ударив факіра. Це спричинило велике обурення між індійцями, які бачили цю сварку. Счинилась колотнеча, галас. Офіцери, рятуючись, утекли і залишили весь свій багаж, у якому знаходились їхні документи, записки та інші тайні папери. Кімові тоді вже легко було дістати ці папери і передати голові штабу розвідки.

Варто прочитати цю книжку про Кіма. Вона показує, яку цінну працю може виконати для своєї батьківщини пластун, якщо він відповідно приготований і вишколений.

(за журналом "ПЛАСТУН")

Дорога Друго!

Дорога Друго!

Чай Ви самі Переувважали свою Дружбу? Якщо ні, ви зробите це негайно
Дорога Друго! Дружбу можна працювати як одну працю без перерви!

ГРИ КІМА

Кожний з нас знає звичайну гру Кіма. Вона подібна до того вишколу на таємного агента розвідки, який дістав Кім — про що говорилось в попередньому оповіданні.

Є багато відмін цієї гри. Ось тут подаємо декілька з них. Цікавої та веселої гри!

1) Кожний юнак приносить із собою на сходи якийсь предмет. Усі сідають навкруги стола й тримають свій предмет перед собою. По одній хвилині всі ховають свої речі. Гуртковий викликає за порядком ім'я кожного члена гуртка, а всі записують, що даний член приніс — якщо пам'ятають ще! Наприклад:

Юрко — гребінь
Богдан — олівець

..... і так далі.

2) АСОЦІАЦІЇ. Предмети лежать на столі. Юнаки оглядають їх 15 секунд. Тоді гуртковий закриває предмети. Всі виймають записники. Гуртковий тоді читає листу предметів, але не тих, що були на столі, а інших — з яких кожний пов'язаний із якимсь предметом, який був на столі. Наприклад: на столі була голка, олівець, чорнило і т. д. Гуртковий же читає листу: нитки, папір, ручка і т. д. Юнаки ж записують предмети, які були на столі. Наприклад, коли гуртковий читає «нитки», вони пишуть «голка» і так далі.

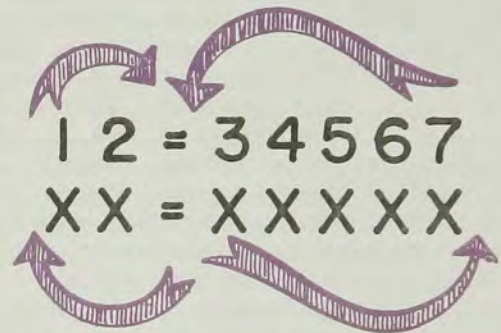
ІНШІ ГРИ

3) НА КОВЗАНАХ. Юнаки діляться на дві групи, тримаються за руки і стають навпроти один одного, ось так:

1 2 3 4 5 6 7
X X X X X X X
1 2 3 4 5 6 7
X X X X X X X

Кожний юнак дістає число. Гуртковий викликає два числа, наприклад: два і три. Тоді юнаки число два і три в кожному ряді підносять руки догори, все ще тримаючись заруки. Всі інші переїжджають попід ці піднесені руки, поміж цими двома пластунами. Група, якої члени швидше переїдуть попід руки і вставляться в ряд, одержує пункти.

Це виглядає так:

Можна грати, поки одна з груп не дістане 5 пунктів. Тоді ця група виграє.

4) РОЗБИТЕ КОЛЕСО. Юнаки стають у коло. Гуртковий викликає числа. Наприклад, Гуртковий кричить: «п'ять!» Тоді юнаки виходять з колеса, розривають його і формуються в коло, де є по 5 членів. Ті, які лишаються, виходять із гри. Гра продовжується, поки не залишиться лише два юнаки, які виграють.

Таємниці шкатулки Світу

ТАЄМНИЦЯ МАІВ

Глибоко в джунглях (нетрях) південного Мексика і Гватемалі, де сьогодні повзуть лише трійливі гадюки, а поміж віттями старезних дерев клекотуть свої пісні різнобарвні папуги, стоять пам'ятники дивної забутої, колись величної культури. Оброслі ліанами, зіллям, деревами стоять високі мурі святинь, під небо тягнуться стрункі піраміди, а статуї дивних богів дивляться із сумом на руїни колишньої слави...

Хто збудував ці маєстатичні споруди? Де поділись мешканці тих могутніх міст? Що написано тими таємничими гієрогліфами на стінах королівських палат?

Нещодавно лише почали археологи розкопувати ті старовинні міста. Лише нещодавно почали дізнаватись про життя тих таємних людей джунглі — Маїв... Але більшість із їхніх таємниць ще й досі не розв'язана: ми ще не вміємо прочитати їхнього письма, ми ще не

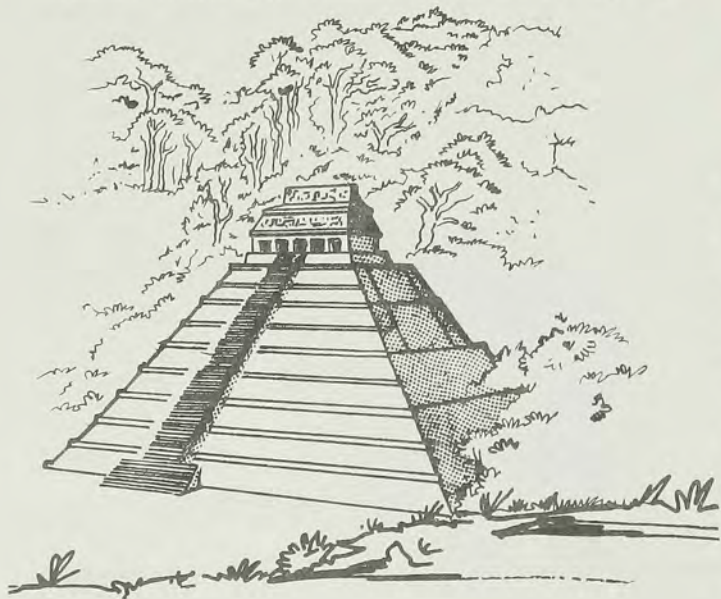
знаємо багато про них. Ми ще не знаємо: що сталося з ними? Де поділись вони? Чому залишили свої великі міста, свої святині і піраміди? Коли європейці відкрили їх, то вже було по всьому — міста стояли порожніми, як і тепер, а мізерні нащадки могутніх колись Маїв жили збіднілі де-не-де по бідних селах у джунглі. Чому? Яка катастрофа зруйнувала цю квітучу колись цивілізацію? Чи були це криваві війни, революції, повстання? Чи були це пошесті, хвороби? Не знаємо.

Скільки ще таємниць не в'ячено! Але й те, що вже відкопано, що вже відчитано, що вже відібрано від дикої джунглі — і це вже захоплює нашу уяву, і це вже дивує величчю досягнень цієї забутої культури. А щороку відкривають археологи щось нове, щось іще цікавіше від попереднього!

Отже, ходімо на таку "туру", на такі оглядини одного із тих старовинних таємних міст. Відвідаймо в нашій уяві місто на Юкатані в Мексикі, яке старовинні Маї звали "Чічен Ітса".

Почнімо з найстаршої частини міста — якого початки заховані десь у мряці праісторії. Ідемо по джунглі, продираємось вузькою стежкою. Не раз треба вживати великого ножа—"машеті", щоб пробити собі дорогу. Здалека видно великі горбки, зелені, густо порослі деревами. Але — підходимо ближче: це не горбки зовсім! Це великі споруди-піраміди, на вершку

кожної руїни старовинної святині. Починаємо дряпатись на одну з них — не легко, каміння обсипається, коріння дерев чіпляється ніг. Та вкінці ми на вершку — оглядаємо святиню; подивляємо різьбу на стінах, мозаїку дрібненьких камінців. На нас дивляться із стін очі зміїв, богів старовинних Маїв... Що діялось тут, у цій святині? Чи оцей камінь, на якому посередині вижолоблена ямка — чи це може жертвник? Скільки людей віддано в жертву тут незнанім, забутим божествам? А оцей трон у формі kota-ягуара? Хто сидів на нім? Чи король, чи може священник-жрець?

Сходимо із піраміди, простуємо далі крізь джунглю. Біля стежки багато будинків, але ми йдемо далі. Виходимо на підвищення - платформу. Що це? Ми немов би на величезному столі, який з мило завширшки... Розглядаємось: ні, це таки праця людських рук! Величезна площа, викладена камінням, так на яких 6 стіп заввишки! А на цій площі ціле місто — палати, піраміди, колони, спортові майданчики, святині, дивні будівлі, яких призначення тяжко збагнути... Ось висока округла вежа: це астрономічна обсерваторія, з якої колишні астрономи оглядали сузір'я... Ось написи на стіні, дивні гієрогліфи: це календар старовинних Маїв, який — сотні літ тому — був багато точніший, ніж європейські календарі!

Частину, малу частину, площі відчищено: тут працювали археологи, стараючись відре-ставрувати руїни. Посередині стоїть велика піраміда, гарна така, біленька... Можна ввійти і до середини її: там трони із перел, у формі ягуара. Біля цієї піраміди палата воїнів із сотнями колон. Біля неї — ярмарок, де колись може торгували предки оцих селян, які тепер живуть у недалекому селі...

Та всього не опишеш: стільки тут цікавого! Можна було б тут провести цілий рік, порпаючись у руїнах, находячи цікаві предмети, статуєтки, написи... Але ми спішимось, тож ідемо далі.

Із величезної платформи сходимо на мощену доро-гу-шлях. Дивуємось — звідкіля така чудова доро-га через джунглю? Проста, як стріла, із насипа-ного каменя. Це теж діло рук роботящих Маїв: у джунглях Юкатану є сотні миль таких прекрасних доріг. Вони колись лучили міста Маїв, а тепер переважно порослі рiстнею, забуті... Нещодавно тільки почали їх відчищувати, кусниками: вони ж багато кра-щі за ті дороги, які збудовані тепер, "модер-ними" людьми...

Дорога доводить нас до великої і глибокої діри в землі — таке ніби озеречко чи велика криниця. Це природне явище, хоч дивне. Але що роблять усі ці люди над берегом? Бачимо людей, повбираних за нурців, які скачуть у глибіню озера і виносять на берег дивні пред-мети: прикраси, статуєтки, глечики. Хто це? Підходимо ближче і починаємо розмову. Ви-являється, що це археологічна експедиція. Оце озеро, над яким стоїмо, це свята керниця, "це-ноте", старовинних Маїв. Колись, як ще в по-близькому місті процвітало життя, ця керниця відігравала важливу роль в релігії Маїв. Коли була посуха, не було довго дощу, священники-жерці вибирали з-поміж усіх навколишніх дів-чат найкращу. Її вбирали в доророцінні шати, напували дивним напоєм. Тоді довга процесія ішла із міста до цієї криниці. Співали пісень, грали на інструментах. Коли прийшла вже над берег керниці, дівчину кидали в воду — це жертва богам дощу. З нею кидали багато до-рогоцінних предметів, золото, дорогоцінні ка-мені... Ось і тепер археологи добувають їх із дна озера.

Хотілося б ще й іще лишитись тут, у цій фантастичній дивній країні старовинних Маїв... Та треба прощатись. Треба розповісти про всі ці дива друзям-пластунам, і може хтось із них приїде сюди колись, як археолог, розв'язувати загадки забутих народів.

ЛСО

Король і Карлик

У джунглях Юкатану, поміж руїнами старовинного міста Маїв — Ушмаль — стоїть давня стрімка й висока піраміда. І коли зайде сонце, в околицьніх селах старі ді-

дусі розповідають таку легенду про своїх славних предків:

Оця піраміда називається — «Піраміда Карлика». Колись, давно-давно, коли ще країною Маїв володіли горді наші королі, збудував цю піраміду за одну ніч один малий карлик! А було це ось як.

Містом Ушмань володів тоді один дуже лихий і жорстокий король. Усі його боялись і ненавиділи, бо він був дуже кровожерний, дуже велику данину збирав із простого народу. І всі хотіли позбутись його, та ніхто не мав ні сили, ні відваги викликати короля великого на двобій, бо лише так майським звичаєм можна було замінити його.

І жила в Ушмалі стара, старезна баба-яга, яку всі називали старою відьмою. І от одної ночі бачить вона дивний сон: приснився їй Зміягдюка, що сказав їй таке: «Піди в ліс, там знайдеш зміїне яйце. Із цього яйця народиться славний лицар, який визволить країну з-під ярма».

Ранком баба прокинулась, пішла в ліс — і справді! Знайшла велике зміїне яйце! Вона принесла його до хати, висиділа, як квочка; за кілька днів яйце розкололося і з нього вийшов на світ маленький карлик, так покоління заввишки! І хоч такий маленький був, але дужчий був за десять мужів та ще й розумний такий! Баба тишилась ним, раділа, аж приснився їй другий сон: сниться їй знову Змій, який каже: «Мойого карлика не в хаті тобі тримати, а вислати на двобій із жорстоким королем!»

Баба послухала Змія. Карлик пішов до королівського двору, став перед тронем королівським та й каже: «Ходи, королю, на двобій зі мною!» А король подивився на нього, побачив, що це лише маленький карлик, засміявся, та й каже: «Ну, хто ти такий, що мене на двобій викликаєш? Ти перше докажи, що ти гідний того, тоді я піду боротись із тобою! Ось я тобі дам три завдання, якщо їх усі виконаєш, ось тоді я з тобою поборюся!»

Карлик згодився. Ну король дав йому таке перше завдання: перекинути велику скелю, яка була недалеко міста. Карлик був такий сильний — як уперся, так тую скелю велику й покотив!

Настрашився король. Ану ж може цей карлик і справді великий багатир? У нього ж така сила велика! Що робити? Треба дати карликові таке завдання, щоб ніхто в світі не міг його виконати!

Подував король, подумав. А потім і каже він до карлика: «На друге завдання-спробу маєш за одну ніч вибудувати в місті найбільшу піраміду на цілому світі!»

Зажурився карлик. Ну й як же йому за одну-однісіньку ніч та зробити таке велике діло? Сів на пеньок та й думає. Так і заснув там. А вночі прийшов Змій, батько його, та привів із собою цілу хмару всіляких лісових духів та добродушків, які карлика малого за брата свого вважали. Збудили вони карлика та всі разом поставили за ніч таку високу-високу піраміду-святиню, прибрали її всілякими прикрасами, помалювали. Ніхто в світі ще такої піраміди не бачив!

Ранком пробудився король: дивиться і очам своїм не вірить: де вчора ще були лише кущі, сьогодні стоїть величезна вежа-піраміда! Тепер

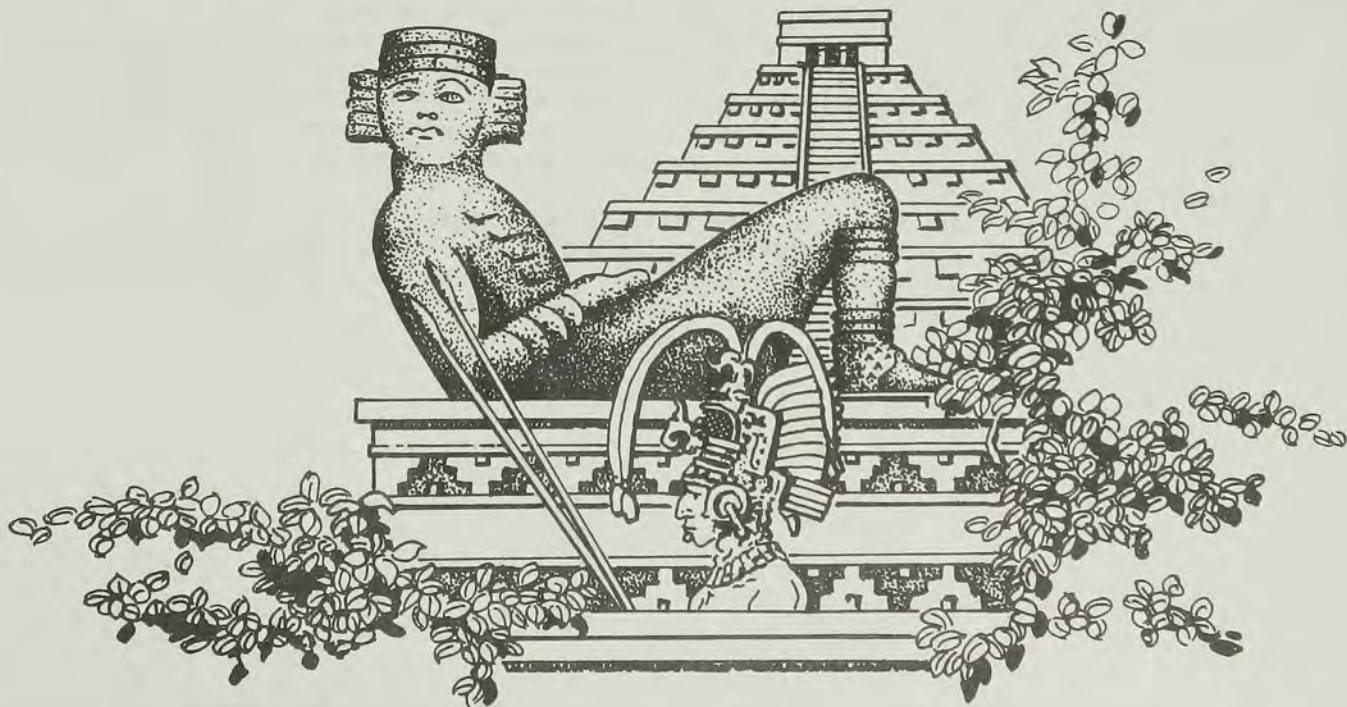
він справді злякався: бачив, що приходить йому кінець. Ну, та залилась йому ще одна спроба для карлика; тож король пішов на хитрощі — вирішив дати таку спробу карликові, щоб той її пережити не міг. Тож прикликав він карлика і ввесь двір свій королівський та й каже: «На третю спробу ти маєш сісти, схилити голову, а на твоїй голові мають розбити 300 лісових горіхів!»

Коли всі це почули, то аж ізжахнулися: лісові горіхи на Юкатані, це такі тверді-тверді горіхи, як камінь. І якщо їх пробувати розбити на голові комусь, то не горіх, а голова розлупається!

Та карлик не настрашився. «Добре» каже, «але, коли розіб'ють мені на голові 300 горіхів, тоді і ти, королю, сядеш, і тоді розіб'ємо 300 горіхів на твоїй голові!» Король згодився — певний був, бачите, що карлик не переживе цієї спроби. Ну сів карлик, поставили йому перший горіх на голову, взяли каменюку та — лусь! Горіх розбився а карлик ані не моргнув. Бачите, йому мати-чарівниця вичарувала такий кам'яний невидимий щит над головою, тож карлик і не відчув удару.

Ну, лупають карликові горіхи на голові, один за другим, уже тільки один залишився. Бачить король, що біда, та й почав утікати. Та всі воїни та люди не дали вже йому втекти: зловили, привели, посадили, поставили горіх на голову та й ударили по горісі. Але горіх не тріснув, а тріснула голова короля. І так прийшов жорстокому королеві кінець. У славному місті Ушмалі запанував карлик, який володів країною сто років. І буз тоді добробут у країні і всі були щасливі.

А піраміда карликова лишилася і стоїть вона досьогодні, розповідає про славу Маїв.

Хто винайшов кошиківку?

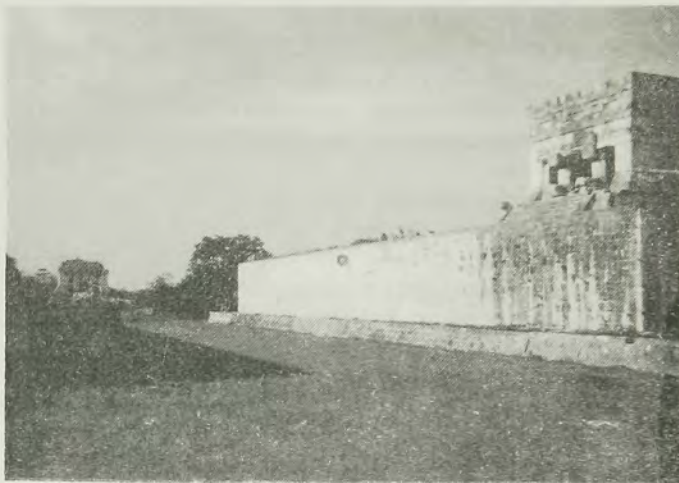
Певно, багато з Вас грає в кошиківку: цю цікаву гру, де є два коші, у які стараємося вкинути м'яча.

Та чи знаєте Ви, яка стара ця гра? Більш тисяча років, у давній давнині, у передколюмбійському Мексику вже грали її! І ніхто не знає, хто її винайшов: чи таємничі Маї з джунглів, чи Тольтеки із високих полонин, чи Запотеки із нижнього Мексика. Знаємо тільки, що сотні, тисячі років тому назад грали її по всьому Мексику, як святу, традиційну гру племен. По всьому Мексику знаходимо великі корти до гри кошівки, знаходимо рисунки, написи, знаходимо навіть часом м'ячі із твердої гуми-кавчуку.

У старовинних Маїв на Юкатані грали цю гру теж і то завзято! Кожне місто мало свою дружину; членів цієї дружини вишколювали в грі вже від малої дитини. Бож від їхньої гри залежала честь цілого міста! А також — і не одне життя...

Правила гри були трохи інші, як тепер у нас. "Коші" не були такі, як наші, а виглядали так: високо в мурі було вставлено кам'яний обруч, але не горизонтально, як наш кіш, а вертикально. Ціллю гри було перекинути м'яч через цей обруч. Але м'яча не можна було дотикатись руками — треба було так уміло вдарити його раменами, чи колінами, щоб м'яч відбився від протилежної стіни і перескочив крізь кам'яний обруч. Зробити це було дуже важко, тож не дивно, що одну гру грали Маї щороку день-за-днем, часом місяцями — поки одна з дружин не зуміла перекинути м'яч, крізь обруч противної дружини. Коли це сталося — дружина ця виграла.

Тим, що програли, життя не було легке. Їм забирали всю їхню розкішну одягу і прикраси (а грали вони в найкращих строях, які тільки місто могло їм ушити). Та найгірша була доля капітана тієї дружини, яка програла: йому стинали голову і віддавали в жертву богам.

Кукулкан

У святинях Маїв із новіших часів найбільш відомим є всюди зміюка з перами — і статуї, і малюнки оздоблюють кожну колону, кожну стіну. Це Кукулкан — бог-змія. Віру в Кукулкана принесли із півночі, із центрального Мексика. Там звали його Квецалькоатльом — «Змією із перами квецаль-птахи».

Кукулканові складали великі жертви: багато — багато крові людської пролилось для того не-натлого божка. Цей жорстокий змія-ідол най-краще любив людські серця, які вирізували із грудей його жертвов...

Із цим божком пов'язане цікаве повір'я: отож розповідають, що він прийшов на землю у формі білого старого мужа, із довгою сивою бородою. Він став королем, найперш у Мексико, а потому

поміж Маями. Далі — пішов він геть, — поплив на човні в далекий океан. Але обіцяв, що повернеться.

І ось доля хотіла, що саме того року, коли до Мексика мав повернутись Квецалькоатль, із далекої Європи прибули перші білі люди — Кортес із своїми еспанськими вояками, шукачами скарбів (це так звані «конквістадори»).

Прибули вони з океану, були білолиці, бородаті. Хто ж міг сумніватись, що це повернувся до своєї країни бог-змія?

І тому то Кортесові, який мав лише кілька сот воїнів із собою, так легко було підкорити хоробрих Ацтеків і всіх інших Мексикан. Вони мали великі армії із десятків тисяч вояків — але, хто міг боротися проти бога-змія?

ЧИТАЙТЕ і ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

“ГОТУЙСЬ” і “ЮНАК”-а!

НАПИСАВ: РУДІАРД КІПЛІНГ

ПЕРЕКЛАВ: ЮРІЙ СІРИЙ

БРАТИ МОВГЛІ

Був спекотний вечір в Сеонійських горах. Перед сьомою годиною Вовк прокинувся, позіхнув і розправив одну за другою лапи, що потерпли йому від денного сну. Вовчиха лежала, уткнувши морду в землю, а четверо вовченят борюкалися та скакали коло неї. Прохід у лігво був осяяний місячним промінням.

— Ну, — промовив Вовк, — час уже рушати на полювання.

Раптом маленька постать з пухнастим хвостом з'явилася коло проходу, і почулося жалібне вищання.

— Хай щастить тобі в усьому, о могутний Вовче! Хай доля пошле щастя твоїм шляхетним діткам і дасть їм міцні й кремезні зуби! І хай не забувають вони, що на світі єсть і вбогі і голодні...

Се був шакал — Табаки, що скрізь тільки й знав, що жебрачів. Вовки в Індії зневажають Табаки за те, що вони кожному намагаються зробити якусь прикрість і їдять усяку нечисть коло сіл. Але, разом із тим, усі, навіть найсильніші звірі, бояться Табаки, бо вони між іншими звірями в нетрях найбільш казяться. Тоді забувають, що були слабкими та полохли-

вими, бігають лісом і кусають усіх, хто трапляється на шляху.

— Заходь і подивись, як маєш охоту, — сказав суворо Вовк. — Істи у нас нема нічого.

— Для вовка нема, — відповів Табаки, — а для такого нікчемного та мізерного створіння, як я, усяка обгризена кістка придається. Нам, шакалам, не випадає перебирати або вередувати.

Табаки кинувся в глибину лігва, знайшов обгризену кістку, на якій лишалось ще трохи й м'яса, сів і з великим задоволенням почав її гризти.

— Дякую вам за таку щедрю милостиню, — сказав він, облизуючись. — Які ж уродливі ваші шляхетні дітки! Які великі очі у них, а сами ж ще маленькі! А проте й дивуватись тут нема чого! Бо діти королів зроду подають ознаки краси і сили!

Табаки, звичайно, як і кожний інший, знав дуже добре, що не слід так хвалити дітей, бо се накликає біду, — і був дуже радий, що батько та мати не задоволені з тої похвали.

Якийсь час він сидів мовчки, тішучись із того вражіння, яке зробили його слова а потім

лукаво зауважив:

— Шер-хан змінив місце свого полювання. Він буде полювати тепер у цих горах. Про це я чув від нього самого.

Шер-хан — це тигр, що жив за двадцять миль, коло річки Вайн-Ганги.

— Він не має права! — сердито почав Вовк. — За законом нетрів, він не має права перемінити місця полювання, не заявивши про це. Своїм полюванням він наведе жах на всю місцевість на десять миль в околиці, а мені... мені цими днями треба б убити зо дві штуки.

— Не дурно ж мати Шер-хана прозвала його Ленгрі (кривим), — зауважила спокійно Вовчиця.

— Він змалечку шкутильгає на одну ногу. От через те й нападає він тільки на господарську худобу. Усі мешканці коло Вайн-Ганги люті на нього, а тепер він хоче прийти сюди і викликати незадоволення селян проти себе. А потім, коли він буде далеко вже, вони придуть у наші нетрі, випалють тут траву, і нам, з нашими дітками, доведеться звідсіль тікати. Ні, дуже дякуємо Шер-ханові.

— Переказати йому вашу вдячність? — запитав Табаки.

— Геть! — заревів Вовк. — Геть! ступай на полювання з твоїм паном. Для одної ночі ти вже зробив досить лихого!

— Я йду, — спокійно відповів Табаки. — Чуєш реви Шер-хана в долині? Я міг би позбутись клопоту приходити до вас і переказувати його доручення.

Вовк нашорошив вуха і слухав лиховісне протяжне виття тигра. Воно линуло з долини, що розлягалася понад річкою. Шер-хан мабуть не мав сьогодні успіху в полюванні, і йому було байдуже, що про це можуть дізнатися всі, хто жив у нетрях.

— Безглуздий! — промовив Вовк. — Чи можна ж такі полювання починати таким галасом! Невже гадає він, що наші сарни такі, як його телята на селі коло Байн-Ганги?

— Ця! Сю ніч полює він не за сарнами та телятами, — сказала Вовчиця. — Це не інак, як за людиною!

Реви тигра перейшли в якесь мурчання, що нагадує дзизчання веретена, і здавалося, що наводить жах на карбівничих і циган, які, буди сонні, часто попадають тигрові в пазурі.

— Людина! — промовив Вовк і вищирив свої білі зуби. — Пхе! Невже Шер-хан почне полювати за людиною, та до того ще і в наших володіннях?

За законами нетрів (а вони нічого безпідставно не забороняють), звірі не мають права убивати людину: таке убивство накликає в нетрі білих і червоношкурних людей. Вони приходять з рушницями та смолоскипами, і всім звірям від того доводиться терпіти. Звірі ж пояснюють цей закон інакше: по їхньому виходить, ніби заборонено убивати людей тому, що взагалі людина найслабіша і найменш захищена істота в світі, а на таку істоту на-

падати дійсному мисливцеві — великий сором.

Мурчання тигра розлягалось все дужче та дужче і нарешті скінчилось страшним ревом.

Потім почулося виття. Воно означало, що Шер-хан змілив, полюючи.

— Він змілив, — сказала Вовчиця, — що це таке?

Вовк подався трохи наперед і почув дике мурчання Шер-хана, що плигав то в один то в другий бік, як скажений.

— У цього дурня тільки й вистачило умінь плигнути в багаття карбівничих та обсмалити собі лапи, — промовив Вовк. — Табаки коло його.

— Хтось іде горою, — зауважила Вовчиця, напружуючи одне вухо. — Приготуйся.

Куці злегенька зашелестіли, Вовк приліг і підібрав під себе задні лапи, намірившись плигнути.

Він навіть почав уже той стрибок, не знаючи на кого доведеться наскочити, і в той час, як побачив здобич, зробив неймовірне зусилля, щоб стримати себе. Він тільки підскочив і впав майже на те саме місце...

— Людина! — промурчав він. — Дитина людська!.. Дивись!

Якраз перед ним, ухопившись за гілку, стояла смуглява дитина, котра тільки що починала ходити. Напевне до вовчого лігва ніколи ще не приходила така слабкенька і ніжна крихітка! Вона глянула на вовчий писок і засміялась.

— Це людська дитина? — спитала Вовчиця. — Я ніколи ще ні одної не бачила. Принеси її сюди.

Вовк зник переносити своїх дітей і умів це так робити, що міг перенести ротом яйце, не роздушивши його. Він міцно стиснув свій писок на спині дитини, а коли приніс і поклав перед Вовчицею поруч із своїми дітьми, то на спині не було жодного сліду від його зубів, навіть не вдряпнув дитини.

— Ох, яке ж маленьке! Яке голеньке і сміливе, — ніжно сказала Вовчиця.

Дитина протиснулася між вовчятами і припала до теплого боку Вовчиці.

— Диви, воно також ссе молоко з іншими!

— Глянь, — сказав Вовк, — воно зовсім не має шерсти, і я міг би убити його одним махом своєї лапи. А проте воно дивиться вгору і нічого не боїться.

Промінь місячний, що падав у прохід лігва, раптом зник: величезна, чотирьохкутна голова і плечі Шер-хана протислися в прохід.

Табаки, що стояв за ним, промовив:

— Його світлість, його світлість прийшли до вас!..

— Шер-хан велику приемність робить нам, — сказав Вовк, а очі йому палали гнівом. — Що потрібно Шер-ханові?

— Мою здобич! Людська дитина увійшла сюди, — відповів Шер-хан. — Батько й мати її втекли. Віддай її мені!

Шер-хан дійсно, як і гадав Вовк, плигнув у багаття і роздратувався від болю, посмалив-

ши лаши.

Вовк не злякався розлютованого тигра: він знав, що прохід у його лігво занадто вузький і що тигр не пролізе. Навіть тепер все тіло Шер-хана було як у корчах: він був мов та людина, що намірилася протиснутися в бочівку.

— Вовки — вільна родина, — відповів Вовк. — Ми слухаємо тільки голови нашої родини, і нам нема діла до того, що велить смугнастий убійник господарського товару. Людська дитина — наша; вона вмере тільки тоді, коли ми самі того забажаємо.

— Забажаєте ви! Яке мені діло до вашого бажання! Присягаюсь биком, котрого я вбив, це занадто! Чи довго ще буду стояти я перед цією собачою норою, чекаючи, поки ви виконаєте мої законні домагання? Це питаю я, я, Шер-хан!..

Реви тигра, як грім, заповнили все лігво. Вовчиця визволилася від дітей і кинулася наперед; очі їй блищали в темряві, як дві зелені зірки; вона сміливо глянула в очі тигрові.

— А я, Ракша (чорт), скажу тобі, що дитина моя; чуєш ти, кривий, — моя власна! І вона не буде вбитою! Вона буде жити і належатиме до нашої родини, буде полювати разом з нами. А врешті, — чуєш ти, полювальнику за маленькими, голодними дітьми, ти, що жаб глитаєш та рибу, — вона уб'є тебе! А тепер іди геть звідсіль, бо, присягаюсь сарною, котру я вбила (я не їм господарських тварин), ти повернешся до своєї матері, — ти, осмалений звіре, ще кривішим, ніж сюди прийшов! Геть!

Вовк дивився здивовано на свою люту Вовчицю. Шер-хан не боявся Вовка, але не міг устояти проти Вовчиці: він розумів, що перевага буде на її боці, і що вона буде битись на смерть. А тому він з мурчанням виліз із проходу, а потім, відійшовши геть, закричав:

— Кожний пес сміливо гавкає в своєму дворі. Побачимо, що скажуть звірі про це вигодування людських дітей. Вона моя і рано чи пізно не мине моїх лап. Ух, ви розбійники з волохатими хвостами!..

Вовчиця, захилинаючись від злоти, кинулася знов до дітей, а Вовк зауважив:

— Воно Шер-хан каже діло. Дитину треба показати всій нашій родині. Ти постановила лишити її у себе, мати?

— Лишити її у себе! — нервово відповіла Вовчиця. — Вона прийшла до нас голісінька, сама, серед ночі, голодна; а проте вона не боялася! А той кривий чорт убив би її і втік би назад до Вайн-Ганги. А тутешні селяни почали б мститися над усіма нами і полювали б по всіх наших притулках. Лишити її коло себе? Авжеж, лишу. Лежи спокійно, жабеня. Ти будеш Мовглі, дам тобі ймення Мовглі, як жабеняті, і настане час, і ти почнеш полювати за Шер-ханом, як він тепер полює за тобою.

— Але що скаже ще наша родина? — зауважив Вовк.

В законах нетрів постановлено, що кожний вовк, як одружиться, то може відділитись від своєї родини; але коли діти його виростуть такими, що вже зможуть триматись на ногах, він мусить привести їх на раду родини, що збирається щомісяця в місячну ніч, щоб вона їх бачила. Після таких оглядин вовчєнєта можуть іти куди хочуть, але ніхто з дорослих вовків не має права вбивати їх, поки не вб'ються вони в силу і не почнуть полювати за сарнами.

Вовк дочекався, коли його діти підрости, і в ніч, призначену для ради, повів їх, Мовглі і Вовчицю на Скелю Ради, — на вершок гори, де могло поміститись щось із сотню вовків. Голова родини Акела, був великий сірий саміт-

ний вовк, найрозумніший і найсильніший між вовками; він давно вже прийшов сюди і лежав на самому вершечку, простягшись на весь зріст. Нижче сиділо більш сорока вовків різного зросту і масти, починаючи від мурих і вже посвілих від старости, і кінчаючи темними трьохлітками. Самітний вовк керував родиною вже на протязі року. В часи своєї молодости він двічі попадався у вовчу яму, а раз його так били, що він аж зімлів, і всі уважали його вже мертвим. Таким чином він з власного досвіду знав звичай людські.

Діти борюкались і бавилися одно з одним у середині кола, де сиділи їх батьки та матері. Часом хтонебудь із дорослих підходив до того або іншого вовченяти, уважно дивився на нього, а потім тихенько повертався до свого місця. Іноді яканебудь ніжна мати випихала свою дитину далі від інших, на місячне світло, щоб краще його оглянули... А Акела кричав із свого шпиля:

— Ви знаєте закон?.. Ви знаєте закон? Придивляйтесь уважніше, о вовки!

А стурбовані матері проказували теж за ним:

— Дивіться, дивіться уважніше, о вовки!

Нарешті настав час показати усім хлопця, і шерсть на шії вовчиці настовбурчилась, — Вовк випхнув Мовглі-жабеня, — так вони його звали, — на середину кола, а він там сів, сміявся і бавився камінцями, що виблискували проти місяця.

Акела, не підносячи голови від лап, почав свій одноманітний крик:

— Дивіться уважніше!

Глухий рев почувся із-за скель і голос Шер-хан кричав:

— Дитина — моя! Віддайте її мені! Що спільного між вільною родиною і людською дитиною?

Акела навіть і вухом не ворухнув і провадив далі:

— Дивіться, вовки, уважніше! Яке діло вільній родині до вимагань чужих? Дивіться уважніше!

З усіх боків почувся глухі реви, а молодий чотирьохлітній вовк звернувся до Акели з такими словами, як і Шер-хан:

— Нашо вільній родині людська дитина?

А закон нетрів каже, що коли виникає незгода щодо прилучення дитини до родини, то питання це обговорюється принаймні двома членами родини, але тільки не матір'ю чи батьком дитини.

— Хто буде говорити за дитину? — спитав Акела. Хто буде говорити з членів вільного товариства?

І не чути було відповіді, а Вовчиця, побачивши, що діло може дійти до бійки, приготувалася до неї. Вона почувала, що це буде остання бійка.

В той час ледачий мурий ведмідь Балу, єдиний звір іншої породи, що мав право бути на раді родини, — старий Балу, що вчив вов-

ченят законів нетрів, що мав право ходити всюди, де тільки хотів, бо він уживав до їжі тільки горіхи, коріння та мед, так у той час став він навдибки.

— Людська дитина, людська дитина, — промовив він. — Я кажу про людську дитину. Яку шкоду зробить нам людська дитина? Я не можу говорити красно, але говорю правду! Хай вона належить до нашої родини. Я сам буду її вчити.

— Треба ще одного, — промовив Акела. — Балу, учитель наших дітей, сказав своє слово. Хто ще має що сказати після Балу?

Чорна тінь промайнула в колі. То була Багіра, пантера, чорна вся, як сажа, але з плямами, такими, які мають усі пантери. Ті плями блищали й вилискували проти місяця, як намальовані.

Усі знали Багіру і всі її боялися, бо була вона хитра як Табаки, смілива як дикий буйвіл, і байдужа, як слон. Але голос у неї був солодший за мед, а шерсть м'якша за пух.

— О Акело і вільна родино! — замурчал вона.

— Я не маю права бути на вашій нараді, але за законами нетрів, коли виникає суперечка з приводу прилучення до родини дитини, дозволяється покласти за неї викуп. І закон нічого не каже про те, хто має і хто не має права дати той викуп. Чи так я кажу?

— Гаразд, гаразд! — закричали молоді вовки, котрі завжди голодні. — Слухайте Багіру! За дитину можна покласти викуп. Так каже закон...

Я знаю, що не маю права тут говорити, але як дозволите ви мені...

— Говори, говори! — гукнуло з двадцять голосів.

Убивати голу дитину — сором. Крім того, вона може стати вам у пригоді, як підросте. Балу казав за неї. Я, із свого боку, до слів Балу прикладу викуп — бика і товстого бика, тількищо вбитого, котрий лежить не далі, як за півмилі звідсіль, — коли ви згодитесь прийняти людську дитину до своєї родини, як велить закон нетрів. Чого ж тут вагатись?

Піднялося виття двадцяти голосів.

— Та в чім же річ? Вона помре в часи зимових дощів. Її спече наше гаряче сонце.

— Яку шкоду може зробити нам гола жаба?

— Приймемо її до нашої родини! Де бик, Багіро? Беремо викуп!

І знову почувся крик Акели:

— Глядіть уважніше, глядіть уважніше, о, вовки!

Мовглі був так захоплений своїми камінцями, що не звертав жодної уваги на вовків, котрі підходили до нього один за одним, щоб розглянути. Потім всі вони пішли з гори в долину по м'ясо вбитого бика, а лишилися тільки Акела, Багіра, Балу, та сім'я вовків Мовглі. Довго ще розлягався рев Шер-хана; він страшенно був лютий, що не віддали йому Мовглі.

— Довше реви, — промурчала собі у вуса Багіра. — Прийде час, коли ти іншої заспіваєш через оцю голу штучку. Коли цього не буде, то виходить, що я цілком не знаю людей.

— Справа скінчилася добре, — промовив Акела.

— Люди і їх діти дуже розумні. Пізніше він може бути головою родини.

— Так, коли в тому буде потреба, — зауважила Багіра. — Бо ніхто ж не буває головою родини до кінця свого життя.

Акела не відповідав. Він думав про ту страшну мить, що настає для голови кожної родини. Коли голова позбавиться сили і знеможіє, то вовки убивають його, а новий голова заступає його місце, щоб бути у свій час теж убитим.

— Візьми хлопця, — сказав він вовкові, — і виховуй його так, як виховується кожний з нашої вільної родини.

Таким чином Мовглі був прилучений до родини вовків у Сеонійських горах, завдяки убитому бикові та доброму слову Балу.

Минуло одинадцять літ. Мовглі ріс і виховувався з вовчатами, хоч вони, звичайно, зробилися вовками раніше, ніж він став хлопчиком підлітком. Вовк-батько навчив його всього, що треба знати тому, хто живе в нетрях, і наука відбувалася до того часу, поки найменший шелест у траві, найменше зідхання гарячого повітря, кожний крик сови над головою, найменше тремтіння води від руху маленької рибки — стало для Мовглі цілком зрозумілим.

Від Балу він довідався, що мед і горіхи такі ж смачні, як і сире м'ясо... Від Багіри навчився він лазити по деревах. Вона лягала на гілку і кликала його.

— Ходи сюди, маленький братіку.

Спочатку Мовглі кепсько видерався, але потім навчився лазити між віттями дерев так гарно, як яканебудь сіренька мавпа.

Був він завжди і на Радах на скелі, коли сюди сходилася родина і, між іншим, помітив, що коли він уперто дивиться в очі якомунебудь вовкові, то той не міг цього витримати і заплющував свої очі. Це його тішило, і він часто так робив.

Хлопець часто виймав шпички терну з лап своїх друзів: вовки дуже страждають від тих шпичок, що попадають їм у лапи.

Іноді вночі сховався він із гір на оброблені царини і з цікавістю дивився на хуторян та їх мешкання. Але до людей ставився з недовір'ям з того часу, як Багіра показала йому чотирьохкутний будиночок із дверцятами, що могли самі падати і затуляти прохід. Будинок той був захований у нетрях так, що раз Мовглі мало не попав туди. Багіра сказала, що то була пастка.

Більш усього сподобалося йому ходити з Багірою в глибину нетрів, у темне гаряче серце лісу, і спати там удень у часі спеки, а вночі слідкувати за тим, як полює Багіра. Коли вона була голодна, то вбивала направо й наліво. Так робив і Мовглі — за одним тільки виїмком.

Коли він підріс остільки, що міг усе розуміти, то Багіра пояснила йому, що він не повинен ніколи займать господарського товару через те, що до родини був прилученим ціною смерті бика.

— У нетрях усе твоє, — казала Багіра, — ти можеш убивати всякого, кого подужаєш, але ж через те, що бик викупив тебе, ти не повинен ніколи убивати для їжі ні старого, ні молодого господарського товару. Такий закон нетрів.

І Мовглі з довір'ям слухався тої поради.

А тим часом хлопець усе ріс і вбивався в здоров'я та силу.

(Продовження в наступному числі.)

ЧИ ЗНАЄШ, ЩО ...?

● Майже три четвертини поверхні землі покриті водою — океанами, морями, озерами? В цих морях та океанах є 330 б'льйонів кубічних миль води... Найб'льший океан у світі — це Тихий Океан абож Пацифік. Поверхня його — 64 тисячі квадратних миль. Крім того є ще три океани: Атлантийський, Індійський та Північний — Арктичний. Є ще Антарктичний, він обминає безлюдну Антарктиду, землю на південному полюсі. Ці два останні майже завжди покриті льодовою покривою, з якої відколюються крижини (айсберги), що є небезпечні для пароплавів.

● Найвища в світі гора, Еверест, має 29,028 стіп висоти, але найбільша в світі досліджена глибина океану є 35,800 стіп. Ця глибина знаходиться коло островів Маріяна на Тихому Океані. Гора Еверест могла б схватитися без сліду в цій безмежній глибині...

● Щойно недавно зіп'ялася перша людина на найвищу гору, Еверест (в 1953-ім році здобув її альпініст Е. Гіларі), але великі глибини океану стали доступними людині ще пізніше — у 1960-ому році французький учений Пікард та американський офіцер Волш осягнули глибину 35,800 стіп у спеціально до того збудованому човні (т. званий «батискап»), якого стіни, грубі на декілька стіп могли витримати величезний тиск води на такій великій глибині.

● Дно моря не є рівне, тільки покрите височезними підводними горами, ярами, долинами, горбами... По дні моря тягнуться довгі і високі пасма гір, яких вершки нераз такі високі, що виходять понад поверхню океанів у офрмі островів. Ті шпилі не раз вищі від найвищих хребтів на суходолі.

● Навіть у найбільших глибинах океанів живуть риби та інші тварини. Вони звичайно мають дуже дивні офрми; одначе в ніякому акварію на землі не можна побачити тих фантастичних риб: вони живуть під таким тиском води, що коли б ми пробували витягнути їх на поверхню моря, вони експльодували б (вибухли б як бомба).

● У глибині океанів панує вічна пітьма; соняшні промені не доходять туди ніколи. Тому багато із глибокоморських риб мають своє власне освітлення — яке є немов окремі «лямпки» на їхньому тілі. Ті «лямпки» видають синяво-біле світло, нодібно до купальських мушок. Деякі риби можуть «умикати» і «вимикати» те світло з власної волі...

● У морях живе безліч різних родів тварин. Кажуть, що нема такої групи створінь, якої представники не жили б у морі... Правдоподібно, що все життя почалося в морі, а щойно пізніше деякі створіння вилізли на суходіл, де принатурились до поживи і підсоння.

● Найб'льші в світі створіння жувуть у морі. Це — кити, які часом доходять до 100 стіп довжини, а важити можуть понад 150 тон! Кити виглядають, немов риби, але вони не риби, а ссавці (подібно, як пси, коні, люди). Кити живуть переважно в Антарктичному або Арктичному льодових океанах.

● Але побіч цих велетнів тваринного царства, є в морі безліч інших тварин. У кожній краплині морської води можна знайти маселенькі, мікроскопійні тваринки, які творять так званий «планктон». Планктон складається із багато різних родів живучих «грудочок»; переважно це одноклітинні напівтварини, напівростини. Планктоном живляться б'льші морські тварини: риби, моллюски тощо.

● Може найбільш цікавими тваринами моря є восьминоги. Восьминоги, разом із острицями, належать до родини моллюсків. Восьминоги бувають різних розмірів: то маленькі, на кілька інчів, то величезні, на багато десятків стіп. Плавають вони таким способом, що наповняють своє тіло водою, а потім мов ракета, «вистрілюють» цю воду назад себе. Цим способом можуть дуже швидко порушатися. Деякі восьминоги захищаються перед ворогами тим способом, що випускають, у випадку небезпеки, чорне густе «чорнило». Ворог тоді їх не бачить, і це дозволяє їм утекти.

Майстеркування

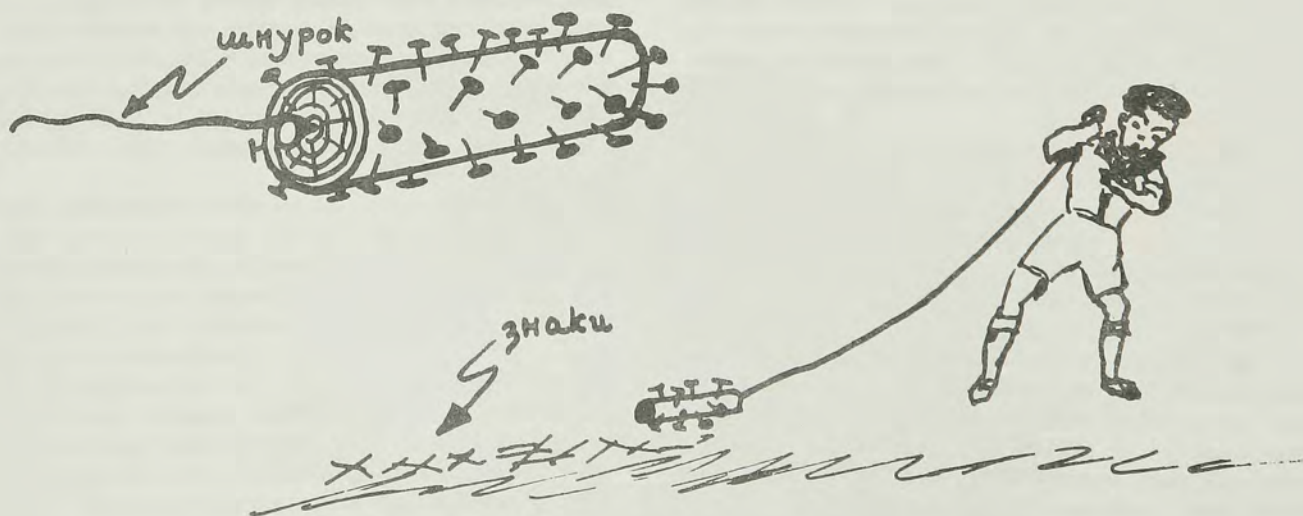
Зимова і рання весняна пора до слідження дуже пригожа. Для новиків у цій ділянці подаємо простий приклад, що дуже допоміжний при слідженні.

Знайти колоду, круглу, глибиною приблизно на 6 інчів. Із неї відріж полінце інчів із 16 завдовжки. Уважай, щоб колода не була гнила або спорохнявіла. Якщо ж вона дуже суха, намочи її в воді на всю ніч, щоб не трісла, коли будеш у неї вбивати цвяхи.

З одного кінця колоди в саму середину вкрути міцний гачок. До цього гачка опісля прив'яжеш шнурок.

Роздобудь цвяхи довжиною приблизно в три інчі. Тоді молотком повбивай ці цвяхи в різних місцях колоди та з усіх круглих боків, але так, щоб вони виставали з колоди всі на однакову відстань, приблизно півтора інча. Можеш цвяхи вбивати в нерівномірних відступах, але так, щоб ціла колода була густо набита цвяхами.

Твій «знакувальник» тепер готовий. При вправах слідження або теренових грах можеш тягнути його за собою на шнурку, і він буде лишати сліди не тільки на м'якому терені, але навіть і на кам'янистому.

ЗБУДУЙ ЦЕЙ ПРОСТИЙ ПРИЛАД ДО СИГНАЛІЗАЦІЇ СВІТЛОМ

Знайди дощину півінча завгрубшки, відріж кусник величиною 7 на 5 інчів та вигладь її гарно з усіх боків шліфувальним папером. Можеш її потягнути шелаком, щоб вона краще виглядала.

Дістань круглу батарею до лампки (один елемент, на півтори вольта). Із тонкої бляхи, розміром 2 на 4 інчі, вигни клямру (як показано на рисунку число 1) довкола батареї так, щоб батарея щільно в неї входила.

Рисунок число 1.

Зроби дві дірки (пробий цвяхом) на споді клямри та прикрути її двома шрубками до дощени, як на рисунку число 2. Уживай мідяні шрубки, а під їх головки причепи грубший мідяний дріт. Упевнися, чи в місцях, де дріт доторкає до головки, він не має ізоляції.

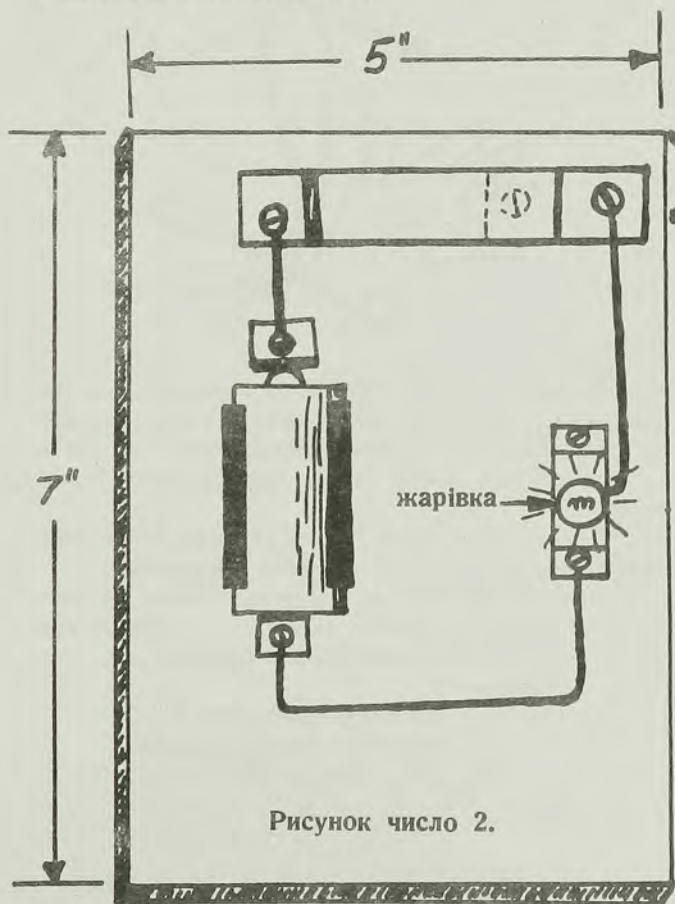

Рисунок число 2.

Дістань жарівку на півтора вольта (на одну батарею), та зроби для неї гніздо. Для цього витни кусень бляхи, можливо мідяної, розміром 1 інч на 4 інчі, проверти дірку в середині та випиловуй її доти, доки зможеш укрутити в неї жарівку. Тоді зігни її обидва краї, як на рисунку число 3, пороби в них дірки і пришрубуй до дошки. Під одну шрубку причепи дріт, що йде від батареї.

Зараз під отвором, в який укручується жарівка, укрути мідяну шрубку, а під нею прикріпи мідяний дріт, що йде до ключа. Жарівку вкрути так, щоб її спід досягав до тої шрубки та її притискав.

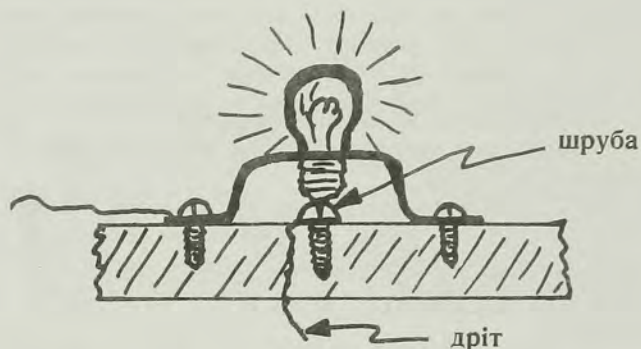

Рисунок число 3.

Ключ зроби з бляхи, по можливості мідяної. Витни шматок бляхи розміром 3/4 на 3 інчі, зігни її, як на рисунку число 4, зроби дірку на кінці, який прикрутиш до дощени, та прикрути шрубкою, під яку причепи мідяний дріт з другого кінця батареї. Під другий кінець ключа, що є над дощиною, прикрути мідяну шрубку, під яку причепи дріт, що йде до другої шрубки під отвором на лампку.

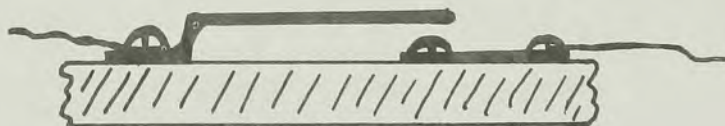

Рисунок число 4.

Сигналізаційний апарат готовий. Кожний раз, що притиснеш ключ, лампка засвітить. Якщо з часом треба було б сильно тиснути ключ, щоб лампка засвітила, прочисть дрібнопiсковим шліфувальним папером контакти ключа (стик між бляшкою і шрубкою).

Гокус-покус

(ЗІ ЗАПИСНИКА ЧОРНОКНИЖНИКА: ШТУКИ МАГІКИ)

Гокус-покус! Домінікус фідрімокус!

Починаємо наступні сходи магів-юнаків...
Чари-мари, паххх...

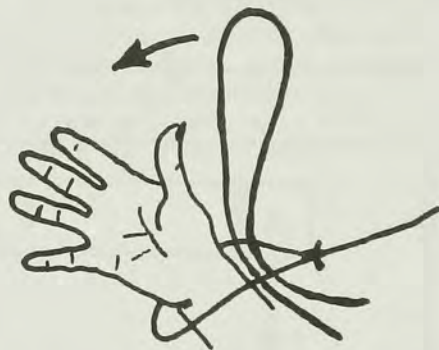
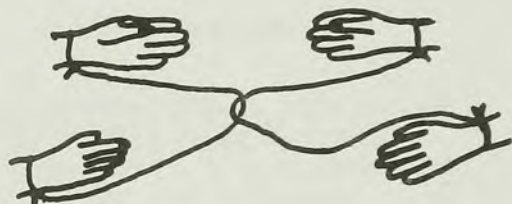
Сьогодні розкажемо Вам, як показати кілька важчих магичних штук. Ви вже певно навчилися добре штуки із попереднього нашого числа; чи вдалися? Чи зуміли Ви ними дивувати своїх товаришів?

1) УГАДУВАННЯ МОНЕТ. Перша наша штука має до діла із грішми-монетами. Викличте із публіки одну особу. Дайте їй у руку одностовову монету, а в другу десятицентівку. Після того скажіть, щоб ця особа помножила вартість монети, яку держить в правій руці — вісім разів (або на якесь інакше паристе число); вартість монети в лівій руці має ця особа помножити на сім (чи яке інше непаристе число). Тепер нехай ця особа сама додасть суму двох множень і скаже Вам це число (суму). Тоді Ви вгадуєте, яка монета в котрій руці.

Спосіб: Якщо сума є паристою, то він держить в правій руці один цент. Якщо сума є непаристою, то в правій руці він держить десятицентівку.

2) ШТУКА З ДВОМА ШНУРКАМИ

Пластуни знані з того, що вміють в'язати і пристосовувати вузли в практиці. Тут покажемо вам, як можна знання вузлів використати в практиці «магії». Отож, виберіть дві особи з товариства і зав'яжіть їм руки, як подано на рисунку. Після того, скажіть їм, щоб вони якимось розділили свої шнурки (але не можна їм перетинати чи розв'язувати при руці!). При тім є багато сміху, бо зв'язані особи пробують різні способи, але безуспішно — і то в дуже смішній формі.

Спосіб, як їх розділити: взяти середину одного шнурка і перетягнути його попід зав'язану петлю на руці. Тоді далі перетягнути ключку, яка створилася цим способом понад руку і знову попід петлю.

Тепер обидві руки далі зв'язані шнурком, але обидві особи вже звільнені один від одного.

Якщо ви зробите це вправно і метко, то глядачі не помітять вашого способу, а ціла штука може бути доброю товариською грою.

Тож —

до наступного разу
Абра-а-а Кадабррра-а-а!

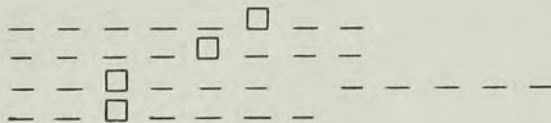
Ваш — Чорнокнижник

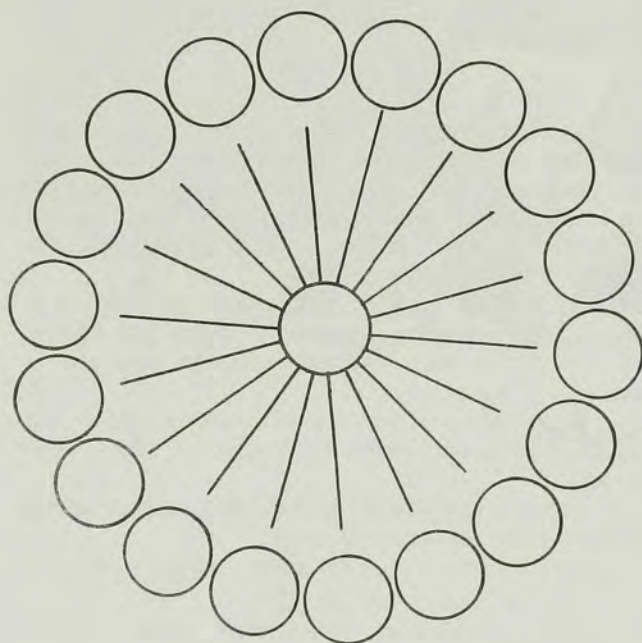
ВІДГАДАЙТЕ!

Відгадайте назви творів Лесі Українки: кожна риска і квадрат заступають одну букву. Читаючи квадратики згори вділ одержите ім'я ЛЕСЯ.

перший вірш Лесі Українки
назва драматичної поеми (з грецької мітології)
назва драми, в якій уживано народні повір'я Волині.
назви драми (жіночий титул)

В цих дев'ятнадцяти кружках розставте числа від 1 до 19 так, щоб сума чисел у будь-яких трьох кружках, що лежать на одній прямій, дорівнювала 30.

ІСТОРІЯ З ГОДИННИКАМИ

Така притрапилась мені історія: однієї суботи, по обіді дивлюся я на свій годинник на руці — а він стоїть! Попсувався... Ну, нічого, кажу собі, є в мене великий годинник у кімнаті, на стіні — подивлюся на нього, то й знатиму, котра година. Але нещастя не ходять одинцем: дивлюсь я на годинник на стіні, а він теж стоїть — я вчора забувся накрутити його...

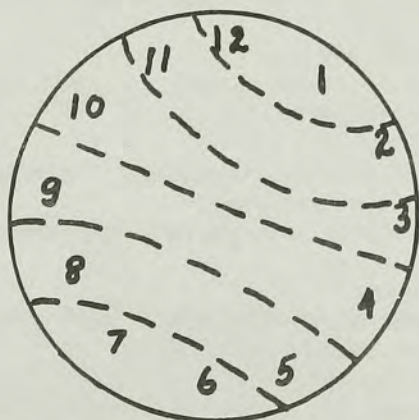
Немає ради, треба йти до годинникаря. Але поки вийшов я з хати, я накрутив великий годинник на стіні і наставив його навгад на двадцять хвилин по другій. До годинникаря було досить далеко. Коли прийшов я до нього, великий годинник на полиці в нього показував годину 2-га 40. «Чи це правильна година?» — питаю його. «О, так, це дуже точний годинник!» — відповів він. Я собі це добре запам'ятав. У годинникаря забарився я точно 10 хвилин. До хати йшов тією самою дорогою, що й передше, отже до і від годинникаря ішов однакове число часу. Коли прийшов до хати, годинник на стіні показував за десять хвилин четверту. Ну, але це не була правильна година, ні? Та я знав точно, на яку годину наставити годинник!

А чи знаєте Ви?

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК

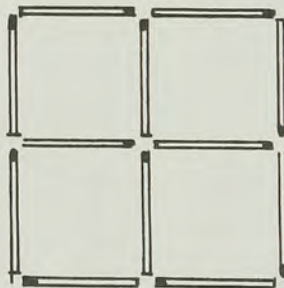
із попереднього числа 1/1 січень 63

1)

2) $(33 \times 3) + (3 : 3) = 100$

3)

4)

На першу тарілку треба покласти 1 горіх, на другу — 2, на третю — 3 і т. д., на дев'яту — 9 горіхів. Тоді $1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 = 45$ горіхів.

Три школярі хваляться:

— Я — перший у класі з математики! — каже один.

— Я — перший у класі в руханці! — говорить другий.

— Так, але я завжди перший з класи, коли задзвонить дзвінок! — закінчує третій...

На лекції українознавства учитель питає Юрка:

— З чого був найбільш знаний Тарас Шевченко?

— Зі своєї пам'яті! — випалив Юрко.

— О, а то чому? — питає здивований учитель.

— Бо я бачив на Союзівці таку статую: "Пам'яті Шевченка!"

Ще один шкільний жарт:

Учитель питає Юрка:

— Де можна знайти слонів?

Відповідь: "Слони — це такі великі створіння, що їх дуже тяжко загубити, тож і знайти їх ніде не можна..."

А ще один:

— Юрку, назви п'ять речей, у яких є молоко!

— Масло, сир, морозиво і дві корови, прошу учителя!

З оповідань Вуйка Микити:

"Як я ще був молодий, то раз поїхав на екскурсію на північ — поміж білі ведмеді і льодові гори. Алеж було тоді зимно! Так було зимно, що нам замерзла свічка і ми не могли її загасити!

Ну, але то нічого! На другий день зробилось ще зимніше... Було так холодно, що, коли ми говорили між собою, наші слова замерзали і падали на землю, як грудки льоду! Треба було їх смажити на вогні, щоб довідатись, що твій товариш казав до тебе!

Ну, та на третій день стало вже найзимніше. Мій товариш скочив з криги на кригу, аж тут — гульк! — так і замерз подорозі і завис у повітрі...

Що, скажете, що це неможливо? Що він мусів упасти на землю, бо так каже закон гравітації?

Але, де там! Бачите, було так зимно, що й закон гравітації замерз теж!.."

У юнацькому таборі. Юрко сидить на дозвіллі і пише листа. Кричить до Ромка, який сидить на сусідньому ліжку:

— Ромку, можеш позичити мені свій олівець?

— Добре, Юрку!

— А може позичиш мені сторінку паперу зі свого записника?

— Ну, добре.

— А може маєш випадково і коверту?

— Так, маю ще одну!

— А можеш відступити мені поштовий значок?

— Агаааа...

— А як будеш проходити повз поштову скриньку, то вкинеш мого листа?

— Ну, добре...

— Ромку, ти справжній приятель! Тепер ще дай мені адресу своєї дівчини, щоб я міг цього листа заадресувати!

“Мамо одне питання: чи все ще є зимно надворі?”

Впорядник: — Ти краще все слухай і мотай на вуса.

Юнак: — Друже, але я ще навіть не голюся...

Юрко: Знаєш, вогонь можна запалити зовсім легко за допомогою двох патичків.

Роман: Так, я знаю, зокрема, коли один з них є сірником...

Дві блохи вийшли з кіна. Тоді одна питається другу:

«Ну, як — підемо пішки додому, чи візьмемо пса?»

Яка худобина чи птаха є найбільше корисною?

— Курка!

Чому?

— Бо її можна їсти і перед, і після народження...

Яка є різниця між фортепіаном та слоном?

— ???

— Фортепіан можна заслонити, а слона не можна зафортепіанити...

Учителька в школі: — Знаєте, що при високій температурі речі поширюються, а при низькій зменшуються. Дайте приклад.

Юнак: Уліті дні довгі, а взимі короткі.

Продавець стукає в двері. Ніхто не відповідає. Тоді він питається новака, який сидить на сходах.

— Чи мама вдома?

— Так, прошу пана.

— То чому ніхто не відповідає, коли я стукаю???

— Бо ми тут не живемо, прошу пана...

Під час Ювілейної Зустрічі були також і новаки, які відзначалися своєю поставою та добрими успіхами. Сказав їм командант, що діти неповинні ніколи переривати, коли старші говорять. От і всі новаки послушали. Якось під час обіду командант заговорився, а один новак кілька разів хотів забрати слово, але не міг. Коли ж командант дав йому змогу сказати щось, то Юрчик сказав: «взе запізно. Ви все з'їли гусиницю із салатою...»

ПЛАСТОВІ УСМІШКИ

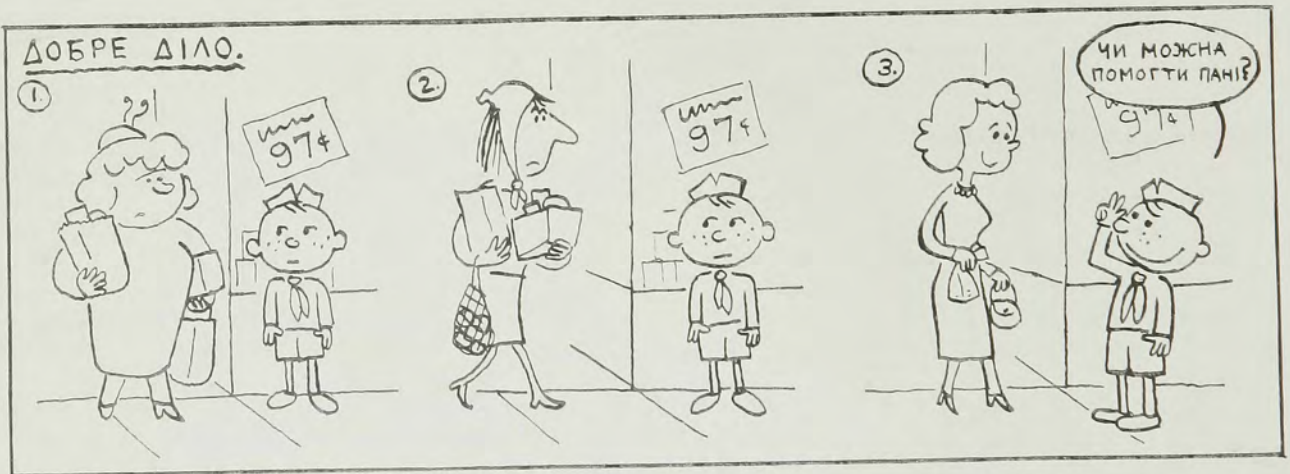

13 ЗАПИСНИКА СТ. ПЛ. ЯРКА КОЗАКА, ЧМ

ПЕРЕГЛЯД.

ДОБРЕ ДІЛО.

Зміст

сторінка

- 1 З гаври Старого Вовка
- 2 Св. Юрій — опікун пластунів
- 3 Наш фотоконстест
- 4 А. Франко-Ключко: Іван Франко серед рідні
- 7 І. Франко: Полювання Тугара Вовка
- 10 Л. Х.: Джемборі
- 11 Одинадцять Світове Скавтське Джемборі
- 12 Таємниці цікавого світу — Машини, що думають
- 14 Д. Сос — Присяга краси (Молоде Перо)
- 15 Із життя звірів — Про що звірі розмовляють
- 16 Україна в нашому понятті — (фотомонтаж)
- 18 Рудіард Кіплінг — Брати Мовгли (2)
- 23 Змаг (фотознімки)
- 24 О. Б. — Ігри
- 25 Філятеліст
- 26 Чи знаєш, що...?
- 27 Чорнокнижник — Гокус-Покус
- 29 Загадки
- 31 Майстеркування
- 33 Пан Т. О'Фель — Округлі квадрати
- 34 Я. Козак — Пластові усмішки

ЮНАК

"ЮНАК" — журнал пластового юнацтва, появляється щодва місяці, видає Головна Пластова Булава. Редагує Колегія. Відповідальний редактор — ст. пл. Любомір Ониськевич. Мистецьке оформлення — ст. пл. Тит Геврик. Технічне оформлення — ст. пл. Мирон Баб'юк. Мовна коректа — Левко Ромен. Ілюстрації — ст. пл. Тит Геврик, ст. пл. Мотря Головінська, Ліда Палій, ст. пл. Ярема Козак. Знімки — Е. Кульчицький. Тираж 2,000. Ціна одного числа 50 ц.

Адреса редакції:

Адреса адміністрації:

Lubomyr S. ONYSHKEVYCH
14 Grove Street
Arlington, Mass. U.S.A.

"YUNAK" "PLAST"
2199 Bloor Street West
Toronto 9, Ontario, Canada

ТРАВЕНЬ — 1963

З ГАВРИ СТАРОГО

Дорогі Подруги й Друзі!

Ось уже втретє іду в гостину до Вас... До Тебе, Юначко, до Тебе, Юначе! Приношу Тобі вістки про Твоїх товаришів, оповідання, загадки, цікаві речі з усього світу!

Посилаю Тобі нашого «ЮНАКА». Чи припав він Тобі до вподоби?

До моєї гаври починають приходити листи... Від юнаків, юначок, української пластової братії — з усього світу! І ось уже в наступному числі прочитаєте ці листи, прочитаєте про пластування пластунів таких, як і Ти. А чи буде там лист від Тебе? Чи буде репортаж про Твій гурток? Знімка із Твоїєї прогулянки? Коломийка із Твоїого табору?

На обкладинці в цьому числі знайдеш деякі спомини із минулих пластових весняних святкування — пластові значки, які пластуни видали з нагоди різних минулих Свят Весни.

І ця обкладинка, і ціле число — це мій лист до Тебе. А коли Ти пришлеш мені листа? Чекаю нетерпляче!

В осередку, де я живу, юнаки з місцевого куреня зробили дуже розумно: На останній Куринній Раді куринь, крім куринного, писаря, судді, скарбника та інших звичайних діловодів, вибрав ще одного, нового й незвичайного діловода: а саме — КУРИННОГО РЕПОРТЕРА до «ЮНАКА». Обов'язком цього репортера буде писати короткі репортажі із куринного життя — прогулянок, таборів, свят і всіляких незвичайних речей, що стануться на терені його осередку. Він має теж збирати знімки з куринного життя, всілякі жарти й дотепи, пісні й коломийки, цікаві речі із стінгазетки, літературні і мистецькі спроби чле-

нів куреня — усе, що варто було б помістити в нашому юнацькому журналі, все, що може бути цікаве для юнацтва. Це все він має переслати мені. Старому Вовкові (на адресу редакції).

Чи не добра це думка? Чи не варто й у Твоєму курені вибрати теж такого репортера?

Бути репортером — це поважна річ. Усі куринні репортери, які будуть зголошені в мене, дістануть окрему виказку: «Офіційний РЕПОРТЕР ЖУРНАЛУ ЮНАК», яку будуть мати при собі, щоб могли, як представник ПРЕСИ, збирати матеріали, робити знімки, переводити — інтерв'ю — як і репортери великих газет. Вони діставатимуть окремі інструкції від Редакції нашого журналу, спеціальні завдання тощо, а їхні імена будуть виписані в кожному числі журналу.

Чи не цікаво буде такому репортерові читати свої власні репортажі у пластовій пресі? Бачити свій підпис під друкованими статтями? Або підпис Твоїого товариша з куреня?

Чи не цікаво було б Тобі бути репортером? Це може статись, якщо заслужиш собі на те, якщо відповідатимеш вимогам, якщо Твій куринь вибере Тебе на таке важливе діловодство!

Тож — на наступній куринній Раді — постарайся, щоб і Твій куринь мав свого репортера, і може ним будеш саме Ти!

(Імена цих репортерів, як теж їхні адреси, пластовий ступінь та ім'я куреня, якого він має репрезентувати, слід надсилати просто до мене, на адресу редакції).

СКОБ!

Ваш Старий Вовк

СВ. ЮРІЙ – ОПІКУН ПЛАСТУНІВ

6 травня кожного року пластуни цілого світу святкують день свого патрона – СВАТОГО ЮРІЯ.

На його життя дивимося, як на геройську легенду, з якої кожний пластун повинен брати собі приклад. Так, як святий Юрій, мусимо бути повсякчас готові принести себе в жертву при виконанні Доброго Діла, служити так, як він, зречтися в потребі вигідного й приємного життя і чинити лише те, що є справедливе й чесне, не зважаючи на обставини та існуючі звичаї.

Боротьбу між добром і злом, двома силами, що споконвіку змагаються між собою, символізує легенда про перемогу Св. Юрія над драконом.

Легенда ця створилась довкола постаті лицаря-юнака, що в дійсності жив за часів римського цесаря Діоклетіяна. Народився Св. Юрій десь біля року 270 по Різдві Христовім у місті Ліді на рівнинах Сааровських у Малій Азії, як нащадок славної родини. Замолоду вступив він до римського легіону і під проводом Галерія брав участь у перському поході. Обізнавшись із правдами Христовими, захопився новою вірою, і став проповідувати її у Вірменії. Сюючи християнство, побував він і в Англії та інших країнах, виступаючи завжди в обороні покривджених та упосліджених.

Року 303 по Р. Хр. подорожував через Бейрут (тепер затока Св. Юрія) до Нікомедії. Жили там ідолопоклонники, що, як співає наш стародавній кант про Св. Юрія, «...були люди невірніє, вони в Бога не вірили, а вірили у смочище, у лютеє те звірище». Вони «дали смоку та й оброку щонеділі по людині».

Саме в той час, коли Св. Юрій проїздив їхніми околицями, «дійшла черга аж до царя. Хоч сам ступай, хоч дочку дай».

Почув про це наш лицар.

Легенда розповідає, як він, не вагаючись, став у пригоді тим, «що помочі потребують» і виїхав на герць із драконом. «Вдарив смока серед ока, убив смока на вік-вічний».

Добро, правда й справедливість, що за них підіймав меч Св. Юрій, перемогли зло, темноту і тиранію.

Виконавши свій лицарський обов'язок, юнак рушив далі. Але темні сили, що вбачали в Св. Юрії небезпеку поширення нової, світлої ідеї, схопили лицаря в Нікомедії і поставили перед суд.

(Ілюстрація Св. Юрія роботи мистця
Мирона Левицького)

96 суддів судили святого за віру в Христа.

«Без страху вам скажу, що я християнин» — відповів їм лицар — «я вірю в Бога. Що хочете вчинити — чиніть».

«А вас, друзі мої», звернувся він до своїх товаришів, — «прошу лише одне: коли ви живими залишитися, а я згину, зробіть мені ласку ради Імени Христового — відвезіть тіло моє в мій Рідний Край та поховайте мене в землю, скроплена потом і кров'ю предків моїх».

Вісім днів кували Св. Юрія, а на дев'ятий, 23 квітня за старим стилем (6 травня за новим) 303 року по Різдві Христовому стягли йому голову.

Так загинув юнак, що з вірою в Бога не боявся глянути смерті в вічі. Друзі віднесли тіл лицаря в рідну Ліду й поховали. Церква зачислила його до святих.

Згодом, як розповідають старі перекази, під час одного походу хрестоносців у Святу Землю,

Св. Юрій з'явився до арагонських, англійських та португальських лицарів на мурах міста Акри. Тоді англійський король — лицар Річард Львине Серце — уперше вигукнув гасло:

«З Богом і Святим Юрієм — уперед!»

З того часу Св. Юрій став патроном лицарства. Культ його в середньовіччі дуже поширився, засновано лицарські ордени його імені, і в ім'я Св. Юрія при посвяченні на лицаря складали лицарі свою присягу.

Культ Св. Юрія перейняло й наше козацтво, острів Хортицю — серце Січі — називали островом Св. Юрія, а пісню козацьку «Нам допоможе святий Юрій і Пречиста Мати...» співають донині.

Пластуни — лицарі сучасності, переймаючи багато дечого із закону середньовічного лицарства, прийняли Св. Юрія за патрона-опікуна.

фото конкурс

Дорогі Друзі й Подруги!

Приходить літо — час сповнений таборуванням, пластуванням на лоні природи, мандрівками... Скільки то буде під час літа різного цікавого! Скільки речей, які варто б записати навіки на плівку фільма! Може й Ти маєш свій фотоапарат і візьмеш його із собою до табору чи в мандрівку, де будеш робити гарні фотознімки: своїх друзів і подруг, свого шатра, пластових зайнять, ватер, збірок, мандрівок... квітів, лісових звірів, лісів, гір... Тобто — всього того, що хочеш потім дати в альбом, щоб завжди пам'ятати хвили пластування...

Багато з нас робить знімки під час літа, — багато з них такі гарні й цікаві, що варто, щоб і Твої друзі і подруги могли їх побачити!

Тому ми оголошуємо

ФОТОГРАФІЧНИЙ КОНКУРС

на найкращу фотознімку, зроблену цього року. Знімки мусять бути або з пластування, або з природи. Найкращі знімки в кожній групі будуть поміщені на сторінках (а може й на обкладинці) журналу ЮНАК, а ті пластуни, які виграють перші місця одержать *гарні нагороди!* Про ці нагороди, як теж і про дальші деталі нашого фото-

конкурсу напишемо більше другим разом. А тепер лише подаємо Вам, дорогі Друзі, це до відомо, щоб Ви вже починали робити знімки при нагоді!

ПРАВИЛА ФОТОКОНКУРСУ

1) Всі знімки мусять бути зроблені цього року, пластунами чи пластунками, членами УПЮ.

2) Фотознімки можуть бути двох родів: або з пластовою чи тоборовою тематикою, або з природи.

3) Всі знімки мусять бути надіслані на адресу редакції не пізніше, як 15 вересня 1963 р. При кожному знімкові мусить бути подане ім'я і прізвище її автора, пластова частина, пластовий ступінь, як також інформації про самий знімок: де знімано, що там діється, хто на знімку тощо.

4) Усі знімки стають власністю редакції ЮНАКА, і можуть бути поміщені на його сторінках чи на сторінках іншої пластової преси.

Тож — Друзі і Подруги! Веселою фотографією!

СКОБ!

Редакція

ІВАН ФРАНКО СЕРЕД РІДНІ

(спомин його дочки, Анни Франко-Ключко)

Вечори мали свою насолоду і таємний чар, особливо перед тим, як мама нас клала спати. Ми, звичайно, обідали тата, а мені та братові Петрові, як найменшим, припадало на долю влазити татові на коліна, і тоді тато оповідав нам чудові байки і казки. Ми, малі діти, опановані буйною фантазією казок, зовсім ще не розрізняли фантазії від правди, і вірили свято, що справді звірі говорять, і кожна тваринка, чи то киця, чи морська свинка, чи песик, не були для нас просто звірятами, це були одушевлені істоти, ми цікавились їхнім життям, боліли їхніми стражданнями, вели з ними довгі розмови з переконанням, що вони нас розуміють, і як не мовою, то різними звуками нам відповідають. Коли ж настав якийсь спір чи непорозуміння, ми зверталися до тата за радою і судом.

Тато оповідав казки дуже цікаво, якраз тоді komponуючи для нас свої байки "Коли ще звірі говорили", що їх ми так дуже любили і бажали завжди слухати наново. Ми заслухані і задивлені в чаруюче лице тата, хотіли слухати якнайдовше, і мамі була велика морока нас укласти спати.

Ми, малі діти, зачаровані світом казок, у нім жили, і бажали почути все щось нове, і, як тато з'являвся між нами, ми старались опанувати його для себе і зараз же влазили йому на коліна. Тато сміявся, приговорюючи: "Міцько й Міна повлазили на коліна". Надовго це між нами лишилось, і потім, коли ми вже були старшенькі, нас не раз дражили Міцьком і Міною.

Ці всі чудові казки й оповідання читали ми пізніше вже як друковані твори: "Коли ще звірі говорили", "Лис Микита" та інші оповідання. Вони були нашою першою духовою поживою, і яскраво пригадували нам наше дитинство.

Тато не тільки любив оповідати нам про звірів і представляти їх, як істоти думаючі, що живуть між собою майже людським життям, але він ставився до всіх тварин з надзвичайною любов'ю і ніжністю.

Особливо користалися його опікою бідні сирітки, тварини без дому і захисту, немічні й каліки. У нас, немов у звірячій клініці, постійно перебували: або голодна, задрипана кицька, яку тато знайшов холодного дощового вечора десь під плотом і приніс нагріти і нагодувати, або цуценя напівзамерзле, або пташеня з перебитим крильцем. Ці всі тваринки під його ніжною опікою приходили до себе і набували якихось надзвичайних прикмет і здібностей. Так великий жовтий кіт із зеленими очима, що його ми трохи побоювалися, сприятелювався тільки з татом, і як тільки тато сідав за стіл писати, лягав у тата на карку і мурмотів голосно якимось дивним муркотінням особливо ввечерами й вночі. Ворона стала озброєна і надзвичайно розумна та залюбки вчилася різних штукоч.

Цю любов до тварин передав тато і нам. Під впливом татових оповідань ці тварини були для нас істотами рівними нам, нашими приятелями, товаришами наших іграшок, довірниками в наших radoщах і горю.

Але не тільки любов і гарне відношення до звірят прищепив нам тато в наші дитячі серця. Ми також діставали від нього першу науку природознавства.

Проживаючи здебільшого в місті, тато використовував кожну вільну хвилину, а як пошастило то і днину, на те, щоб вести нас кудись поза місто. Звичайно, ми ішли цілою родиною, набравши їжі, або до близьких лісків, або до більш віддаленого "Вулецького лісу". Зараз же за містом нам дозволено було скинути черевики, і ми босоніж стежками бігли поміж полями, підскакуючи наввипередки, потім, утомлені, сідали край дороги, ждучи батьків. Тоді то я почула від тата важливу правду життя. Він сказав мені: "коли біжиш уперед, хутко втомишся і мусиш часто відпочивати; коли ж ідеш поволі — відпочнеш тоді, коли дійдеш до цілі". Це мене, дитину, здивувало. Спершу я не хотіла в це вірити. Та пізніше, коли я сама переконалась, що це правда, то цю науку запа-

м'ятала вже на ціле життя.

По дорозі траплялось нам багато цікавого. Тато учив нас розрізняти роди збіжжя, трав і квітів, учив нас як розрізняти корисні рослини від шкідливих, кожне дерево чи корч діставав свої назви, свої прикмети.

А як прийшли до лісу, нашій цікавості і розпитуванню не було кінця. І на все давав нам тато пояснення, про все знав щось цікаве розповісти. Ми учились розрізняти пташок за їх виглядом і співом; тато приносив нам чи жабку, чи ящірку, чи вужа веретільника; це все ми хотіли докладно оглянути, і, хоч з великим острахом, узяти в руки, потримати так, як тато. Заплющивши очі, ми запевняли, що не боїмося. Тато сміявся і радів нашим захопленням.

Не раз на такій прогулянці ми проводили цілий день, і тільки ввечері із заходом сонця поверталися додому, потомлені, голодні, але щасливі...

("Гомін України", 8. 9. 56)

МАГОМЕТАНИН І КАДІ

Раз один Магометанин прийшов до священика-мудреця Каді й запитав:

— Якщо я їм виноград, то чи в цьому є щось погане?

— Звичайно, що ні — відповів мудрий Каді.

— А якщо я при цім нап'юсь трохи води, то чи в цім буде щось погане? А як ще з'їм трохи цукру?

— Ні, — сказав Каді.

— Ну, але ж вино складається лиш із винограду, цукру і води. То чому, як я змішаю їх до купи і зроблю з цього вино, мені не можна його пити?

Мудрий Каді подумав хвилинку, а тоді питає чоловіка:

— Як я на тебе кину жменю пороху, то чи тебе буде це боліти?

— Ні, звичайно, що ні — відповів той.

— А як я виллю на тебе трохи води, то чи це буде боліти тебе?

— Ні, також ні!

— Але як я змішаю порох і воду до купи, випалю це і зроблю з цього тверду цеглу і вдарю тебе нею по голові, то чи і тоді тебе не заболить?

Лист юнака додому:

Здоров Тату!

Чи Ти здоров? Бо, я здоров.

Бувай здоров,

Олег.

П. С. Пишіть до мене часто, навіть, якщо б у конверті було тільки два-три доляри...

Добецьва

місця родини вовків

Коли зоря поволі погасає
І крик кози почується здаля,
І сарна в ліс, в зелений ліс тікає.
Коли ніщо не біга, не гуля—
Тоді я йду і чуйним вухом
Біжу, лечу за кожним згуком.
Коли зоря поволі погасає,
І крик кози почується здаля,
Іду назад... Там зграя вже чекає.
І всіх веду на здобич я.
І ми мчимо крилатою стрілою.
Все нам скоряється без бою.
Коли зоря поволі погасає,
Наш голос чується здаля,
Наш біг легкий сліду не залишає,
І ніч для нас ясніше дня.
А голос наш?! О, хто його змалює?..
Почнем співать. Хай пісню всяк почує.

ПОЛЮВАННЯ ТУГАР-ВОВКА

(уринок із повісті “Захар Беркут”)

Було це 1241 року. Весна стояла в тухольських горах.

Одної прегарної днини лунали лісисти пригірки Зелемєня голосами стрілецьких рогів і криками численних стрільців.

Це новий тухольський боярин, Тугар Вовк, справляв великі лови на грубу звірину. Він святкував почин свого нового життя, — бо недавно князь Данило дарував йому в Тухольщині величезні полонини і ціле пригір'я Зелемєня; недавно він появився в тих горах і побудував собі гарну хату, і оце першу учту справляє, знайомиться з довоклишніми боярами. По учті рушили на лови в тухольські ліси.

Лови на грубого звіра — то не забавка, то боротьба тяжка, не раз кривава, не раз на життя і смерть. Тури, ведмеді, дики — це небезпечні противники; стрілами з луків рідко кому удасться повалити такого звіра, навіть рогатиною, яку кидалось на противника при відповіднім приближенню, нелегко дати йому раду. Тож останньою і рішучою зброєю було важке копіє, яким треба було влучити противника зблизька, власноручно, з цілою силою, відразу. Схиблений удар — і життю борця грозила велика небезпека, коли йому не вдалось в останній хвилі схватись у безпечну криївку і добути меча або тяжкого топора для своєї оборони.

Отже, не диво, що Тугар зі своїми гістьми вибирався на лови, мов на війну, із запасом стріл і рогатин, зі слугами й запасами живности, навіть з досвідним знахарем, що вмів замовляти рани. Не диво також, що Тугар і його гості були в повній рицарській зброї, окрім панцирів, бо ті спиняли б їх у ході по ломах та гущавинах. Те тільки диво, що й Тугарова донька Мирослава, не покидаючись батька, посміла також вирушити разом із гістьми на лови. Тухольські громадяни, видячи її, як їхала на лови посеред гостей, гордо, сміло, мов струнка тополя серед коренастих дубів, з уподобою поводили за нею очима, поговорюючи:

— От дівчина! Тій не жаль би бути мужем. І певно, ліпший з неї би був муж, ніж її батько!

А це, певно, була немала похвала, бо Тугар Вовк був мужчина, як дуб. Плечистий, присадкуватий, з грубими обрисами лица і грубим, чорним волоссям, він і сам подобав на одного з тих злющих тухольських ведмедів, яких їхав воювати. Але ж бо й донька його Мирослава була дівчина, якої пошукати. Не кажемо вже про її уроду й красу, ані про її добре серце — під тим оглядом багато її ровесниць могло стати з нею нарівні, хоч і небагато могло перевищити її. Але в чім не мала вона пари між своїми

ровесницями, так це в природній свободі свого поведження, в незвичній силі мускулів, у смілості й рішучості, властивій тільки мужчинам, що вирости в ненастанній боротьбі з супротивними обставинами. Зараз із першого разу видно було, що Мирослава виростила на свободі, що виховання її було мужеське, і що в тім прегарно розвиненім дівочім тілі живе сильний, великими здібностями обдарований дух. Вона була в батька одначка, а до того ще при народженню втратила матір. Нянька її, стара мужичка, відмалку направляла її до всякої ручної роботи, а коли піросла, то батько, щоб розважити свою самоту, брав її всюди із собою і, щоб задоволити її палку натуру, привчив її владати рицарською зброєю, зносити всякі невігоди і сміло стояти в небезпеках. І чим більші труднощі їй приходилось поборювати, тим охитніше бралась вона за діло, тим краще проявлялася сила її тіла й її рішучого, прямого характеру. Але попри все те Мирослава ніколи не переставала бути жінчиною: ніжною, доброю, із живим чуттям і скромним, стидливим лицем, а все те лучилося в ній у таку дивну, чаруючу гармонію, що хто раз бачив її, чув її мову, — той довіку не міг забути її лица, її ходи, її голосу, — тому вони пригадувалися живо і виразно в найкращих хвилях його життя так, як весна навіть старцеві пригадує його молоду любов.

Уже третій день тривали лови. Багато оленів-рогачів і чорногривих турів лягло головами від стріл і ратищ боярських. Над шумним гірським потоком, на зеленій поляні серед ліса стояли шатра ловців, курилися раз-у-раз величезні огнища, де висіли на гаках кітли, оберталися рожни, де варилось і пеклось м'ясиво вбитої дичини для гостей. Нинішній, останній день ловів мав бути посвячений найголовнішому, та разом і найбільше небезпечному ділу — ловам на ведмедів.

На стрімкім пригірку, відділенім від інших страшними нетрями, порослім густо величезними буками та смереками, покритім ломами й звалищами дерев, було віддавна головне леговище ведмедів. Тут, як твердив тухольський провідник, молодий гірняк Максим Беркут, гніздилася ведмедяча матка. Відси дики звірі розносили пострах на цілу околицю і на всі полонини. І хоч не раз удавалось сміливим вівчарям забити одного або другого стрілами та топорами, або завабити під сліп, де йому ломала крижі важка колода, спадаючи вниз, — то все-таки число їх було надто велике, щоб із того була значна полегша для околиці. То й не дивно, що, коли новоприбулий боярин Тугар Вовк оповістив Тухольцям, що хотів би зробити великі лови на ведмедів і просить дати йому провідника, во-

ни не тільки дали йому на провідника першого удалця на всю тухольську верховину, Максима Беркута, сина тухольського бесідника Захара, але, крім того, вирядили з власної волі цілий відділ пасемців з луками й ратищами для помочі зібраним боярам. Ціла та громада мала обступити ведмедаче леговище і одчистити його доразу від поганого звіра.

Від самого досвіта в ловецькім таборі великий рух і тривожне доживання. Боярські слуги від півночі звивалися, приготівляючи для гостей їжу на цілий день, наповнюючи шипучим медом і яблучником подорожні баклаги. Тухольські пасемці й собі готовились гострячи ножі та тесаки, обуваючи міцні жуброві постолі і складаючи в невеличкі дорожні бесаги печене м'ясо, паляниці, сир і все, що могло знадобитися в цілоденній трудній переправі. Максим Беркут, який аж нині, супроти найважлишого і найтяжчого діла, почув себе вповні самим собою, уповні начальником цієї невеличкої армії, заряджував з правдиво начальницькою важливістю й повагою все, що належало до діла, нічого не забуваючи, ні з чим не кваплячись, але й ні з чим не опізнюючись. Усе в нього виходило в свій час і на своїм місці, без сумішки й сутолоки; усюди він був, де його потрібно, усюди вмів зробити лад і порядок. Чи то між своїми товаришами тухольцями, чи між боярами, чи між їх слугами, Максим Беркут усюди був однаковий, спокійний, свободний в рухах і словах, мов рівний серед рівних. Товариші поводитись із ним так само, як він з ними, свободно, несилувано, сміялись і жартували з ним, а проте, виповнювали його накази точно, швидко і так весело та радо, немов і самі без наказу були б у тій хвилі зробили те саме. Боярська служба, хоч далеко не такої рівної вдачі, далеко не так свободна в поводженню, далеко похіпніша з одних гордо висміватися, а перед другими низенько хилитися, усе ж таки поважала Максима Беркута за його звичайність і розсудливість і, хоч не без дотинків та жартів, таки робила те, що він казав. А й самі бояри, по більшій часті люди горді, военні, що нерадо бачили "смерда" в своїм товаристві, та й то ще смерда, що вважав їх чимось немов би собі рівним, — і вони тепер не показували надто виразної своєї неохоти і виповнювали розпорядження молодого провідника, маючи на кожному кроці нагоду переконатися, що ті розпорядження були зовсім розумні, такі, як треба.

Ще сонечко не раз мало сходити, а вже ловецьке товариство вирушило з табору. Глибока тиша стояла над горами; нічні сумерки дрімали під темнозеленими коронами смерек; на густім, чепіргатім листю папороті висіли краплі роси; повзучі зелені пояски вилися попід ноги, плуталися поміж корінням величезних вивертів, спліталися в непрохідні клебуки з корчами гнучкої, колючої ожини та зі сплетами дикого, пнучого хмелю. З пропадистих, чорних, мов горла безодні, нетрів підіймалися сивими туманами пара — знак, що на дні тих нетрів пливли не-

величкі лісові потоки. Повітря в лісі напоєне було тою парою і запахом живиці; воно захоплювало дух, немовбито ширших грудей треба було, щоб дихати ним свободно.

Мовчки пробиралася ловецька дружина непрохідними нетрями та ломами без стежки, без ніяких провідних знаків у тьмавій гущавині. Попереду йшов Максим Беркут, а за ним Тугар Вовк та інші бояри. Обік Тугара ішла його донька Мирослава. Позаду йшли тухольські пасемці. Усі йшли озираючись, і надслухували пильно.

Ліс починав оживати денним життям. Пестропера сойка хрипіла в верхках смерек, зелена жовна, причепившись до пня тут же над головами прохожих, довбала своїм залізним дзьобом кору; в далеких зворах чути було рик турів і виття вовків. Ведмеді в ту пору, навішися, дрімали під ломами на моховій постелі. Стадо диків рохкало десь у дебрі, холодячись в студенім намулі.

Може з годину йшло товариство тою трудною, нетоптанною дорогою. Усі дихали важко, ледве можучи наловити грудьми повітря, і стирали піт із лиць. Максим частенко озирався позад себе. Він зразу противний був тому, щоб і жінщина йшла разом з мужчинами в той небезпечний похід, але Мирослава уперлася. Вона ж перший раз була на таких великих ловах і мала б для Бог-зна яких труднощей занехати найкращу їх частину! Ніякі Максимові докази про труднощі дороги, про небезпеки на становищі, про силу й лютість звіра не могли переконати її. "Тим ліпше! Тим ліпше!" — говорила вона з таким смілим поглядом, з таким солодким усміхом, що Максим, мов зачарований, не міг нічого більше сказати. І батько, що зразу також радив Мирославі лишитися в таборі, вкінці мусив уступити її просьбам. З подивом глядів тепер Максим, як ота незвичайна жінщина поровень з найсильнішими мужами поборювала всякі труднощі утяжливої дороги, як легко перескакувала гнілі ломи і величезні трави, яким певним кроком ішла понад урвища, угору стрімкими дебрями, просковзувала поміж виверти, і при тім так безпечно, так невтомно, що Максимові здавалося, що вона хіба на яких чудових крилах уноситьесь. Він глядів на це й не міг наглядітися.

"Дивна дівчина! — думалось йому раз-по-разу, — такої я ще й не видав ніколи!"

Ось уже прийшли на місце. Ведмедаче леговище — то був високий, тільки від південного боку з трудом доступний горб, покритий грубезними буками й смереками, завалений вивертами й ломами. Від півночі, заходу і сходу вхід і вихід замикали високі скелясті стіни, немов величезною сокирою вирубані з тіла велетня Зелемня і відсунені від нього на кільканадцять сажнів; сподом попід ті стіни вузькою щільною шумів і пинився студений гірський потік. Таке положення улекшувало нашим ловцям роботу; вони потребували тільки обсадити не-

надто широкий плай від південного боку і тим плаєм поступати чимраз далі догори, а звір, не маючи іншого виходу, мусив конечно попасти у їх руки і на їх ратища.

Спинившись на тім важнім, хоч дуже небезпечнім плаю, Максим Беркут велів товариству на хвилю розложитися і спочити, аби набрати сил до трудного діла. Сонце сходило, але гілля смерек і сусідні горби заслонювали його вид. По короткім віддиху Максим почав розставляти ловців у два ряди так, аби вповні обсадити плай. Доки плай ще вузький, кожному ловцеві прийдеться стояти о п'ять кроків від другого; але дальше вгорі плай розширяється в цілу спуховасту площину, там прийдеться ловцям ширше розступитися. Одно тільки клопотало його: що зробити з Мирославою, яка конче хотіла й собі стояти на окремім становищі, а не при боці свого батька.

— А що ж то я гірша від отсих твоїх пасемців, — говорила вона, рум'яніючись, мов роза, до Максима. — Йх ти ставиш на становищі, а мене не хочеш... Ні, цього не буде! І для мого батька це був би стыд, коли б нас двоє стояло на однім становищі! Правда, батеньку?

Тугар Вовк не міг їй супротивитися. Максим почав говорити їй про безпеку, про силу й лють розжертого звіра, але вона зацитькала його.

— А що ж то в мене нема сили? А що ж то я не владаю луком, ратищем і топором? Ану, нехай котрий-будь із твоїх пасемців спробує зо мною порівнятися, — побачимо, хто дужчий!

Максим вкінці замовк і мусив учинити її волю. Та й чи міг спротивитися тій дивній, чарівній дівчині? Він хотів хоч становище визначити їй найменше безпечно, але, на лихо, цього не можна було зробити, бо тут усі становища безпечні. Розстановивши ціле товариство, Максим дав ось який розпорядок:

— Тепер помолімся, кому хто знає, а потім разом заграймо в роги. Це буде перший знак і сполошить звіра. Потім підемо горі плаєм і станемо, аж там, де він розширюється. Там мої товариші лишаться пильнувати виходу, щоб ані один звір не уйшов, а ви, бояри, підете дальше, до самого матчиного леговища!

В добру хвилю потім залунали ліси й полонини хриплим ревом жуврових рогів. Немов велична хвиля, глухнучи, то знов подвоюючись. Пробуркалися ліси. Заскиглила каня над верховіттям смереки; зляканий беркут, широко розмахуючи крилами, піднявся на воздух; захрустів звір поміж ломами, шукаючи безпечної криївки. Нараз рик рогів утих, і ловці пустилися в дорогу горі плаєм. Усіх серця билися живіше орудиданям незвісних небезпек, бою і побіди. Обережно пробирались вони рядами; передом ряд боярський, за ним парубоцький ряд; Максим ішов попереду, пильно надслухуючи та слідячи звірину. Цар ломів, ведмідь, ще не показувався.

Дійшли вже до самого найвужчого гирла, поза яким плай розширювався в велику, спуховасту площину.

Ловці знов тут зупинилися на наказ Максима, і знов заgrimіли ще з більшою силою жуврові роги, розносячи тривогу в сумрачні ведмедачі гаври. Раптом затріщав лім недалеко, за величезною купою грубих перегнаних вивертів.

— Бачність! — скрикнув Максим. — Звір наближається!

Ледве сказав ті слова, коли втім крізь велику щілину між двома переверненими пнями просунулася пелехата, величезна голова і двоє сірих очей напівцікаво, напівтривожно вдвиглися в Тугара Вовка, що стояв на своїм становищі, якраз о яких десять кроків перед щілиною. Тугар був старий вояк і старий ловець, — він не знав, що то тривога. Тож, не говорячи ані слова, не відзиваючись ні до кого, він вихопив важку залізну стрілу із сагайдака, положив на лук і намірявся до звіра.

— Мір'яй в око, боярине! — шепнув з-позаду Максим.

Хвилька тривожної мовчанки — свиснула стріла — і заревів звір, мов скажений, кинувши собою взад. І хоча через те шез він ловцям з очей, скрившись за купою вивертів; то ревіт його не втихав і не втихало скажене шеметання.

— Далі за ним! — крикнув Тугар Вовк і кинувся до щілини, кудю шез ведмідь. Рівночасно два бояри вже видряпалися були на верх виверту, уже попідіймали свої ратища і старалися дати їм відповідний розмах, аби докнати звіра. Тугар Вовк, стоячи в щілині, пустив у нього другою стрілою. Звір заревів ще дужче і кинувся втікати, але очі його запливли кров'ю, він не міг знайти виходу і розшибав собою о дерева. Ратище одного боярина впилось йому між ребра, але не завдало смертельної рани. Дикий рик раненого ведмеда розлягався чимраз дужче. В розпуці він підводився на задні лапи, обтирав собі кров з очей, рвав і кидав галуззям наперед себе, але дарма; одно його око прошиблене було стрілою, а друге раз-у-раз запливало кров'ю наново.

Шемечучись наосліп довкола, звір наблизився знов до Тугара Вовка. Той відкинув лук і, причаївшись за виваленим коренем, ухопив обіруч свій важкий топір і, коли ведмідь, мацаючи добирався до знайомої собі щілини, він з усього розмаху цюкнув його в голову, аж череп розколовся надвое, мов розбита тиква. Бризнув кривавий мозок на боярина, і тихо, без рику повалився звір додолу. Радісно заревли труби бояр на знак першої побіди.

Звіра витягнуто з-поміж вивертів і обдерто зі шкіри. Тоді бояри рушили далі, в гушавину. Сонце вже підводилось на небі і меркотіло крізь гілляки, мов скісні золоті нитки та пасма. Ловці йшли тепер геть-геть веселіше, перехвалюючися своєю відвагою й силою.

— Хоч я лише вовк, дрібна звірюка, то все ще дам раду тухольському ведмедеві! — говорив Тугар Вовк, радіючи.

Максим Беркут слухав тих перехвалок і

сам не знав, чому йому жаль зробилося тухольського ведмедя.

— Що ж, — сказав він, — дурна звірюка той ведмідь, самотою держиться. Якби вони зібрались докупити, то хто знає, чи й стадо вовків дало б їм раду.

Тугар позирнув на нього гнівно, але не сказав нічого. Ловці обережно поступали далі, дряпаючись по вивертах, перескакуючи з пня на пень, западаючи не раз по пояс у порохно та лому.

Посеред тих звалищ величної природи, виднілися подекуди ведмедячі стежки, протоптані від давніх-давен, вузькі, але добре втоптані,

густо засіяні вибіленими кістками баранів, оленів та всякої іншої звірини. Максим держався тепер позаду бояр; він раз за разом обходив усі становища, оглядав сліди, щоб догадатися, чи вони свіжі, чи ні, підпомагав, заохочував утомлених, — і тільки на нім однім не знати було ніякої втоми. З подивом позирала на нього Мирослава, коли він переходив коло неї, і хоч багато досі видала вона молодців і сильних, і сміливих, але такого, як Максим, що сполучував би в собі всі прикмети сильного робітника, рицаря і начальника, — такого їй досі не траплялося бачити.

(продовження в наступному числі)

ДЖЕМБОРІ

Це слово чув і знає кожний юнак. На згадку про нього стають нам перед очима незорі ряди шатер, куряться великі ватри, мерехтять тисячі прапорів усіх народів, і в нашій уяві ми вже ось говоримо з — ескімосом, абісінцем чи китайцем, пояснюючи йому, що ми — українські пластуни.

Гарна ця мрія, а що більше, вона не така вже нездійсненна. Українці були учасниками шости Джемборі з усіх одинадцяти. Різні це були способи участі. Часом удалося прорватися крізь кордони окупаційних держав тільки двом-трьом представникам із вантажем пропагандивного матеріалу, часом доводилося виборювати собі право на участь аж на місці, на самому терені Джемборі, проте, наостанку ми таки всюди там були. Скавти цілого світу нас бачили, наш блакитно-жовтий прапор ішов у дефіляді, коротко кажучи, поміж скавтами ми були як рівні поміж рівним. Так, як і слід.

Та цієї весни ця потайна мрія кожного юнака знов оживає, бо влітку підготовляється нове Джемборі — на цей раз у Греції. Не можна й думки припустити, щоб нас там не було. І Головна Пластова Булава при допомозі окремих Комісій уже доволі віддавна робить старання, щоб промостити шлях і нашій делегації на це Джемборі. Ці старання ідуть у різних напрямках, бо треба ж подбати і про правне оформлення, і про влаштування подорожі та відповідний виряд, як

також вирішити, хто саме поїде. Безсумнівне те, що в першу чергу делегація буде складатися із наших пластунів з Німеччини, які вже мають за собою незвичайно успішну поїздку на Джемборі в Англії у 1957 році та яким таки найлегше «сухою ногою» дістатися до Греції. Але ніяк не виключене, що зможуть поїхати і пластуни з інших країн, звичайно, не дуже численні і вибрані «найкращі з найкращих» так, щоб могли добре представити наше ім'я і наш Пласт світові.

ОДИНАДЦЯТЕ СВІТОВЕ СКАВТСЬКЕ ДЖЕМБОРІ

Бо ми маємо що представляти і маємо що вносити у скарбницю всесвітніх вартостей, а тим більше якщо йдеться про справи, які скавти цілого світу цінують особливо високо. Ось господарі цього річного Джемборі влаштовують його навмисне на місці славної битви під Маратоном, де невелика кількість грецького війська перемогла полчища перських наїздників. Беручи участь у цьому Джемборі та живучи в підтаборі, що носить ім'я одного із грецьких племен, які брали участь у маратонській битві, скавти цілого світу будуть згадувати і прославляти ім'я цих борців за свободу. Звичайно, не нам сьогодні влаштовувати Джемборі на Жовтих Водах чи під Конотопом, але ніхто не може заперечити, що вони вписані в нашу історію і ми маємо право вказувати на них, як на нашу незаперечну власність. Знаємо теж, наприклад, як високо цінують скавти різного роду зручності та вмилості виробляти мистецькі речі, як люблять пісню, танок і взагалі все гарне, що може створити людина. А ми ж це все маємо плекане і вдосконалюване цілим народом не п'ятдесят, а щонайменше кілька тисяч років.

Та ті щасливі вибрані, яким доведеться бути на Джемборі, мусять це все знати і вміти і підтверджувати це на кожному кроці своїм знанням, поставою та поведінкою. Для учасників Джемборі — це велика радість і ще більша відповідальність. Досі ми проходили завжди з успіхом цю пробу, а майбутнє — залежить від нас самих.

Звичайно, подумаєш, юначе (а ще більше: юначко, бо Джемборі лише для пластунів!), — невесело звісивши голову, що хтось поїде, але не ти. Отже, мовляв, і турбуватися не варто. Та це якраз навпаки: від кожного й кожної з нас залежить наш успіх у цьому ділі. Бо кожний пластун, який дістанеться на Джемборі, буде репрезентувати не лише себе самого, своє власне знання та вміння. Він стоятиме там в імені тисяч нас, усіх пластунів. Він не говоритиме й не діятиме лише за себе, а за нас усіх. І коли він зуміє здобути собі признання й пошану різнонародних та різнобарвно-шкірих однолітків, то було б не чесно, якби це саме признання не могло насправді належатися і нам усім. Як дбати та старатися про здобуття якнайкращих пластових прикмет, про це ми знаємо, бо на це нам постійно вказують. Нове лише те, що ось тепер, зараз, уже приходить час проби тих наших пластових прикмет, той час, коли питають наших друзів — учасників Джемборі — про нас та наші успіхи. Спитає цілий світ устами своїх молодих синів, які завтра може стануть у проводі своїх держав і матимуть поважний вплив і на долю нашого народу. Отже, будемо готові відповісти, що ми цілком заслужили собі право сидіти з ними при одній Ватрі Дружби.

Л. Х.

Де буде? — У Греції, на місці битви — Маратон.

Коли? — 1 — 11-го серпня 1963 року.

Хто бере участь? — Вибрані скавти всіх країн вільного світу (14 — 18 років і їхні провідники).

Група пластунів (біля 30 членів) також візьме участь. Це будуть пластуни з Німеччини, Англії, Австралії, Аргентини, Канади та ЗДА.

Вибрані пластуни (яких 60) відбудуть окремий вишкіл. В літі відбудеться для них табір, де вони наберуть відповідних відомостей про Грецію та навчаться, як відносно репрезентувати українських пластунів серед скавтів світу. Із цієї групи будуть вибрані найкращі 30, які поїдуть на Джемборі.

Які прикмети повинні мати кандидати, що хочуть їхати?

У першу чергу повинні бути зразковими пластунами, мати добру пластову поставу, бути товариськими, легко нав'язувати зв'язки, повинні вміти добре інформувати про Пласт та Україну. Побажано також, щоб уміли багато чужих мов (головно теперішню грецьку), уміли грати на інструментах, співати чи танцювати.

РОМКО В КІНІ

Раз Ромко пішов до кіна на дуже цікавий фільм. Але лише сів на своє місце, завважив із превеликим здивуванням, що чоловік, який сидів перед ним мав по великій моркві, запханій в кожне вухо. Наш Ромко крутився, крутився — наостанку не витримав і запитав цього чоловіка:

— Вибачте, добродію, але чому ви маєте моркву в ухах?

Чоловік не відгукнувся. Ромко почекав трохи, а тоді запитав голосніше:

— Скажіть, чому ви маєте моркву в ухах?

Чоловік і далі не відгукнувся. Ромко наостанку поклепав його по плечі і крикнув на цілу залу:

— Чому ви маєте моркву в ухах?!!!

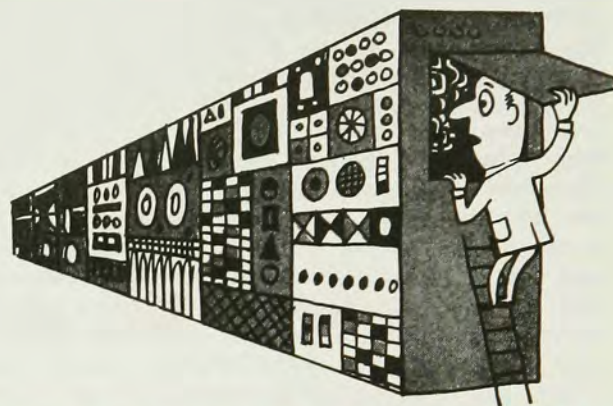
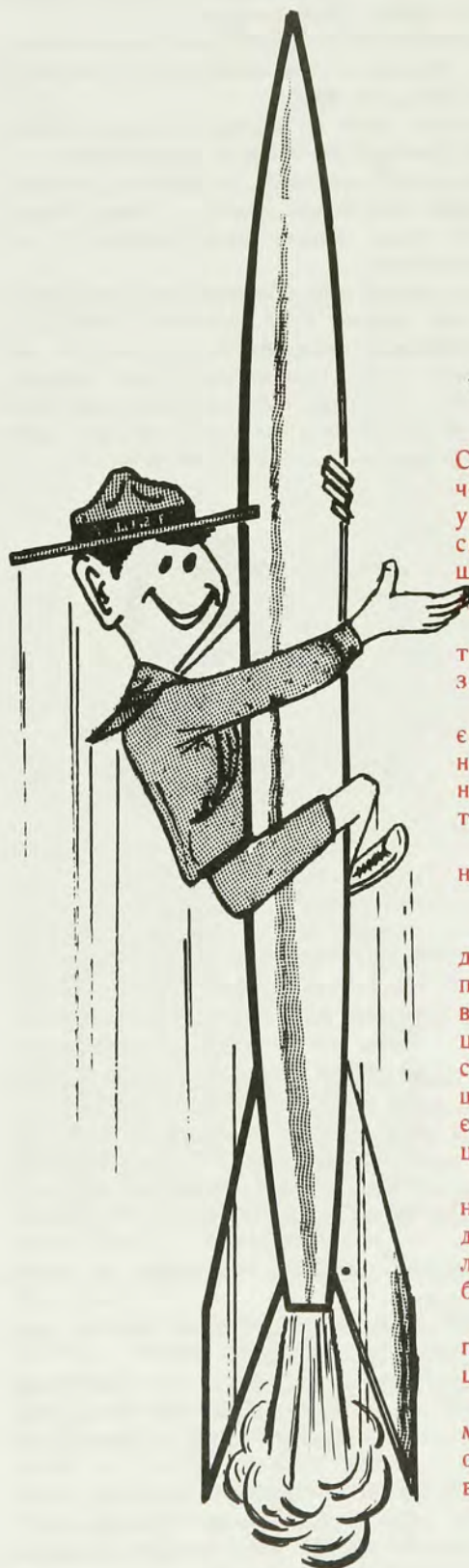
Чоловік відвернувся і чемно відповів:

— Я вас нічого не чую. Я маю моркву в ухах.

Таємниці цікавого світу

МАШИНИ ЩО ДУМАЮТЬ

Сьогодні для Андрія великий день; день, якого давно вже він чекав! А саме: Андрійв старший брат, Юрко (який працює в університеті), має сповнити свою обіцянку і взяти Андрія до своєї лябораторії в університеті, щоб показати ту дивну машину, про яку Андрій стільки чув різного... — машину, що думає!

Від ранку Андрій нетерпеливився, засипував Юрка питаннями. “Побачиш усе, побачиш, коли вже прийдемо туди!” заспокоював його Юрко. Андрій ледви міг витримати.

І ось вирушили. Подорозі, в авті, Юрко пояснював Андрієві: “Бачиш, сьогодні є демонстрація для сторонніх людей у нашому обчислювальному центрі. Тож і ти зможеш побачити нашу велику електронну обчислювальну машину (“комп’ютер”), про яку я тобі стільки оповідав”.

“Це та машина, що її звать “великим мізком”, та машина на якій обчислюється, як збудувати ракету на місяць?”

Юрко всміхнувся.

“Ну, я сам ракети на місяць не збудую. Я тільки буду для неї деякі інструменти та обчислюю, як їх зробити за допомогою цієї величезної “машини-розуму”. В теперішні часи всі інженери вживають таких машин, щоб улегшити собі працю. Так, Андрію, без тих машин не було б ракет на місяць, ні сателітів, ні лету в простори. Усе тепер робиться за допомогою цих обчислювальних машин “комп’ютерів”. В самих сателітах є малі, але складні обчислювальні машини, які уможливають ці полети в космічні простори... Ну, але ми вже тут!”

Висівши з авта, брати попрямували до модерного оскленого будинку. Увійшли; перед Андрієм відкрилась велика зала, де було, здавалось так йому, безліч дивних сірих коробок, величини шафи. Мигали дивовижні кольорові світла, крутились барабани з тасьмами, гули внутрі машини...

“Ось і наша обчислювальна машина!” — заявив Юрко, і з певною гордістю додав — “одна з найбільших і наймодерніших у світі!”

Андрій усе ще не міг опам’ятатися. Йому здавалося, що машина дивилася на нього тисячею своїх кольорових очей, що оглядала його з усіх боків і десь там у своєму мізку і цінувала його...

— Чи вона справді думає? — наостанку запитав він Юрка. “Ну, цього не можна сказати”, усміхнувся Юрко. “Ні,

вона не думає так, як ти і я, зовсім ні. Вона розв'язує проблеми, дуже складні проблеми, але — чи це можна назвати думанням? Ходи, я покажу тобі, як вона діє”.

Брати підійшли до центральної частини комп'ютера; це була низька конзоля, щось ніби бюрко із сотнями різних гудзиків мигітливих світел.

“Ось — це наша контроля машини. Той інженер, що сидить при ній керує комп'ютером — подає йому проблеми, накази, доглядає, щоб усе йшло в порядку. Коли він хоче “говорити” з машиною, то може це зробити за допомогою всіх цих гудзиків або за допомогою інших апаратів, наприклад, отого, що виглядає мов машинка до писання. Він може щось написати на ній, а комп'ютер (який є електрично сполучений) може відповісти... Звичайно, це буде спеціальною мовою, не тією, якою ми говоримо...”

— А, як подається обчислювальній машині якусь проблему до розв'язання? — запитав Андрій.

Юрко підпровадив Андрія до ряду високх апаратів, у яких крутились великі барабани із стрічками, мов у магнетофоні.

“Ось тут”, — пояснював Юрко — “є магнетні стрічки, за допомогою яких ми подаємо проблеми комп'ютерові. Кожну проблему спершу треба приготувати у формі так званої “програми”. Цю програму ми набираємо на магнетну стрічку по окремим апараті, який пізніше тобі покажу. Обчислювальна машина читає цю стрічку, і також пише свої відповіді на таку ж саму стрічку, яку потому можна укласти в друкарку, щоб видрукувати відповіді. Ось тут є така друкарка. Дивись!”

Юрко підвів Андрія до ще іншої машини, з якої, великою швидкістю виходила широка тасьма паперу, повна чисел і букв.

“Ходи”, сказав Юрко. “Я покажу тобі тепер центральну, головну частину комп'ютера, обчислювальної машини. Найважливішою частиною кожної обчислювальної машини є його, так звана “пам'ять”. Ось тут вона. Тут, на мільйонах маленьких магнетних кільцях-бубликах, комп'ютер записує все, що він “знає” — твою програму, всі числа, інструкції тощо. Чим більша ця “пам'ять”, тим більший цілий комп'ютер, бож без пам'яті як можна було б розв'язувати якунебудь проблему?”

Брати так заговорились, що не завважили, як заля наповнились і почалась демонстрація. Тепер Юрко та Андрій хутко попрямували в напрямку контрольної конзоли, де вже йшла перша частина демонстрації — гра в шахи, поміж людиною та комп'ютером. Обчислювальна машина перемагала...

Чимало чого навчився й побачив сьогодні Андрій...

“Ах, коли б уже швидше закінчити гімназію та йти на університет — учитись про ці фантастичні машини”, говорив він в дорозі додому.

Л. С. О.

Першу обчислювальну машину пробував збудувати інженер Чарльс Бабедж ще в 1812-ім році. Звичайно, тоді ще не було електроніки, тож Бабедж пробував зробити все механічно. Та це йому не вдалося, бо в той час ще не вміли виробляти прецизних частинок, яких треба було до такої скомплікованої машини...

Аж в 1945-ому році збудовано першу обчислювальну машину — комп'ютер.

Звалась вона Еніак. Від того часу ця ділянка так поширилась, що тільки 18 років пізніше цих машин вживають майже в кожній ділянці — в економії, в техніці, в точних науках, у мілітарних установах, в урядових установах, при полетах у міжпланетні простори...

Модерний комп'ютер — це дуже скомплікована машина. У ньому є мільйони або й десятки мільйонів маленьких частинок (т. зв. транзисторів, сердечників і т. п.). Колись учені думали, що така скомплікована машина ніколи не буде добре діяти, бо завжди в ній щось зіпсується. Та сьогодні, завдяки модерній техніці, такі машини майже ніколи не псуються.

Але те, що є сьогодні практичним — це ще нічого супроти майбутніх можливостей цих дивних машин. Науковці та інженери, які працюють над розвитком обчислювальних машин, передсказують, що в недалекому майбутньому будемо мати машини, які зможуть робити переклади з різних мов, самі читати книжки та друки, учитися із власного досвіду, самі себе направляти, розмовляти з людьми, komponувати музику, писати книжки... Деякі з учених уважають, що все, що може зробити людський розум, зможуть колись робити також і машини... Та чи так воно справді? Побачимо...

ЯК ОБЧИСЛЮВАЛЬНІ МАШИНИ ОБЧИСЛЮЮТЬ?

Комп'ютери звичайно не вживають десяточної системи, так, як ми, — тільки представляють числа і букви зовсім іншим способом. Наприклад, число 89 буде в комп'ютері виглядати так: 101101 І взагалі, якщо подивитесь на числа в обчислювальній машині, то побачите тільки одинки та зери... Чому це так?

Елементи комп'ютера можуть сприймати тільки дві можливості: «так» та «ні», або «1» та «0». Тому більші числа треба складати із цих двох цифр...

Так можна подати кожне число, яке б воно велике не було, а саме: за допомогою одинки та зера...

Тисячоязичий вогонь поволі споживав маленькі гіллячки, а потім почав зажерно ковтати колоди, що не супротивились, тільки легенько потріскували. Багато молодих обличчя сміялися, а вогонь немов відсміхувався їм. Тут і там можна було почути спів або жваву товариську розмову. Кінчався тяжкий день, і теплота вогню, товариська атмосфера відганяли всі болі й турботи і наводили приємну полегкість та охоту до безжурного сну.

Одне по одному обличчя відпливали від вогню, і з кожною хвилиною ставало спокійніше: настала тиха ніч. Вогонь затріскав трошки голосніше, немов хотів привітати цю темну паню. Лишилося лише кілька осіб, і очі їх безупинно вдивлялися в вогонь, а вуха насторожено услуговувались у довгу вогневу симфонію.

Час від часу хвиля розбивалася на кам'яному березі острова, і тоді водяний пил легенько постукував по днах оземлених кену. Відтак озеро знову завмирало, немов би готовилося до наступного нападу на безборонний берег. Воно безсумнівно мало дві форми: воно пінилося мов оскаженілий пес або ставало спокійним плесом — дзеркалом для зір. А зорі! Вони блищали-блищали і сміялися з веселих облич, з вогню, з озера. Вони сміялися, бо вони були такі вищі, такі недосяжні, такі мудрі. Вони знали велику таємницю...

Багато думок плавало в повітрі, бо тоді як кожне обличчя було задивлене в полум'я вогню, тоді кожний розум був у безконечній мандрівці, кожний мов павук снував павутиння думок. Деякі із цих думок були присвячені подіям дня, озерам, просмікам, краєвидам і дивним епізодам, що тепер жваво відроджувалися. Деякі думки полетіли додому. Деякі вже бачили своїх матерів, деякі батьків, сестер, братів і всіх друзів, що лишилися вдома. «Що вони тепер роблять? Чи вони тужать за мною? Чи дістали мою листівку?»

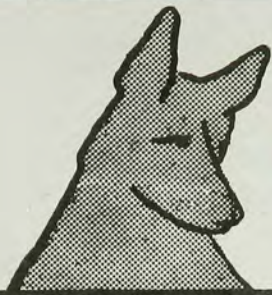
— кожний розум посилав у світ багато таких думок, на котрі тільки вогонь відповідав своїм легеньким тріском. Та враз зорі заблищали й загорілися — вогонь заблимав і всі обличчя глянули вгору. Зорі відкрили свою таємницю! Цілий краєвид заповнився прекрасними проміннями. Небо ожило багатокольоровими світлами — у пасмах і блискавичних викрутасах. Тут зелене, тут червоне, помаранчеве, жовте, усі кольори веселки рухалися мов візерунки у велечезному калайдескопі. Озеро зовсім затихло і тепер тільки віддзеркалювало чуда згори. Не робило ніякої різниці, чи дивитися вгору, чи вниз, бо краса живої веселки була всюди. Навіть вогонь принишк і майже згас, дивлячись на чуда зір. Тоді одне з облич пояснило чудо: ми бачили північне сяйво!

Я стояв приголомшений та зачарований красою цього чуда природи, а голос продовжував пояснювати причину цього дива, — та я вже не чув, мої думки мимоволі віддалювалися. Зачарований, я дивився на небо, на відбитку його в озері, і тоді думки мої полетіли до Нього, до мого друга.

Я пригадав, як, уже майже перед самим від'їздом, він сказав мені, що думками він усе буде зі мною. Тоді ми склали вічну присягу, присягу, що її тільки два побратими можуть створити й здійснити. Присяга, що її навіть могутній Стикс не може знищити, бо вона оперта на дружбі та братній любові. Ми не присягали буйних обіцянок — бути вірним один одному аж до смерті. Ми тільки взяли за руки й сказали собі, що ми будемо думати один про одного завжди, коли побачимо щось прекрасне. Ми склали присягу краси....

Північне сяйво далі миготіло, мінилося, а я дивився і думав, та, уявляючи собі його, я враз відчув, що він біля мене. Хоч за багато миль від мене, я виразно чув його присутність і взяв Його за все готову руку...

З життя звірів

Про що тварини розмовляють?

Хто хотів би підслухувати розмову поміж свинками? А все ж таки роблять це дослідники австралійського Квінланд університету і Гаттон агрономічного каледжу.

Справді, вони записали на мігнітофонній плівці повну збірку свинячих «слів», тобто хрунькань, хропінь та писків і означили їх докладно, щоб можна було розшифрувати їх значення.

Дотеперішні висліди заохочують до планування дальших дослідів над «мовою» свиней та інших тварин.

Професор тваринної генетики д-р Глін Мак Брайд, який очолює ці студії, каже, що свині є дуже підходящими тваринами для студій «мови», бо

вони люблять перебувати близько одна від одної і тримати взаємний контакт за поміччю звуків.

«Слова», або «вирази», які легко записати і розслідувати є такі: «Де ти є?», «Я є тут», «хто ти є?», «Бережись!», «Рятунку». Інші звуки передають відомості про їжу і харчування, удоволення, ворожість, страх тощо.

Усі звуки, що їх свині чи інші тварини видають, передають тільки емоції, бо вони не мають людської здібности передавання неемоційних інформацій.

Дослідники ствердили, що звуки, яких свині найбільше вживають, висловлюють удоволення з того, що вони перебувають разом.

Але не всі птахи одної породи одне одного

розуміють

Цікаво, що далеко не всі птахи одних і тих же порід, які живуть на різних континентах, розуміють одне одного. Учені орнітологи записали на магнітофонну плівку крики галок, які живуть у Франції. Ці записи було відтворено в місцях, де гніздяться галки на американському березі. Виявилось, що більшість американських галок лишалася зовсім байдужою до криків своїх французьких родичів. Так само не всі французькі галки «розуміли по-американськи».

Подібні результати дали досліди з чайками та іншими птахами.

„УКРАЇНА В НАШОМУ ПОНЯТТІ —
 ЦЕ ЦІЛА УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА
 СПІЛЬНОТА, ПОСЕЛЕНА НА ПРАДІДНІЙ
 УКРАЇНСЬКІЙ ЗЕМЛІ І ПОЗА ЇЇ МЕЖАМИ,
 А З'ОСІБНА ЇЇ ЦЕРКВА, МОВА, КУЛЬ-
 ТУРА ТА ІНШІ ДУХОВІ Й МАТЕРІАЛЬНІ
 НАДБАННЯ, ЗДОБУТІ ВПРОДОВЖ ДОВ-
 ГИХ СТОЛІТЬ ЇЇ ІСНУВАННЯ...”

(Головна Пластова Булава)

БРАТИ МОВГЛІ

II

(Продовження з попереднього числа)

Вовчиця казала йому не раз, щоб він не довір'явся Шер-ханові, і що з часом він буде повинен його вбити.

Молодий вовк пам'ятав би про це завжди, а Мовглі забув цю пораду, бо він же був ще тільки хлопчиком, — хоч і звав би себе вовком, коли б тільки вмів говорити якою-небудь людською мовою.

Шер-хан часто надходив у нетрі. Акела дедалі все старішав та слабшав, і кривий тигр потоваришував з молодими вовками, котрі слідком за ним ходили, через те, що він віддавав їм рештки їжі своєї. Цього ніколи не дозволив би Акела, коли б мав таку силу, як раніш. А Шер-хан усе більше зближався з молодими вовками, улещав їх і дивувався, що такі браві молодці дозволяють володіти над собою старому нікчемному вовкові та людській дитині!

— Я чув, — казав Шер-хан, — що на Раді ви не насмілюєтесь дивитися йому в очі?

І молоді вовки настовбурчували шерсть і гарчали. Багіра, що чула все і бачила, дізналася дещо й про це, і кілька разів попереджала Мовглі, що колись той Шер-хан уб'є його. Мовглі сміявся і говорив:

— За мене наша родина і ти; та й Балу, хоч він і ледачий, буде битись і захищати мене. Чого ж мені боятись?

Якось те в літню спеку Багіра знову почала про це розмову. Вона була стурбована чутками, що дійшли до неї. Разом з Мовглі була вона в гушавині нетрів і хлопчик лежав, притиснувшись головою до її чудової чорної шерсти.

— Маленький братіку, — почала вона, — чи часто я говорила тобі про те, що Шер-хан твій ворог?

— Ти говорила про це мені стільки разів, скільки горіхів висить на кокосовій пальмі, — відповів Мовглі, котрий, звичайно, не міг їх перелічити. — Ну, то що ж із того? Я хочу спати, Багіро, а Шер-хан має тільки довгого хвоста та гучний голос, як у Мора-Павича.

— Почекай спати. Балу знає, що Шер-хан твій ворог; я про це знаю, родина про це знає; та навіть і ти, безглуздий — безглузда крихітко, про це знаєш. І Табаки теж казав тобі про це.

— О, о, — відповів Мовглі: — Табаки недавно приходив до мене із своїми лукавими словами і казав, що я людська дитина, що мені не слід викопувати земляні горіхи. Я вхопив Табаки за хвіст і два рази ударив його, щоб на далі був чемнішим.

— Ну, і не мудро ти зробив, бо хоч Табаки і всякому шкодить, але тут говорив він про те, що торкається тільки тебе. Шер-хан не сміє вбити тебе в нетрях; але пам'ятай, що Акела дуже вже старий, а коли він не зможе вбити сарни, то перестане бути головою родини. Більшість із тих вовків, що оглядали тебе, коли ти прийшов уперше на Раді, також постаріли, а молодики, а молодики, підбурені Шер-ханом, гадають, що людська дитина не повинна жити між вовками. Та незабаром ти станеш уже дорослою людиною.

— Але чому ж людина не може належати до родини? — запитав Мовглі. — Я родився в нетрях. Жив, як велить закон, і нема ні одного вовка між нашими, котрому не виймав би я із лап колючок та скіпок. Звичайно, вони брати мої.

Багіра витяглася на весь свій зріст і приплющила очі.

— Братіку мій маленький, — промовила вона; — помацай мою шию під підборіддям.

Мовглі простяг свою міцну смуглясту руку і знайшов на шиї між мягкою, як шовк, вовною невелику лисину.

— Нема такого звіра в нетрях, котрий би знав, що Багіра, цебто я, має в себе на шиї цей знак — знак нашійника; а між тим, мій братіку маленький, я родилася між людьми, і там таки померла моя матуся. Жили ми в клітках, у саду коло королівського палацу в Удайпурі. От че-

рез що я зложила за тебе викуп на Раді, як ти ще був зовсім маленькою голою дитиною. Так, я також родилася між людьми. Ніколи не бачила я нетрів. Люди годували мене крізь залізні прути із залізної миски до того часу, поки одної ночі я не відчула, що я Багіра-пантера, а не людська забавка. І я розбила залізну клітку лапою з одного маху та й утекла. А через те, що я досить добре придивилася до людських звичаїв, то з мене виробився найлютіший звір у нетрях, лютіший навіть за Шер-хана. Хіба це не правда?

— Так, — відповів, — усі в нетрях бояться Багіри, — усі крім мене.

— Ах ти ж, дитино ти людська, — ніжно відповіла чорна пантера. — Хай же буде відомим тобі, що колись ти повернешся до людей так само, як і я повернулася до своїх нетрів; повернешся до людей, до братів своїх, — звичайно, коли не вб'ють тебе на Раді.

— Але за віщо? за віщо можуть убити мене? — запитав Мовглі.

— Глянь на мене, — відповіла Багіра.

І Мовглі пильно подивився їй в очі. Через півхвилини велика чорна пантера одвернула вбік голову.

— От за що, — промовила вона, — навіть я не можу витримати твого погляду, а я родилася серед людей і люблю тебе. Інші ненавидять тебе за те, що не насмілюються зустрітись із тобою поглядами; за те, що розумний ти; за те, що виймав з їх лап колючки; за те, що ти — людина!

— Я нічого того і в гадці не мав, — сумно відповів Мовглі і похмурих свої густі чорні брови.

— Так, вони ненавидять тебе за те, що ти людина. Будь же й ти розумним. Я завжди думаю про те, що коли Акела дасть маху на ловах, — а що-разу йому тяжче доводиться справлятись із сарнами, — родина обуриться проти нього, а разом з тим і проти тебе. Ступай же мерщій у долину, де стоять людські хати, та візьми червоний цвіт; вони його розводять у себе. Тоді будеш мати сильнішого товариша, ніж когонебудь з нашої родини. Здобудь червону квітку.

Кажучи про червону квітку, Багіра мала на увазі огонь. Ні одна істота в нетрях не зве огонь справжньою назвою. Кожна тварина чуває перед ним несвідомо смертельний жах і не насмілюється навіть називати його.

— Червону квітку? — переказав Мовглі — Ту, що вночі видно коло їх хат? Я здобуду її.

— Це каже людина! — з гордістю сказала Багіра. — Пам'ятай же, що квітка та росте в маленьких горщечках. Дистань хутчій ту квітку і тримай її у себе до слушного часу.

— Гаразд, — сказав Мовглі, — я піду. Але чи певна ж ти, моя Багіро, — він міцно обняв її за шию і пильно подивився в її великі очі, — чи певна, кажу, ти, що то все виходить через Шер-хана?

— Так, присягаюся тобі тобою, що я ціл-

ком певна в тому.

— А я присягаюся волом тим, що мене викупив, що добре за те вже відплачу Шер-ханові, відплачу йому з надвишкою! — Мовглі подався в гушавину і зник.

— Це людина, справжня людина, — промовила до себе Багіра, уможуєчись знову щоб заснути. — Ох, Шер-хане! Ні одно полювання не дасть тобі стільки злого, як те, що почав ти одинадцять років тому за маленькою жабкою.

Мовглі біг лісом усе далі, та далі, і серце йому палало в грудях. До лігва він повернувся, коли вже підвіся над землею нічний туман. Він зідхнув та окинув оком долину. Вовченят не було, але Вовчиця помітила, що хтось стурбував її жабеня.

— Що тобі трапилося, мій синочку? — спитала вона.

— То все від Шер-ханової балаканини, — відповів він. — Сьогодні вночі я буду полювати на засіяних степах.

І він подався поміж кущами до річки, що протікала глибоко в долині. Там він пішов тихше, бо до нього долітали скигління родини та крик сарни, котру гнали ловці. Потім почувлися хижі та суворі завивання молодих вовків.

— Акело! Акело! Хай Самітний Вовк спробує свою силу! Дай дорогу Голові нашої родини! Скакай, Акело!

Самітний Вовк видно плигнув, але не подумав своєї здобичі, бо Мовглі почув, як заклацали його зуби, а потім почув ще й скавчання, мабуть сарна тьопнула його ногою.

Мовглі не чекав, що з того буде, а подався далі. Усе менше та менше доносився до нього лемент вовків у той час, як простував він до степів, де жили люди.

— Багіра сказала правду. — Завтра може бути останній день для мене і для Акели, — зашепотів він, захлипаючись та ховаючись у копицю трави, що була складена під вікном одної землянки.

Він приник лицем до вікна і почав стежити, як горить вогонь у печі. Він бачив, як господиня вставала вночі і підтримувала багаття, підкладаючи туди хмизу. А як наступав ранок, і туман поблід та став холодним, він бачив, як малий хазяйський син узяв лозовий горщик, обмазаний із середини глиною, поклав туди жарин, накрив його і вийшов доглянути худобу.

— І то все? — подумав Мовглі. — Коли хлопчак може з тим справлятися, то виходить, що нічого в тім страшного немає.

Він хутко оббіг поза хатою, вибіг назустріч хлопцеві, вихопив у нього з рук горщик з вугіллям та й зник у тумані. До нього долетів тільки крик переляканого хлопця.

— А вони досить схожі на мене, — промовив Мовглі, дмухаючи в горщик, точнісінько так, як це робила жінка. — Ця річ помре, коли я не дам їй поїсти. — Він набрав сухого хмизу, кори і поклав на червоне вугілля. Ідучи на гору на півдорозі зустрів він Багіру, і в неї на вовні як перш блищала ранкова роса.

— Акела не зміг подужати здобичі, — промовила пантера. — Вони вбили б його ще вночі, але хочуть і твоєї смерті. Уже шукали тебе по горах.

— Я був у долині, на степу. Я готовий. Дивись! — Мовглі підняв горщик із жаром.

— Гаразд. Я бачила, як люди кидали в цю річ сухе гілляччя і на краєчках тих гильок відразу з'являлися червоні квітки. Тобі не страшно?

— Ні, чого мені боятись? Тепер я пригадую, як крізь сон, — що перш, ніж став я вовком, я часто лежав коло червоної квітки, і мені було тепло і гарно.

Цілий той день Мовглі просидів у лігві та стежив за тим, щоб огонь у горщику не погас.

Він тішився з того, як горять сухі лозинки. А крім того приготував на всякий випадок довгу суху гильку. Увечері Табаки підійшов до лігва і досить суворо переказав, що його чекають на Раді. Мовглі тільки усміхнувся замість відповіді, і всміхаючись пішов на Раду.

Акела, Самітний Вовк, — лежав коло своєї скелі; це вказувало на те, що місце голови родини лишається вільним.

Шер-хана, що похажив, оточений охочими живитись рештками від його їжі, одверто улещали приємними словами.

Коли вже всі зібралися, то Шер-хан почав говорити, хоч на це не зважився б він ніколи, поки Акела був головою родини.

— Він не має на це права, — прошепотіла Багіра, що лежала коло Мовглі, — скажи йому. Він собачий син. Він злякається.

Мовглі скочив.

— Вільна родино! — гукнув він. — Хіба Шер-хан має право втручатися в діла нашої родини? Яке діло тигрові до наших справ?

Місце голови родини вільне, і тому, що мене прохали говорити... — почав Шер-хан.

— Хто? — спитав Мовглі — хіба ми всі шакали, що будемо говорити улесливі речі цьому убивцеві господарського товару? Ніхто, крім нас самих, не має права втручатися в наші родинні справи.

Знялося виття: "Мовчи, людська дитино! Хай говорить він! Він пристав до наших законів".

Нарешті старі вовки взяли перевагу над усіма голосами:

— Хай говорить Мертвий Вовк!

Коли голова родини не поборе здобичі, його зуть Мертвим Вовком до смерті, що завсіди наступає досить хутко після цього.

Акела стомлено підвів голову.

— Вільна родино, — і ви також, Шер-ханові шакали! На протязі тридцятьох років я був головою вашим і першим на полюванні і за весь той час ніхто з вас не попав у пастку, нікого з вас не поранено.

Тепер я більш не голова вам. Ви знаєте, що проти мене була таємна умова, і я не подужав сарни. Ви знаєте, що запропонували мені убити її лише для того, щоб покарати мою неміч. Це було зроблено досить спритно. Тепер ви маєте право убити мене тут на Раді. А тому я питаю, хто покінчить із Самітним Вовком? Виступати проти мене мусите по одинці. Це моє право по закону нетрів.

Запанувала на довший час тиша, бо ніхто з вовків не наслідювався битися з Акелою.

Потім розлягся рев Шер-хана.

— Але! що за охота слухати цього беззубого дурня! Він засуджений до смерті. Поговоримо краще про людську дитину, що вже живе занадто довго. Вільна родино! Дитина належить мені від перших часів. Віддайте її мені. На протязі довгих років дитина та своєї присутністю непокоїла наші нетрі. Віддайте мені людську дитину, а то я завсіди буду тут полювати, і ви не будете мати від мене навіть обгризеної кісточки. — Він — людина, і я ненавижу його всею істотою моєю.

Тоді більша частина родини завилала:

— Людина! Людина! Що спільного між нами і людиною? Хай іде до своїх!

— Так, щоб обурити проти нас усіх селян? — заревів Шер-хан. — Ні, віддайте його мені. Він — людина і ніхто з нас не може витерпіти його погляду.

Акела знову підвів голову і промовив.

— Він їв з нами. Він спав з нами. Він загавяв для нас дичину. Він ні разу не зрадив нашого закону.

— Крім того, я заплатила за нього биком, як приймали його до родини. Звичайно, бик не багато коштує, але ж гонор Багіри чогонебудь вартий, і Багіра зуміє постояти за свій гонор.

— Бик, що заплатила тому одинадцять літ! — завилала родина. — Яке нам діло до кісток, яким минуло вже одинадцять літ?

— І до закону також? — перебила Багіра, вищиривши зуби. — Не дурно зветися ви вільною родиною!

— Людська дитина не може належати до родини нетрів! — заревів Шер-хан. — Віддайте його мені!

— Він брат нам у всьому, за винятком крові, — почав знову Акела, — а ви хочете його убити! Так, я бачу, що жив я занадто довго. Дехто з вас почав уживати хазяйський товар, інші ж, за порадою Шер-хана, крадуть серед ночі селянських дітей з-під дверей їхніх

хижок. Ви нікчемні боягузи і я буду говорити до вас як до боягузів. Мене постановлено покарати на смерть, і життя моє не має тепер ніякої вартости, а то я віддав би його за життя дитини. Але для того, щоб високо поставити знову гонор і честь нашого роду, я обіцяю, що не буду захищати себе ні краплини від ваших нападів на мене, коли ви примусите дитину піти звідсіль до своїх. Я помру без бійки. Це для родини збереже принаймні життя трьох. Більш нічого не можу я зробити; коли ж ви хочете, то я можу визволити вас від сорому убити брата, що ніякої провини перед вами не має, брата, що прийнятний був до нашої родини на підставі закону нетрів.

— Він людина, людина він! — вила родина і більша частина вовків почали купчитись коло Шер-хана, що ляскав хвостом.

— Тепер твоя черга, — промовила Багіра до Мовглі. — Нам не лишається нічого, крім бійки.

Мовглі встав, тримаючи горщик у руках.

Він був як божевільний від злости та горя, бо вовки ніколи не показували ще йому, як вони його ненавидять.

— Слухайте! — закричав він. — Досить цього собачого гавкання. В цю ніч ви багато говорили мені, що я людина, і я почуваю, що це правда. Я не буду теж вас звати своїми братами, а зватиму собаками, як це всі люди роблять. Що ви будете робити, а чого ні — це не вам рішати. Це торкається мене. А щоб діло було ясніше — я, людина, приніс сюди чудову квітку, якої ви, собаки, боїтесь!

Він кинув об землю горщик, і горіюче вугілля розсипалось на всі боки та запалило кілька купок сухого моху, що запалав зразу полум'ям.

Усі члени родини із жахом подалися назад від тремтячого полум'я.

Мовглі простяг велику суху гілку в полум'я, і, коли вона зайнялася та затріщали гілки, він підняв її і почав вимахувати над головою, стоячи серед вовків, що тремтіли від жаху.

— Тепер ти, — пан володар, — сказала йому тихенько Багіра. — Визволь Акелу від смерті. Він завжди був твоїм другом.

Старий Акела, лютий вовк, ніколи за все своє життя не просив помочі ні в кого, а тепер жалібно дивився на Мовглі, що стояв голий з довгим чорним волоссям, котре кучерями спадало йому на плечі. В руках він держав горючу гілку, і від її полум'я скакали і тремтіли тіні.

— Гаразд, — промовив Мовглі, озираючись гордо навкруги, — я бачу, що ви собаки. Я піду од вас до своїх людей, коли справді то мої люди. Нетрі для мене зачинені, і я повинен забути вашу мову, вашу родину; але я буду чеснішим за вас, я обіцяю, що коли буду між людьми, то не зраджу вас перед ними, як ви мене тепер.

Він ударив ногою по гильці, і від неї полетіли жарини.

— Ніякої бійки не буде на Раді. Але я маю борг, котрий мушу віддати перед тим, як вийду звідсіль.

Він наблизився до Шер-хана, що, пришуливсь як божевільний дивився на полум'я, і вхопив його за підборіддя. Багіра пішла слідком за ним на всякий випадок.

— Уставай, собако! — закричав Мовглі. — Уставай, коли людина велить, а то я обсмалю тобі шкуру.

Шер-хан щільно притулив вуха до голови і заплющив очі, бо горіюча гілка була дуже близько.

— Цей убивець людського товару нахвалюється, що уб'є мене на Раді, коли я був маленьким. Гаразд, я також буду бити собак, як стану людиною. Поворухни тільки вухом, кульгавий, і я заткну червону квітку в твою пельку.

Він ударив Шер-хана гілкою по голові, і Шер-хан жалібно завив і загарчав.

— Ну, ступай тепер, співучий коте нетрів! Але хай буде тобі відомим, що коли я ще раз прийду на скелю Ради, — тільки вже як людина, а не вовк, — то шкура Шер-хана буде в мене на голові! Коли Акела хоче жити — хай живе. Ви не посмієте убити його, бо на те моя воля. А що ж, чи довго ще ви будете тут сидіти, висолопивши язика, буцім би то ви щось інше, а не собаки, котрих я в цю ж мить прожену? — от так! Вон!

Край гілки запалав, Мовглі вдарив ним направо і наліво, і вовки, виючи, побігли з жаринами, що палили їм шкури. Лишилися тільки Акела, Багіра, та ще з десяток вовків, що були прихильні до Мовглі.

І раптом Мовглі відчув у грудях щось дивне, чого до цього часу ніколи не відчував; дух йому здушило, він заридав, і сльози покотилися йому з очей.

— Що це зі мною? Що це таке? — сказав він. — Мені не хочеться йти з нетрів, і я не розумію, що зі мною робиться. Умираю я чи що, Багіро?

— Ні, маленький братіку, це тільки сльози; у людей це буває, — відповіла Багіра. — Тепер видно, що ти людина. Нетрі й справді тепер зачинилися для тебе... Хай і ллються вони, Мовглі, бо це тільки сльози.

Мовглі сів і ридав так, що серце йому розривалося. До цього часу він ніколи не плакав.

— Ну, — промовив він, — піду я до людей, але перш попрощаюсь із матір'ю.

Він пішов до лігва і знову заплавав, притиснувшись до Вовчиці, а четверо братів його жалібно вили.

— Ви не забудете мене? — спитав Мовглі.

— Ніколи, поки матимемо змогу ходити по сліду, — відповіли брати. — Приходь до підніжжя гори, коли будеш людиною, і ми будемо приходити на засіяні поля і там будемо бавитись.

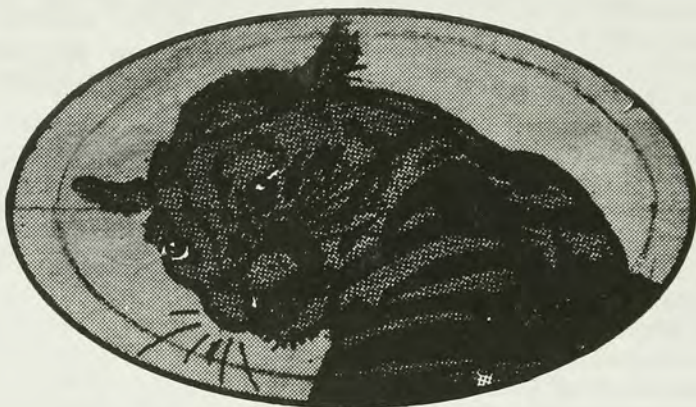
— Повертайся швидше! — сказав Вовк батько. — О, мудре, маленьке жабеня, повертайся швидше, бо ми вже стаємо старими, твоя

мати і я.

— Приходь швидше, — додала мати, — мій маленький голий сину, бо чуєш ти, людська дитино, — я любила тебе навіть більш, ніж своїх вовченят.

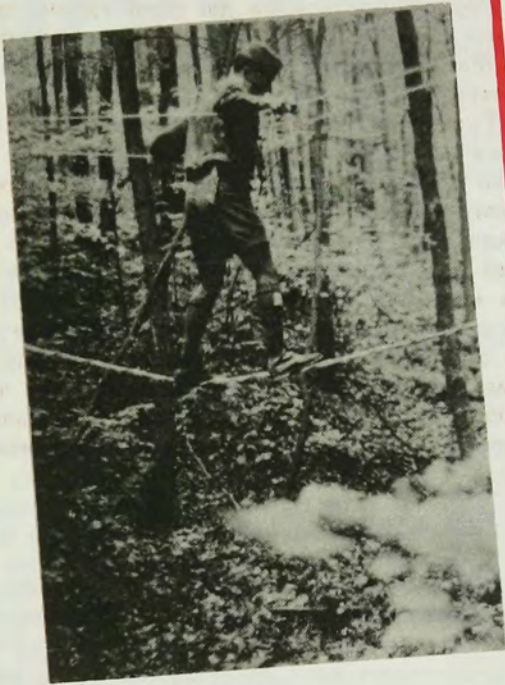
— Авжеж прийду, — відповів Мовглі, — і коли я прийду, то покладу на скелю Ради шкуру Шер-хана. Пам'ятайте про мене! Скажіть усім у нетрях, щоб пам'ятали про мене!

Зірниця погасла, коли Мовглі спустився з похилої гори, щоб познайомитись із невідомими істотами, які зветься людьми.

3 ма2

ПОЧАТОК І КІНЕЦЬ

Юнаки сидять колом. Перший юнак починає гру — двохскладовим словом, наприклад: «кава». Другий мусить скласти двоскладове слово, яке вживає останній склад першого слова за свій перший склад, наприклад: «вата». І так іде далі навколо. Юнак, який помилиться чи не вміє закінчити слова три рази, виходить із гри.

ЧОРНІ І БІЛІ

Гурток ділиться на дві рівні групи: одні є «чорні», а другі «білі». «Білі» мають поприв'язувати білі хустки на рукавах. «Чорні» і «білі» змінюються.

Гуртковий підкидає вгору коліщатко (зроблене з дерева чи твердого паперу-картону; коліщатко це помальоване з одного боку начорно, з другого набіло) і ловить його так, щоб юнаки бачили лише одну барву — або чорну, або білу. Якщо колесо показує білу барву, то «білі» ловлять «чорних». Ті, що зловлені, виходять із гри; щоб себе врятувати від зловлення, «чорні» тікають або присідають. Далі гуртковий знову підкидає коліщатко і, якщо зловить його на чорну сторону, тоді «чорні» ловлять «білих», і навпаки. Сторона, яка раніше вилупить своїх противників, виграє.

ЗВІДКИ ЙДЕШ?

Юнак із зав'язаними очима сидить по середині кімнати, при стіні. Решта гуртка уставляється в двох протилежних кутках кімнати. По одному підходять вони до «сліпого». Коли вже всі перейдуть, «сліпий» має вгадати скільки було людей в котрому кутку.

КОРОТКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ:

- Якої риби в морю найбільше? (мокрої)
Чому місяць такий блідий? (бо в ночі не спить)
Чому людина оглядається? (бо ззаду очей не має)
Що є важче — молоко, чи сметана? (молоко; сметана легша, тому угору спливає.)
Що робить стійковий, коли в нього на палиці сидить горобець? (спить)
Чого в людини найбільше? (волосся на голові)
До чого найбільше подібна половина яблука? (до другої половини)
Від чого ворона чорна? (від дзьоба до хвоста)
Від чого качка пливе? (від берега)
Від чого дерево рубають? (від кореня)
Чому корова лягає? (бо не вміє сидати)
Без чого не їде поїзд? (без стуку)
Без чого не може бути міста? (без будинків)
Без чого не буде світ? (без землі)
Чому заєць лягає під кущем? (бо хати не має)
Чому пес махає хвостом? (бо хвіст псом не може махати)
Що вже було «завтра», але стане «вчора»? (сьогоднішній день)
Чого ніяк не можна зробити увечері? (поснідати)
З якого посуду не їдять? (з порожнього)

ФІЛ Я ТЕЛІСТ

ПРО МІЖНАРОДНЮ ВИСТАВКУ СКАВТСЬКИХ ПОШТОВИХ МАРОК У ВІДНІ

Австрійські пфатфіндери (скавти) святкували також 50-річчя заснування австрійського скавтіngu. З цієї нагоди вони влаштували велику виставку скавтських поштових марок під назвою: "Перша Міжнародна виставка скавтських поштових марок австрійських скавтів — збирачів поштових марок — з нагоди 50-річчя Скавтіngu в Австрії".

Тут виставлені скавтські поштові марки майже всіх скавтських організацій світу, а між ними були також і наші пластові марки. Ця виставка відбулась у залі Австрійської Державної Друкарні у Відні (4 - 7 жовтня 1962) під патронатом губернатора Долішньої Австрії, д-р Леопольда Фігля (він є одним з найпопулярніших постатей сучасної Австрії і один з провідників т. зв. "фольксспартії" та протектором австрійських скавтів). Відкриття виставки відбулося дуже святочно в присутності визначних скавтів, представників австрійського уряду та запрошених гостей. Там був також наш основоположник Пласту, д-р Олександр Тисовський, якого при вході "пізнали" австрійські скавти, а їхній президент (Франц Поспішіль) привітав професора Тисовського і запровадив його на почесне місце в першому ряду, поруч губернатора Фігля.

Після промов господарів виставки, скавти опроваджували всіх визначних гостей по виставових залах. Біля нашої виставової габльоти з українськими пластовими поштовими

Зліва доправа — стоять Основоположник Українського Пласту д-р Олександр Тисовський, мгр. Юліан Костюк, д-р Атанас Фіголь, Франц Поспішіль — президент австрійського скавтіngu, та д-р Сергій Наклович — автор цього допису.

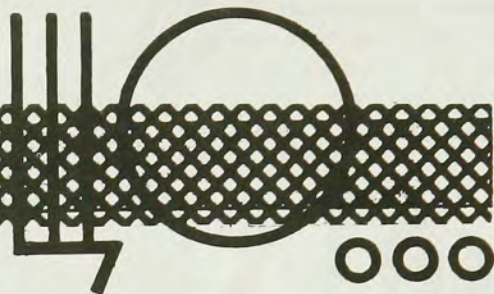
марками ще раз зустрівся Дрот з губернатором Фіглем, який у розмові з українцями сказав: "Я знаю, що ви, українці в екзилі. Витривайте в єдності, поки не здобудете того, що й ми, австрійці, здобули, витривавши стійко найгірше лихоліття. І для вас прийдуть кращі часи. Не трайте надії, а прямуйте витривало до вашої цілі, то досягнете її".

Наші пластові марки викликали загальне зацікавлення, а головне ті, що з погруддям Дрота та сл. п. Начального Пластуна, Сірого Лева. Чужинці цікавилися нашими марками ще більше від наших віденців. Загально беручи, наша габльота виглядала одною з кращих на цій міжнародній виставці.

Д-р Сергій Наклович

Ти знаєш,

● На Новій Зеландії до 1904-го року був один гейзер, який вибухав аж до 1500 стіп височини. Тепер він зменшився, бо знижено рівень води озера біля нього.

● У кількох місцях на світі відбувається дуже дивне явище: із землі час-від-часу виприскує високою фонтанною кипляча вода. Цей вибух часто відбувається з великим гуком. Таке явище природи називається «гейзер». Слово гейзер є ісландського походження, бо в Ісландії є багато таких гарячих джерел.

● Гейзери знаходяться в околицях недавньої вулканічної активності. Є лише кілька країн, де їх можна побачити. В Америці є вони в Єлловстонському Національним Парку. Крім того є ще гейзери в Ісландії, Новій Зеландії та на Камчатці.

● У Єлловстон-парку є біля 200 активних гарячих джерел. Деякі з них маленькі, але деякі вибухають періодично з великою силою. Найбільший з них це «Старий Служака», який вибухає приблизно щогодини на яких 100-150 стіп заввишки. Вибух триває приблизно 5-10 хвилин. «Великий» гейзер вибухає тільки раз, або двічі вдень, до височини 160 стіп; за кожним вибухом він викидає приблизно 9000 кубічних стіп води! Його вибух триває 17-20 хвилин. Але найвищий гейзер, це так званий «Вулик», який доходить до 219 стіп.

● Тепло, яке виходить з гейзерів є таке велике, що припускають, що тепло всіх джерел Єлловстон парку може розтопити три тони криги за одну секунду.

● В Ісландії зокрема є багато киплячих джерел і рік та гарячих джерел і гейзерів. Тому в долинах майже всіх рік видно пару, яка здіймається над ними. Гарячі води цих джерел в Ісландії використовують до зрошування поля і також до ogrівання будинків. Наприклад, столиця Ісландії Рейк'явік ogrівається тільки таким робом.

● На Камчатці є також приблизно 20 гейзерів. Один з них, «Жемчужний» («Перловий»), викидає перламутрову воду, яка робить враження розсипаних перел.

*Перемагай труднощі розумом, а безпеку — досвідом!
Не лінуйся рано встати та замолоду більше знати.
Науки ні вода не затопить, ні вогонь не спалить.
Краще не обіцяти, ніж слова не дотримати.
Не хвали сам себе, нехай тебе люди хвалять!
Говори мало, слухай багато, а думай ще більше!*

ГОКУС-ПОКУС

Абра-Кадабра! Починаємо ще один сеанс таємної магії. Ви вже, напевно, вивчили штуки, які були подані в попередніх числах нашого «ЮНАКА». Отже, тепер Ви, як уже старі, досвідчені магїки, можете приступити до більш заавансованих магїчних штук.

Але спочатку декілька загальних порад: для кожного магїка дуже важно — уміти відчутти, що думають глядачі, чи вони захоплені його штуками, чи ставляться з недовір'ям, чи хочуть ще нових штук, чи вже їм «сеанс» знувдися... Ніколи не перетягайте! Ніколи не доводьте до того, щоб Ваші глядачі вже мали досить! Завжди закінчуйте сеанс тоді, коли глядачі хотіли б бачити ще та й ще більше цікавих штук. Якщо будете дотримуватись цієї засади, то напевно Вас будуть не раз просити всі: покажи нам якусь штуку! А якщо ж будете перетягати і нудити своїх глядачів, то будуть Вас лише оминати.

Та не лише в цїм випадку, але завжди треба вмїти відчутти, що Ваші глядачі мають на думці. Тому треба вмїти дуже бистро спостерїгати — обличчя, рухи тощо Ваших глядачів.

Штука з хустиною

Запитайте своїх глядачів, чи хтось із них зможе зробити таке: узяти хустину (пластову хустку чи чисту хустинку до носа тощо) за протилежні кінці, тримати ці кінці міцно, але зав'язати посередині хустини вузол — не випускаючи кінців з рук! Багато людей скаже, що це неможливо зробити; інші будуть пробувати і не потраплять. Але Ти це зробиш — лише візьмеш хустку за кінці і шах-мах!

Як ж це зробити?

Скрутіть хустину, як шнурок і покладіть на стіл. Тоді візьміть в одну руку один кінець, а другу руку дайте під цей кінець, а тоді через верх візьміть другий кінець. Коли випростуєте руки — вийде вузол (дивись рисунок).

Щоб легко зробити цей трюк, треба мати досить велику хустину, найкраще пластову, щоб не була закоротка.

Вгадування монет

Викликаємо одного глядача і даємо йому дві монети: цента і нікля. Нехай він візьме одну з них в один кулак, а другу в другий, але так, щоб Ти не бачив, котра монета в котрій руці (ти маєш це відгадати). Тепер кажеш йому помножити вартість монети в лівій руці на 15. (Він це має зробити в думці і сказати Тобі, коли вже готовий з цим. Годі кажеш йому помножити вартість монети в правій руці на 15, додати обидва числа і сказати Тобі суму. Ти відразу вгадуєш, у котрій руці нікель, а в котрій цент!

Як це зробити? Усі будуть думати, що Ти вичислив відповідь із поданої суми — але Ти її навіть і не слухаєш! Це лиш для відвертання уваги. Ти дістав свою відповідь із обсервації, поки він ще Тобі щонебудь подав. Бож кожній людині забере довше помножити 5 на 15, ніж 1 на 15! Ти лише обсервуєш — скільки часу треба було йому на котре множення — те, що забрало довше, відносилось до руки з п'ять-центівкою...

Штука із круглою гумкою

Візьміть широку круглу гумку (еластик). Тримайте її, як на русинку (ч. 2). Тоді, посуваючи вказівний і великий пальці (за стрілкою), створиш два скрути (рисунок ч. 3).

Тепер попроси когось, щоб узяв від Тебе цю гумку таким самим способом, як Ти тримаєш її (його правий палець там, де Твій правий палець і т. д.). Тепер скажи йому, щоб він ці скрути звільнив, але щоб не зміняв позиції пальців чи способу тримання гумки.

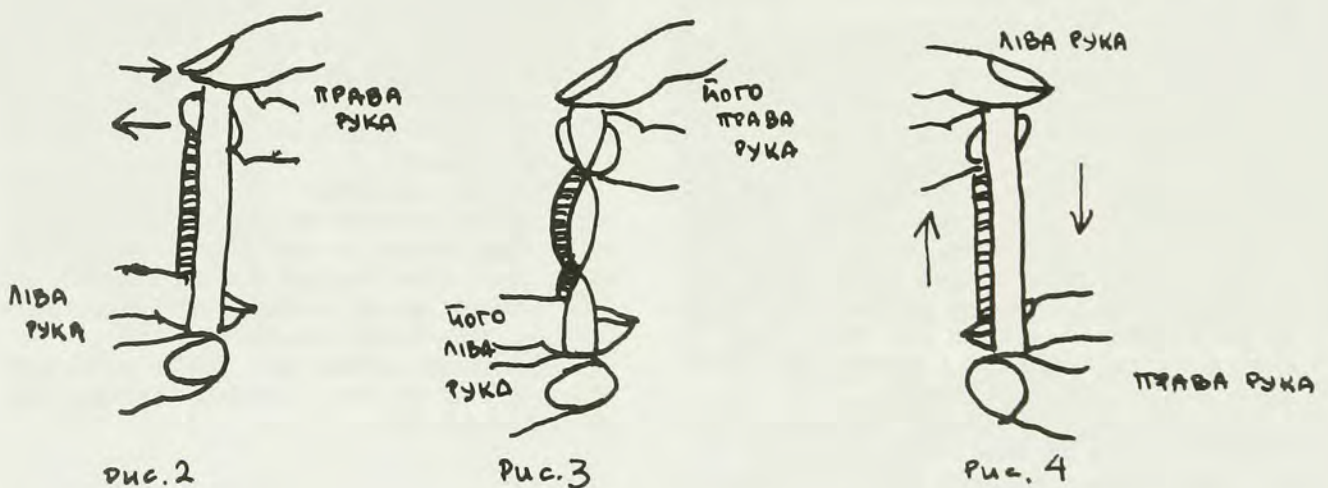
Хто не знає способу, — то цього ніяк не зробить! Тож тепер Ти перебираєш від нього гумку так, як Ти її раніше тримав; повільно опускаєш свою ліву руку, а праву підносиш (дивись на рисунок ч. 4) і ось Ти не змінив позиції своїх пальців, але скрути таємниче зникнули...

Ця штука, як і попередні, є дуже ефектовна — якщо її вміло зробити. Тож — не забувайте багато вправлятися, поки її покажете глядачам!

А покищо — до наступного разу — АБРА-

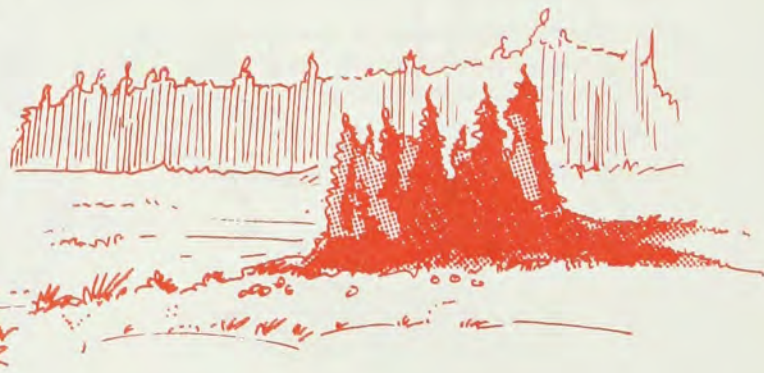
КАДАБРА!

Чорнокнижник

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПРИКАЗКИ:

Без охоти нема роботи.
Де руки й охота, там швидка робота.
Хто рано стає, тому Бог дає.
Чого вранці не зробиш, то ввечері не здогониш.
Не одежа красить людину, а добрі діла.
Маленька праця краща за велике безділля.
Сила та розум — краса людини.
Голова не на те, щоб лише шапку носити!
Одна розумна голова добре, а дві ще краще!

ЗАГАДКИ

Сьогодні загадки не звичайні, а спеціальні ЛОМИГОЛОВКИ, які мають показати, чи Ти справді бистрий, як пристало пластунам, чи думаєш повільно, як слимак... Тож важно не лише *відгадати* кожену загадку, — але треба це зробити раз-два! Тому після кожної загадки подасмо скільки Ти хвилин маєш на її розгадання. Якщо розгадаєш усі в поданому часі — то Ти справді бистрий пластун. Якщо вдасться розгадати Тобі своєчасно 5 чи 6 із цих загадок — то Ти досить бистрий, якщо ж не зможеш розгадати в той час хоч 5 із цих завдань, то Ти краще бери більш участі у грі Кіма на пластових сходах...

Готов?

1) Один пластун мав раз 10 пар зелених і десять пар бронзових скарпеток із собою на таборі. Але, як то часом буває, всі скарпетки помішалися на дні наплечника... Отож, устає він ранком, в шатрі ще темно, не розпізнаєш, чи скарпетка зелена, чи бронзова... А тут часу нема, треба хутко хапнути пару скарпеток та й бігти на збіркову площу, щоб іти до річки митися. Скільки скарпеток треба нашому пластунові витягнути з наплечника і взяти із собою, щоб бути певним, що в нього ціла пара — хоч дві скарпетки одного кольору? (На розгадання цієї загадки маєте дві хвилини).

2) Іде потяг — довгий, довгий, на цілу милю. Приїздить до тунелю, який теж на милю завдовжки. Потяг їде швидко — 60 миль на годину. Скільки забере йому часу, щоб зовсім проїхати через тунель? (Дві хвилини маєте на розгадку цієї загадки).

3) На останній сторінці цього числа «Юнака» читай історію про дивну країну, що звалася КРУГЛАІНА. Ну, як знаєте, жили там люди круглі і квадратні; круглі люди завжди говорили правду, а квадрати завжди говорили брехню. Таке вже було це загально знане, що навіть не треба було дивитися на дану особу, лише треба було послухати, чи вона говорить правду, чи неправду, щоб дізнатися, чи та людина кругла, чи квадратова...

До Круглаїни приїхав раз один сліпий мудрець. Стрінув він першого чоловіка та й питає: «Чи ти круглий, чи квадратний?» Цей чоловік біг кудись швидко, тож наш мудрець так і не почув відповіді. Але близько стояли два інші мешканці Круглаїни, які почули були відповідь. Обидва прийшли тепер на допомогу нашому мудрецеві. Перший з них, Панько, каже: «Він казав, що він правдомовний Круглий». Але другий, Федько, заперечив: «Ні, він казав, що він брехун-Квадрат!»

Отже, кому вірити? Але наш мудрець подумав, подумав і — хоч і не довідався, чи перший чоловік був круглий, чи квадратний — та зате дізнався щось про Панька і Федька, котрий з них є круглий, а котрий квадратний! Чи можете видумати й Ви? Маєте на це 5 хвилин.

4) Є такі комашки, так звані книжкові молі, які не їдять нічого, лише книжки. Сидів собі раз такий книжковий міль на першій сторінці Енциклопедії Українознавства, яка, як знаєте, має три томи. Енциклопедія стояла на полиці у звичайному порядку. Обкладинка кожної книги є 1/4 інча завгубшки, сама ж книга (без обкладинки) мала 1 інч гурбини. Наш міль гризе наскрізь папір — від першої сторінки першого тому до останньої сторінки третього тому. Через скільки інчів паперу треба йому перегризти, щоб дійти до своєї мети? На це питання маєте сім хвилин.

5) Був такий один хемік, який хвалявся, що він винайшов і має зі собою в пляшці такий міцний квас, таку рідину, яка може розчинити все — що-будь на світі! Але ніхто тому хемікові не повірив... Чому? (На це питання маєте 2 хвилини).

6) Юрко і Ромко обидва дістали на свої родини ровери... Що за втіха! Кожний хвалиться своїм ровером. «У мене кращі гальма!» Каже Ромко. «Ні, у мене!» перехвалюється Юрко. «Підемо в заклад!» Добре, заклалися — чий ровер буде *повільніше* їхати з гори, той виграє.

Ну, ідуть вони. Але чим ближче до цілі, тим повільніше ідуть — ніхто не хоче бути перший,

бо програє... Так їхали щораз то поволіше, вкінці взагалі стали... Позлазили з роверів, посідали коло дороги тай думають — що то робити? Їхніх «перегонів» не можна закінчити, бо ніхто не рушиться вперед!

Думали, думали, нічого не видумали. Аж надійшов Славко, почув, у чому справа, та й відразу порадив їм, що робити. Як лише порадив, Юрко і Ромко відразу кинулись до роверів і швидко закінчили свої «перегони».

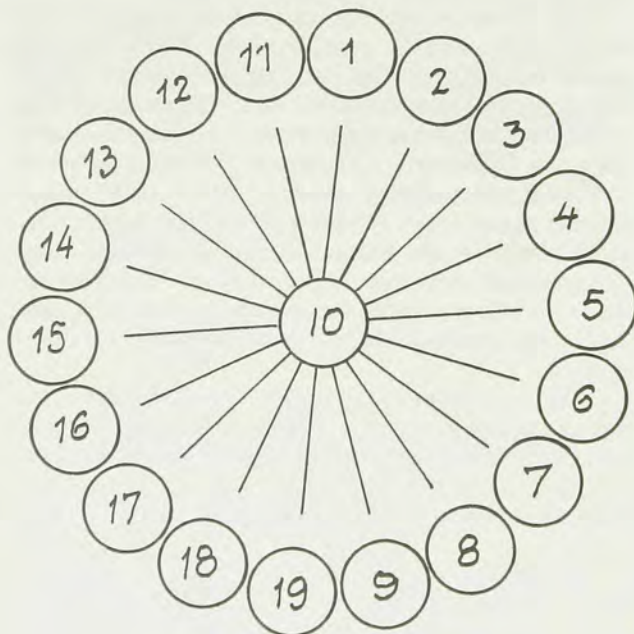
Що порадив їм Славко? Відповідь мусіла бути така, щоб не зміняла первісного закладу — а саме, що чий ровер пізніше приїде до цілі, той виграє! На цю загадку маєте 10 хвилин.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК ІЗ ДРУГОГО ЧИСЛА

Назви творів Лесі Українки:

КонваЛія
ІфігЕнія
ЛіСо́ва Пісня
БояринЯ

Числа треба вставити у такому порядку

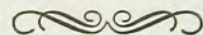
Годинник треба було наставити на третю тридцять (пів до четвертої).

Які то річі трапляються

В таборі юнаків:

Стоїть один юнак (біля шатра свого зв'язкового) на струнко і повторяє голосно: «на струнко не можна говорити. На струнко не можна говорити...»

Підчас збірки: бунчужний: «що робимо на струнко?» юнак: «голошу слухняно, що нічого не можна робити...»

ЯК ЗВАТИ?

- Як тебе звати, юначе?
- Так, як мого тата!
- А тата твого ж як?
- Так, як мене.
- Ну, то скажи, як тебе кличуть, коли час їсти?
- О, мене їсти кликати не треба, я першим приходжу!

ЦУКОРКИ

Відчинив Івась пачку цукорків, просить Юрка:

- Спробуй. А що, чи добрі?
- Та ще добре не розмакував!
- Та Івась дає йому другий:
- А, що — питає — добрий?
- Та такий, як і перший...
- Узяв ще одного. Івась питає:
- А що, який? Розмакував тепер?
- Та ніби такий був третій, як другий...
- Так і не розмакував, поки пачка порожня не стала...

Зв'язковий одного куреня підготовляв своїх юнаків до теренового змагу. Завдав їм таке питання:

- Що зробив би ти, якщо б загубився у великому, густому лісі?
- На те дістав такі відповіді:
- Зовсім просто: пішов би в сторону Тихого океану — це буде захід.
- О, ні! Треба іти в сторону Атлантику, це буде схід!
- Немає нічого легшого! Треба лиш почекаати, поки прийде ніч і тоді дивитись за полярною зіркою. Це буде північ.
- Ще краще: зачекати до осені і дивитись, у котру сторону відлітають птахи. Це буде південь.

У першому числі "ЮНАКА" подали ми проект на виготовлення так званої "пластової готовості" для Твого куреня. В цій "готовості" подаємо імена курінної команди, провідів і всіх членів куреня, їхні адреси, телефон тощо. Така "готовість" є зроблена з картону чи дощини, чи подібного плоского матеріалу.

В першому числі ми подали дуже простий проект на пластову готовість; в цьому числі подаємо трохи складніший проект, який вимагає більшої спритності у майстеркуванню. Цей проект подібний до першого, з деякими відмінностями.

Майстеркування

В основному різниця тут така, що зазначені місця на картоновому папері, або дерев'яній дощині чи пластиковій масі, які призначені на приліплення візитівки, *вирізуємо*. Вирізування треба робити гострим ножиком або долотом, або навіть і маленькою пилочкою (дивись рисунок ч. 1).

При вирізуванні ножиком можна вживати металеву лінійку, щоб вирізи були гарні, простолінійні, але не забудь підкласти м'який матеріал (картоновий папір, дошку) під те, що вирізуєш, щоб не порізати стола.

ПЛАСТОВА ГОТОВІСТЬ

63-го КУРЕНЯ У.П.Ю.-ів ім. ТАРАСА ЧУПРИНКИ в ЕДМОНТОНІ

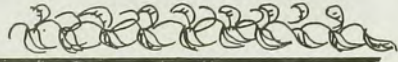
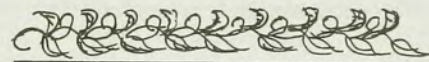
					
Заступник кр.		Курінний		Писар	
гурт. БОБРИ	гурт. ПАНТЕРИ	гурт. РИСІ	гурт. ВОВКИ	гурт. ЛИСИ	
впорядник	впорядник	впорядник			
гуртковий	гуртковий				
Члени...					

Рисунок ч. 1

Береги вирізаних отворів гарно вигладь з усіх боків, щоб нічого не виставало. Якщо вирізуеш в дикті й при цьому відскалиться якийсь кусник, що не повинен, його можеш або приліпити ацетоновим клеєм, або заглибину виповнити пластиковим деревом, яке можна купити в кожній крамниці, а потім вишліфуєш шліфувальним папером. Як уже поробиш усі вирізи, тоді ще раз вигладь цілу поверхню та помалюй фарбою темного кольору.

Коли вже знаєш загальні виміри «пластової готовості», розпитай у «центових skleпах» за рямкою із скляною плиткою. Такі рямки можна дістати в різних розмірах і, напевно, буде такий розмір, що підходить до величини пластової готовості. А проте, і сам можеш допасувати виміри своєї готовості до стандартних, якщо знаєш стандартні виміри.

Розмалюй написи, орнаменти і т. д. на верхні, в якій пороблені вирізи, упиши або підпиши отвори, призначені для діловодів, та приготуй усе інше, включно із вирізаними та виписаними «візитівками», щоб усе було готове.

Тоді поклади розмальовану частину пластової готовості на скло, а з другого боку повкладай у вирізані отвори «візитівки». Якщо треба, можна їх ще притримати маскувальною стрічкою. Підклади тонкий картон, «оправ» пластову готовість у рямці, як подано в інструкціях при рямцях — і все готове.

Якщо не вживаєш рямку, тоді дістань прозорий целофан, розміру — як і пластова готовість, та пришили кнопочками його до фронту готовості. Так само пришили ззаду тонкий картон, щоб «візитівки» не повипадали (дивись рисунок ч. 2).

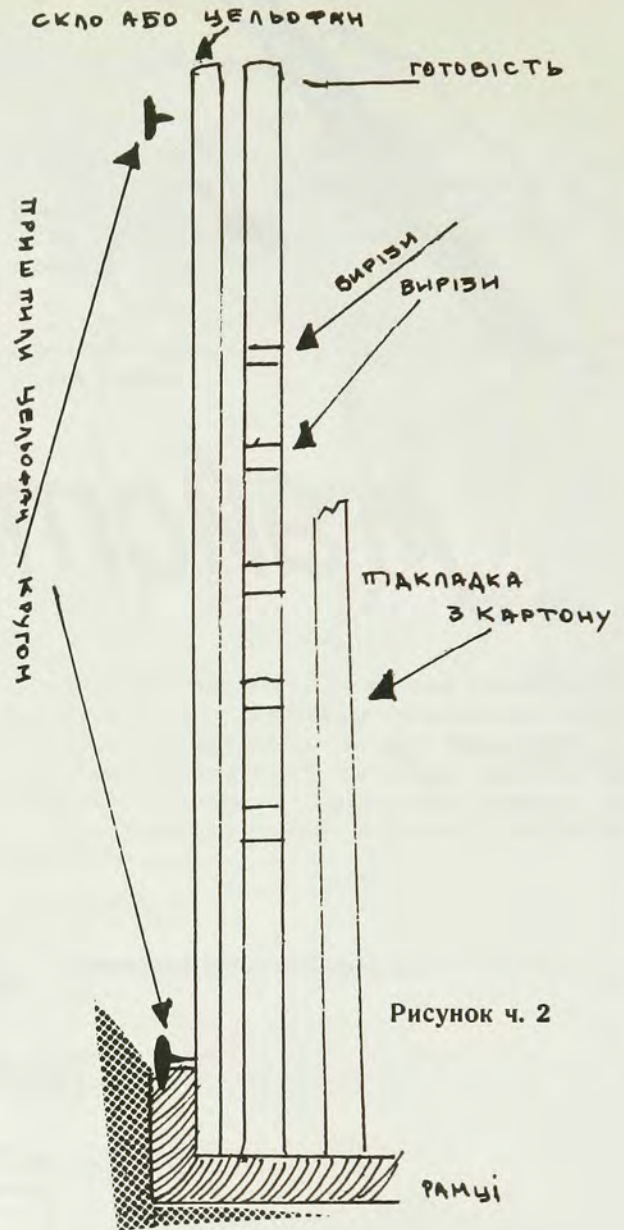

Рисунок ч. 2

Два марсіяни приїхали на землю з Марса. Їхня ракета злетіла близько до великого міста. Один висів перший і побачив телевізійні антени майже на кожному будинку.

— Висідай скоріше, кричить до другого, тут стільки прекрасних дівчат!

На округлому острові
Була раз країна,
Що історія назвала
Словом «Круглаїна».

Проживали в тій країні
Круглі громадяни
То тому ті всі істоти
Звались «Кругляни».

Мали всі думки округлі
Кругло там їх вчили,
Всі там люди були круглі
І кругло ходили.

Але жила там родина,
Що щось не так стала
І від бузька у презенті
Квадрата дістала.

Квадратова голова,
Квадратові ноги
Квадратове ціле тіло
З долу аж до гори.

І множились на острові
Виродки-квадрати,
Круглих стали квадратову
Культуру навчати.

Будував собі раз квадрат
Свою власну хату,
І замість зробити круглу —
Зробив до квадрату.
Раз квадратів кілька стрілись
І так, «на варята»,
Із одного з округленьких
Зробили квадрата.

«Це серйозна вже є справа!
Треба зрозуміти,
Що колись буде островом
Квадрат володіти!»

Збунтувались всі округлі.

Почали кричати:

«Не хочемо на острові
Щось в квадраті мати!

«В нас культура є округла
Їм — нема тут рації!

Нащо нам тут округленьким
Квадратилізації!?!»

Скликали острівську раду.

Круглі й ухвалили:

«Щоб усі, що квадратіві —
Себе заокруглили!»

Всі округлі так почали

Квадратів круглити,

А квадрати всіх округлих

Собі квадратити.

І почали одні одних

На своє міняти:

Округлялись, квадратились, —

Почали стріляти.

На острові потім була

Ще й війна масова,

Аж острів той зруйнувала

Бомба атомова.

Через гордих тих квадратів

Зникла Круглаїна,

Тепер з неї залишилась

Сама лиш руїна.

Порпають археологи

Рештки на острові, —

Та знаходять тільки кості

Круглі й квадратіві...

Пан Т. О'Фель

ПЛАСТОВІ УСМІШК

13 ЗАПИСНИКА ПЛ. ЮНАКА ЯРКА КОЗАКА

ЮНАК

МІСЦО

4

Зміст

сторінка

- 1 Старий Вовк — 3 гаври
- 1 Фотоконкурс
- 2 Іван Франко — Полювання Тугара Вовка
- 6 Літо — Фотознімки
- 7 Майн Рід — Пригоди морського Вовка
- 12 Євген Хоростіль — Водне мандрівництво
- 13 Чи знаєш, що?..
- 14 СП — Про ракети, сателіти і Україну
- 16 СМ-с — Куток астронавта
- 18 "Піонерка" — фотознімки
- 3 практичного пластування:
  - 19 Богдан Андрушків — Добре шатро — важливий виряд
  - 20 Юл. Крижанівський — Обкопуємо шатро
  - 21 Цікаве з історії ракет
  - 21 Наша хроніка
- Наша Ватра:
  - 22 Ю. Кр. — Ватра, що сама розпалюється
  - 23 Л-ка — Величини ватер і площі на ватри
  - 25 Л-ка — Поради для переведення ватер
  - 25 Марія Підгірянка — Місяць над горами (пісня)
  - 26 Чорнокнижник — Гокус-Покус
  - 28 Загадки

Пластові усмішки

Юнак

ЛИПЕНЬ — 1963

"ЮНАК" — журнал пластового юнацтва, появляється щодва місяці. Видає Головна Пластова Булава. Редагус Колегія. Відповідальний редактор — ст. пл. Любомир Онишкевич. Мистецьке оформлення — ст. пл. Тит Геврик. Технічне оформлення — ст. пл. Мирон Баб'юк. Мовна коректа — Левко Ромен. Ілюстрації — ст. пл. Тит Геврик, ст. пл. Мотря Головінська, Ліда Палій, ст. пл. Ярема Козак. Знімки — Е. Кувльчицький. Тираж 2,000. Ціна одного числа 50 ц. Річна передплата в США й Канаді за 6 чисел — 3.00 дол.

Адреса редакції:

Lubomyr S. ONYSHEVYCH
14 Grove Street
Arlington, Mass. U.S.A.

Адреса адміністрації:

"YUNAK", c/o "PLAST"
2199 Bloor Street West
Toronto 9, Ontario, Canada

З табри СТАРОГО ВОВКА

Дорога Подруго! Дорогий Друже!

Ось уже минула зима, і весна минає... Підходить літо, час таборів, мандрівок... Таборовий час і цього року починається як завжди, нашим пластовим Святом Весни. Може в Твоїй станиці свято це вже відбулось, може прийде незабаром? У кожному випадку — пам'ятай про ЮНАКА — я жду на Твого листа із описом Свята! Чи може маєш цікаві знімки, чи нові пісні, коломийки, жарти? Присилай мені, поділись зі мною, Старим Вовком, своїми споминами про радісно відбуте пластове свято!

Такий мій лист до Тебе на сьогодні. А коли напишеш мені?

СКОБ!

Твій Старий Вовк

ФОТО КОНТЕСТ

Дорогі Читачки й Читачі!

Ви вже, напевно, читали про наш фотоконкурс в останньому числі нашого журналу. Тепер літо вже — час піти із фотоапаратом по таборі, по лісах, полянах, горах... поміж друзями, на мандрівку, на ватру... Час придбати гарні знімки і прислати їх до Редакції ЮНАКА, стати змагуном у нашому конкурсі за найкращу пластову знімку 1963-го року!

Пам'ятайте, що всі знімки мусять бути зроблені цього року, членом пластового юнацтва. Вони можуть бути або кольорові, або чорнобілі, але мусять бути або із пластового життя, або з природи. На кожній знімці мусять бути написані всі дані про неї: хто, де і як.

Найкращі знімки будуть нагороджені цінними нагородами! А також — усі гарні і цікаві знімки будуть поміщені на сторінках нашого журналу!

Редакція

ПОЛЮВАННЯ ТУГАР-ВОВКА

(Продовження II.)

Нараз захрустів лім і грізно-люто випав на ловців величезний ведмідь. Він біг зразу на чотирьох лапах, але, побачивши перед собою ворогів, звівся на задні лапи, а в передні вхопив бурею відламаний буковий конар, викручуючи ним довкола себе і видаючи час від часу з горла уриваний, немов визиваючий рик.

На становищі супроти звіра були два підгірські бояри, з тих, що найголосніше перехвалювалися і хотіли перед усіма показатися мисливцями. Побачивши страшного ворога тут же перед собою, вони зблідли й затремтіли. Але скритися, тікати не уходило, — треба було ставити чоло, будь-що-будь. Дві стріли вилетіли рівночасно з двох луків, але одна хибила, свиснувши ведмедеві понад вуха, а друга влучила звіра в бік, не зранивши значно, а тільки роздразнивши безмірно. Величезним скоком підплигнув ведмідь і шпурнув на одного ловця свою зброю — буковий конар, який зі страшною силою гепнувся об дерево. Тоді, не зупиняючись ані на хвилину і не даючи ворогам часу до намислу, ведмідь кинувся на одного з них, що саме стояв на його протоптаній стежці. Ратище блисло в тремтячій руці боярина, — він хотів кинути ним на звіра.

— Не кидай! — крикнув тривожно Максим, надбігаючи і ведучи із собою поміч загрозеним боярам, Тугара Вовка і ще одного боярина, — не кидай ратище, але настав поприбіч і боронися!

Але боярин не слухав і кинув ратище на звіра. Розмах був невеликий, руха боярина тремтіла, ведмідь був уже на яких п'ять кроків, — от і не диво, що ратище слабко зранило звіра в передню лопатку. Вхопив ведмідь дрючину, розломив її і зі страшним риком кинувся на свого ворога. Той держав уже в руках простого, на оба боки гострого меча, що його називав ведмідником, і готовився віпхнути його вістря в груди звірові. Але вістря поховалося по кості

і застрягло в лопатці, і звір ухопив боярина в свої страшні, залізні обійми. Страшенно скрикнула нещаслива жертва; захрустіли кості під ведмедячими зубами. Ціла та страшна і дрожю проймаюча подія скоїлася так раптово, так несподівано, що, заки Максим міг надбігти з підмогою, вже боярин, хриплячи в передсмертних судорогах, лежав на землі, а над ним стояв кривавий ведмідь, вискаливши свої страшні зуби і ревучи на весь ліс із болю від одержаних ран.

Дрож пройшла в усіх по тілі на той вид; бояри стали, мов укопані. Тільки Максим спокійно наложив стрілу на свій роговий лук, підійшов два кроки ближче до ведмедя і, прицілившись одну хвилину, пустив йому стрілу просто в серце. Мов ножом перетятий, урвався рик звіра, і він повалився трупом на землю.

Не ревіли роги, не лунали веселі оклики по тій новій побіді. Бояри, покинувши свої становища, збіглися на місце нещастя. Хоч і як вони були загартовані в війнах, привикли бачити смерть біля себе, але вид кривавого, потовченого та пошарпаного трупа витиснуз з усіх грудей важкий зойк.

Мирослава вхопилася за груди і відвернула очі. Тухольські пасемці на сплетені з галуззя мари положили трупа, а за ним потягли й ведмедя. Понура мовчанка залягла над товариством. Велика калюжа крові блискотіла до сонця і нагадувала всім, що тут іще перед хвилиною стояв живий чоловік, батько дітям, веселий, охочий і повний надії, а тепер з нього лишилася лише безформна купа кривавого м'яса. У великої часті бояр відійшла охота до ловів.

— Цур їм, тим проклятим ведмедям! — говорили деякі. — Нехай тут хоч живуть, хоч гинуть собі, чи ж нам для них наражувати своє життя?

Але Тугар Вовк, а особливо Мирослава й Максим, налягали конче, аби кінчити розпочате діло. Бояри вкінці пристали, але якось дуже не раді були вертати на свої становища.

— Позвольте мені, бояри, слово сказати, — заговорив до них Максим. — Мої товариші тухольці замкнули вихід і не пустять ані одного звіра відси. Тим-то нам непотрібно розходитися віддалік одим від одних. Найліпше буде, думаю, розділитися нам на дві ровти і йти понад самі краї пропасти по обох боках. Так ми зможемо найліпше зігнати все до середини, а там разом з тухольськими пасемцями обступимо густою лавою і вистріляємо до одного.

— Авжеж, авжеж, що так ліпше! — крикнули деякі бояри, не бачачи насмішливого усміху, що перелетів по устах Максима.

Тоді товариство розділилося. Одну ровту провадив Тугар Вовк, а другу Максим. Мирослава з власної охоти прилучилася до другої ровти, хоч і сама не могла собі вяснити, для чого. Мабуть, шукала безпеки, бо Максим виразно казав, що дорога другої ровти небезпечніша.

Знов заграли роги, і обі ровти розійшлися. Ловці йшли де парами, де одинцем, то сходячись, то розходячись, щоб вишукувати дорогу. Купами йти було зовсім неможливо. Зближались уже до самого верха; верх сам був голий, але пониже був цілий вал каміння, звалищ і вивертів. Туди пройти було найтрудніше і найнебезпечніше.

В одному місці стирчала купа звалищ, мов висока башта. Ломаччя, каміння і нав'язе від давніх-давен листя загороджувало, бачилось, усякий приступ до природної твердині. Максим поповз понад самим краєм глибокої пропасти, чіпляючись де-де моху та скельних обривів, щоб туди знайти прохід. Бояри ж, не навиклі до таких неприступних і карколомних доріг, пішли вдовж валу, надіючись найти далі перерву і обійти його.

Мирослава зупинилася, немов щось держало її близ Максима; її бистрі очі вдивлялися пильно в настобурчену перед нею стіну лому, шукаючи хоч би й як трудного проходу. Недовго так і вдивлялася, але сміло почала вдиратися на великі кам'яні брили та виверти, що завалювали прохід. Стала на версі і гордо озирнулася довкола. Бояри відійшли вже були досить далеко, Максима не видно, а перед нею безладна суміш скал та ломів, через яку, бачилось, прохід був неможливий. Але ні! Он там, трохи віддалік, лежить величезна смерека кладкою понад те пекло, — туди безпечно можна перейти до верхка! Не довго думаючи, Мирослава пустилася на ту кладку. А вступаючи на неї, ще раз озирнулася і, горда зі свого відкриття, приложила гарно точений ріг до своїх коралевих уст і затрубила на весь ліс. Луна покотилася полонинами, розбиваючись у дебрях та зворах чимраз на більше часток, аж поки не сконала десь у далеких, недоступних гушавинах. На голос Мирославиного рога відізвася здалека ріг її батька, а там і роги інших бояр. Ще хвилику завагалася Мирослава, стоячи високо на виверті. Смерека була дуже стара і наскрізь порохнява, а в споду, в непроглядній гушавині ломів, здавалось їй, що чує легкий хрускіт і муркотіння. Прислухалася ліпше — не чути нічого... Тоді вона сміло ступила на свою кладку. Але ледве уйшла з п'ять кроків, коли разом затріщала перетрупішла смерека, зломалася під ногами Мирослави, і сміла дівчина враз із перегнилим трамом упала додолу, в лому та звалища.

Упала на ноги, не попускаючись своєї зброї. В руках стискала сильно сріблом оковане ратище; через плечі у неї висіли міцний лук і сагайдак зі стрілами, а за гарним шкіряним поясом, що, мов вилитий, обхапував її стрункий ді-

вочий стан, застромлений був топір і широкий мисливський ніж з кістяними черенцями. Звалившись несподівано в тьмаву пропасть, вона, проте, не відчула ані на хвилю страху, а тільки почала озиратися довкола, щоб доглядіти який вихід. Зразу не могла нічого виразно добачити, але швидко її очі привикли до півсумерку, і тоді побачила такий вид, котрий і найсмілішого міг перейняти смертельною тривоگوю. Не далі, як на п'ять кроків, перед нею лежала величезна ведмедиця в гнізді коло своїх молодих і гнівними зеленкуватими очима гляділа на несподіваного гостя. Мирослава затремтіла. Чи вдаватися в боротьбу зі страшним звіром, чи шу-

кати виходу і спровадити поміч? Але нелегко було знайти вихід: довкола їжилися лому й обриви скал, і хоч перелізти через них з тяжким трудом було б можна, то на очах дикого звіра була така робота крайне небезпечна. Недовго надумуючись, рішилася Мирослава не зачіпати звіра, лиш боронитися в разі нападу, а тимчасом дати трубою тривожний знак і закликати поміч. Але скоро тільки вона затрубила, ведмедиця схопилася з леговища і, виючи, кинулась до неї. Не час було Мирославі братися до лука, — звір був надто близько. Вона вхопила обома руками ратище і, опершись плечима о кам'яний об'яз, наставила його насупротив ведмедиці. Звір, побачивши блискуче залізне вістря, зупинився. Обі неприятели стояли так довгу хвилю, не зводячи ока одна з одної, не схибляючи ані одним рухом зі свого становища. Мирослава не сміла перша нападати на ведмедицю; ведмедиця знов шукала очима, куди би напасти на ворога. Раптом ведмедиця вхопила в передні лапи великий камінь і, зводячись на задні ноги, хотіла шпурнути ним на Мирославу. Але в тій самій хвилі, коли зводилася на задні ноги, Мирослава одним могучим рухом пхнула їй ратище між передні лопатки. Рикнула страшенно ведмедиця і перевернулася горілиць, обіллявшись кров'ю. Але рана не була смертельною, і ведмедиця швидко зірвалася на ноги. Кров текла з неї, та, не зважаючи на біль, вона знов кинулася на Мирославу. Небезпека була страшна. Розжертий звір садив просто, грозючи вже тепер своїми страшними зубами. Один рятунок для Мирослави був —

видряпатися на облаз, о котрий була оперта плечима. Хвилька, один рух, — і вона стояла на облазі. На серці в неї полегшало, — тепер її положення не було таке небезпечно, бо вразі нападу могла вдарити звіра згори. Та ледве Мирослава могла дослідити, що робить ведмедиця, а вже звірюка стояла близько неї на камені, ревучи грізно і рознявши закривавлену пашеку. Зимний піт виступив на чолі Мирослави; вона бачила, що тепер настала рішуча хвиля, що на тій вузькій кам'яній плиті мусить розігратися боротьба на життя і смерть, і що того буде перемога, хто зможе вдержатися на тім становищі і зіпхнути з нього противника. Ведмедиця була вже близько; Мирослава пробувала заставитися від неї ратищем, але ведмедиця вхопила дрючину зубами і шарпнула її так сильно, що мало не зіпхнула Мирославу з каменя; ратище виховзлось їй із рук, і звір кинув ним геть у ломи.

“Тепер прийдеться загибати!” — блиснуло в думці в Мирослави, але відвага не покинула її. Вона вхопила обома руками топір і стала міцно до останньої оборони. Звір сунув чимраз ближче: гарячий його віддих чула вже Мирослава на своїм лиці; мохната лапа, насторожена гострими кігтями, грозила її грудям, — ще хвиля, і їй довелось би, пошарпаній, кривавій, упасти з каменя, бо топориче було закоротке супроти лап величезного звіра.

— Рятунку! — скрикнула у смертельній тривозі Мирослава, і в тій хвилі понад її головою блиснуло ратище, і пхнута в горло ведмедиця, мов колода, впала з каменя. В щілині кам'яних звалищ понад головою Мирослави показалося радісне, живим огнем палаюче лице Максима Беркута. Один вдячний погляд урятованої дівчини пройняв Максима наскрізь. Але слова не було між ними ані одного. На те не було часу. Ведмедиця ще жила і, ревучи, зірвалася з місця. Одним скоком була вона коло своїх молодих, що, не розуміючи цілої тої страшної боротьби, бавилися і переверталися в гнізді. Обнюхавши їх, ведмедиця кинулася знов до Мирослави. На це Мирослава була приготована і, піднявши обіруч топір, одним замахом розрубала ним голову ведмедиці. Упала опосочена звірюка і, метнувши собою кілька разів убоки, сконала.

Тимчасом і Максим, продершись крізь навалені ломи, станув обік Мирослави. В очах дівчини заблиски дві перлові сльози, і, не кажучи ані слова, вона гаряче стиснула руку свого порятівника. Максим чогось немов змішався, почервонів, спустив очі і, зупиняючись, промовив:

— Я чув твій тривожний знак... але не знав, де ти... Богу дякувати, що й так додряпався!

Мирослава все ще стояла на місці, держачи руку гарного парубка в своїй руці і дивлячись у його хороше, сонцем опалене і здоровим рум'янцем осяяне, одверте, щире лице. В тій хвилі вона не почувала нічого, крім вдячності за рятунок від нехибної смерті. Але коли Максим, трохи осмілившись, стиснув її ніжну, а так силь-

ну руку, тоді Мирослава почула, як щось солодко защеміло їй коло серця, як лице її загорілось стидливим рум'янцем — і вона спустила очі, а слово подяки, котре готове було вилетіти з її уст, так і завмерло на губах і розіллялось по лиці дивним чаром розгорілого сердечного чуття.

Максим перший отямився. В його серці, смілім і чистім, як щире золото, відразу блиснула щаслива думка, котра тут же перемінилася в незломне рішення. Це вернуло йому всю сміливість і певність поступування. Приложивши рід до уст, він затрубив радісно на знак перемоги.

Тут же, за стіною вивертів, обізвалися роги Тугара й інших бояр. Звинна, як вивірка, Мирослава швидко видряпалась назад на той вал, з якого була впала, і відтам оголосила цілому стрілецькому товариству свою пригоду і поміч, якої дізнала від Максима. З трудом видряпався сюди Тугар Вовк, а за ним і інші бояри; Тугар довго держав доньку в обіймах, а побачивши кров на її одежі, аж затремтів.

— І ти, ти, моя доню, була в такій небезпеці! — І він раз-по-разу обіймав доньку, немов боячись утратити її.

Потім він зліз униз до Максима, що порався коло ведмедиці і коло молодих ведмедят. Молоді, що не знали ще свого ворога в чоловіці, муркотіли любенько в гнізді і бавились собі, мов малі пєсики; вони давали себе гладити руками і зовсім не боялись людей. Максим узяв їх на руки і положив перед Мирославою й Тугаром:

— Отсе ваша здобич! — сказав він. — Ви чей же радо приймете в своїм домі таких гостей.

Згромаджені бояри гляділи то радісно на малі ведмедята, то зо страхом на вбиту ведмедицю, обзирали рану і подивлялися силу й сміливість Мирослави, що могла вдатися в боротьбу з такою страшною звірюкою.

— О, ні, — сказала сміючись Мирослава, без помочі отцього чесного молодця була б я тепер лежала так, як ця звірюка, пошарпана й закривавлена! Йому від мене належить велика подяка.

Тугар Вовк якось немов нерадо слухав тої бесіди своєї доньки. Хоч і як він любив її, хоч і як радувався її вибавленню із великої небезпеки, але все-таки він волів би був, якби вибавив його доньку боярський син, а не цей простий

тухольський мужик, не цей “смерд”, хоч і як зрештою той смерд умів подобатися Тугарові. Та все таки йому, гордому бояринові, що виріс і великої чести дослужився при князівським дворі, важко було прилюдно віддавати подяку за вирятування доньки — мужикові. Але ніщо було діяти... Обов'язок вдячності так був глибоко вкорінений у наших рицарських предків, що й Тугар Вовк не міг від нього виломитися. Він узяв Максима за руку і випровадив його наперед.

— Молодче, — сказав він, — донька моя, єдина моя дитина, говорить, що ти вирятував її життя з великої небезпеки. Я не маю причини не вірити її слову. Прийми ж за своє чесне діло подяку вітця, котрого вся любов і вся надія в тій одній дитині. Я не знаю, чим тобі можемо відплатити за це діло, але будь певний, що скоро це коли-будь буде в моїй силі, то боярин Тугар Вовк не забуде того, що тобі завдячує.

Максим стояв при тих словах, мов на грані. Він не привик до таких прилюдних похвал і зовсім не надіявся, ані не бажав нічого подібного. Він змішався при боярських похвалах і не знав, чи відповідати що-небудь, чи ні, а вкінці сказав коротко:

— Нема за що дякувати, боярине! Я зробив те, що кожний на моїм місці зробив би, — за що ж тут дякувати? Нехай донька твоя буде здорова, але на вдячність ніяку я не заслужив.

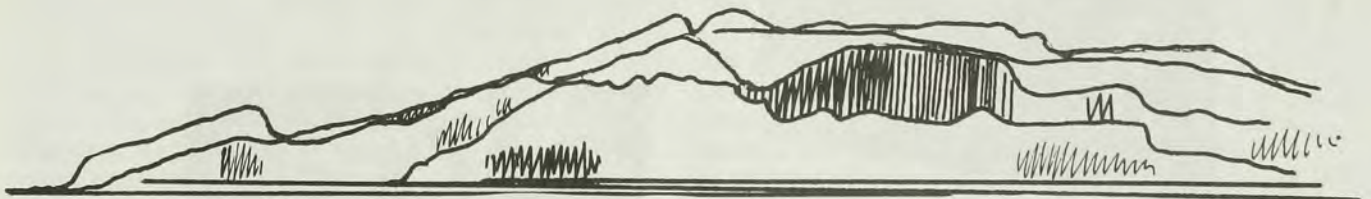
Сказавши це, він пішов, аби закликати своїх тухольських товаришів. При їх допомозі ведмедицю швидко обдерто зі шкіри, а малі ведмедята перенесено на збірне місце, відки ціле товариство по скінченню ловів мало удатися назад до табору.

Сонце доходило вже полудня і сипало гаряче золотисте проміння на тухольські гори; розігріта живиця сильніше запахла в лісах; гордо і тільки десь-колись помахуючи розпластаними крилами, плавав яструб високо понад полонинами в лазуровім океані. Тиша стояла в природі. Тільки з одного пригрітка Зелемня лунали голоси ловецьких труб і крики ловецького товариства. Лови скінчилися, хоч і не зовсім щасливо. На дрючках несли тухольські парубки поперед ловцями три ведмедячі шкіри і в мішку двоє ведмедят, а на ношах із галуззя несли боярські слуги позаду товариства окривавленого, задубілого вже трупа нещасливого боярина, що погиб від ведмедячих лап.

Швидко під проводом Максима дійшло товариство до мисливського табору. Лови були скінчені. Сьогодні ще хотіло ціле товариство вертати домів, зараз, скоро лише по обіді. Дорога була вправді не близька, але Максим обіцяв випровадити товариство простішою ліською стежкою до Тухлі, а відтам до двора Тугара Вовка. Тухольські пасемці скоро тільки пообідали, зараз пішли наперед до домів; Максим лишився з боярами, поки слуги здійняли табір і попрятали всі кухонні та ловцькі знаряддя; тоді й боярське товариство вирушило в дорогу з поворотом додому.

Дорогі Подруги й Друзі!

Якщо зацікавило Вас це оповідання і хотіли б знати більше про Тугара Вовка, хороброго Максима Беркута, про відважну Мирославу, про війну з татарами, пригоди, битви — так прочитайте цілу повість Івана Франка “Захар Беркут”, яку можна набути в усіх наших книгарнях.

ЗАВЖДИ ДОБРОЇ ГАДКИ...

Говорять між собою два юнаки...

Перший каже: «Мені снилося нині вночі, що я був на пластовій оселі!» На те другий:

— А мені снилося, що я мав два квитки на той пригодницький фільм, що йде в сусідньому кіні.

— Два квитки? То чому ж ти до мене не подзвонив, щоб я міг теж піти?

— Та я дзвонив, але мені сказали, що ти поїхав на пластову оселю!

ДІТ

ПРИГОДИ

МОРСЬКОГО ДОВКА

МАЙН РІД

І. РИФ

Ранок тієї неділі був напрочуд гарний, мабуть, найкращий з усіх, які пам'ятаю. Яскраво світило травневе сонце, пташки сповнювали повітря радісною музикою своїх співів. Різкі й сильні голоси дроздів спліталися з ніжними трелями жайворонків, без угаву кувала зозуля, перелітаючи з дерева на дерево. У повітрі стояв міцний і приємний запах, схожий на запах мигдалю: цвів білий глід, і легенький вітерець розносив аромат його квітів.

Зелені живоплоти, лани молодої пшениці, луки, вкриті жовтцем і яскравочервоними зозулинцями, пташині гнізда, — все це вабило багатьох моїх однолітків, але мене значно сильніше вабило те, що лежало в далечині — спокійна блискуча гладінь блакитнонебесного кольору, що мінилась веселкою під промінням сонця. Бути серед широкої водної рівнини — ось чого жаждало моє серце. Море видавалось мені красивішим, ніж луки з безліччю квітів і лани пшениці, по яких пробігали хвилі; вкрадливий плюскіт прибою бринів у моїх вухах такою музикою, що мені й слухати не хотілося співів дроздів і жайворонків, а властивий тільки морю запах був для мене приємнішим, ніж аромат жовтцю і троянд.

Як тільки я вийшов уранці на ганок і побачив сяюче і ніби усміхнене море, мені нестримно захотілось якнайшвидше опинитися в його безмежному просторі. Щоб здійснити це бажання.

я квапливо одягся і навіть не чекав, поки приготують сніданок, а задовольнився шматком хліба і склянкою молока, знайшовши їх у коморі. Швиденько проковтнувши це все, я кинувся до берега.

Сказати правду, я пішов з дому потай, бо побоювався, що мені можуть перешкодити. А раптом дядько, побачивши, що я кудись іду, покличе мене назад і звелить сидіти вдома? Проти моїх прогулянок по полях він не перечив, але я знав, що він не любить, коли я плаваю в човні, бо вже двічі забороняв мені цю розвагу.

Довелося вдатись до маленької хитрости. Замість того, щоб іти по вулиці, яка вела на велику дорогу, я рушив боковою стежкою. Вона мала вивести мене до моря кружним шляхом.

Я без перешкод прийшов на берег, і ніхто з тих, хто міг цікавитися мною, не помітив мене.

Наблизившись до затоки, де Гаррі Блю тримав свої човни, я побачив, що вельбота немає, а ялик стоїть на місці. Тільки цього мені й треба було, бо того дня я надумав зробити велику прогулянку. Герш за все я стрибнув у човен і почав вичерпувати воду. Її набралось чимало, хоч ялик майже не протікав. Мабуть, уже кілька днів ніхто на ньому не плавав. На щастя, я знайшов стару бляшану каструлю, якою звичайно вичерпували з човнів воду, і за десять чи п'ятнадцять хвилин в ялику було майже сухо. Весла лежали недалеко, в сараї за будинком човняра, і я взяв їх, нікого не питаючи, як робив завжди.

Я заліз у ялик, уставив кочети, уклав у них весла, сів і відштовхнувся од берега. Маленький човен радо підкорився удару весел і легко вилетів із затоки. Відчуваючи в серці невимовне

щастя, я поплив у блискуче блакитне море. Та воно було не тільки блискучим і блакитним, воно було спокійним, як озеро. Навіть брижі не пробігали по його поверхні, а вода була така прозора, що я бачив, як на глибині граються риби.

Дно нашої бухти вкрите чистим сріблястим піском, і я виразно бачив навіть маленьких крабів завбільшки з золоту монету; вони або ганялись один за одним або розшукували ще менших істот, сподіваючись поспідати ними. Табунці оселедців, широкі круглі камбали, великі палтуси, гарні зелені макрелі і величезні морські вугрі, схожі на удавів, — усі або гралися, або підстерігали здобич.

Того ранку море було цілком спокійне, — досить рідкісне явище на нашому узбережжі. Погода видалась саме такою, якої мені хотілось, бо, повторюю, я надумав зробити велику прогулянку.

Ви спитаєте, куди я плив. Слухайте, і зараз ви знатимете.

Приблизно за три милі від берега лежав ледь помітний острівець. Вірніше, не острівець, а риф, цяточка площею близько тридцяти квадратних ярдів. Він виступав над поверхнею моря не більше як на кілька дюймів, та й то коли був відплив, тому що під час припливу каміння зникло під водою, і тоді виднівся лише тонкий стовп заввишки в кілька футів з бочонком угорі. Стовп поставили для того, щоб шлюпи й інші дрібні судна, які плавали по бухті, не розбилися, налетівши на острівець під час припливу.

З берега острівець можна було побачити тільки тоді, коли стояв відплив. Здебільшого він був блискучого чорного кольору, але іноді ставав білим, ніби вкривався шаром снігу завтовшки у фут. Тоді він ясніше вимальовувався на тлі моря і мав привабливіший вигляд. Я знав, чому острівець міняє колір, знав, що білий покров, який подекуди з'являється на ньому, — це величезні табуни морських птах, що сідають на каміння відпочити після перельоту або пошуквати дрібну рибу чи рачків, викинутих припливом.

Можливо, тому, що острівець лежав далеко від берега, а радше через те, що на нього зліталися птахи з усієї бухти, він уже тривалий час цікавив мене. Очевидно, риф був улюбленим місцем птах, бо як тільки починався відплив, вони летіли до нього з усіх боків, кружляли навколо стовпа і сідали на чорні брили каміння. Острівець ставав білим. Це були чайки, але різних порід — великі й маленькі, — а інколи й

інших я бачив птах — морських ластівок і пірнікоз, які теж літали над острівцем. Звісно, з берега важко було розгледіти їх, навіть великі птахи здавалися завбільшки з горобця, і якби вони не літали, збившись у табуни, їх зовсім не було б видно.

На мою думку, саме через тих птах мене найбільше й тягло на острівець. Ще коли я був меншим, то захоплювався всім, що стосувалося природничих наук, а особливо пернатими істотами. Та й який хлопчик не захоплюється цим! Існують, можливо, науки більшої ваги для людства, але жодна з них не припадає так до смаку життєрадісній молоді і не знаходить більшого відгуку в душі, як вивчення природи. Може, через те, щоб глянути на птах, а може, через щось інше, але мені завжди хотілося поїхати на острівець. Коли я дивився на нього, — а це траплялося щоразу, як я був на березі, — в мене виникало нестримне бажання дістатися туди і детально дослідити його. Я вивчив, яких обрисів набирає острівець під час відпливу, і міг би намалювати його з пам'яті. З боків він похило йшов під воду, а середина випиналася вгору. таким чином, острівець нагадував величезного чорного кита, що нерухомо лежить на поверхні моря, а стовп на вершині був схожий на гарпун в його тілі.

Мені страшенно кортіло помацати цей стовп, дізнатися, з чого він зроблений, чи високий він зблизька, тому що з берега він здавався заввишки не більше ярда. Ще мені хотілось дізнатися, що являє собою бочонок на верхечку і як закріплений у ґрунті нижній кінець стовпа. Очевидно, стояв він дуже міцно: я часто бачив, як під час штормів хвилі перекочувалися через нього, а бризки здіймалися так високо, що не було видно ні острівця, ні стовпа, ні бочонка.

Ах, скільки разів і з яким нетерпінням мріяв я опинитися на тому острівці! Але якось не випадало. Острівець лежав надто далеко, я не міг дістатись туди під час своїх звичайних прогулянок. Вирушати самому в маленькому ялику було дуже небезпечно, а пливти зі мною ніхто не погоджувався. Гаррі Блю якось обіцяв узяти мене із собою, але водночас підсміювався, що мені так хочеться відвідати острівець. Та чому б йому не сміятись? Гаррі часто пропливав повз острівець, їздив навколо і, немає сумніву, висаджувався там і прив'язував човна до стовпа, щоб постріляти морських птах або порибалити, але мені не раз не пощастило супроводити його під час цих захопливих прогулянок. Проте, я сподівався, що кінець-кінцем мені пощастить, та згодом надія зникла, бо я був вільним тільки по неділях, коли в мого друга роботи було найбільше — адже в неділю багато хто хотів прогулятися по морю.

Довго чекав я марно і, нарешті, вирішив більше не чекати. Того ранку я прийняв сміливе рішення: сісти в ялик і самому пливти на острівець. От який у мене був намір, коли я від'язав човника і полинув на ньому в блискучий блакитний простір моря.

II. ЧАЙКИ

Я назвав своє рішення сміливим, але сама по собі подорож на острівця не являла нічого особливого. Вона була сміливою тільки для малого хлопця, такого як я. Я мав пропливти на веслах три довгих милі по відкритому морю, майже загубивши з очей берег! Так далеко я ще ніколи не плавав. Та що там казати! Навіть на поло-

вину цієї відстані я ніколи не відпливав від берега. Самому мені траплялось віддалятися від суходолу не більше як на милю, та й то я плавав на міліні. Правда, з Гаррі я об'їздив усю бухту, але в таких випадках просто сидів на кормі і, покладаючись на вміння досвідченого човняра, не мав ніяких підстав чогось боятися. Інша річ — їхати самому: усе залежало від мене, і якщо станеться щось погане, ніхто не допоможе мені, ніхто не дасть добрих порад... Ледве встиг я відпливти від берега на милю, як моя подорож почала здаватися не тільки сміливою, але й необережною. Я вже був ладен повернутися.

Проте мені спало на думку, що, можливо, хто-небудь дивиться на мене з берега. А що коли якийсь хлопець із тих, хто заздрив моему вмінню добре веслувати, — такі в нашому селі були, — бачив, як я поплив до острівця? Він одразу ж здогадався, чому я повертаюсь, і, безсумнівно, назве мене боягузом. Отже, частково через таке припущення, а частково тому, що бажання відвідати острівця усе ще було велике, я зібрався з духом і з новими силами наліг на весла.

За півмилі від острівця я перестав веслувати і обернувся, щоб подивитись на нього: він лежав просто за моєю спиною. З першого ж погляду я побачив, що острівця знаходиться над водою — якраз стояв відплив. Але чорного каміння не було видно, бо на ньому густо сиділи птахи. Здавалося, ніби на острівці відпочиває табун лебедів чи білих гусей. Але я знав, що тільки чайки, оскільки деякі з них пролітали надо мною, інші сідали або здіймалися з острівця. Навіть на такій відстані я виразно чув їхні крики. Проте чайок я міг почути й на більшій відстані, тому що вітру зовсім не було.

Тепер мені ще більше захотілось потрапити на острівця і глянути на птах із близька. Я збирився підпливти до них ближче і знов зупинитися, щоб помилуватись рухами цих гарних створінь, бо майже всі вони безперервно перелітали з місця на місце.

Сподіваючись, що птахи підпустять мене і я зможу добре розглядіти їх, я веслував повільно й безшумно, опускаючи у воду весла так обережно, як кицька опускає лапу на землю, коли підкрадається до горобця.

Наблизившись до острівця на відстань коло двохсот ярдів, я знову підняв весла, обернувся й переконався, що чайки поводяться спокійно. Ці птахи досить полохливі; вони добре знайоми з мисливськими рушницями і одразу ж відлітають, як тільки підійти до них на рушничний постріл. У мене рушниці не було, і вони мене не боялися. Та хоч би вона й була в мене, я все одно не вмів стріляти. Можливо, чайки не підпустили б мене близько, якби я їхав з рушницею, бо в цьому відношенні вони нагадують ворон і здалеку чудово відрізняють рушницю від держака мотики. Блиск сталевий цівки рушниці вони знають надто добре.

Я довгенько розглядав птах. І якби мені довелося закінчити свою подорож на цьому й повернутися до берега, я вважав би, що плив сюди не марно.

На брилах каміння купчилося два види чайок — великі й маленькі. Кольором вони теж трохи відрізняються. У одних були чорні голови і сіруваті крила, а у других, більших, колір пір'я був білий. Усі чайки мали гарний і охайний вигляд. Здавалося, що ніколи жодна поршинка бруду не торкалася їх сніжнобілого пір'я, а яскравочервоні лапки скидалися на гілочки найчистішого корала.

Тепер я бачив, що робили чайки. Одні з них розшукували їжу — дрібну рибу, крабів, креветок, рачків, черепашок та інших морських істот, викинутих останнім припливом. Деякі, таких було більше, сидючи чистили пір'я, яким, здавалось, дуже пишалися. Однак, хоч усі вони мали задоволений і щасливий вигляд, але, як і всі інші живі істоти, не були позбавлені турбот і поганих звичок. На моїх очах сталося кілька сварок і бійок — я так і не зрозумів, через що. Проте найцікавіше було спостерігати за тими чайками, які літали над морем і ловили рибу. Побачивши у воді рибинку, чайка з височини близько сотні ярдів блискавкою падала вниз і майже безшумно зникала під водою, а через мить знову злітала вгору, тримаючи в дзьобі свою здобич. Найбільш захопливе видовище, на мій погляд, — це рухи чайки, коли вона полює на рибу. Навіть політ шуліки не такий граціозний. Несподівані повороти, раптові затримки в повітрі, коли чайка націлюється на свою жертву, блискавичне падіння, мереживо піни над водою, миттєве зникнення цієї крилатої білої блискавки, поява її над блакитною поверхнею моря — усе це просто неможливо ні з чим порівняти. Ніякий винахід людини, в якому використовується повітря, вода або вогонь, не може дати такого чарівного ефекту.

Довго сидів я в своєму човнику і милувався птахами, а потім, задоволений тим, що плив не марно, вирішив до кінця виконати свій намір і висадитись на рифі.

Гарні птахи не звертали на мене особливої уваги майже доти, доки ніс ялика не торкнувся острівця. Вони, здавалось, знали, що я не збирався заподіяти їм ніякого лиха, і довір'яли ме-

ні. Принаймні рушніці вони не боялись і, знявшись у повітря, літали над моєю головою так низько, що я міг, коли б захотів, збити якусь пташуку веслом.

Одна з чайок, по-моєму, найбільша з табуна, увесь час сиділа на бочонку сигнального стовпа. Можливо, вона тільки здалась мені найбільшою, бо сиділа нерухомо, і я міг добре розглянути її. Але я помітив, що всі чайки знялися з рифу тільки після того, як вона з пронизливим криком, схожим на команду, злетіла вгору. Цілком імовірно, що ця чайка була ватажком або вартовим. Таке самісіньке я часто помічав у ворон, коли вони грабували городи.

Відліт птах чомусь мене засмутив. Навіть море ніби потемнішало. Проте, це зрозуміло, бо з острівця зникло його біле покривало, і тепер я бачив тільки чорне каміння. Але, мабуть, зміну в моєму настрої викликало не лише це. Були й інші причини. Знявся легенький вітерець, сонце закрила хмарка, а поверхня моря, досі гладенька й блискуча, набрала сірого відтінку, і по ній побігли хвилячки.

Острівець мав тепер похмурий і негостинний вигляд. Та оскільки я вирішив ДОСЛІДИТИ його і приплив до нього саме з цією метою, то наліг на весла, і незабаром ніс мого човника зашурхотів по камінню.

Я побачив маленьку затоку, яка цілком годилася для човника. Спрямувавши туди ялик, я висадився на риф і одразу ж рушив до стовпа, на який дивився стільки років здаля і з яким прагнув познайомитися ближче.

ІІІ. ШУКАННЯ МОРСЬКОГО ЇЖАКА

Незабаром руки мої торкнулися стовпа, і я відчув таку гордість, наче відкрив Північний полюс. Мене страшенно здивували його розміри і те, як я помилявся, дивлячись на нього з берега. Звідти стовп здавався не товщим за держак від граблів або вил, а бочонок — не більшим за велику рпу. Тому не дивно, що був я вражений, побачивши, що стовп утричі товщий за моє стегно, а бочонок більший за мене. Не бочонок, а справжня бочка місткістю в дев'ять галонів. Вона міцно трималась на стовпі. Верхній кінець стовпа входив у дірку в бочці, яка була пофарбована в білий колір; однак я знав це й раніше, тому що дуже часто бачив з берега, як вона виблискує проти сонця. Стовп був темний, можливо, колись навіть чорний, але з часом від сонця, вітру і хвиля, що в бурхливу погоду обдавали його бризками й піною, вицвів.

Я раніше неправильно визначав висоту стовпа. З берега він здавався не вищим за середню на зріст людину, а на острівці височів наді мною, наче корабельна щогла. У висоту він мав, на мій погляд, не менше двадцяти футів.

Площа острівця теж здивувала мене. Я гадав, що вона не перевищує тридцяти квадратних футів, а тепер переконався, що вона більша принаймні в сто разів і має близько акра. Майже вся поверхня острівця була вкрита камінням різних розмірів — від звичайної ріни до валунів завбільшки з людське тіло. Траплялися навіть ще більші брили. Це були просто уламки скель, з яких складався острівець. Усе каміння, велике й маленьке, укривав чорний густий слиз, що скидався на смолу. Подекуди, утворюючи щось схоже на маленькі лужки, росли різні водорості. Деякі з них були мені добре знайомі, бо хвилі викидали такі водорості на берег, і я чимало попотів, носячи їх на дядьків город і угноюючи ними землю під картоплю.

Оглянувши сигнальний стовп і визначивши розміри бочки на ньому, я залишив їх, щоб побродити по острівцю. Я хотів знайти яку-небудь дивовижну черепашку чи іншу цікаву річ і взяти її додому на згадку про цю знаменну і приємну подорож.

Але прогулянка по острівцю виявилась значно складнішою, ніж я гадав. Я вже сказав, що на каміння налип шар схожої на смолу маси, яка робила його дуже слизьким, наче воно було в милі. Іти по слизькому камінню виявилось надзвичайно важко. Ступивши кілька кроків, я незграбно впав і боляче забився.

Я завагався, чи йти мені далі в цьому напрямку, бо таким чином я віддалявся від затоки, де лишив ялик. Але, помітивши в кінці вузького й довгого півострова, що клинцем вибігав у море, силу-силенну черепашок, які, на мою думку, були рідкісними, я сміливо рушив уперед.

Я помітив їх ще тоді, як висадився на острівець. В деяких черепашках сиділи молюски, інші, порожні й розкриті, білили на піску. Та все це були звичайнісінькі черепашки: голубі двостулкові, труб'янки, серцевики, гострячки. Я часто знаходив їх не тільки на березі, але й на городі, куди вони потрапляли з водоростями. Я не знайшов жодної устриці і щиро пожалкував про це, тому що зголоднів і з радістю з'їв би їх дюжини зо дві. Зустрічались тільки маленькі краби та омари, але сирими їсти їх не можна, а зварити я не мав можливості.

Тепер, просуваючись до краєчка півострова, я шукав морського їжака. Мені вже давно хотілося роздобути цю цікаву істоту. Іноді хвилі викидали морських їжаків на берег біля нашого села, але рідко, і їх одразу ж підбирали, бо вони цінувались як прикраса для кам'яних полиць. Я був певен, що на острівці є морські їжаки, — він лежав далеко від берега, і люди нечасто відвідували його, — і вирішив неодмінно знайти хоч одного. Просуваючись уперед, я пильно оглядав кожну щілину між великими каменями і кожну наповнену водою заглибину.

Мене не залишало відчуття, що на острівці я знайду щось незвичайне. Черепашки, які змусили мене піти в цьому напрямку, виблискували, здавалось, ще яскравіше в міру того, як я

наближався до них. Та я не поспішав. Я не боявся, що черепашки втечуть від мене у воду: їх мешканці вже давно пішли з своїх хатинок, і я знав, що ці хатинки спокійно лежатимуть, чекаючи мене. Я неквапливо йшов до черепашок, далі шукаючи морських їжаків, але нічого не знаходив. Раптом, коли я вже був на кінці острівця, у вічі мені впала чудова річ — темно-червоного кольору, кругла, мов помаранча, але значно більша... Не треба, мабуть, казати, що я знайшов, бо кожен з вас, певно, бачив панцир морського їжака.

За мить я вже тримав його в руках і милувався заокругленими формами і химерними опуклостями на спині дуже красивого панцира. Я

привітав себе з тим, що мені пощастило і я повернувся додому з такою гарною річчю на згадку про цю подорож.

Якийсь час я крутив свою знахідку в руках, розглядаючи її і зазираючи в білу чистеньку кімнатку, де колись мешкав її хазаїн. Через кілька хвилин я відірвався від споглядання свого скарбу і рушив далі, подивитись на інших черепашок.

Це були дуже гарні черепашки трьох чи чотирьох незнайомих мені видів. Я напхав ними кишені, набрав повні пригорщі і обернувся, щоб іти до човна.

Та лишенько! Що я побачив! Морський їжак, черепашки — все посипалося з моїх рук, наче було з розпеченого заліза. Я сам мало не впав, приголомшений тим, що побачив. Що ж це? Човен! Човен! ДЕ МІЙ ЧОВЕН?

(продовження в наступному числі)

Упорядник до юнаків, які безрадно стоять навколо вогню на прогулянці:

— Ну, чому ви не варите вечері? Чи може забули щось із куховарського виряду?

— Так, друже впоряднику — відповів один з них: Ми забули мою маму!

ВОДНЕ МАНДРІВНИЦТВО

Весна, а за нею літо, а тоді — «на ясні зорі, тихі води»!

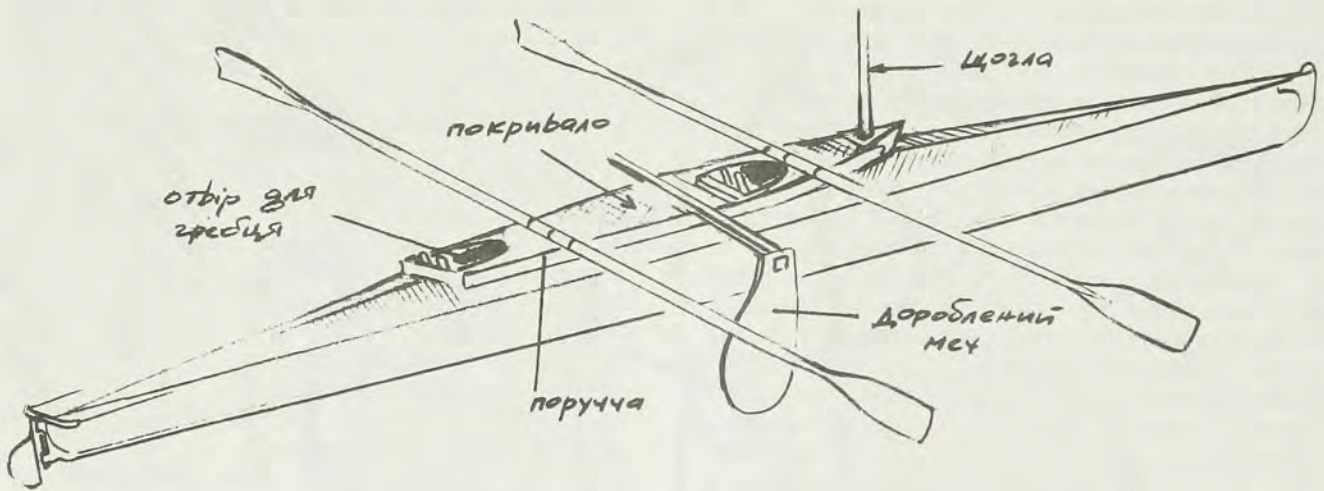
Є кілька родів човнів, які можна вживати для мандрівок по ріках і озерах, а саме: веслярський човен, «кену» і «каяк». Різниця між першим родом човна та двома другими полягає не лише в будові, але і в засадничому способі їх урохомлення. Веслярський човен урохомлюється веслуванням (по-англійськи: «ровінг»), а кену і каяк гребленням (по-англійськи: «педлінг»). Весляр звернений спиною до переду човна, а гребець — грудьми. Про моторові човни не згадуємо нічого, бо це є нижче гідності правдивого пластуна-мандрівника...

Котрий із вище вичислених човнів краще надається до мандрівки, залежить від роду мандрівки. Якщо, наприклад, під час мандрівки доведеться переносити човни кілька разів і то на довші віддалі, то веслярські човни не були б дуже практичні через свою відносно велику вагу. Однак, якщо водна мандрівка буде переважно по воді, зокрема по більших озерах із бурхливими хвилями, то веслярські човни найкращі, бо кену не були б безпечні.

Для всебічного водного мандрівництва най-

кращим човном є каяк. Ми маємо на увазі складаний каяк, у якому на кістяк із легкого гнучкого дерева натягається «тулуб» зроблений з кількох верстов матерії і гуми, склеєних в один шар. Англієці випустили каяк «Тупе», американці — «Folbot», а німці славний «Clepper», яким один молодий лікар переплив кілька років тому Атлантийський Океан! Із цих трьох родів, останній є найдорожчий тому, що зроблений з першорядного матеріалу, та ще й тому, що в нутрі по боках має мішки до надування, що робить його більш стабільним і непотонним, хіба б стінка пробилась.

Мій 16-стоповий двоособовий каяк важить біля 60 фунтів. Його двоє осіб може скласти за 15 хвилин, а розібрати за 10 хвилин, або й швидше. До нього я можу навантажити таборовий виряд і харчів на двох мандрівників на один тиждень, та ще можна накласти на отвір покривало (дивись рисунок). Хоч я тримався засади, що вітрила є тільки для вітрильників, але до каяка все таки можна доробити низьке вітрило, з тим, що «мечі» (центральна дошка) мусять спадати по боках з поруччя. (Дивись рисунок).

Додатні прикмети каяка такі:

1. він швидкий — може пропливти 10 миль за 2 години і 40 хвилин, тоді як кену потребує 4 години, щоб пропливти таку віддаль.

2. Дає менше опору вітрам чи воді, як кену або й човен.

3. Ним можна пливати в дощ, не набираючи води (є покривало).

4. Безпечніший на бурхливих хвилях, ніж кену чи навіть веслярський човен — ним можна дослівно пропливти під хвилею, засунувши покривало високо, під пахи.

5. Коли зложений, забирає дуже мало місця. Яка ж справа з коштом?

16-стоповий каяк «Тупе» з веслами і покривалом коштує приблизно \$260.00.

16-стоповий кену з веслами дерев'яний — \$200.00, а металевий — \$260.00.

16-стоповий човен з веслами, типу «Дорі» біля \$180.00 до \$220.00; такий же човен з ребрами — \$240.00 до \$280.00. Металевий човен — \$280.00 до \$320.00

Каяком я плавав по ріках, плавнях, озерах; пробивався крізь густі очерети й шуварі. Безперечно — каяк має і свої погані прикмети, але з трьох родів мандрівних човнів є найкращим до різноманітних мандрівок.

Агой!

Евген Хоростіль

Часто чуємо про старовинних «Сім Чуд Світа». Але, чи знаєш, які вони були, де, коли? Усі вони були збудовані перед Христом, на Близькому Сході. Лиш одне із тих старовинних «чуд» затрималось досьгодні, а саме — великі піраміди в Єгипті, в Африці. Піраміди служили за величезні гробівці єгипетським королям-фараонам. В той час старовинні єгиптяни вірили, що душа людини живе тільки так довго по смерті, поки затримається тіло на землі. Тому фараони, щоб прожити якнайдовше, будували величезні піраміди з каменю, у яких ховали потому їхнє забальзоване тіло-мумію. При будові пірамід працювали тисячі невільників. Найславніша піраміда — це піраміда фараона Хеопса.

Другим чудом світа були Звисаючі Сади в Вавилоні, в Месопотамії (тепер — це країна Ірак). Збудував їх король Небухаденазар — кажуть, що для своєї жінки. Ці сади були на терасах, які підносились високо в небо — на 75 до 300 стіп. Вони були покриті найкращими квітами й кущами, які тільки де можна було зібрати із відомої в тому часі частини світа.

Третє «чудо» було в Європі, в Греції. Це була велетенська статуя грецького бога Зевса, яка стояла в окремій святині в Олімпії (де відбувались олімпійські змагання). Цю статую вирізьбив славний скульптор Фідіяс. Була вона заввишки на 40 стіп; шати Зевса були зроблені з чистого золота, тіло зі слоневої кістки, а очі із дорогіших каменів. Сидів він на величиному троні, теж зробленому з дорогих матеріалів. Легенда каже, що бог Зевс був так захоплений цією своєю статуєю, що післав на землю велику блискавку...

Четверте «чудо світа» було в Малій Азії (теперішня Туреччина) у місті Ефез. Це була святиня грецької богині Діяни; збудована була вона в році 350 до Христа. Дах святині підтримували високі колумни (на 60 стіп висоти). У святині знаходились найкращі твори грецького мистецтва, які тільки можна було дістати: статуї, скульптура тощо. Святиню спалили в році 262 по Христі Готи.

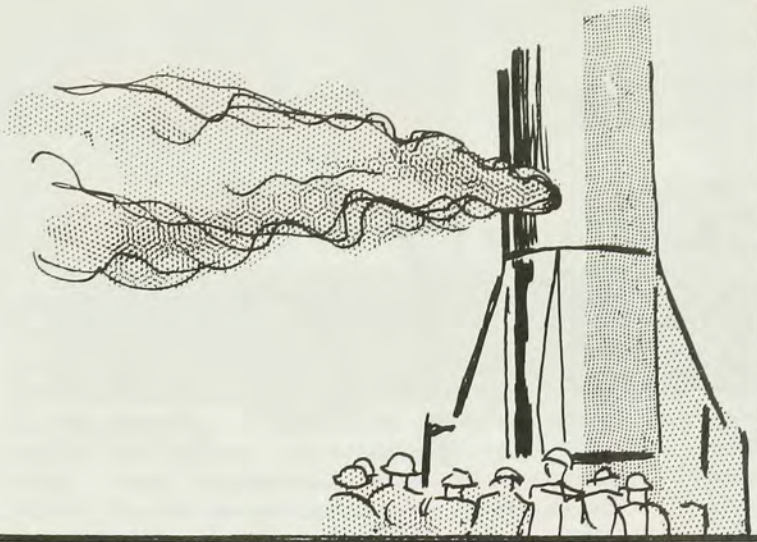
П'яте чудо світа було теж у Малій Азії, в місті Гелікарнасос. Це був гробівець короля Мавзоля. Досьгодні гробівці того роду називають «мавзолей». У гробівці не спочивав сам король Мавзоль, а лиш його вірна жінка, королева Артемізія, яку Мавзоль дуже любив. Коли вона померла, Мавзоль віддав усе своє величезне багатство, щоб збудувати їй найкращий у світі гробівець.

Шостим чудом світу був так званий «Кольос з Родосу». Родос, це грецький острів на Егейському морю; в році 305 перед Христом Родос облягали Македонці. Облога не вдалася і відступаюча македонська армія залишила за собою багато зброї, зробленої з бронзи. Із цієї зброї зроблено величезну статую бога сонця Геліоса. Статую відливали 12 років! Переказ каже, що статуя стояла одною ногою на правому березі, а другою на лівому в родоській пристані, так, що кораблі мусіли проїздити поміж ногами Кольоса, щоб причалити... Статую зруйнував землетрус в році 224 перед Христом.

Сьомим і останнім старовинним чудом світа була світляна вежа на острові Фарос, біля Александрії в Єгипті. Яка заввишки вона була — не відомо; дехто записав її висоту на 600 стіп, деякі більше. На вершку було світло, яке допомагало кораблям причалити безпечно у пристані. Дерево, яким палили вогонь на вершку, треба було носити щодня! Але багато кораблів завдячує їй щасливий причал... Вежа ця стояла 1500 років, поки вкінці не знищив її землетрус.

Про Ракети – Сателіти – і Україну

Багато читаємо й чуємо про ракетні лети в міжпланетні простори, про сателіти, пляни подорожей на місяць і далекі плянети... Усі знаємо, скільки праці й труду, скільки винаходів та відкриттів мусіли зробити вчені та інженери різних країн, щоб уможливити це все! Та чи знаємо ми, скільки із цих геніальних людей науки й техніки були синами українського народу?

Може здивує Вас це — але поміж передовими науковцями, які уможливили нинішній розвиток у виробі ракет та в астронавтиці, було і є дуже багато українців! Так, український народ не позаду; ми багато вклали в світову скарбницю знання, багато допомогли тому, що сьогодні людство сягає зір.

Облога Варни

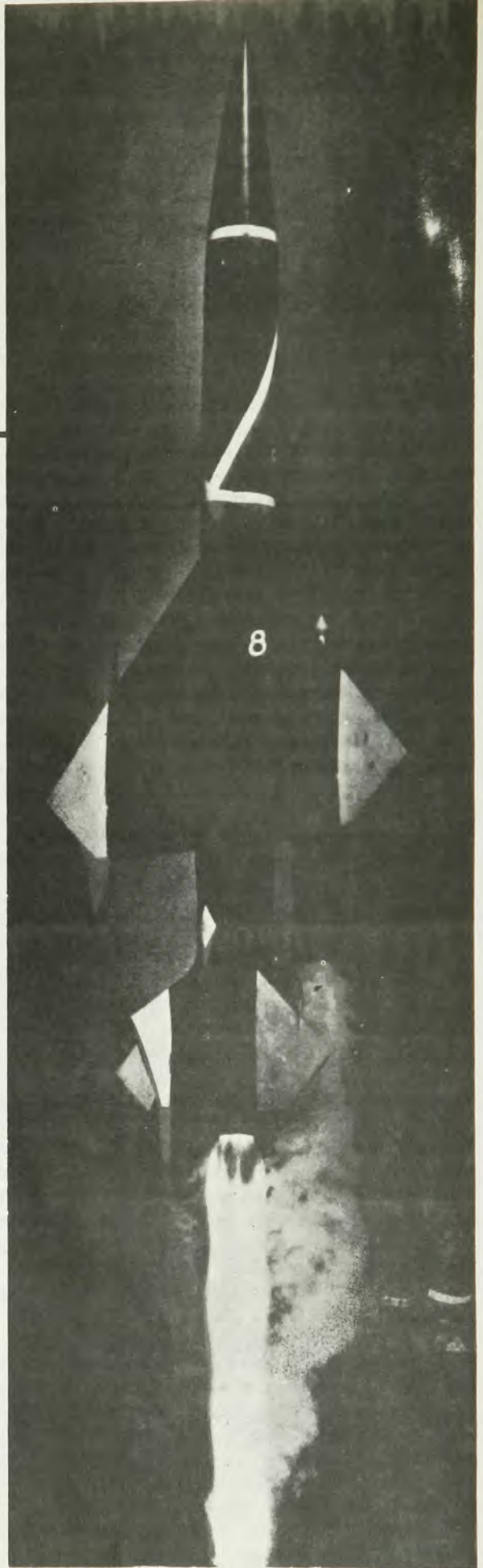
І ось, наприклад, уже в 19-му сторіччі, коли щойно привезено з Азії в Європу перші ракети, на Україні жив учений Олександр Засядько. Його наукову працю перебив російський царський уряд, беручи його до війська. Але і там він продовжував свою працю!

Діди й прадіди Засядька — славетні гармаші Запорозької Січі. Запорозьці не раз уживали їхнього хисту підчас облог Кафи й Трапезунта, у походах на Туреччину.

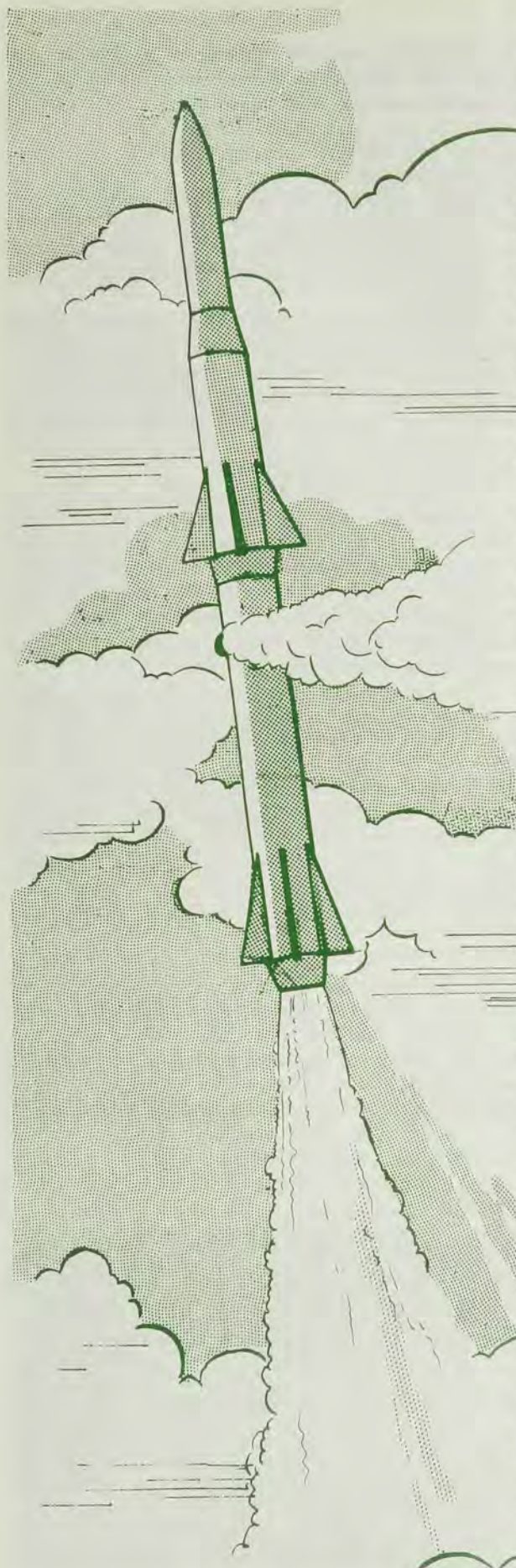
Чи ж дивно, що Олександр Засядько продовжував традицію своїх предків-артилеристів і вирішив розробити власну конструкцію бойової ракети — першої на сході Європи!

Російський уряд зовсім не заохочував його в тому і не допомагав грошми. Тому винахідник продав свій маєток на Полтавщині, і за одержані гроші розпочав широкі дослідження.

Після дворічної впертої праці Засядько створив кільканадцять найрізноманітніших бойових ракет. Вони були багато кращі і влучніші від усіх інших тодішніх ракет. Тоді вже російський уряд заінтересувався і перебрав від Засядька усі його досягки, озброюючи ними свої завансовані артилерійні відділи.

І так, підчас війни із Туреччиною, ракети Засядька допомогли здобути фортецю Варну, яку — казали — не здобуде ніхто ніколи! Та ракети нашого гармаша били по мурах, як вогненні стовпи, спричиняючи багато шкоди і страху так, що фортеця мусіла здатися.

По світу пішла слава про талановитого вченого з України...

ДАРУНОК В'ЯЗНЯ

Більш трагічною була доля іншого вченого-українця, який був одним із перших (а може і перший), хто запропонував, щоб ужити ракети до польоту. Був ним видатний син українського народу Микола Кибальчич.

Постать Кибальчича сповнена загадок. Не багато відомо про цю романтичну людину — науковця, письменника, революціонера. Він горів ненавистю до жорстокого російського царату, який гнобив йс о рідну Україну. Ще в дитинстві на рідній Чернігівщині спостерігав Микола поневірвання своїх земляків; його глибоко вражало поневолення українських кріпаків. І такою нестримною була жадоба боротьби за визволення свого народу, що Кибальчич пристав до революціонерів, де займався виробом бомб. Запальний і енергійний, він старався спричинити суспільний переворот. Це були його бомби, які ужито в замаху на російського царя Олександра другого (1881 р.).

Його зловлено й засуджено на смерть. Після суду він сидів у камері смертників у петропавловській фортеці, чекаючи свого страчення. Коли інші революціонери попали в відчай, наш Микола не здався! Його ум працював; і тоді, чекаючи смерті, він здійснив великий героїчний подвиг: зробив велике наукове відкриття.

Спираючись на закони фізики, за допомогою формул і схем, Кибальчич довів можливість використання ракети для польотів. Хоч приречений на смерть, він мріяв про майбутнє, про ті часи, коли народи стануть вільними, коли наступні покоління почнуть змагатись за лет до зір... І тим прийдешнім поколінням Кибальчич у холодних стінах каземату створив невмирущий подарунок! Це, друзі, велика посвята! Засада — з випущеної ракети вистрілює друга, і це дає шалену приспішеність швидкості.

Це ж небачений подвиг — написати перед страцією працю світового значення. Його праця «Проект повітроплавного приладу» містить у собі геніальне відкриття; в ньому, здається вперше в історії, висвітлюється засади ракетної техніки.

ДО ЗІР!

Варто згадати ще багато інших видатних українських учених, техніків, інженерів, астронавтів... Варто написати, наприклад, про Юрія Кондратюка, великого мрійника, піонера ракетних летів в міжпланетні простори. Варто написати про українського астронавта Поповича, який є одним із б-ох людей, які обкружили земну кулю на сателіті... Варта згадати сотні тих, які чи то на окупованих рідних землях, чи тепер тут, в Америці, чи Європі працюють у наукових лабораторіях для добра цілого людства.

В наступних числах принесемо Вам, дорогі друзі, більше цікавих даних про цих синів нашого народу. Також — чи не цікаво буде прочитати, що думають деякі із цих учених-піонерів простору?

Куток астронавта

1. Перший сателіт землі.

Сьогодні земля має багато сателітів. Усі з них, за винятком одного, зроблені людською рукою. Лише МІСЯЦЬ, наш найстарший сусід, є єдиним природнім сателітом землі.

Ніхто не знає, як його «пущено в орбіту». Кружляє він навколо землі вже сотні, тисячі мільйонів років; може від народження самої землі.

Здається, що місяць висить непорушно на небосхилі, але це лише оптична ілюзія. Насправді він летить через порожнечу міжпланетарного простору з великою швидкістю, а саме 2100 миль на годину. Це є три рази швидше, як швидкість звуку. Однак штучні сателіти кружляють навколо землі багато швидше — вони звичайно багато ближче землі і мусять кружляти швидше, щоб утриматись і не впасти на землю. (Чим ближче землі, тим швидше мусить літати сателіт).

Нещодавно ще здавалося, що подорож на місяць — це байка з країни фантазії. Сьогодні ця «фантазія» може перемінитись в дійсність... Уже декілька ракет післано на місяць, де вони розбились при ударі. Інші ракети-сателіти пролетіли близько місяця, фотографуючи його з усіх боків, навіть зворотну сторону, яку ніколи ще не бачило людське око!

Полет на місяць

Усі ракети, які дотепер долетіли до самого місяця, вдарились об нього з великою силою. Але, якщо ми хочемо післати на місяць інструменти чи людей, то ракета мусить злетіти на поверхню місяця повільно, під контролею, подібно, як осідає на летовище літак.

Учені і інженери різних країн світу (а між ними теж і багато українців) працюють над тією проблемою. Незабаром це буде можливим. Незадовго по поверхні місяця ходитимуть люди в дивних одягах, досліджуватимуть дивні кратери й «океани»... Що сьогодні — далеко на небі, тоді можна буде доторкнути рукою!

І сьогодні можемо «полетіти» на місяць... за допомогою телескопу. Крізь сочку доброго, хоч навіть маленького, телескопу можна стільки побачити! Це так, мов би дивитись через віконечко ракети, яка кружляє навкруги місяця. Телескоп, який побільшує 100 разів, мов би приближував сто разів до Тебе. Якщо в Твоїй школі чи музею поблизу є телескоп, то піди колись подивитись крізь нього. «Мандрівка» на місяць за допомогою телескопу така цікава; напевно її не забудеш хутко!

Учені-астрономи дивляться тепер на місяць більше, як колинебудь перед тим: вони стараються дізнатись докладно, яка поверхня місяця, щоб вибрати відповідне місце на причал перших астронавтів. Поки вони прилетять на місяць, треба ж знати докладно — чи там скелі і каміння, чи пісок, чи глибока верства порошу?

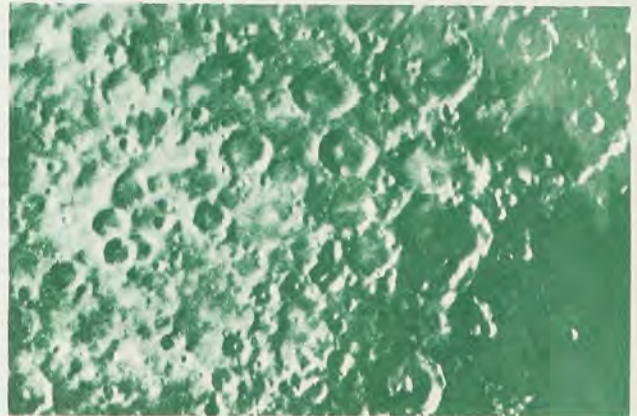
Астрономи вже знають досить багато про місяць. Вони поміряли висоту місячних гір — міряючи тінь цих гір підчас місячного заходу сонця. Учені теж проаналізували світло місяця (це насправді — відбите сонячне світло) і прийшли до переконання, що на місяці немає ні повітря, ні води. Тому на місяці немає ні рослин, ні тварин; немає вітру, отже й погоди.

Без повітря теж немає звуку. Відкривці-астронавти, які будуть колись ходити по місячній поверхні, будуть у тихому мертвому світі. Не будуть чути ні подуву вітру, ні співу пташин...

Повітря немає на місяці тому, що притягання місяця не могло б утримати ніякої атмосфери. Місяць має у шість разів менше притягання (вагу), як земля — тому на місяці все важить тільки 1/6 того, що важило б на землі. Наші астронавти зможуть робити стрибки на 30 стіп!

Поверхня місяця

Із дослідів над світлом місяця вчені встановили, що поверхня місяця виглядає більш-менш так, як висохле болото, порошок. Чи бачив Ти колись, як виглядає вулканічний попіл і захолола лява? Поверхня місяця виглядає подібно. Наші астронавти будуть мати тяжкий терен до здобуття: правдоподібно їхні черевики будуть глибоко западатись в сипку, як цукор, «землю», а з усіх сторін чекатимуть гострі каменюки, щоб прорвати їхній стрій...

Чому досліджувати місяць?

Місяць є зовсім пустельний — мертвий, тихий, порожній. Чого ж тоді досліджувати його, пощо тратити стільки гроша, енергії, часу, щоб післати туди дослідників?

Різні є причини на те. Найбільшою з них є вічна людська цікавість — та сама цікавість, яка післала була колись Колюмба через бурхливий Атлантик, щоб відкривати нові землі. Є теж цікавість із боку вчених-наукозців: подорож на місяць буде найбільшою пригодою в історії наукових відкриттів... Але є і зовсім практичні причини. Наприклад, на місяці можна буде збудувати астрономічну обсерваторію, з якої можна буде обсервувати всесвіт без грубої поволоки повітря, як це є на землі; без тієї перешкоди можна буде багато більше побачити і дізнатись про тайни космосу.

Та це лише одна можлива користь із подорожі на місяць. Користі копалин, різні лабораторії тощо — це інші позиточні речі, а буде їх багато більше колись — речі, про які нам тепер навіть і не снилось, як і Колюмбові ніколи не снилось про багатство американського континенту тоді, коли він вибирався в свою далеку дорогу...

Місяць, крім того, є лише першим ступнем у нашій дорозі до далеких планет і зір.

Небо місяця

Тому, що на місяці немає повітря, небо виглядає зовсім інакше, як на землі. Воно не є синє, а завжди чорне і — звичайно — без хмар. Завжди видно зорі — навіть тоді, коли світить ясне сонце. Один бік місяця завжди звернений до землі — величезна куля світу висить на місячному небосхилі на цьому боці. Скільки цікавого можна буде побачити! Земля на місячному небі виглядає 15 разів більша, як місяць на нашому небосхилі, а світить приблизно 50 разів сильніше! І, очевидно, ніколи не «сходить» і не «заходить», а висить завжди в цьому самому місці. На місяці можна буде збудувати обсерваторії, щоб обсервувати погоду на землі — хмари, бурі, гургани. Це допоможе метеорологам наперед віщувати погоду на землі — ще одна користь із поїздки на місяць!

Фази місяця

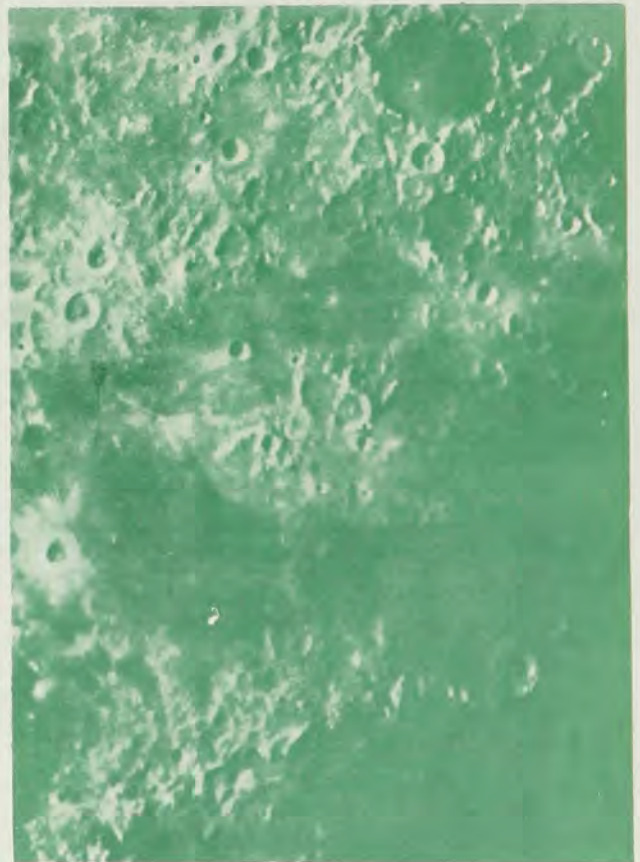
Місяць завжди обернений тим самим обличчям до землі. Але він крутиться навколо землі раз на 28 днів. Тому доба на місяці триває 28 днів! з того 14 днів є «день» — коли сонце жорстоко палить, а температура підноситься високо; других 2 тижні є «ніч» — тоді робиться страшенно зимно.

Тому теж ми, на землі, бачимо фази місяця: спершу є повня, коли бік місяця, який звернений до землі, увесь освічений сонцем. Потому щораз то менше і менше місяця можна бачити із землі — вкінці приходить нів, коли ми бачимо лише той бік місяця, який у тіні. А тоді місяць дістає «ріжки», і щораз то більше і більше показує своє обличчя нам, поки, по 28-ох днях, не прийде знову повня.

«Моря» і кратери на місяці

На мапах місяця є «моря», гори, вулкани... Як же це? Таж на місяцю немає води, так звідкіля ж моря і океани? Виявляється, що ті «моря», зовсім не моря. Назвали їх були так старовинні астрономи, поки ще дізнались, що на місяці немає води. Насправді ж — це великі простори без гір — правдоподібно покриті захололою лавою чи пилом. І кратери на місяці не вулканічні — вулкани вже давно вигасли на місяці. Астрономи гадають, що місячні кратери спричинені ударами метеорів.

Тільки гори на місяці справжні: високі, стрімкі, небезпечні. Лише найбільш відважні ходитимуть по них!

Ромко до Юрка:

— Той наш професор з математики — до нічого! Він не вміє вчити, нічого не знає! Як зачне щось вияснювати, то все перемішає! Він не повинен учити в школі!

На те Юрко:

— Так, розумію! Я теж перепавав на іспиті з математики...

Пионерка

З Практичного Гластування

Добре шатро — важливий виряд

Хто з вас знає, що шатро або добрий мішок до спання належить до головних частин виряду, який беремо із собою у дальшу дорогу? Кажу «або», бо є такі мішки до спання, які вповні заступають шатро, однак сьогодні хочу говорити про шатра, їх роди і придатність до мандрівок. Почнім від шатер, які можна набути в спортових крамницях.

Найпростішим шатром є т. зв. pup tent (д. рис. ч. 1) на дві особи. Це шатро є найлегше до ношення, але мало корисне. Якщо обкопаємо його, воно охоронить нас від дощу, але не охоронить від вогкості землі чи навіть від комарів. Крім того, цього роду шатра з якоїсь, незнані мені причини скоро деруться.

Багато кращим і, здається, найліпшим прогулянковим шатром є свояк «пап тента» — шатро, яке крім чотирьох стін має ще сітку проти комарів та підлогу. Щоправда, його важче нести, бо важить більше, але з таким шатром можете заощадити собі багато труду: це шатро є легше ставити, а тому, що має підлогу, не треба його обкопувати, бо вода, що стікає з шатра, не дістанеться до середини; у мішігенських стейтових парках не вільно обкопувати шатер, і тому таке шатро стає в пригоді для тих, що роз-

таборюються по стейтових парках; сітка проти комарів дозволяє вам мати шатро відчинене для відсвіжування і рівночасно не допускає в середину шатра комах; вигода з підлоги є ще та, що не загубите свого виряду при стяганні шатра — це шатро нагадує великий мішок і держить весь виряд унутрі.

Двоособові шатра мають в загальному одну невигоду: Брак місця. Цю невигоду можна побороти, пришивши петлю до середини шатра (дивись рис. ч. 2), і тоді розтягнути шатро. Будете здивовані, коли завважите, що об'єм шатра подвоїться.

Існують також двоособові шатра на ліжка. Вони мають стінки, не мають підлоги і мусять бути добре прикріплені до землі, бо сильніший вітер дає їм вигляд вітрильника на морі. В загальному, ці шатра не надаються на мандрівку — вони практичніші на постійні табори.

Приступім тепер до більших шатер. Найпопулярнішим є т. зв. umbrella tent. Воно важить приблизно 70 фунтів, є досить високе і просторе, має підлогу, сітку проти комарів і навіть дашок перед входом. Це шатро надається до водних мандрівних таборів і до постійних таборів на три чи чотири особи.

Богдан Андрушків

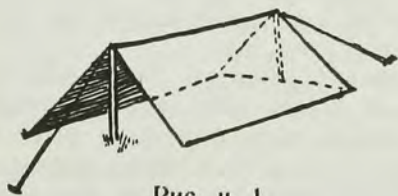

Рис. ч. 1

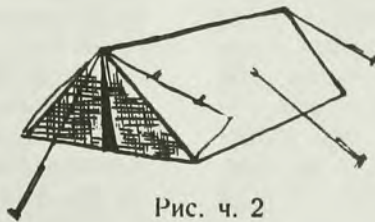

Рис. ч. 2

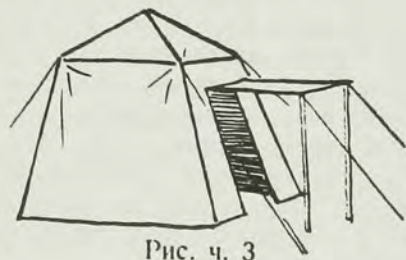

Рис. ч. 3

Обкопуємо шатро

Питання: Нащо обкопувати шатро?

Відповідь: На те, щоб під час дощу або зливи вода не залила долівки в шатрі та не замочила твоїх речей або й тебе, якщо спиш на долівці.

Питання: Коли можна сподіватися дощу або зливи під час нічлігу в шатрі?

Відповідь: Завжди. Тому завжди треба шатро обкопати.

Питання: Коли не вільно обкопувати шатра?

Відповідь: Коли таборуєш у заповідниках, державних парках, де це заборонене законом, або коли таборуєш на приватному ґрунті, якого власник не дозволив обкопувати шатра.

Після того, як ти вже підшукав пригоже місце на шатро та його збудував, зупинися на хвилинку та подумай, як його найкраще обкопати. Ніколи не обкопуй шатра бездумно тому, що так кажуть, або тому, що так роблять інші, бо витратиш час і енергію, а хісна з того буде мало. Подумай!

Якщо твоє шатро збудоване на легко похилому терені, починай від найвищого положеної сторони шатра. (Рис. 1). Там твій рівчик буде найглибший, бо він буде «ловити» теж і ту воду, що стікатиме з вище положеного терену. Обкопай опісля і два рівнобіжні до похилого терену боки шатра, гарно вирізуючи дернину та обкладаючи нею рівчик. Якщо сподіваєшся зимної ночі, можеш дернину покласти із середини шатра при рівчику, вона ущільнить шатро від продуву вітру. Тільки це робити, як стінки шатра йдуть прямовисно вділ, а не похило, бо інакше дернина намокне й будеш мати в шатрі болото.

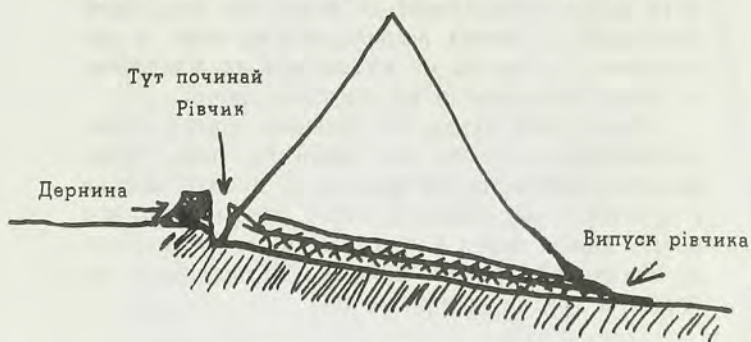

Рисунок ч. 1.

Чим нижчий терен, тим плиткіший рівчик, і вкінці поза шатром він «виходить» на поверхню ґрунту, даючи воді змогу впливати з нього на ще нижчий терен. Ніколи не старайся «втопити» воду, копаючи велику та глибоку яму при кінці такого рівчика, (рис. 2), бо це не має ніякого глузду. Вода хутко наповнить яму, переллється, буде стояти ще після дощу, а на біду, ще й сам можеш смерком спіткнутися і впасти у свою власну пастку.

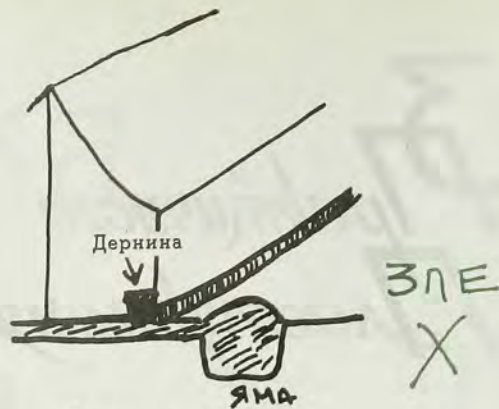

Рисунок ч. 2.

Той бік шатра, що найнижче положений, навіть не мусиш обкопувати, бо вода ніколи не пливе угору.

У терені майже рівному шатро найважче обкопати, бо тоді треба його обкопувати з усіх боків та поробити відплив — рівчик, часом і досить довгий, на найнижче місце. Котре місце найнижче і в котру сторону відплив зробити, то зже мусиш сам подумати й знати. Якщо терен ідеально рівний, то й рівчик не допоможе багато, бо воді нема куди подітись — вона його наповнить і переллється.

Якщо стінки шатра йдуть уділ похило, від сторони шатра твій рівчик буде теж похилий (рис. 3). Стінка шатра повинна ввійти трохи в рівчик, і там її треба кілком пришпилити до стінки рівчика.

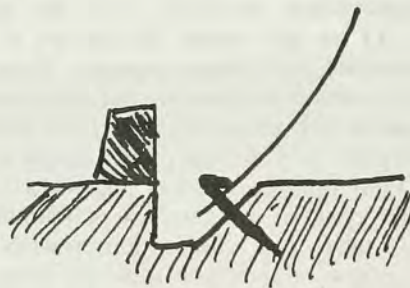

Рисунок ч. 3.

Якщо ж стінки шатра йдуть прямовисно вділ, тоді й рівчик від сторони шатра буде теж прямовисний. Також, стінка шатра повинна ввійти трохи в рівчик і там її можна кілком пришпилити до рівчика. Можна теж обкласти дерниною рівчик і ззовні і з середини шатра.

Пам'ятай, що шатро від вогкості збіжитьсь і стане трохи меншим, як є тоді, коли воно сухе. Не копай задалеко рівчик від шатра, бо тоді він тобі не допоможе. Найкраще позначи, де стінка шатра доторкає землі, тоді підкоти стінку й починай копати рівчик із середини шатра так, щоб він трохи заходив у саме шатро.

Звичайно розмір рівчика є 4 інчі глибини та 4 інчі ширини на шатро для двох пластунів; більші шатра мусять мати відповідно більший рівчик. Якщо хочеш, щоб твій рівчик виглядав естетично, забий два кілкі, простягни між ними

шнурок і так за шнурком копай рівчик. Гарно викопай дернину, обклади нею рівчик, а вільну землю сховай під дернину. (Рис. 5). Якщо маєш замір довше таборувати, можеш дернину пришпилити кілками до ґрунту, щоб її вода не змулила або хто нехотячи не скинув.

Наостанку пам'ятай: засип і зарівняй гарно рівчик, як скінчиш таборувати!

Юл. Крижанівський

Рисунок ч. 4.

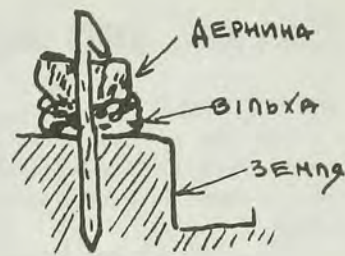

Рисунок ч. 5.

Хроніка

До редакції прийшла копія нового юнацького видання: журнал «Шлях вперед», виданий Підготовчим Куренем УПЮ в Бостоні, якого патроном є. бл. п. Сірій Лев. Журнал виданий на дитно-машині, а в його зміст входять статті про Сірого Лева, ракети, гумор, карикатури, описи курінних імперз, склад курінних дружин тощо.

Вітаємо Підготовчий Курінь із його почином і заохочуємо до дальшої праці. Закликаємо й інші курені йти слідом Куреня в Бостоні та надсилати Редакції ЮНАКА всі свої курінні видання.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК З ПОПЕРЕДНЬОГО ЧИСЛА

1. Щоб дістати пару, треба витягнути лиш три *скарпетки*. Дві з них мусять бути однакового кольору!

2. Дві хвилини. Коли машина в'їздить до тунелю, останній вагон є ще не милю від початку тунелю.

3. Панько є круглий, а Федько квадратний. (Подумай — чому?).

4. Два і півінча. Подумай — як стоять книги на полиці? Перший том завжди стоїть з лівого боку... Тож не треба нашому жучкові гризти ні крізь перший том, ні крізь останній — вистачить лиш крізь середні томи та обкладинки.

5. Якщо ця чудова рідинка справді *все* розчинює, то як можна було б утримати її в пляшці?

6. Просто — нашим змагунам треба було лиш помінятися роверами. Пригадуєте, їхній заклад був — чий *ровер* доїде останній до цілі?

Цікаве з історії ракет

* Неможливо встановити, хто винайшов принцип ракети. Перші ракети з'явилися в Китаю; китайці теж перші винайшли стрільний порох. Китайці називали ракети «вогненними стрілами». Уже 2000 років тому в Китаю вживано ракет у війні — бомбардуючи ними ворожі твердині. Також уживали вони ракети під час різних святкувань, як штучні вогні.

* До китайських ракет вживали стрільний порох за паливо. У війні ці ракети справляли велике враження: грюк, гук, вогонь у хмарах! Шкоди така ракета багато не робила, але так страшила ворогів, що вони не раз піддавалися без бою.

* З Китаю ракета прийшла до Індії. Індійці випускали її дивним способом: з лука. Індійська ракета складалась із стріли, з причепленою до неї залізною рурочкою; в цій рурочці містився порох. Індуси-воїни підпалювали його, поки випустили стрілу-ракету з лука. Реактивна сила, що виникла в наслідок вибуху пороху в рурці, на багато збільшувала засяг стріли, що дозволяло вцілити в дуже далекі цілі.

* Індійські стріли-ракети були страхітливою зброєю. Індійці успішно вживали її в війні з Англією. Англійці, побачивши силу та ефекти цієї зброї, почали самі цікавитись нею. І так ракета прийшла до Європи, де її розвинули і для воєнних, і для мирних цілей.

Дорогі Подрузи й Друзі!

З усіх добуток теперішнього світу здається нічого так не захоплює, здається — немає нічого цікавішого, як здобуття людиною міжпланетарних просторів! Здається — вчора щойно випущено у всесвіт перші штучні сателіти землі; завтра, може, стопа людини вперше стане на поверхню місяця чи далеких планет! Може й Тобі, читачко або читачу доведеться колись покидати стару землю й летіти в далекі світи?!

Щодня читаємо в газетах про планети, ракети, сателіти... Чи не цікаво було б знати більше про це все, зрозуміти, як, де, чому? Тож у нашому журналі будемо друкувати дещо про це все. Якщо Тобі цікаво — то читай «Кутюк астронавта»!

Ватра, що сама розпалюється

ВІД РЕДАКЦІЇ:

Прийшов час Свят Весни, а далі — табори, прогулянки, час літнього пластування... І що вартий був би табір чи свято, чи зустріч, чи мандрівка, — без пластової ватри?

Тож — під час літа будемо й ми свою ватру мати. В ній знайдете, Дорогі Подруги й Друзі, багато цікавого, що може здасться Вам колись, щоб збудувати новий спосіб ватри чи заспівати на ній нову пісню, заграти новий скеч, пустити нову "ракету"...

Уяви собі: твої друзі зібралися навкруги ватри. Ти, як великий чарівник, виходиш перед ватру, вимовляєш кілька слів таємничого ритуалу, робиш кілька таємних рухів — і ватра сама запалюється!

Якщо маєш охоту, можеш дуже легко сам такі чари зробити. Ось кілька способів:

1. Електричний. Дістань трохи сталевого (не мідяного!) або ще краще — такого, якого уживають на електричні кухонки, дроту. У шматок дощини вбий два цвяхи, між ними (рис. 1.) проведи сталевий тонкий дріт, але так, щоб він був обкручений довкола головок кількох великих «кухонних» сірників. Дістань теж і грубший мідяний дріт (може бути такий, як його вживають при прокладанні електричних проводів у домах, або скручений з багатьох мідяних дротиків, ізольований, як при електричних лампах або апаратах), замотай два кінці на цвяхи, решту проведи до батареї (великої, найкраще на 6 вольтів, як її вживають у сильних електричних ліхтарях).

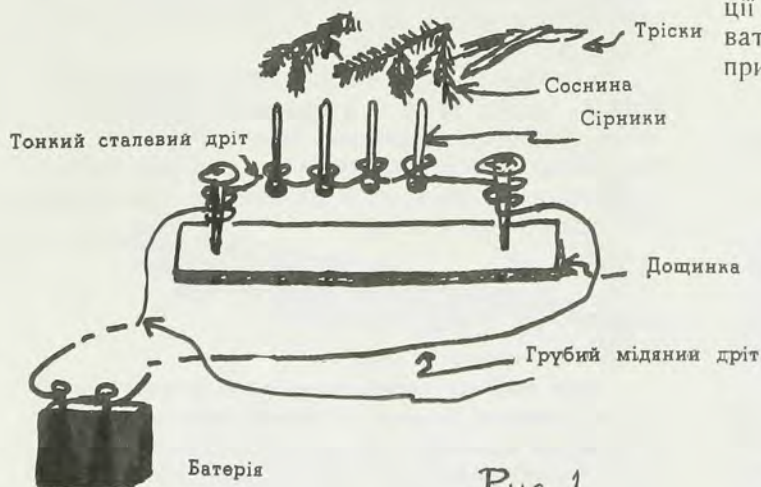

Рис. 1

На сірники наклади сухих трісок, соснини та іншого легкозапального матеріалу і це все поклади в середину ватри. Гарно замаскуй, щоб не було видно ні дощини із сірниками, ні дротів (можеш ізольовані дроти закопати і повести аж до того місця при ватрі, де твій помічний «запалить» вогонь).

Усе, що потрібно ще зробити, це прилучити два дроти до батареї. Електричний струм розгріє дротик і запалить сірники, які в свою чергу підпалять ватру.

Для певности зроби кілька експериментів дома, чи твоя апаратура справно діє, щоб не довелось тобі засоромитись при ватрі, якщо не станеться так, як хотілося б.

2. «Вогонь з неба». Цей спосіб можна вживати тільки тоді, як недалеко ватри є високе дерево з густим гіллям. Між ватрою та деревом простягаємо рівний дріт, на такій висоті, щоб ніхто за нього смерком не зачепив головою. (Рис. 2.) В тому місці, де дріт увиходить у ватру, робимо гніздо з легко запального матеріалу (сухого листя, чатиння тощо), а другий кінець дроту прив'язуємо до дерева (стовбура) так, щоб між гілками можна було заховатися тому, що буде запалювати ватру. Дріт перед прикріпленням до дерева протягаємо через звичайну шпулю від ниток, до якої дротом причеплюємо клубок звинених ганчірок, напоених нафтою змішаною з бензиною.

Як прийде час запалити ватру, помічник на дереві підпалює клубок з ганчірками та спускає його по дроті в сторону ватри. Силою гравітації шпулька з клубком ізсунеться по дроті аж до ватри (дерево все мусить бути вище ватри), прийде до гнізда й підпалить ватру.

Рис. 2.

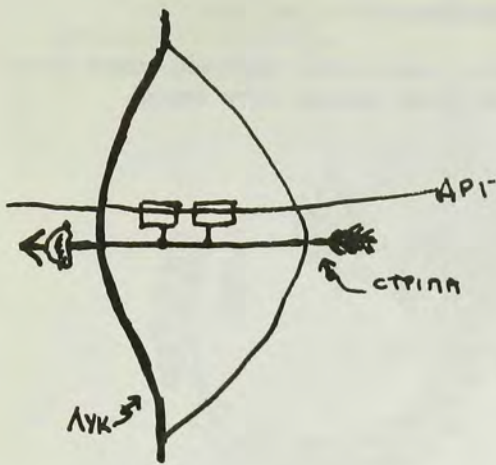

Рис. 3.

Коли різниця висоти між точкою причепу дроту на дереві і точкою причепу дроту при ватрі не є великою, для певности можна вжити відміну цього способу. Тоді причеплюємо стрілу з лука (рис. 3) на двох шпулях, через які протягнуто дріт, а до стріли причеплюємо дротом клубок, напоєний запальною речовиною. У відповідний момент клубок підпалюємо й стрілу вистрілюємо з лука.

3. Палаюча свічка. Цей спосіб найпростіший. На шмат дощинки причеплюємо кусник свічки (рис. 4). У металевій бляшанці вирізуємо отвір з котрогось боку такої величини, щоб кризь

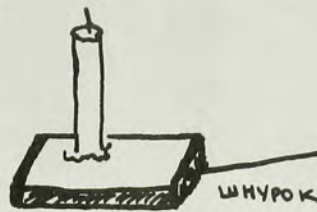

Рис. 4

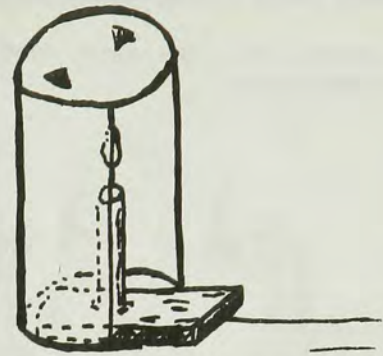

Рис. 5.

нього вільно просунулася наша дощинка із свічкою. (Рис. 5). Бляшанку прибиваємо до другої дощини малими цвяшками та вкладаємо в неї малу дощинку із свічкою. Це все ховаємо в середині ватри так, щоб, як висунемо шнурком дощину із свічкою, вона запалила гніздо із сухих гілок, листя і т. п. Свічку запалюємо, коли ще біля ватри нікого немає. Свічка буде горіти деякий час (треба так ватру замаскувати, щоб не було видно, що в середині горить свічка). Як треба буде ватру підпалити, просто висуваємо свічку, легко потягаючи за шнурок. Свічка підпалить гніздо, а від того запалиться й ціла ватра.

Ю. Кр.

Величини ватер

ГУРТКОВА ВАТРА:

малий вогонь, серед найближчих друзів — це найбільш інтимна і найкраща ватра.

КУРІННА ЧИ ТАБОРОВА ВАТРА:

— це для більшого кола учасників. Для такої ватри можна мати приготовлені стовбури-лавки в одному чи двох рядах.

ВЕЛИКА ВАТРА ДЛЯ БІЛЬШОГО КОЛА.

Тут можна мати два вогні, щоб площа була більш освітленою.

ВЕЛИКА ВАТРА:

можна мати і три вогні. Середній може бути більшим, але бічні повинні бути низькі.

ПЛОЩІ НА ВАТРИ ДЛЯ ТАБОРІВ

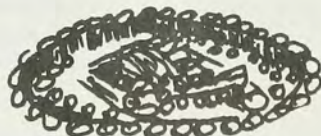
Для сталого табору добре мати своє традиційне місце на ватрі. Як таке місце може виглядати?

У першу чергу треба добре підібрати площу, щоб не було якої загрози, що вітер зможе рознести іскри і запалити дерева, кущі, сіно чи траву.

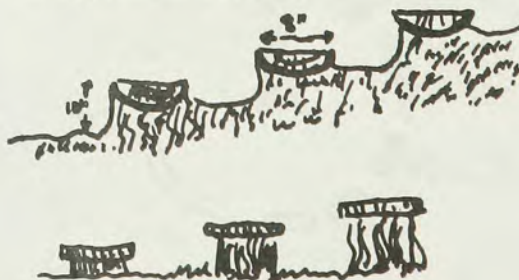
Площа на ватру може мати свій вхід-браму. Це додасть тоді більше святковості, чару.

Місце, на яким палиться вогонь-ватру, повинно бути обкладене камінням чи відповідно обкопане.

Для учасників можна мати побудовані сталі місця — кожний гурток може мати свою «лавку», біля якої може застромити гуртковий прапорець чи гуртковий тотем.

Можна також мати відповідну заслону чи шатро, де «артисти» зможуть приготувати свій одяг до «виступу».

Деякі поради для переведення гурткових чи більших ватер

Ватру, що не є дуже святочна (яку розпочинається тоді пластовим гимном чи гимном Закарпатських пластунів) — добре розпочинати збіркою піснею. Така пісня введе всіх учасників у відповідний настрій. Одною із таких пісень є «Запалала наша ватра». Учасників ділиться на кілька груп, і тоді коли перша група переспіває першу лінійку, другі групи відхоплюють по черзі (так, як у «Ставай же, сивий коню мій»).

Запалала наша ватра. (2)

Богонь, вогонь

Гріє лица, барвить шатра.

Запалала наша ватра...

Про саму програму ватер будемо ще гуторити наступним разом. Тут подаємо одну давню пісню, яка хоч мало знана, але дуже надається до ватри.

Цю пісню співати на мелодію «Човен хитається»; слова нашої письменниці Марії Підгірянки.

Місяць над горами

Місяць над горами ясний такий,

Зорі приморгують з хмар.

Цвіт черемшини білий, рясний,

Ніжний, пахучий, як чар.

(2) В місячну ніченьку грудь юнака

Пісень, мрій повна така.

Місячна ніченька іде у ліс,

За руку мрію веде.

Мережить зіллячко перлами рос,

По стежках срібло кладе.

(2) І все затихло на стежках,

Тільки табір не затих.

Ватра займається, ватра горить,

Іскри летять вище гір.

В колі товариство дружнє сидить,

Пісня лунає до зір.

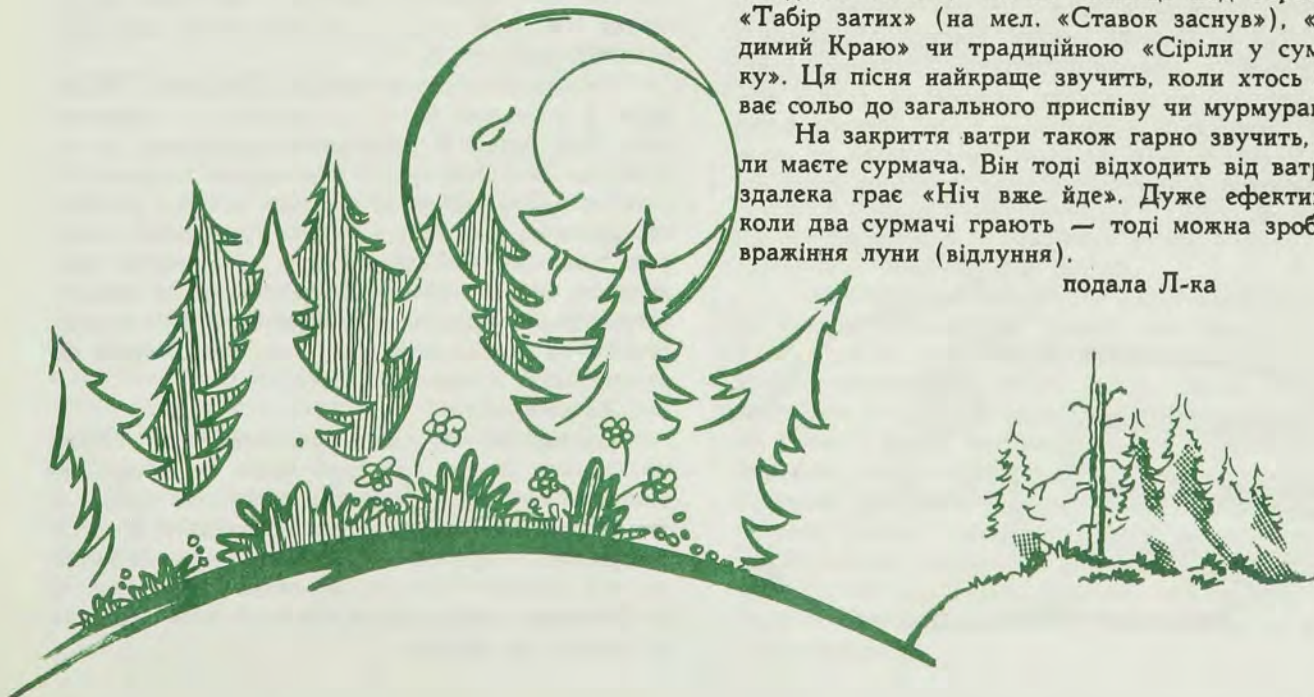
(2) Пісня лунає, пісня дзвенить,

Душу в простори манить.

Ватру треба кінчати, поки вона ще є всім цікавою. Закінчувати спокійно, тихо, настроєво відповідною піснею, як от «Місяць над горами», «Табір затих» (на мел. «Ставок заснув»), «Родимий Краю» чи традиційною «Сіріли у сумерку». Ця пісня найкраще звучить, коли хтось співає сольо до загального приспіву чи мурмурандо.

На закриття ватри також гарно звучить, коли маєте сурмача. Він тоді відходить від ватри і здалека грає «Ніч вже йде». Дуже ефективно, коли два сурмачі грають — тоді можна зробити вражіння луни (відлуння).

подала Л-ка

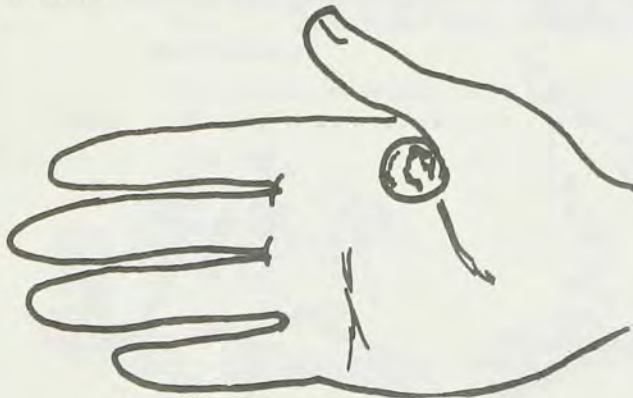
ГОКУС-ПОКУС

Гокус-Покус!
Абра-Кадабра! Чари-Мари!

Чи Ви бачили колись, як досвідчений «магік» представляє перед своїми глядачами штуку за штукою? Все йде гладко, здається — справді це не зручність, а «чорна магія»... Але ні — ніякої магії тут нема, а є лише велика зручність та опановання рухів. А все приходить із вправою... Ніякої штуки не можна вміло показати без вправи!

Дуже багато штук полягає на тому, щоб уміло заховати якийсь предмет — чи то в руці, поміж пальцями, чи в рукаві, кишені, чи десь інде в одежі. Тоді, раптом, такий предмет «чарівно з'являється»... Якщо його так спритно витягати, щоб ніхто не завважив, звідкіля він узвся. Інші предмети також «чарівно зникають», якщо ми їх заховаємо так, щоб ніхто не бачив і не знав, де і куди. Чи теж — один предмет «переміняється» в другий, якщо ми вміло миттю один сховаємо, а на його місце витягнемо зі сховку другий.

Усе це вимагає вправи. Наприклад: візьми в руку монету, покажи її глядачам (найкраще спершу вживати малу монету, наприклад, десять центів). Покрути її в повітрі — і гоп! Монета зникла! Якщо це вміло зробити, то справить це великий ефект, а полягає на дуже простому тріку заховання.

Коли тримаєш грошину в руці, дай їй зісунутись поміж вказівним і великим пальцем, так, щоб вона спочивала, як показано на рисунку ч. 1 — поміж великим і вказівним пальцем. Коли вона в такій позиції, її легко сховати поміж брижами (фалдами) скіри так, щоб не було її видно ні спереду, ані ззаду руки. А тоді, при нагоді, можна впустити її в рукав, так, щоб ніхто не бачив.

Це відносно дуже легка штука, але її ніколи не потрапиш зробити без вправи. Найважливіше — щоб не пустити монети на землю!

ШТУКА ІЗ СЕРВЕТКАМИ

Друга штука, яку сьогодні опишемо, полягає теж на схованню предметів, але вона трохи важча, і її треба днів кілька вправляти, поки покажеш її комунєбуть.

Ти береш зі стола паперову серветку. Показуєш її з одного боку і з другого — серветка ціла. Тоді береш її, роздираєш наполовину, а тоді щераз наполовину — і показуєш глядачам 4 шматки. Тоді мнеш ці кусники в одну кульку, передаєш їх з кулака в кулак. При цьому говориш різні речі: «Абра-кадабра, зі серветки канделябра, цілися серветко, цілися, цілою серветкою робися, Фірдімокус-домінікус — престо-кресто!» — відкриваєш кулак і виймаєш з нього цілу серветку, в одному куску!

Як це зробити?

До цієї штуки треба приготувитися. Перед показанням її, але так, щоб ніхто не бачив, береш серветку іншу (але такого самого роду, як та, з якою Ти потому будеш показувати штуку), складаєш її в кульку, запишаєш собі в рукав блюзки, під лікоть — так, як показано на рисунку ч. 2. Тримаєш лікоть трохи зігнений, щоб серветка не випала на долину.

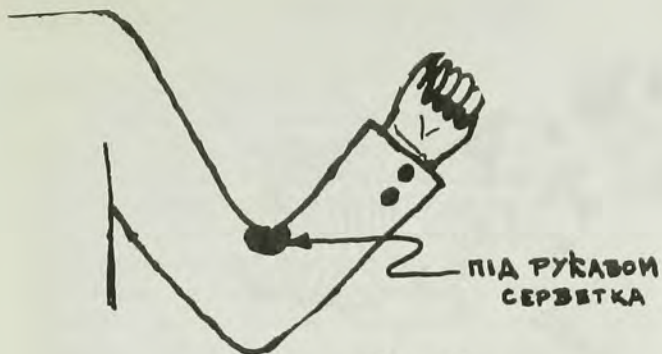

Рис. 2.

Тоді починаєш перед глядачами штуку — береш другу серветку, показуєш її спереду і ззаду. В той час, коли її показуєш, мусиш урядитись, так, щоб на секунду відігнути лікоть так, щоб захована перша серветка випала Тобі з рукава і Ти її зловив у долоню. Щоб ніхто цього не бачив, найкраще зробити це, тримаючи другу серветку спереду (щоб вона заслоняла Твою руку). Тепер треба заховану серветку тримати вміло сховану в долоні, а в міжчасі дерти другу серветку (як раніше сказано). Коли вже подереш цю

другу серветку, зімни її і поклади зверху першої, цілої! Тоді можеш обидві серветки показати людям — вони обидві зімняті в кульку, так, що ніхто не завважить, що це не одна серветка, а дві

Тоді передаєш обидві серветки з кулака в кулак, при цьому говориш свої «чари-мари», щоб це все виглядало таємничо. Вважай, щоб закінчити так, щоб ціла серветка була зверху в Твоїйому кулаці. Тепер, тримаючи обидві серветки в одному кулаці, другою рукою витягаєш і показуєш глядачам цілу серветку!

Подерту ж серветку тримаєш заховану в кулаці і, при нагоді, пускаєш у рукав, де тримаєш її під ліктем, так, як перед тим цілу серветку.

Одним словом Ти замінюєш подерту серветку цілою, заховуючи завжди одну з них чи то в рукаві, чи в кулаці.

Це все звучить важко, але насправді можна зробити дуже легко — якщо вправляти будеш цю штуку і не покажеш її нікому, поки не опануєш усіх рухів зовсім!

Тож — до наступного разу! Абра-Кадабра!
Ваш Чорнокнижник

ОТРУЄННЯ РОСТИНАМИ. Отруєння рослинами «поізон айві, поізон оук, і поізон сумек» є спричинювана оливним соком, який знаходиться в цих рослинах. Найкраща безпека — це пізнати дані рослини та оминати їх. Однак, не зважаючи на обережність, кожний може випадково діткнутися однієї з цих рослин. Наслідки такі: шкіра починає червоніти, свербіти, а навіть пухнути. Очевидно, найнебезпечніше є на весні і в літі, ко-

ли ці рослини мають листя і більшу кількість соків, хоча соки зі зламаних коренів можуть спричинити затруєння цілий рік, включно із зимою.

Кожен, хто вважає, що діткнувся отруйної рослини, повинен вимити водою з милом поранене місце, а опісля натерти алькоголем, щоб запобігти отруєнню рослинами; ужити «кальмін льошен», щоб улегшити сверблячку тіла, спричинену отруєнням.

СПОРТ, ЯКОГО МИ НЕ ЗНАЄМО. — Бокс «вісьмома руками». Кореспондент німецького журналу «Ревю рунд ум ді вельт» (НДР) В. Денерт, відвідавши Бірму, мав нагоду спостерігати в місті Танбуїцаят матч з бірманського боксу — «летвай», який називають «боксом вісьмома руками». За правилами цього виду спорту супротивникам дозволяється робити удари руками (без боксерських рукавичок), ступнями ніг, колінами і ліктями. Ось як описує кореспондент боксерські змагання.

Навколо невеликої круглої площинки діаметром 16 метрів міститься амфітеатр з глядачами на дерев'яних лавах. Біля арени оркестрове тріо: бамбукова дудка, барабан і цимбали.

Під музику на арену виходить перший бок-

сер, який нічого не має на тілі, крім стегнової пов'язки. Він ритмічно виконує танець, що являє собою комбінацію боксерських рухів, молитовних здригань і акробатичних вправ.

Супротивник показується з протилежного боку арени. Розміреним кроком він виходить на ринг, стає на одне коліно і робить поклони глядачам, торкаючись лобом землі. Потім устає і підходить до другого боксера. Двоє сусідів стають по боках, і раунд починається. Бій супроводиться музикою, яка то прискорює, то уповільнює темп, залежно від ритму боротьби. Матч складається з трьох раундів тривалістю по 5 хвилин кожен. Переможеним вважається той боксер, який під час нокаута ліг на обидві лопатки, або ж той, хто перший зазнав удару, який спричинився до рани з кровотечею.

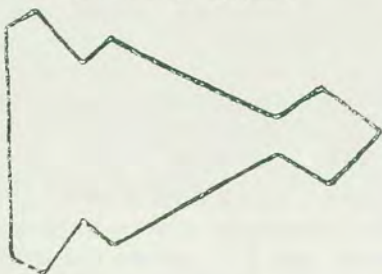
(Заввага: усі загадки в цьому числі подано за журналом «Вісті зі Станиці» з Дітройту)

ЗАГАДКИ

ч. 1. Гурток Рекін підготовлявся до дводенної прогулянки і тому купив консерви до їдженя. Гуртковий так розділив членам консерви: перший юнак одержав 1 консерву і $\frac{1}{7}$ консерв з тих, які zostалися; другий одержав 2 консерви і $\frac{1}{7}$ з тих, які залишилися; третій одержав 3 консерви і $\frac{1}{7}$ з тих, які залишилися і т. д. При кінці виявилось, що кожний юнак гуртка одержав однакову кількість консерв. Скільки було юнаків у гуртку і скільки консерв одержав кожний юнак?

ч. 2. Упорядник гуртка Гудина приніс на сходини гуртка витяту фігуру (дивись на рисунок) і сказав юнакам зробити з неї тризуб. Один юнак подумав, потяв фігуру на три кусники, зложив з тих кусників тризуб і передав цей тризуб упорядникові Як він це зробив?

ч. 3. Юнак Петро хотів наповнити лише половину бочки водою, одначе, не мав чим міряти води, щоб узнати, коли наповнить якраз пів бочки. Зажурений сів біля бочки і почав думати: «Як би це зробити?» Пильно думав і вкінці пощастило йому наповнити водою бочку точно до половини, користаючися тільки бочкою. Як він це зробив?

ч. 4. Юнак Остап важить 100 фунтів, Ігор — 150 фунтів, а Ярко — 225 фунтів. Вони хотіли перепливати озеро до пл. оселі. човном. Човен міг утримати лише 300 фунтів. Як вони переплили озеро, щоб не втопити човна?

ч. 5. Юнак Петро хвалився своїм товаришам-пластунам, що він — мистець у стрілянні з лука. «Бунчужний на таборі» — оповідає він товаришам — «сказав мені стріляти з лука в щит (дивись на рисунок) і стріляючи шість разів, я здобув сто точок. Чи це не є мистецтво?» — запитував юнак Петро юначок. Двчата вірили йому і вважали юнака Петра героєм їхнього товариства. Чи ви, юнаки та юначки, погоджуєтесь з тими дівчатами, що юнак Петро є мистцем? У які кола стріляв юнак Петро?

(Розв'язки загадок будуть подані в наступному числі)

Від адміністрації

ДОРОГІ ДРУЗІ Й ПОДРУГИ!

Оце в Ваших руках вже чергове число Вашого журналу "Юнак". Кожне число появлялося в тиражі 2000 примірників, бо ми сподівались придбати в скорому часі стільки передплатників. У тій справі ми очікували помочі від Крайових Пластових Старшин і старшин наших станиць і груп у США і Канаді. **Передовсім ми очікували помочі від Вас, Юнаки й Юначки, бож "Юнак" — це Ваш журнал і Ви повинні в першу чергу за нього дбати, то значить: його передплатувати й читати, до нього дописувати і старатися, щоб Ваші друзі та подруги, що не належать до Пласту, теж передплатували "Юнака", бо він і для них цікавий.**

На кінець червня ц. р. всіх передплатників "Юнака" було лише 458. Ми сподівались, що за першого півроку зголоситься принаймні 1000 передплатників.

Цеж було зовсім можливим, коли зважити, що всіх пластунів юнаків і юначок є в ЗДА 1358, в Канаді 453, разом 1811. З цього числа принаймні 1500 повинно стати передплатниками "Юнака", бож кожний юнак і кожна юначка зобов'язані передплатувати свій журнал, хіба що в тій самій родині є більше членів пластового юнацтва. У США і Канаді є 732 старших пластунів і пластунок, як теж 688 пласт. сеньйорів, одних і других разом 1420, з яких принаймні 500 повинні стати передплатниками "Юнака". Отже бачимо, що є зовсім можливим, щоб "Юнак" мав принаймні 2000 передплатників. Не забуваймо, що наші пластуні з Аргентини, Німеччини, Англії, а передовсім з Австралії повинні теж зголоситися на передплатників "Юнака".

Друзі й Подруги! У справі передплати "Юнака" хочемо при Вашій помочі зробити (по-пластовому!) порядок. **До Вас усіх таке наше прохання:** хто з Вас дотепер ще не вислав річної передплати за "Юнака" в висоті 3.00 дол., хай негайно це зробить. Також подбайте, щоб усі друзі і подруги з Вашого гуртка чи куреня теж вислали передплату. Приєднуйте нам передплатників з кругів української молоді, що не належить до Пласту!

У черговому числі "Юнака" подамо кількість передплатників з кожного Пластового осередка. У власному інтересі подбайте, щоб Ваша станиця чи група не найшлася на далекому, сірому кінці, але зайняла одне з перших місць. Бажаємо Вам успіхів у цьому змагу за найбільшу кількість передплатників "Юнака" і вітаємо нашим "Скоб"!

Ваш Адміністратор

ТВОРИМ ПРЕСОВИЙ ФОНД «ЮНАКА»

Поява нашого журналу "Юнак" получена з досить поважними коштами. При тому зазначаємо, що всі члени редакції і адміністрації виконують свою роботу безкоштовно, т. зн. не беруть ніякої винагороди. Теперішні прибутки з передплати далеко ще не вистарчають, щоб покрити всі видатки. Тому закликаємо всіх Вас, Друзі й Подруги, що стали передплатниками "Юнака".

ТВОРИМ ПРЕСОВИЙ ФОНД "ЮНАКА"

щоб у той спосіб не лише забезпечити його дальшу правильну появу, але й дати можливість редакції і адміністрації

ЗРОБИТИ НАШ ЖУРНАЛ ШЕ КРАЩИМ, ЯК ДОСІ.

Складаймо самі пожертви на Пресовий Фонд і закликаймо до того інших!

Робім пластовий заробіток, а прибуток з нього призначуємо на Пресфонд "Юнака" й пересилаймо його на адресу адміністрації.

Дотепер зложили в доларах на Пресфонд "Юнака": пл. юнак Олег Ільницький, Нью Йорк — 2.00, пл. юнак В. Ключник, Чикаго — 1.00, пл. юначка Віра Янович, Адамс — 1.00, пл. юначка Христина Падох, Нью Йорк — 2.00, ст. пл. Юрій Даревич, Едмонтон — 1.00, Роксоляна Яримович, Гатсвилл — 2.00, — разом 9.00 дол.

— ХТО ЧЕРГОВИЙ?!

ДРУЗІ Й ПОДРУГИ!

Чи маєте Ви вже дуже цінну й необхідну для кожного пластуна та кожної пластунки книжку під назвою

Життя в Пласті

ПОСІБНИК ДЛЯ
УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТОВОГО ЮНАЦТВА
автором якого є основник Українського Пласту

ПРОФ. Д-Р О. ТИСОВСЬКИЙ

● Перше видання цієї книжки появилася ще в 1921 р. у Львові; ● На ньому виховувалися на добрих українських громадян тисячі нашої молоді з усіх земель України і на еміграції; ● Це друге видання основно перероблене та значно доповнене; ● Має дуже багато ілюстрацій і фотографій з пластового життя; ● Згідно з постановою Головної Пластової Булави кожний член УПЮ, що зголошується до пластових проб, має виказатися власним примірником «Життя в Пласті».

544 сторін

Ціна: 6.50 дол.

«Життя в Пласті» можна набути:

1) В Канаді — в Пластовій Кооперативі «ПЛАЙ»:

PLAY, Co-op. Ltd. 768 Queen St. W.,
Toronto 3, Ont., Canada,

2) В США — в Пластовій Крамниці «Молоде Життя»:

MOLODE ZYTTIA, INC.,
302 E. — 9th St., New York 3, N.Y.

Разом з замовленням треба рівночасно переслати (чеком або грошовим переказом) належність 6.50 дол. за один примірник.

ПЛАСТОВІ Заміжки

ЛОВИШ РИБУ?

НІ! ТОПЛЮ
ХРОБАКИ.

1.

2.

ГЕЙ КУХАР, ЦІ КЛЮСКИ
СМІШНО СМАКУЮТЬ!

ТО СМІЙСЯ!

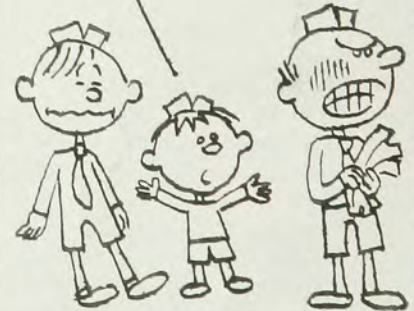
БРАТЧИКУ, ТОЙ ПЛАСТУН
НЕ МАЄ НА ГОЛОВІ ВОЛОССЯ.

ТИХО, ШУРКУ, ВІН ЩЕ
ПОЧУЄ.

О! АБО ВІН НЕ ЗНАЄ?

Юнак

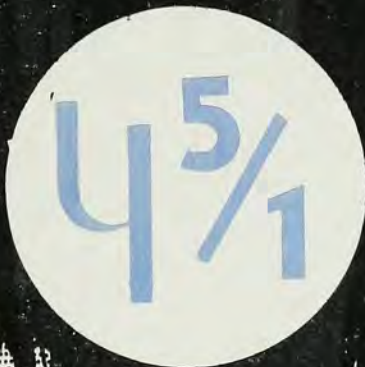

Зміст

Сторінка

- 1 З гаври Старого Вовка
- 2 Гутірка Старого Вовка
- 4 Визначні сучасні українці
- 6 Трипільська культура
- 8 Г-г-а-х
- 10 Пригоди морського вовка
- 14 Гри
- 15 Фотомонтаж
- 16 Чи знаєш що...
- 17 Куток астронавта
- 19 Джемборі
- 21 Хроніка
- 22 Розв'язки загадок
- 23 Барбос п'ятий
- 26 Наше листування
- 27 Філіятелист
- 28 Спорт
- 30 Гокус-покус
- 32 Загадки

ЮНАК

ВЕРЕСЕНЬ — 1963

"ЮНАК" — журнал пластового юнацтва, появляється щодва місяці. Видає Головна Пластова Булава. Редагує Колегія. Відповідальний редактор — ст. пл. Любомир Онишкевич. Мистецьке оформлення — ст. пл. Тит Геврик. Технічне оформлення — ст. пл. Мирон Баб'юк. См. і ст. пл. С. Матковський, См., Адміністр. пл. сен. О. Тарнавський. Мовна коректа — Левко Ромен. Ілюстрації — ст. пл. Тит Геврик, ст. пл. Мотря Головінська, Ліда Палій, ст. пл. Ярема Козак. Знімки — Е. Кульчицький. Тираж 2,000. Ціна одного числа 50 ц. Річна передплата в США й Канаді за 6 чисел — 3.00 дол.

Адреса редакції:

Mr. L. S. ONYSHKEVYCH
180 Franklin Cor. Rd.
Nassau Garden Apts. L 19
Trenton, N.J., 08608, U. S. A.

Адреса адміністрації:

"YUNAK", c/o "PLAST"
2199 Bloor Street West
Toronto 9, Ontario, Canada

"YUNAK" a publication of Ukrainian Youth Organization "Plast"
Printed in Canada. All rights reserved.

З ВАМИ СТАЛО

Дорогі Друзі й Подруги!

Уже почали напливати до мене листи від Вас, мої Дорогі Читачі й Читачки. Так приємно читати їх... Ось уже сьогодні знайдете в журналі уривки з декількох таких листів, які надходять до моєї понурої гаври та розвеселяють мені дні...

Пишіть ще більше, друзі мої! Пишіть про все, що Вам сподобалось, а що ні; що ще хотіли б Ви бачити в нашому журналі, а чого краще було б не містити. Наша Редакція не спить: її співробітники завжди сидять пізно ночами та продумують, якби то поліпшити цього нашого Юнака. Ось в останніх числах зауважили Ви, мабуть, різні новості: Куток Астронавта, Куток Філятеліста, Нашу Ватру і багато іншого! Вже із сьогоднішнім числом у ЮНАКУ починаємо містити багато цікавих новинок: серію про цікавих українців, цікаві оповідання тощо. Але це

ще не все! Почекайте лишень! Наша Редакція ще багато-багато всіляких речей Вам готує! В наступному числі будемо мати в же й Куток Морського Пластуна, як теж «Поради Подруги Дяди», до якої наші читачки могли б писати запити про все, що їх турбує та цікавить у щоденному житті!.. Але і це ще не все: ще багато різного нового буде в ЮНАКУ. Та про це більше не буду Вам говорити — хай це краще буде для Вас приємною несподіванкою!

Стільки нового, різного... Та й цікаво було б мені знати, що з того всього припало Вам до вподоби, а що ні? Тож, Дорогі Подруги й Друзі, — пишіть!

Не забувайте теж і про наш фотоконкурс. Ще є час прислати ту Вашу найкращу знімку до ЮНАКА!

Ваш Старий Вовк

Гутірка Старого Вовка

Може Ви нещодавно читали в газетах і журналах, Дорогі Друзі, про те, як останньої зими розбився на відлюдді Юкону (північна Канада) малий літак із двома людьми: пілотом Ральфом Фльоресом та пасажиркою Гелен Кнабен. Обоє пережили катастрофу, хоч вийшли з неї поранені, з поламаними ребрами і кістями. Упали вони в лісі, далеко від міст і осель, у найбільш неприступній частині півночі. Було зимно — температура досягала не раз нижче -40° ; незабаром від зимна відморозили вони собі ноги й

руки. Харчів майже не мали ніяких — хоч як щадили вони їх, та по тижневі не лишилось нічого, лише вода зі снігу...

Їх шукали, та не змогли знайти. А потім перестали й шукати. Аж після 49 днів по катастрофі побачив хтось випадково із літака вибитий напис на снігу: «SOS»! Прислали допомогу, — і побачили велике диво: тих двоє відважних людей пережили всі труднощі, брак харчів, поранення, мороз, страшні умовини... Пережили все, 49 днів жахливого пекла!

І всі дивувались, Дорогі Друзі: як можна було те все пережити? Які прикмети уможливили їм перебути такі злигодні, яких, здавалося б, не переживе ніяка людина?

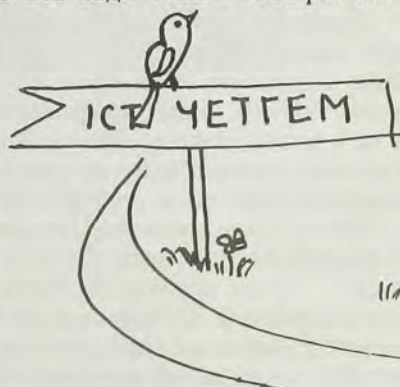
З оповідання їхнього довідуємось про тайницю їхньої перемоги над природою...

У першу чергу мали вони добру фізичну заправу. Обое були добре виспортовані, здорові, сильні. Це дозволило їхнім організмам витримати ті дуже тяжкі фізичні умовини і не піддатись недузі, помимо поранень.

Та самої фізичної сили не вистачило б. Треба було теж мати велику витривалість, щоб витримати фізичний біль, голод, зимно, депресію...

Звичайно, і ті дві прикмети не допомогли б їм вижити; але, крім них, мали вони ще такий великий дар людини, а саме — **зарадність**. Вони вміли дати собі раду, навіть у таких тяжких умовинах. Вони збудували собі, як тільки могли, курінь, уміли дати собі першу поміч, забандажувати рани, уможливити життя, де життя не було можливе без людської винахідливості і підприємливості. Вони здогадалися, як знайти галявину в лісі, як написати великий напис на снігу, щоб їх побачили й урятували.

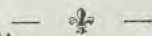
Але — що найважливіше — вони не піддавалися безнадійності, а боролися з природою, хоч здавалося — становище їхнє зовсім безвихідне. Вони мали відвагу. Вони не боялись ні диких звірів, ні морозу, ні північної ночі. Вони мали надію, яка ніколи не лишала їх; а це дуже важливе, бо без надії вони б зневірилися і загинули.

Звідки мали вони ту надію, ту віру, що вдасться їм усе пережити? Чому не зневірилися вони в умовинах, де слабші люди утратили б усяку надію?

Бачите, Дорогі Друзі, вони мали велику віру в Бога. Вони мали із собою Біблію, яку читали цілий час; і ця молитва і їхня глибока релігійність урятувала їх. Без неї вони не мали б ні стільки віри, ні надії, ні відваги, ні витривалості.

Коли їх спитали пізніше, чи вони колись підпадали зневірі, вони відповіли: «Чому? Ми мали Бога із собою!»

Дорогі Друзі!

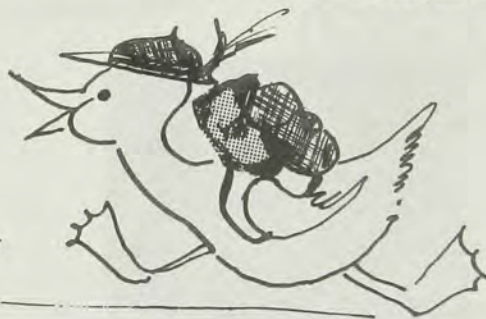
Чи може знайти Ви поміж прикметами тих двох відважних людей багато з тих прикмет, яких ми маємо придбати у нашому пластуванні?

Це не випадково, Друзі мої. Пласт має за головне своє завдання прищепити своїм членам усі ті прикмети, найкращі прикмети людини. У спортивних іграх, таборах, мандрівках ми набираємось фізичної сили й витривалості; практичні пластові зайняття навчають нас зарадності, підприємливості, винахідливості, здібності дати собі раду в усяких трудах і пригодах.

А Пластовий Закон і Три Головні Обов'язки Пластуна виробляють у нас ту силу характеру, без якої сама сила тіла не значить нічого. «Бути вірним Богові та Україні» навчилися ми у нашому пластуванні...

Дорогі Друзі! Якщо і Ви засвоїли собі всі ті прикмети, які дає Вам пластування, то, мабуть, і Ви зуміли б вижити в тих тяжких, страшних умовинах!

Ваш Старий Вовк

ДИВНІ КНИЖКИ. Яка найбільша, а яка найменша книжка в світі? На ці питання тяжко відповісти, але може книжки, які опишемо, є «рекордами» в книжко-виробництві:

Одною з найбільших розміром книжок світа була «Історія Півдня», яку видрукували на виставку південних індустрій в США. Мала 38 сторінок, 6 стіп і 10 інчів висоти, а 4 стопи, 7 інчів ширини. Сторінки були дуже грубі і ціла книга важила 500 фунтів, так, що треба було обертати сторінки мотором... Одною з найменших же книжечок в світі була збірка поезій, видана в Бостоні. Книжечки були такі малесенькі, що можна було покласти їх 15 поруч одна одній на поштової значок! Кожна книжечка була оправлена в скіру; наклад: 150 примірників.

РИБИ НАЗАДГУЗЬ... В Африці живе така дивна риба, яка пливе завжди назад. Вона на стопу задовжки і має латинську назву Гімнархус. Довгий час зоологи не могли розгадати, як вона може пливти назад, нічого не бачити, а все таки ніколи об ніщо не вдаритись? Аж докладні дослідження в лабораторії розгадали цю загадку: виявилось, що ця риба має слабкий електричний заряд. Коли вона порушується, уживає своєрідного «радару»: із свого хвоста випускає короткі електричні імпульси, 290 на секунду. Ці імпульси відбиваються від різних предметів і риба відчуває їх спеціальними органами. Це каже їй, куди пливти, — отже вона «бачить» усі предмети краще, як очима!

Визначні сучасні українці

Дорогі Подруги і Друзі!

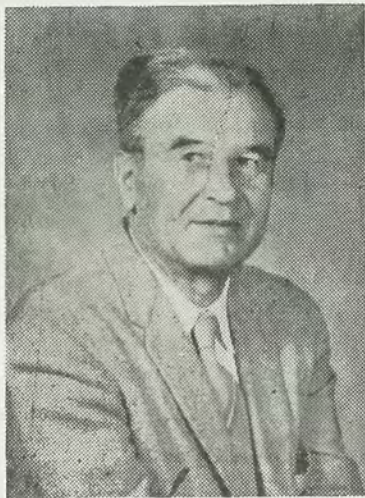
Із цим числом починаємо друкувати нову рубрику у нашому журналі: **про сучасних славних українців**. Так на рідних землях, як і по різних країнах західного світу живе багато наших визначних людей, про яких ми багато не знаємо, а деколи і зовсім нічого. А між ними є вчені і винахідники, відомі в наукових колах цілого світу, які працюють над тим, щоб уможливити людині полетіти в космічні простори; є талановиті письменники, яких твори перекладають багатьма чужими мовами; є мистці — малярі і скульптори — що нарівні з передовиками інших народів творять новітню культуру людства. Є теж і славні музики, співаки, спортсменці та інші, що здобувають загальне визнання і добре ім'я для нашого народу.

Є багато їх у різних ділянках знання і культури. Ми певні, що Ви захочете познайомитись із ними! Про них будемо писати коротенькі історії, а також, як тільки можливо, подавати зразки їхніх творів: уривки з оповідань, віршів, знімки малюнків і різьб тощо. Усі вони для нас рівно дорогі, і не нам судити, хто з них найкращий. Тому подавати їх будемо в довільній черзі, починаючи від тих, яких твори — сподіваємось — найбільш відомі серед наших друзів-читачів.

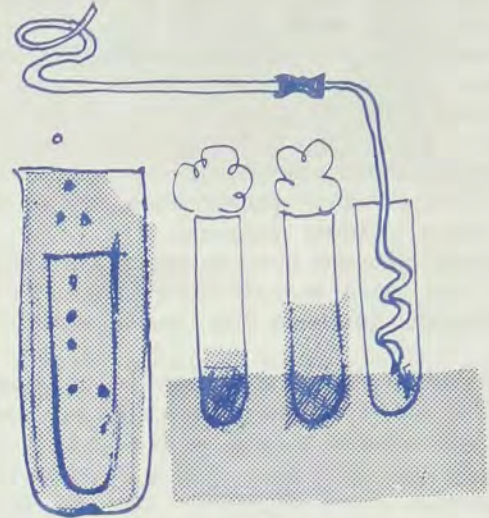
Редакція

Наука

ОЛЕКСАНДЕР СМАКУЛА

Якщо ви займаєтесь фотографуванням, то напевно завважили, що сочка («лінза») кожного фото-апарату покрита тонкою плівкою-оболонкою, яка усуває небажані відбитки (рефлексії) з поверхні скла, і так уможливорює гарні знімки. Цей спосіб винайшов український фізик — проф. Олександр Смакула.

Професор Смакула народився в Україні, біля Збаража, а студював у Німеччині і працював головним в ділянці оптики. Від 1946 року він живе в США, і вже 12 років викладає і робить дослідження у найкращому американському університеті головним в ділянці інженерії — ЕмАйТі (MIT — Массачусетс Інститут оф Технолоджі). Тепер він є тут дійсним професором електричного відділу і заступником директора однієї з найбільших дослідних лабораторій MIT. Під його проводом працюють близько 20 науковців у його лабораторії при дослідженні кристалів та в оптичній ділянці.

Професор Смакула опублікував сотні наукових праць, як також кілька книжок (українською, німецькою та англійською мовами) — з ділянок оптики, кристалографії, фізики твердих тіл та з інших ділянок фізики. Він зробив багато визначних винаходів, що їх тепер усюди вживають у світі, як також одержав багато патентів.

Він — визначний український науковець у ділянці фізики (твердих тіл), і в американському світі — він визначний експерт цієї ділянки. Саме тому проф. О. Смакула часто репрезентує американських науковців на світових конференціях. Він — член нашого наукового товариства НТШ, Товариства Українських Інженерів та багатьох американських наукових товариств.

Ось так здібна людина, яка над собою працює і присвячується науці, — може вкласти і свою частинку до скарбниці світової науки, — і всі вчені її шанують і визнають, що він великий науковець-українець.

ЛТР

Література

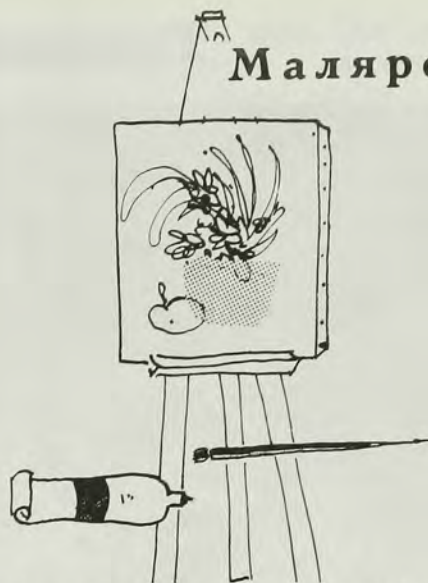
Письменниця **ДОКІЯ ГУМЕННА**

Однією з найбільш відомих українських письменниць, які живуть тепер на цьому континенті, є Докія Гуменна. Народилася вона в Україні (на Київщині), а тепер живе від 1949 року в США.

Старше юнацтво напевно вже зазнайомилось із деякими творами нашої письменниці. Головніші з них є: 4-томове «Діти Чумацького шляху», збірка новель «Куркульська вілія», «Велике Цабе», «Епізод у житті Європи критської», повість «Мана», «Вічні вогні Альберти», збірка нарисів «Багато Неба», збірка, яка нещодавно вийшла, «Серед хмародерів» та інші.

Тут зокрема хочемо звернути увагу на її дуже цікаву повість «Велике Цабе», у якій вона описує життя наших прапредків із часу трипільської доби (2000 — 1500 років перед Христом). Мабуть, завдяки Докії Гуменній взори, рисунки знахідок з тієї доби, які поміщені в цій книжці — дуже широко розповсюдились. Тепер їх популярно вживають у так званій «трипільській кераміці», яку виробляють в різних містах США та Канади. (Про трипільську культуру — дивись стор. 6).

Малярство

Кожний з нас напевно вже має пластовий підручник «Життя в Пласті». Та чи ви помітили, хто його ілюстрував? — Наш визначний мистець Мирон Левицький.

У наших часописах, на святкових картках, у різних книжках багато з нас бачило ілюстрації мистця Левицького. Хто живе в Канаді, Манітобі, то напевно мав можливість оглядати ним розмальовані дві церкви (Христа у Вінніпегу та Св. Петра і Павла в місті Етельберт). В Сиднею (Нова Шотляндія) є також одна його велична праця — це прекрасний іконостас у церкві.

Мистець **МИРОН ЛЕВ**
(ЛЕВИЦЬКИЙ)

Наш мистець народився у Львові, та від 1949 року перебуває головно в Канаді. Він виставляв свої образи по різних країнах світу — в Україні, Німеччині, Австрії, Бельгії, Канаді, Франції та Америці.

Тільки великі мистці можуть здобутися на власні свої виставки — і наш мистець Мирон Лев (так мистець підписує свої малюнки) мав їх уже кілька в Канаді та Франції, де мистецькі критики дуже високо оцінили його здібності і творчість.

Який стиль нашого відомого маляра — важко визначити одним словом, бо він перейшов від імпресіонізму до експресіонізму, абстрактних та спрощених форм. Головне те, що він у своїх творах виявляє свій окремий підхід, свій індивідуалізм — в усіх ділянках своєї праці: графіці, портретах, краєвидах та релігійних композиціях.

Л.

Трипільська культура

Неодин раз, коли ви бували в українських книгарнях, крамницях, то бачили різного роду українську кераміку. Ось один стиль — це на чорнім чи цеглястім тлі — біло-чорні взори: у формі спіральок, коліщат-спіральок, серно-подібних граціозних звірів. Ви також напевно чули, що цю кераміку, яка тепер так дуже «модерно» виглядає, називають «трипільською керамікою». Чому?

Майже по всіх частинах земної кулі, де давно жили люди, залишилися пам'ятки їхнього способу життя, мистецтва — їхньої культури. Це все присипане землею, камінням, поросле травою; на новій поверхні побудовано нові і нові житла. Ось у давніх часах, коли хтось випадково викопав якийсь уламок кераміки чи приладдя, — казали, що це чарівники або карлики їх туди закопали. Славний маляр Леонардо да-Вінчі та наш Петро Могила були першими, які стали пояснювати, що такі знахідки належали колись людям, що жили багато-багато давніше. І так, аж від 18-го сторіччя розпочалася наука, яка займається вивченням минулого людини, на основі всяких знахідок, розкопів. Ця наука називається — археологією.

Від Петра Могили почавши, який 1633 року почав робити розкопи навкруги Києва, було багато наших учених, які досліджували минулу культуру наших предків. Ось так досі досліджено вже місця, які виказують поселення на землях України ще 200,000 років перед Христом. Різні були це культури і різні знахідки викопано після них.

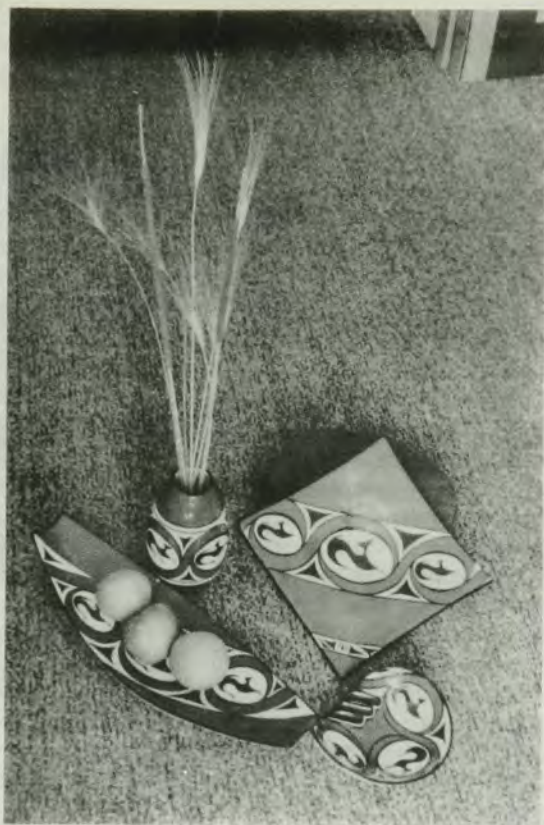
Однією із цікавіших наших давніх культур є т. зв. «трипільська». Називається вона так тому, що 1899 року археолог В. Хвойко повідомив світ про свої знаходи біля оселі Трипілля, на південь від Києва. Що він там знайшов? Знайшов головню уламки посуду-кераміки, з червоної глини з дуже гарними узорами — розмальованими або вишкрябаними. Порівнюючи до знахідок з того часу з інших частин Європи, цей виріб та орнамент (багатий на форми та декорації) і гарне малювання (чорне, біле, червоне) вказують високо вироблену техніку, як також і природне мистецьке, естетичне відчуття тих людей.

Крім кераміки, знайдено там багато статуеток жінок та приладдя, робленого з костей. На основі цього та інших знахідок учені могли прийти до цікавих висновків про життя і заняття наших предків. Чому можна твердити, що ці люди, які жили тому 3-4 тисячі років, є нашими предками? Тому, що вони були вже осілими племенами (не кочували), які займалися головню хліборобством. Також знали вони скотарство і ткацтво, як і в інших частинах світу в той час (Єгипет, Індія, Китай).

Як вони вдягалися? Жінки носили довгі широкі спідниці та широкі пояси. Чоловіки носили на голові високій убір (прикраси), ясний одяг, також намисто, перев'язь через плече і чоботи на ногах. Хата, яка мала кілька кімнат, мала кругле вікно, долівка була цегляна з деревом під сподом. Стіни і піч у хаті були гарно розмальовані, як і пізніше це було на Україні.

У цей час люди жили там групами, племе-

нами, якими керували жінки. Цей спосіб керування родом називається — матріархат. Це було в часах неоліту (нової кам'яної доби), але вже трохи пізніше, у бронзовій добі, почав батько керувати родом.

Чи ще десь знайдено такі речі-пам'ятки, як біля Трипілля? Так — по багатьох місцях України розкопано такі уламки посуду та інші речі, на підставі яких археологи могли пов'язати і довести, що такий спосіб життя був і по інших місцях, і все це разом творить одну культуру та доказує зв'язок між племенами. Тож на підставі першого місця знахідки, Трипілля, називається вона трипільською культурою.

Вам може цікаво, що тепер діється на старім Трипіллі? Ось ми знаємо, що коли монголи напали на Київ 1093 року, то втікачі з Києва ховались в Трипіллі. У 17 сторіччі Трипілля стало вже твердиною. Уже в цьому сторіччі під Трипіллям відбувся бій з московськими комуністами і москвини перейменували це старовинне, історичне місце з Трипілля — на «Комсомол»... (так, як і перейменували досі вже дуже багато українських міст!). Та помимо цієї нової назви, у світовій науці завжди залишиться перша назва цієї української культури — трипільська.

подала — **Ларка**
(усі ілюстрації з книжки Докії Гуменної
«Велике Цабе»)

Реконструкція трипільського поселення /урочище Коломиїщина біля м. Трипілля/

Г-Г-А-Х!..

Це — уривок із «ВЕЛИКОГО ЦАБЕ» Докії Гуменної. Тут описана пригода молодика Луки, що мандрує на коні, якого назвав «Братчик». Він зустрів інше плем'я (лелек) на толоці (на пасовищі), які в той час ставили свій курінь (хату). Це плем'я ніколи не бачило ще коня — тому перелякалось і думало, що це може Хо (нечиста сила) приїхав на нім до них.

Один раз смеркла днина в дозорі Луці і другий раз, і третій, — а лісові не було кінця й краю. Сліду не було людського, лише вепри, рисі й олені утікали. Та Лука їх і так не зачіпав би. То якби толокою та загоном, та зі псами — то й загнали б якусь звірину на край стрімкого урвища. Тоді тільки вціляй стрілами, — котра звірина не впаде у яр, то твоя буде..

Але й то — так спроста на полювання не підеш. Як хочеш успіху, то вперед удай полювання танком, приваб-заклич, примани звіра. Найголовніше ж, щоб мати-господиня, поки хлопці, дівчата та дядьки на влогах, щоб мати безперестань примовляла та чарувала словом чудодійним.

Ну, а Лука сам. Йому б так, аби щось із'їсти. Нажувався й корінців, і грушок, і грибів, — але від них ще більше хочеться їсти. Аж позіхає з голоду Лука, чисто так, як отой велетень.

Напевно той велетень прокинувся щойно із солодкого сну і мріє про смачний сніданок, — отак з Луки та Братчика на один зуб. «Г-гах, г-гах!» — котився луною по лісі той позіх.

Перше, ніж стрінутися з велетнем віч-на-віч, захотілося Луці на нього подивитися, який він. А може й поцілити в око стрілою. Він виліз, не довго думаючи, на те дерево, яке здавалося йому найвищим — і сам собі не поиняв віри. Небо сходилося із землею ген-ген далеко, а замість лісу де-не-де у ярках витикалися кучеряві верхівки дерев, блищали якісь ставочки, наче мисочки з водою. Поміж буйними травами паслися отари ягниць, чередами товар, собаки бігали, задерши хвости... Така мирна картина, — де ж той голодний, ласий велетень?

О, а там на горі що? Сйбо-присяй-бо, якась толока! Так само, як і над травами, отарами та озерами, мерехтить над нею мариво, проз нього мріють білі стіни з червоно-золотистими розводами проти сонця. Та й багато ж там куренів! Тільки як туди досягнути? Унизу, — глянув Лука, — якісь заводи. Тут не перейдеш. Обійти лісом — там он видно стрімке урвище, куці ростуть на узбочинах.

Гостре Лучине око все ж добачило таке щось, що його підбадьорило. Стежкою, що звивалася тонкою ниткою з яру нагору до толоки, спинався якийсь живий, рухливий ланцюжок.

Та це ж дівчата з яру воду в дзбанах несуть! Так і вдома носять — за обидва вушка дві дівчини.

— Г-гах, г-гах! — знову чує голосний позіх Лука.

І вже цим разом не вагається, злазить з дерева й рушає: що буде — вода не вода, болото не болото, аби швидше до диму курного, до гомону людського. І шораз — від Г-гах далі, до толоки ближче, уже й ниви минає..

Та й у добрий же час прибуває він, уже здаля бачить! Уже здалека бачить, що толока ставить нового куреня. Лелека-пані-матка все казала: як щедро та гоїно у цей час у толоці, так і в курені житиметься. Сите й веселе життя треба виспівати та вичарувати. Отож, насамперед, як заходить толока ставити новий курінь — напечуть і наварять, мов на весілля. Отож, на тому місці, де має курінь стати, заходжуються до чину: творить мати-господиня потребу. Віником, — але таки тим святим, що черінь замітає, — обводить коло. Там жеруть вепра, всі толокою. Кістки чарівниці-господиня кладе на покуті — щоб у курені ніколи не переводилася вепровина. А голову вепрову закопує на порозі, очима до середини, — щоб хотів вепр іти до нашої хати. А ще набирає повну ринку найкращого м'яса та вмуровує там, де має піч стояти — щоб так повно й у печі було завжди.

Посестри старші також чарують у цей час:

А наша хата
все буде багата..

співають вони і присипають збіжжям усю майбутню долівку.

Отож, як зачарують баби та молодіці кожному п'ядь майбутнього куреня, тоді вже й посестри її мають що робити. Дядьки вусаті й парубки чубаті вистеляють підлогу, дерев'яні плахи. Звісно, — все, що на курінь іде, — все зачароване, замовлене, зашептане, уже до нього Хо ані приступу не має. От тоді й починається найвеселіше.

Лука й сам мав би охоту потанцювати на тій глині. Це насипають на купу глини корець полови та наливають води, ніби в тісто, на заміс. І починають відьми-чарівниці на глині танцювати та, отак танцюючи-чаруючи, самі собі приспівувати слово.

Потомляться одні — їм на зміну йдуть другі. А глини гайманечу треба, та треба в такий день широкою рукою все роздавати, розкидати, розсипати..

Саме в цей час брат матері-чарівниці, дядько найстарший, уже наготував хмизу і жде тільки, щоб першою замішеною глиною завалькували

дівчата підлогу, покрили рівною долівкою, щоб можна було її обпалити, як обпалюється горщик у печі.

Лука підігнав Братчика й з усього розгону влетів у толоку. Здалося йому, що вже підпалюють хмиз на долівці, бо начебто кричали усі гуртом: «А що, добре горить? — Добре! — Ну, то хай же так добре і в курені цім живеться!» А другі: «Диви, диви, як парує вода з глини! — Та щоб же більше й не поверталася!». «Чи тепло вам, діти? — Тепло! — Ну, то хай же й у цім курені завжди буде так тепло».

То вже кожен вигадував, що хотів, чи до прикладу, чи й не до прикладу, аби ото тільки начарувати більше та налякати — і Хо, і горе, і лихо, і коросту, і страх, і холод, і голод, і чорта, що любить отак обернутися хортом та й нікати попід толокою взимку. Але щоб не згадувати усієї оцеї нечисти, то тільки приказували: «Як гнітється глиняна долівка під цим жаром, так і все лихе та немудре спечеться! Цур тобі, пек! Шезни, як дим!»

Та й махали усі навколо себе довгими спидами, а як усі толокою та кожне обводить круг себе коло, то вже напевно увесь курінь і те місце, де мають сп'ястися лозові вальковані стіни, — чисті від Хо.

І от у цю саму хвилину увігнався Лука на Братчику в толоку. Перші побачили дівчата, що несли вервечкою воду з яру. Дзбани попадали, побилися, вода порозливалася, а дівчата з вереском — Чорт! Кінь-тавр! Хо! — подалися навтіки.

Як побачили місильниці-чарівниці чорта з чотирма ногами та людською головою й рогами, скричали одна одній: «Рятуємось!» І за мить усі вони, розляпуючи по толоці глину, лопотіли мокрими ногами та світили литками, мов повзувані в черевики.

Але вже як загляділи чорта з п'ятьма ногами, із чотирма руками, з двома головами й вухами аж до п'ят, з рогами заввишки з дерево, як загляділи ті, що випалювали долівку — що ж то за переполох зчинився! Та всі, як ті горобці, метнулися й розвіялися, хто куди. Навіть пси повідгинали хвости й утікали.

Не зогледівся Лука, як стояв він уже посеред страшної тиші та пустки. Бо де людини нема, там усе пустка. Він найменше за всіх утямив, що оце скоїлося. І тепер у тиші знов почув зідхання: «Г-гах! Як би я смачно поснідав!» Може то і є Хо? А вони побачили та повтікали?

А назустріч йому вже виступила у вивернутому наверх вовною кожусі сама староста мати-чарівниця, руки догори, у грізному русі... Втім, ці руки метнулися й жбурнули на нього цілою пригорщею вівса.

— Тьху, тьху, тьху! Розсипся, маню, як розсипається оце збіжжя. Та висохни і розтань, як висихає оця вода на сонці!

Підняла галузку, вмочила в черепок з недорозливою водою і покропила Луку, а той усе ще на Братчикові непомірковано стовбичив посеред толоки.

— Тітко! — скричав Лука. — Та я ж...

Але щось із Братчиком зробилося, уже його чарівниця наврочила, чи що? Він перестрибнув через неї і подався чвалом через усю толоку, бозна куди, бозна пощо, — просто в пашеку Г-гахові.

Пашека розтулялася й затулялася і втягала їх, величезне дерево падало просто на них. І в цю мить кільканадцять рук схопили за гриву, за хвоста Братчика та й відтягли від дерева перше, ніж воно впало.

— Що за один? — грізно запитав дядько з довжилезними вусами, увесь розмальований кривулястою заморокою.

— Ха-ха-ха! Людина на коні!

Навколо нього стояла ціла ватага таких самих кривулясто-червоно розмальованих кремезних чоловіків, із кам'яною сокирою та молотом кожний. Бралися за животи, так усі реготалися.

Аж тут утямив Лука, що той Г-гах, — та це, всього-на-всього, забивають у дерево клина! Він і сам не раз надивлявся, як велетні бузьки-дядьки розсаджували дерева на обаполи. От, недотепа із цього Луки!

І він розреготався з ними всіма. А тоді й невірні побачили, що це — людина, кумедний хлопець, виліз на спину коневі. Де ж то видає, щоб дозволив який тур, чи от кінь на себе сісти? Такого в толоці, скільки світ стоїть, не бачили.

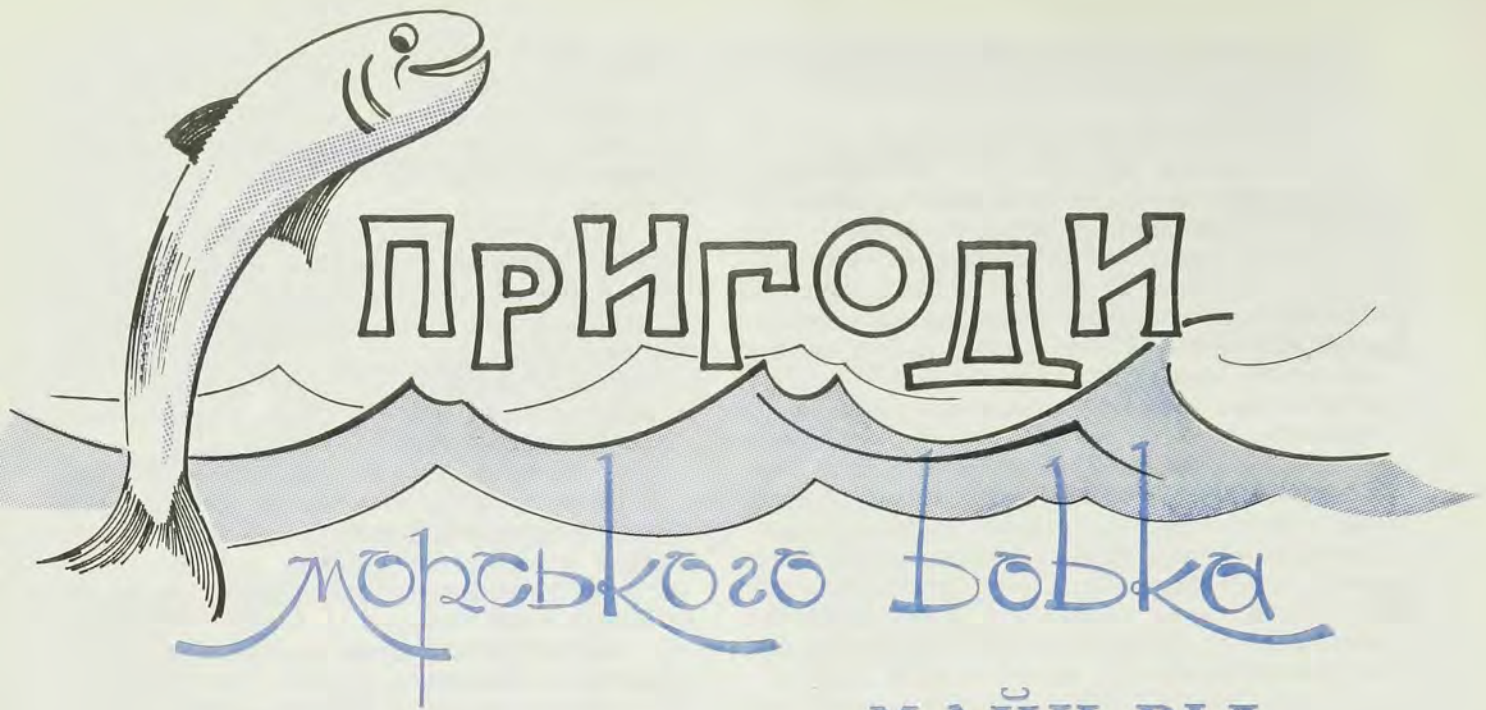
Вони його обмацали з усіх боків, облапали й Братчика, якому це не дуже сподобалося, — він аж тремтів, аж найжачився, — і урядили віче. Присудили: як з'явилася несподівано людина на коні — так негайно мусить і зникнути. Ще одвіку такого не було, а хто над конем силу має, той напевно у дружбі з Хо.

НАЙСТАРШИЙ ДРУК. Багато винаходів зроблено в Китаю. Наприклад — китайці знали друк на більш, ніж тисячу років перед тим, як Гутенберг уперше почав друкувати в Європі.

Найстарший друкований напис походить із року 594 по Христі. Що ж на ньому? Якась велика китайська мудрість? Ні... Це маленька табличка, на якій видруковано: «Стережіться Собаки»...

(Продовження з попереднього числа)

II.

ЯЛИК ПОПЛИВ ЗА ВОДОЮ

Отже, причиною мого раптового здивування й розгубленості був човен. Ви спитаєте, що з ним сталося? Потонув? Ні, не потонув, а ПОПЛИВ ЗА ВОДОЮ!

Коли я глянув на місце, де залишив ялика, його там не було. Затока між брилами каміння спорожніла!

В цій події не було нічого таємничого. Я одразу ж зрозумів усе, бо побачив човна. Він повільно віддалявся від острівця. Справді, нічого таємничого. Я не подбав про те, щоб прив'язати його, навіть не витягнув кінця вірьовки на берег, і бриз, що тепер посвіжішав, вивів його із затоки, чіпляючись за борти, і погнав по воді.

Спочатку я був украй здивований, але за мить моє здивування перейшло в тривогу. Як добратись до човна? Як повернути його назад? А коли мені в цьому не пощастить, як дістатись до берега? Адже до нього щонайменше три милі! Такої відстані я не міг перепливти, навіть рятуючи своє життя, і не міг сподіватися, що хтось прийде мені на допомогу. Навряд чи хто-небудь побачить мене з берега, бо на такій відстані, як я переконався, предмети здаються зовсім маленькими: тепер я знав, якими були з берега сигнальний стовп, та й сам острівець, і яких розмірів вони виявились насправді. Величезні брили каміння виступають з води на ярд, а я вважав, що не більше, ніж фут, коли дивився з берега. Отже, човна ніхто не побачить, і ніхто не знатиме, в якому небезпечному становищі я опинився, хібащо подивиться на острівець у далековид. Та чи можна на це розраховувати?

Такі думки тільки посилили мою тривогу: чим більше я розмірковував, тим більше переконувався, що це нещастя сталося через мою власну легковажність.

Спочатку я зовсім розгубився і не знав, що робити. Доводилось сидіти на острівці, бо іншого вибору не було, але я зміркував, що вибір, однак, є. Я ж можу кинутись у море і спробувати вплав дістатись до човна. Він був ще недалеко від острівця, не далі як за сто ярдів, але з кожною хвилиною ця відстань збільшувалась. Щоб наздогнати човна, то треба робити це зараз, негайно!

Коли ж я не наздожену ялика, то потраплю в дуже скрутне, вірніше небезпечне, становище. І я наважився спробувати. Та й що мені лишалося робити?

Я блискавично зірвав із себе куртку і жбурнув її на каміння. Потім зняв черевики й панчохи, скинув сорочку, щоб вона не зв'язувала моїх рухів, і кинувся у воду. Одразу ж біля берега було досить глибоко, і я поплив до човна по прямій лінії.

Я плив щосили, але наближався до ялика ледве помітно. Часом мені здавалось, що відстань між нами зовсім не змінюється, що човен віддаляється від мене з такою ж швидкістю, з якою я пливу до нього. Ця думка сповнювала мене досадою і тривоگو. Якщо я не наздожену ялика, мені доведеться або повернутися на острівець, або піти на дно: я чудово розумів, що допливти до берега для мене так само неможливо, як перепливти Атлантийський океан. Я був уже непоганим плавцем і міг, коли треба, пропливти цілу милю, та подолати три — мені було не до снаги. Цього я не міг зробити, навіть рятуючи своє життя. До того ж човен зносило не вбік берега, а до виходу з бухти, і в разі невдачі мені треба було б пропливти десять миль.

Я почав вагатися, чи варт здоганяти човен, і подумав, чи не краще повернутись на острівець, поки остаточно не вибився із сил, але тут я несподівано помітив, що ялик трохи змінив свій курс і поплив убік. Це трапилось завдяки раптовому пориву вітру. Човен наблизився до мене, і я вирішив зробити ще одну спробу дістатися до нього.

Мені пощастило, і через кілька хвилин я радісно вхопився за борт. Це дало мені можливість трохи відпочити після тривалого плавання.

Віддихавшись, я спробував влізти в човен, але, на мій жах, маленьке суденце не витримало моєї ваги і перекинулось догори дном, мов ночви, а я опинився під водою. Виринувши на поверхню і знов учепившись за ялик, я виліз на днище, щоб сісти верхи на киль, але мене знову спіткала невдача, бо, втративши рівновагу, я так його нахилив, що він перекинувся ще раз і став нормально. Та зазирнувши в човен, я побачив, що в ньому повнісінько води. Під її вагою він став стійніший, і я зміг легко влізти в нього. Не минуло й секунди, як я помітив, що човен почав тонути. До цього спричинилося саме те, що я вліз у нього. Я збагнув, що коли не вискочити з човна, то він швидко піде на дно. Якби я не розгубився і вчасно стрибнув у море, човен залишився б на поверхні. Але мене вже опанував страх, я розгубився і нерухомо стояв у човні по коліна в воді. Я хотів був вичерпати з нього воду, але каструля зникла, так само як і весла. Каструля, мабуть, потонула, коли човен перекинувся в перший раз, весла плавали віддалік.

У відчай я заходився виливати воду пригорщами, та не встиг зробити й кількох рухів, як відчув, що човен тоне. Наступної миті він зник у воді просто під моїми ногами, а мені довелося вистрибнути і щосили попрацювати руками й ногами, щоб не затягло у вир.

Відпливши трохи вбік, я глянув на місце загибелі човна. Я зрозумів, що більше ніколи не побачу його. Лишилося одне, — дістатися назад до рифу.

Але так тривало недовго: не можна було марнувати часу. Добре усвідомлюючи це, я встав і обдивився, сподіваючись, що знайду якийсь вихід.

Не знаю, чому, але я глянув спочатку в той бік, звідки недавно приплив. Зробив я це несвідомо, бо, можливо, в глибині душі сподівався, що човен впливе на поверхню, хоча й думати про це було смішно. На морі не було нічого, тільки далеко-далеко плавали весла. Але тепер вони ні на що не могли мені придатися, і я нітрохи не пошкодував би, якби вони потонули разом із човном.

Потім я глянув на берег, але й там не побачив нічого, крім вузької смуги землі, на якій стояло село. Людей на березі я не міг побачити, і навіть обриси будинків ледве вгадувались, бо, наче для того, щоб погіршити мій і так поганий настрій та збільшити небезпеку, небо почало затягуватися хмарами і повіяв свіжий бриз. По морю побігли такі високі хвилі, що закривали від мене берег. Але й у гарну погоду побачити на березі людську постать було неможливо: острівець лежав від найближчої околиці села на відстані не менше трьох миль.

Кликати на допомогу не було ніякої рації. Мене не почули б навіть у безвітряний день. Чудово розуміючи це, я й не пробував кричати.

На морі я не бачив жодного корабля: ні шлюпа, ні шхуни, ні брига; у бухті не плавало ні одного човна. Була неділя, і всі судна знаходились на своїх стоянках. З цієї ж причини рибальські човни не вийшли в море, а човни для прогулянок вирушили до знаменитого маяка, що стояв біля виходу з бухти. Гаррі Блю теж, мабуть, поплив туди.

На північ, на південь, схід і захід море було пустельним. Жодне вітрило не біліло на видноколі. Навкруги розляглась водяна рівнина, і я почував себе так, наче мене поховали живцем.

Я й досі пам'ятаю жахливе почуття самотності, що охопило мене. Пригадую, що я впав на каміння й заплакав.

Потім повернулися чайки. Вони, здавалось, гнівались на мене за те, що я прогнав їх з місця, де вони відпочивали й годувались. Літаючи майже над моєю головою величезним табуном, птахи пронизливо кричали, ніби хотіли оглушити мене. Іноді якнебудь з них кидалася з диким криком униз, мало не зачіпала мене крилом за голову і знов, пронизливо скрикнувши, злинала вгору. Я навіть почав боятися, що ці скажені птахи нападуть на мене. Але тепер я розумію, що робили вони це просто з цікавості.

Я довго думав, що мені робити, але так нічого й не придумав. Лишилося одне — сидіти чи лежати, (це вже на мій розсуд) і чекати, що хтось випадково прийде на допомогу. Іншого виходу не було. Сам я не міг покинути острівець і тому мусів зоставатись на ньому, поки хтось не прийде до мене.

Але коли це буде? Адже тільки випадково хтонебудь подивиться з берега на риф, та й однаково без далековида не побачить мене. А

Я ПРОБУЮ ВИЛІЗТИ НА СТОВП

Тепер я переконався, що моє життя в небезпеці — вірніше, що мені загрожує неминуча смерть. Я й спочатку не дуже вірив, що мене врятують цього ж таки дня, а зараз тим більше. Приплив незабаром почнеться і швидко досягне найвищого рівня. І це буде кінець. Навіть коли мене кинуться шукати до того, як настане ніч, — а це, як я казав, було дуже сумнівним, — все одно буде пізно. Приплив не чекатиме.

Почуття жаху й відчаю наче паралізувало мене. Якийсь час я ні про що не міг думати і нічого не помічав навколо себе. Тільки оглядав пустельну поверхню моря, повертаючись збоку вбік, і безпорадно дивився на хвилі. Не видно було жодного вітрила, жодного човна, ніщо не порушувало жадливої одноманітності морського простору, тільки білі крила чайок розтанули повітря. Птахи вже не дратували мене своїми пронизливими криками, хоч вони раз-у-раз повертались і пролітали дуже низько наді мною. Вони ніби цікавились, що я тут роблю і чому не залишаю цього місця.

Раптом промінь надії вивів мене з безмежного відчаю. На очі мені знов потрапив сигнальний стовп, що так недавно був причиною мого переляку, але тепер його вигляд справив зовсім протилежне враження: сяйнула думка, що він урятує мене.

Не треба, певно, пояснювати, що я вирішив вилізти на його верхівку і перечекати там приплив. Я знав, що навіть під час найбільшого припливу вода не затоплює й половини стовпа. Там я буду в безпеці.

Мені лишалось тільки вилізти на стовп, а це здавалось простим ділом. По деревах я лазив добре і, звичайно, гадав, що дістанусь до верхечка стовпа.

Це відкриття знов засвітило в моїй душі вогник надії на порятунок. Адже вилізти на стовп так легко! Правда, мені доведеться скрутно вночі, зате я не потону. Уникну небезпеки і ще посміюся з неї.

Підбадьорений цією впевненістю, я знов підійшов до стовпа, щоб вилізти на нього. Я збирався тільки спробувати, бо до припливу в мене лишалось досить часу. Мені просто хотілось переконатися, що в потрібну хвилину я зможу зробити це.

Проте виявилось, що ця справа складніша, ніж я гадав. Особливо важко було подолати перші шість футів, тому що нижню частину стовпа вкривав чорний слиз, такий самий, як і на камінні. Я мимоволі згадав навмисне вимащені салом стовпи, які ставили у нашому селі для святкових розваг.

Кілька разів я зривався вниз, поки не виліз вище позначки. Подолати верхню частину стовпа виявилось легше, і незабаром я опинився вгорі.

Я простягнув руку, щоб ухопитися за верхній край бочки, і вже поздоровляв себе за свою винахідливість, як тут моя радість вмить по-

тмарилась, і я знову впав у відчай.

Мої руки були надто короткі і не досягали до верхнього краю бочки. Я міг дотягтися тільки до середини, туди, де вона найтовща, але не міг ні уцепитись за неї, ні утриматись там, куди виліз. Через кілька хвилин сили зрадили мене, і я змушений був сповзти вниз до підніжжя стовпа.

Я зробив ще одну спробу, але безуспішно, потім ще і те ж саме. Вилізти на бочку мені не щастило. Як я не силкувався, обхоплюючи її руками і напружуючи м'язи ніг, та вилізти вище того місця, де починалася бочка, мені не вдавалось. А втриматись там було неможливо, бо я не знаходив опори і щаразу сповзав на каміння.

Моя тривога тільки посилилась, коли я зробив це відкриття, та цього разу я відігнав від себе розпач. Можливо, що перед близькою небезпекою мій мозок почав працювати краще, і думки стали яснішими. Принаймні я зберіг самовладання і замислився над тим, до чого б мені ще вдатися.

Якби в мене був ніж, я зміг би зробити на стовпі зарубки і, спираючись на них ногами, вилізти вище. Та ножа в мене не було, і робити зарубки я не міг, хібащо вигризти їх зубами. Становище ставало вкрай скрутним.

Раптом мене осяйнула думка, і я аж полегшено зідхнув. А чом би не наносити каміння, не навалити його навколо стовпа так, щоб воно було вище позначки, і не стати на нього? Так і слід зробити! Кілька великих каменів, як я помітив, уже лежали в потрібному місці, їх очевидно, поклали для того, щоб стовп стояв міцніше. Треба тільки принести ще каменів, збудувати kern, тобто щось схоже на піраміду, і вилізти нагору.

У захваті від цього нового пляну порятунку, я одразу ж не барячись ані хвилини, узявся до діла. Каміння на рифі валялось хоч греблю гати, і я сподівався, що за кілька хвилин наносу стільки, скільки треба для піраміди. Але, попрацювавши трохи, збагнув, що робота забере в мене більше часу, ніж я гадав. Камені були слизькі, і це дуже уповільнювало роботу. Одні з них виявлялись надто важкими для мене, інші так міцно вгрузли в пісок, що я не міг їх витягти.

Не зважаючи на ці перешкоди, я працював без упину, знаючи, що зможу побудувати такий kern, який мені потрібний. Аби тільки вистачило часу! Я дуже боявся, що не встигну.

Приплив починався. Повільно й неухильно вода затопляла риф, і я це бачив!

Я часто падав на гостре каміння, до крові обдираючи коліна. Але не зважав на біль і втому. Мені загрозувала більша небезпека — утратити життя. І мене не треба було підганяти якнайшвидше зробити насип навколо стовпа.

Перше, ніж приплив затопив риф, мені вдалось навалити велику купу каміння. Та я знав, що цього недостатньо. Треба було підняти kern ще на два фути, щоб він зрівнявся з позначкою на стовпі. І я продовжував уперто працювати, не зупиняючись навіть для того, щоб перевести

СИГНАЛЬНИЙ СТОВП

Мені вдалось добратися до острівця, але тільки після великих зусиль. Розтинаючи грудьми воду, я відчував, що пливу проти течії — це починався приплив. Саме він і вітер погнали у море човен. Я досяг острівця, але більше не міг проплисти жодного фута. Змах руки, після якого я опинився біля самісінького берега, міг би бути моїм останнім зусиллям, якби довелось проплисти ще хоч кілька дюймів, тому що я вкрай стомився. Вилізши на берег, я кілька хвилин лежав нерухомо біля води і важко відсапувався.

далековиди мали тільки двоє човнярів, — це я знав, — і один з них був Гаррі Блю. Користувались вони цими трубами далеко не щодня. І десять шансів проти одного, що вони подивляться на риф. Нащо їм дивитися в цьому напрямку? Човни рідко плавають біля острівця, а кораблі, входячи в бухту, завжди якнайдалі обминають небезпечний риф. Отже, надія, що мене помітять з берега неозброєним оком або в підзорну трубу, була дуже сумнівною. Ще сумнівношою була надія на те, що якийсь човен чи судно пропливатиме на такій відстані від острівця, щоб люди на ньому почули мої крики.

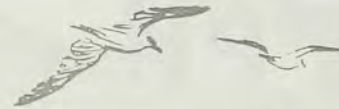
Сповнений таких похмурих роздумів, я сів на камінь і почав чекати дальших подій.

Мені й на думку не спадало, що на острівці можна померти з голоду. Я навіть не гадав, що є така небезпека. Але саме так і могло статись, якби не одна обставина, яку я добре усвідомлював: Гаррі Блю побачить, що ялик зник, і почне шукати мене.

Звичайно, він не помітить цього доти, доки не стемніє, бо навряд чи повернеться із своїми пасажирами раніше. Ввечорі він, певно, приїде додому і, побачивши, що ялика немає на місці, подумає, безсумнівно, що я його взяв, бо тільки мені з усіх хлопців, і взагалі з жителів села, дозволялось робити це. Помітивши, що навіть надвечір ялик не повернувся, Гаррі Блю піде, напевне, до мого дядька. Тоді почнеться тривога і кинуться мене шукати. Закінчиться це кінець-кінцем тим, що мене знайдуть.

Казати правду, мене не так непокоїла думка про небезпеку, що загрожувала мені, як страх за ту шкоду, що я наробив. Як тепер глянути у вічі Гаррі Блю? Як відшкодувати збиток? Ось про що я думав. Справа серйозна — своїх грошей у мене немає, а дядько не захоче платити за ялик. А заплатити треба неодмінно, тільки ж як це зробити? От якби дядько дозволив мені відробити цей борг, розмірковував я, тоді б я зміг розрахуватися з Гаррі. Я працював би цілими тижнями, поки не окупиться вартість човна, аби тільки у Гаррі знайшлась для мене робота.

Я сидів, підраховував, скільки коштував ялик, як швидко мені пощастить сплатити борг, і вважав це своєю головною турботою. Мені й на думку не спало, що моє життя в небезпеці. Правда, я знав, що попереду в мене голодна й холодна ніч, знав також, що промокну до рубця, тому що приплив цілком затопить каміння рифу і мені доведеться всю ніч стояти у воді.

До речі, яка буде глибина? Чи дійте вода мені до колін?

Я подивився навколо, щоб побачити, як високо підіймається вода. Я знав, що приплив цілком затоплює риф, бо часто сам спостерігав це. Але мені, як і багатьом прибережним жителям, здавалося, що вода викриває каміння рифу тільки на кілька дюймів.

Спочатку я не міг знайти нічого, що вказувало б на рівень води під час припливу, але нарешті мій погляд натрапив на сигнальний стовп. Так, на ньому була позначка — лінія навколо стовпа, наведена білою фарбою. Уявіть, як я був приголомшений, який відчув жах, коли пересвідчився, що вода затоплює риф на ціліх шість футів!

Мало не втрачуючи розуму, я підбіг до стовпа, притиснувся до нього й глянув угору. Леле! Очі не обманули мене: лінія проходила значно вище моєї голови. Я ледве міг дотягтися до неї кінчиками пальців.

Кров похолола у мене в жилах, коли я зрозумів, що мені загрожує: поки надійде допомога, риф зникне під водою. Хвилі змиють мене з каміння, і я зникну в морській безодні.

дух. Робота ставала дедалі важчою. Я вже по-зносив усе каміння, що лежало поблизу стовпа, і мусів ходити за новим чимраз далі. Кілька разів я впав, руки й ноги вкрилися великими сад-нами й глибокими подряпинами, і це ще більше заважало працювати. Камені доводилось вкочу-вати на висоту мого росту, а це було дуже важ-ко, і кожний камінь забирав кілька хвилин. Іно-ді великі камені скочувалися вниз, загрожуючи розторощити мені ноги.

Нарешті, попрацювавши години дві або на-віть більше і зовсім знесилівши, я був змушений припинити роботу. І не тому, що закінчив керн. Зовсім ні. Роботу перервав приплив! Підкрав-шись до каміння, він одразу кинувся на нього. Так не буває на березі, де приплив наступає по-

ступово, хвиля за хвилею. Тут, на рифі, вода піднялась врівні з ним і ніби проковтнула його.

Я не переставав носити каміння доти, доки не затопило найбільших брил. Пересуваючись по коліна в воді, я нахилився, іноді навіть занурю-вався у воду мало не з головою, діставав каміння й носив його до стовпа. Я працював, а піна була мені в обличчя, і хвилі часом накривали мене, загрожуючи втопити. Та я працював далі, поки глибина й хвилі не стали такими, що я не міг уже триматись на ногах. Ледве просуваючись у глибокій воді, я приніс до стовпа останній ка-мінь, поклав його на вищій точці свого укріп-лення і міцно обняв правою рукою сигнальний стовп. Я стояв і з завмиранням серця дивився, як прибуває, вищеє море.

(продовження в наступному числі)

Членів гуртка ділимо на дві частини. Одна ча-стина стоїть рядом у розкроку — із зав'язаними очима. Кожний член доторкає стопою свого су-сіда; колін згинати не можна. Руками можна свобідно рухати.

Друга частина гуртка старається безше-лесно перейти цей кордон — найкраще попід ногами, як «підводні човни» через загорожу. Ті, що проходять доторкнули кого, виходять із гри.

З черги групи міняються. З котрої частини більше перейшло кордон, та частина виграє.

Потрібно до цієї гри три патики, зв'язані у фор-мі «шатра», шнурком, або міцною гумою. Від-даль поміж патиками на землі повинна бути приблизно 15 інчів. Крім того, потрібно м'яча.

Це наше «шатро» ставимо на середині ко-ла, створеного з юнаків. Один юнак вибраний на «сторожа» шатра. Решта юнаків кидає м'яч на шатро, а сторож його боронить. Він це може робити тілом, ногами чи руками.

Якщо котрийсь юнак поцілить у «шатро» і його перекине, то він стає «сторожем», а по-

передній сторож іде до кола. Якщо сам сторож ненавмисно перекине шатро при його обороні, то він виходить із гри.

Юнак, який останній боронив шатро при кінці гри, — виграє. Кожна гра триває тільки п'ять хвилин.

.....

Група юначок ділиться на дві частини. Одна ча-стина творить коло та старається збити м'ячем членів другої групи, яка є в крузі. Збивається м'ячем удареним нижче пояса. Збиті члени ви-ходять. Коли ціла дружина є збита, групи мі-няються. Дружина, яка зіб'є своїх противників у найкоротшому часі, виграє.

Відміна цієї гри:

Дружина в середині кола творить «вужа», тримаючись один одного за стан. Противники можуть тільки збивати останнього грача в ря-ді. Якщо лінія-вуж прорветься, то той грач, який пустився, є збитий і виходить із гри.

Подала ст. пл. Орися Буцик

Чи знаєш, що

□ Земна куля оточена повітряною оболонкою, яка має назву — «атмосфера»? Повітря навколо нас таке прозоре і легке, що ми часом забуваємо, що воно існує; але повітряний океан постійно нагадує нам про себе: дощ і сніг, грозовиці і хуртовини, спека і мороз — усе це прояви тієї могутньої повітряної стихії. Усі явища, які відбуваються в повітрі, вивчає наука метеорологія. Є багато цікавих і незвичайних явищ погоди, про які нам можуть розповісти вчені-метеорологи.

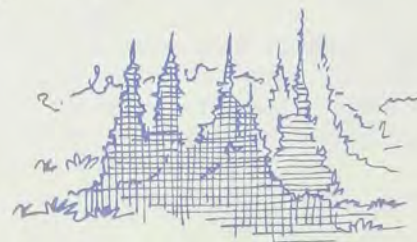
□ До таких «незвичайних» явищ атмосфери належить, наприклад, міраж (мариво) або фата моргана. Марива часто бувають на пустелях, головню в Африці і Центральній Азії. На обрії, на тлі розжареного спекою піску, раптом з'являється зображення водної поверхні, дерев тощо. Стомлені спекою мандрівники пориваються до води, але вона при їх наближенні поступово немов віддаляється. За старих часів, марно шукаючи оаз, у пустелях не раз гинули цілі каравани... Міраж спричинений нашаруванням повітря різної гущини. Через те предмети здаються змієними. У пустелі це діється тому, що від розжареного піску перегрівається повітря долішніх шарів атмосфери, тоді як угорі повітря зимніше. Ця межа поміж гарячим і зимним повітрям так викривлює промені світла, що здається, немов у даліні майоріє блискууча поверхня води.

□ Всі ми знайомі з іншим цікавим явищем погоди — грозами і блискавками. Вони трапляються під час бур і грозовиць, коли в хмарах скупчується велика скількість статичної електрики. Тоді створюється велика електрична напруга поміж хмарами і землею, яка може доходити до 50 і більше мільйонів вольтів! Розряд цієї електрики і відбувається під час блискавки; величина струму в блискавці доходить до 200 тисяч амперів. Але блискавка триває лиш протягом частинки секунди, так що енергії в блискавці відносно небагато: пересічна блискавка могла б жити звичайну, 100 ватову лампу, не довше, як яких 24 години...

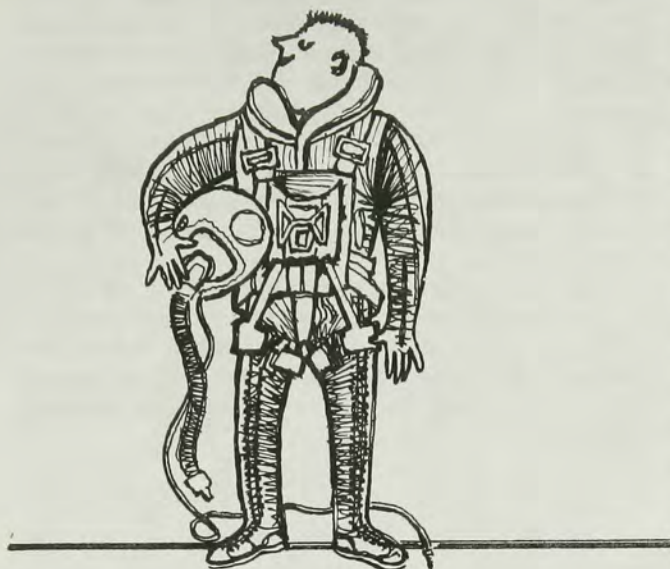
□ Із блискавкою звичайно буває грім. Грім — це своєрідний вибух повітря. Він викликаний миттєвим розширенням повітря під впливом дуже високої температури блискавки — близько 20,000°C — і наступного стискування його від охолодження.

□ Звичайні блискавки, це так звані «лінійні» блискавки, які ми всі не раз бачили під час грозовиць. Але бувають різні інші роди блискавок: наприклад, часто зустрічаються так звані «плоскі» блискавки — електричні спалахи на поверхні хмар. Багато рідше є «крапкові» блискавки — які виглядають, немов пунктовані лінії, які пробігають по хмарах. Бувають теж «ракетоподібні» блискавки, які розвиваються дуже поволі; вони тривають секунду-дві. Найбільш рідкісна, це так звана «кульова» блискавка, яка складається із круглої світляної маси. У закритому приміщенні спостерігали кульові блискавки завбільшки з кулак, а надворі навіть на 30 і більше стіп у промірі. Звичайно така куля зникає безслідно, але іноді вона вибухає із страшним гуком і часом спричиняє шкоду. Така куля триває часом і кілька хвилин, а порушується вона відносно поволі або взагалі стоїть на місці і видає дивний звук. Учені ще не знайшли повного пояснення цього дивного і загадкового явища.

□ Іншим цікавим явищем погоди є райдуги-веселки. Вони виникають тоді, коли соняшне світло заломлюється у краплях дощу, тому бувають звичайно по дощі — коли вийде з-за хмар сонце, але далеко ще бачимо дощ. Краплі води діють, як малесенькі призми і розкладають соняшні промені на окремі кольори, від червоного до фіялкового.

2. СОНЦЕ — НАША ЗОРЯ.

Якщо хочеш побачити зблизька, як виглядає зірка, то лише подивись на наше Сонце; усі незліченні зірки, які бачиш уночі на небі виглядали б подібно, як наше Сонце — якщо б можна було полетіти до них ближче...

Ну, але й на наше Сонце-зірку не так то легко дивитись... Чи бачив Ти колись Сонце — насправді бачив? Правдоподібно, що ні, бо Сонце так ясне, що дивитись на нього голим оком неможливо. Але може дивився Ти коли на Сонце крізь темні окуляри, чи затемнене скло?

Найкраще дивитись на Сонце крізь викликаний, але не висвітлений фотографічний фільм — урізки такого фільму знайдеш на кінцях кожної рольки. Або візьми уламок скла і потримай його над запаленою свічкою; уважно дай сажі осісти на склі рівномірним шаром, щоб затемнити скло і зробити з нього «соняшний фільтер». З таким фільтром зможеш дивитись на сонце навіть удень та обсервувати його поверхню.

Сонце є багато більше від місяця, але місяць є набагато ближче до Землі, тож вони обидва видаються такої самої величини на небі. І тому, коли часом Місяць зайде поміж Землею і Сонце, ми маємо «затміння (затьму) Сонця». Таке явище природи є відносно досить рідке. Астрономи часом їдуть у далекі околиці, щоб його побачити, бо ж під час повної затьми Сонця можна простудіювати різні соняшні явища, яких щоденно побачити не можна, бо Сонце дуже яскраве.

Наприклад, під час затьми можна побачити так звану «корону» Сонця, цебто гарячі розжарені гази, які оточують Сонце. Поверхня Сонця дуже бурхлива — повно вибухів, бур тощо. Це все можна побачити під час затьми, коли саме Сонце закрито Місяцем, а видно лише окраєць Сонця — соняшну атмосферу.

Є затьми Сонця цілковиті і частинні. Під час цілковитої затьми Сонця зовсім заступлене Місяцем і на Землі панує «ніч» посеред дня. Такі затьми дуже рідкі і бувають лише в один час на малій частині поверхні Землі (куди падає тінь від Місяця). В одному місці на Землі вони трапляються пересічно лише раз на 300 років. Але майже щокілька років можна бачити комплетне затьміння Сонця — десь на якійсь поверхні Землі...

Під час частинної затьми лише частина поверхні Сонця захована за Місяцем. Щоб обсервувати таку затьму, треба вживати притемненого скла (як описали ми вище).

ОБСЕРВУЄМО СОНЦЕ

Ніколи не дивімось на Сонце просто, без відповідних приладів! Це дуже важливе — якщо подивишся на Сонце крізь телескоп чи далековид, чи навіть просто голим оком, то можеш зіпсувати собі зір на ціле життя!

Якщо Ти маєш малий телескоп, то можеш обсервувати Сонце таким способом: візьми картку білого паперу чи краще білий твердий картон; настав телескоп на Сонце. Тоді, замість дивитись крізь телескоп, підстав білу картку на стопу чи ближче від окуляра телескопу. Рухай

карткою вперед і назад, поки не дістанеш Сонця в фокусі телескопу — на картці покажеться гострий образ Сонця. При допомозі такого урядження можна бачити плями на сонці тощо. Але ніколи, ніколи не дивись крізь телескоп просто на Сонце!

Цікаво обсервувати соняшні плями день за днем. Вони крутяться разом із Сонцем (Сонце крутиться навколо своєї осі раз на 25 днів). Крім того, вони «ростуть» і меншають, міняють свій вигляд.

Соняшні плями — це «бурі» на сонці. Під час тих бур частина Сонця «захмарена» відносно холоднішими газами і тому виглядає темніша, як решта соняшної поверхні. Соняшні плями приходять циклами — їх з'являється дуже багато що 11 років. Чому це так — ніхто з певністю не знає. Учені з великим зацікавленням студіюють соняшні плями, бо вони мають великий вплив на нас на Землі — наприклад, вони спричиняють труднощі в радіопередачах тощо.

МАНДРІВКА ДО ЦЕНТРУ СОНЦЯ

Щойно в недавніх часах довідалися вчені, звідки береться соняшна енергія. Полетімо ж на уявну мандрівку в середину Сонця, щоб побачити, що там діється (в дійсності наші ракети ніколи не зможуть полетіти на таку мандрівку — ніяке тіло не витримало б такої температури!).

Поверхня Сонця складається з газів (атмосфери), які крутяться вирами, як гурагани на землі. Але йдучи все глибше і глибше в середину Сонця, стає все гарячіше й гарячіше, а тиснення й густота газів стає все більша й більша, поза межі уяви. Температура стає мільйон степенів, десять мільйонів, п'ятнадцять мільйонів! І тут бачимо цікаве явище — під впливом тієї величезної температури настає атомовий вибух! Атоми водню перетворюються в атоми гелію — діється те саме, що у водневій бомбі. Настають всілякі скомпліковані нуклеарні реакції, при чому частина матерії перемінюється в енергію. Ось тут джерело всього соняшного тепла! Сонце потроху меншає, його матерія змінюється на тепло і світло...

Але світитиме воно ще багато, багато мільйонів років...

ЗАВЖДИ ДОБРОЇ ГАДКИ...

— Юрко поїхав перший раз у житті на табір. По тижневі приїздить мама подивитись, як йому живеться в таборі. Питає його:

«Ну, Юрку, як тобі тут подобалось?»

«Та було б не найгірше, відповідає Юрко, «але чомусь є повно всяких збірок і зайнять поміж сніданням, обідом і вечерею!»

ТРОХИ ЧИСЕЛ

Сонце є дуже велике. Його діаметр має 864,000 миль! Віддалене воно від землі на 93 мільйони миль, тож ми дістаємо лиш одну дво-більйонну частину соняшного тепла, яке наше сонце випромінює в простір! І добре, що воно так, бо якби ми були дуже близько до Сонця, то соняшні промені спалили б нас на вуголь... Соняшне тепло буде колись поважною небезпекою для астронавтів, якщо ті захочуть полетіти ракетою близько до тієї нашої зорі...

Як бачимо, Сонце промінює в простір дуже й дуже багато енергії, бож уся енергія, яку ми дістаємо на землі від Сонця, є лише такою маленькою частинкою всього соняшного проміння. Звідкіля ж Сонце дістає оту всю свою величезну енергію?

СОНЦЕ — ДЖЕРЕЛО ЖИТТЯ

Сонце є центром нашої соняшної системи. Усі планети, між ними і Земля, крутяться навкруги цієї зірки; Сонце є справді «батьком» Землі і всіх планет. І все життя на землі існує завдяки Сонцю; без нього стало б дуже зимно, все замерзло б, і не було б ні рослин, ні звірів, ні людей...

І тому люди від непам'ятних часів мали до Сонця велику пошану і острах перед ним... У передхристиянських часах не раз уважали Сонце за бога навіть. І так, наприклад, наші предки, поки прийняли християнство, мали багато богів — Дажбога (бог Сонця), Сварога (бог неба), Перун (бог грому) тощо.

Тепер ми знаємо, що Сонце не якийсь божок, а зірка — центр нашої соняшної системи. Але й далі визнаємо його важливість для життя на Землі.

ЛО

(Продовження буде)

— Один молодий морський пластун уперше вийшов правдивим кораблем на море. Ну — все таке страшне, непокоїть нашого «відважного» пластунчика... Приходить він до капітана корабля та й питає: «А що б сталося, якби наш корабель заїхав на крижану гору?»

Капітан усміхнувся та й відповів: «Нема чого боятись, крижаній горі напевно нічого б не сталося!»

Наш «моряк» відійшов зовсім заспокоєний...

JAMBOREE!

Українські пластуни на Джемборі у Франції, 1947

«В товаристві скавтів різних країн оглядаємо чудові архітектурні пам'ятки в одній з святинь біля Манілі». (Джемборі у Філіппінах, 1959).

ДЖЕМБОРІ

Знову наближається світове скавтове джемборі, велика зустріч, що кличе молодь усіх вільних країн землі. Певно, поїдуть і наші хлопці до соняшної Геллади. Здається, що їм і перешкод ніяких не буде, якщо тільки зберуть грошей на дорогу; виряд звичайно готовий, транспорт, навіть і джетами, чекає, а паспорт за кілька днів пошта додому принесе.

І пригадується мені, як інакше воно було, коли ми, українські пластуни з Галичини, вибирались колись на світове джемборі. Тоді, навпаки, гроші якось легко, хоч інколи дискретно постаралась громадська скарбниця; виряд ще можна було сяк-так «зорганізувати», транспорт уже був проблемою і велика частина його відбувалась «авто-ногами», а пашпорти під польським режимом узагалі не можна було одержати. Та ми радили собі по-пластовому, звичайно, не завжди зовсім удало.

Був рік 1929, час найвишого розвитку Пласту в Галичині, саме напередодні його розв'язання польською владою, власне за його буйний зріст (Волинські відділи були вже розв'язані раніше).

Отож розправляв дужі крила Пласт і вже зривався летіти в світ. Саме зближалось всесвітнє джемборі в Лондоні, і туди хотіли ми післати нашу делегацію. Мали їхати два делегати з Галичини, і мене призначено одним з них. Отож, про пашпорти ми й не думали. Але мали ми за кордоном, головню в Празі, Союз Українських Пластунів Емігрантів (СУПЕ), то вони мали нам допомогти. Треба було тільки дістатись на другий бік Карпат, де тоді був польсько-чехословацький кордон. Та це в нас не була новина.

Мені дали наказ бути готовим і чекати вдома — у Львові. До Лісового Чорта Піка мала прийти законспірована вістка із Праги. Отож, одного ранку прибіг до мене зі своєї свято-юрської квартири Пік із вісткою: після завтра, о годині 12 дня, будуть чекати на нас на хребті гори Попаді в Горганах, біля кордонного стовпа число 115. Завтра після обіду треба було вже вирушати з табору на Соколі, щоб прийти вчас.

Вдома знали тільки, що їду «в гори», як і кожного разу. Тільки в батьківському усміху міг я відчути притаємне хвилювання, коли бажав мені щасливої дороги.

За ніч доїхали ми з Піком до Брошнева на залізничній лінії Стрий-Станиславів, а звідтіля, до схід сонця рушили далі вузько-лінійною лісовою залізничкою. Сорок другий кілометр, де був Сокіл, нібито не був далеко, але наша залізничка не спішилася: попихуючи, попиваючи води з Лімниці та зупиняючись частенько, викинула нас на місце аж десь біля десятої години.

Мій майбутній супутник, Євген К., таборував уже на Соколі, але й досі не знав, що стелиться йому дорога до Лондону. Я завжди подивляв його пластову готовість. Бо я був хоч психологічно приготований, а він же виїхав з дому тільки на невинне таборуння. Але він не довго надумувався. Ми вишукали між таборовиками найпорядніший однострій, убрали в нього Євгена і були готові до дороги. А була вона довга й не легка. Група Лісових Чортів із Володком В. на чолі, самі з добрими ногами й добрими черевиками, мала нас проводити. Проблема була в тому, що недалеко починалась уже прикордонна смуга, яку пильно бережено. Та, як тільки виїхали з табору після обіду, ми зразу подалися в ліс, щоб приховати наші рухи. І так гушавиною, без доріжок, через повалені стовбури первісного лісу, по спорохнявілому підшитті, западаючись у ями і продираючись через плетиво коріння, мандрували ми на південь у напрямі кордону. Навіть заспівати для підбадьорення не можна було.

Горгани — це найдикіша частина Карпат, а з них пасма Аршиці, Графи аж до Попаді — це найдикіші з диких. Але дика й первісна краса їх була особливо близька нашим серцям. Тільки цим разом нам ніколи було милуватися видом верхів; та й не видно було їх з гушавини.

Поки вечір запав, ми були голодні і втомлені, але часу на відпочинок не було. Мені особливо було важко. Ще у Львові дістав я «пропагандивний матеріал» на джемборі: не літературу, летючки чи книжки, а чималий вантаж керамічних виробів нашого народнього мистецтва. Це був сам собою показний тягар, а ще до того в наплечнику в диких горах! Крім цього, ніс я ще й прапор Лісових Чортів (який був з важкого матеріалу та ще й у твердій обгортці). В руках, замість пластової палиці, щоб нею підпертися в потребі, ніс я зложений дубовий держак від прапора з мосяжним окуттям і в тяжкій торбі. Звичайно, чимало й особистих речей мав я із собою, вибираючись у таку далеку дорогу. Та тому, що на прикордонній смузі завжди була небезпека, що ми могли розгубитись один від одного, кожний мусів нести все своє сам. Тож не було мені помочі, і я згинався та впрівав під моєю керамікою...

Темрява хутко залягла наш бір, але Володько В. підганяв нас далі й далі, бо часу було обмаль. Навіть подискутувати з ним не можна було, бо зобов'язувала нас тиша. Тільки гілляччя тріщало в нас під ногами, але ніхто здалека не міг знати, чи це від людського чи звіринного ходу. Там ведмеді були вдома. Дика веприця вискочила з кущів перед ногами і погнала геть із черідкою перістих пацят. Звір якийсь, певно рись, важко скочив з дерева на землю і зник у пільмі. Несамовиті звуки нічних птах творили нам не надто милу маршову музику.

Було справді пізно, коли лягли ми на відпочинок під деревами. Не розкладали ми ватри, тільки повечеряли хлібом із салом, сухарями та куснем чоколяди і водою з потічка. Сон був ко-

роткий і твердий (від втоми і від кам'яного ложа). Ще темрява була в лісі, і тільки чубки найвищих смерік починали купатись у сонці, коли ми виряджались у дальшу дороги.

Уже були ми на верхах, на узбіччі Попаді. Але вгаяли багато часу, обминаючи небезпечні місця, і поблудили трохи. Наші друзі з того боку Карпат на нас чекали, і тому мусіли ми приспішити ходу. Гурт наш розтягався чимраз більше. Тільки Володько і я зі своїм вантажем пнялися щосили по стрімкому узбіччю.

Не забуду я тих ганчарських виробів і тих останніх кількасот метрів, коли вгинався я під їх тягарем, а все ж останками сил, неначе в якомусь запамороченні, дряпався вгору. Умовлена година зустрічі давно вже минула. Але таки застали ми ще наших друзів: з-поза кущів вилізли Іван Р. і Микола З., щоб нас привітати. Та я не був для цього здібний, бо повалився на землю, долі лицем і довго лежав, ледве дихаючи, з серцем, здавалося, у горлі...

Надійшли всі інші. Трохи погугорили ми, розпрощалися з Лісовими Чортами і пішли у дві чужі держави по обидва боки українських Карпат. Лісові Чорти пішли до табору на Сокіл, навантажені нелегальною «Сурмою», для передачі в Західню Україну.

Пізніше виявились несподівані труднощі і пашпортів до Лондону ми не дістали. Євген поїхав ще в Прагу, а я — до табору наших закарпатських пластунів у Лугах б. Сваляви. Але мій наплечник уже не був мені тягарем, пропагандивну кераміку забрав від мене пластун «Прижмурене Око» і потарганив їх на Джемборі.

Потім він оповідав нам про свою участь у джемборі в Лондоні, про свої пропагандивні розмови з різними важливими особами світового скавтіngu. І щохвилини ілюстрував свій звіт наддніпрянським стилем: «А я йому, так сказати, тиць гончарського виробу!», «А я їй тиць гончарського виробу!». І були ми горді із цих успіхів наших гончарських виробів. Тільки я не міг їм забути мого маршу останками сили під крутий верх непривітної Попаді.

Л.Ч.

ХРОНІКА

НОВА ОДНОДНІВКА

Редакція ЮНАКА одержала дуже гарно оформлену, цікаву змістом одноднівку 23-го Куреня УПЮ-ів ім. Івана Богуна в Гартфордї, Конетікут. Зміст одноднівки такий: статистичні дані про Курінь, дані про колишніх членів Куреня, які тепер в УСП, стаття і вірш про патрона Куреня, веселі вірші, статті, спомини, поезії тощо. Одноднівка має гарні ілюстрації. Гратулюємо 23-му Куреневі!

Юначки і Юнаки!

Присилайте дописи про ваші гуртки, курені, новинки про ваше пластування, щоб юнацтво з других міст могло з вами познайомитись.

СВЯТО КУРЕНЯ УПЮ-ок В СИРАКУЗАХ

На терені Америки й Канади напевно ніде нема такого куреня, як наш, який складається з гуртків із чотирьох міст, між якими є дуже велика віддаль. За останні роки ми добре взаємно зазнайомились і нав'язали міцну товариську дружбу. Ми разом з'їжджаємось, коли тільки маємо нагоду.

Минулого року ми старалися здобути досить фондів, щоб справити собі курінний прапор. Кожний гурток тяжко працював цілий рік — улаштовував різні імпрези тощо. Посвячення нашого прапору відбулося 19-го серпня 1962 року. На це свято з'їхався цілий наш курінь та інше пластуство з нашої округи. Спочатку відбулося урочисте посвячення, а після того програма у виконанні цілого куреня. Тоді також відбулася велика подія, якої ще перед тим на нашому терені не було: чотири членки гуртка «Євшан Зілля» були іменовані вірлицями. Ця подія була дуже зворушлива для всіх присутніх.

Після цього свята частина юначок зорганізувала собі курінний табір під проводом курінного проводу. Цей табір відбувся на фермі недалеко нашого міста. Назвали ми наш табір «Голос Серця». Кожного дня ми мали зайняття для підготовки до ЮПЗ. Також мали ми прогулянки в ліс, теренові марші, піонірку, здавали іспити вмілостей, справляли хороводи, співали, грали в пластові і спортові ігри та їздили на конях.

Юнаки табору на Бобрівці (коло Братфорду, Конетікут, США). Витривалість мосту стверджує трактор! (Фото: Лучкань)

По фос по фас... Учасники курінного табору підготовчого куреня ім. Сірого Лева (Бостон) обідають... (Фото: Шегрин)

Кожного вечора мали ми свої ватри; вони були дуже гарними, мали часто пластовий характер і всім дуже подобались. Господарі площі дуже нас полюбили і запрошували часто приїздити до них.

У неділю 26-го серпня всі пластунки стрінулись під домівкою, усі з повним пластовим вирядом — готові на тиждень переживань та праці. Ось так ми вирушили в дорогу на ЮПЗ, де ми вперше виступили з нашим новопосвяченим прапором — і всі ми були горді з того. Для багатьох із нас це була перша цього роду пластова зустріч. Через те всі ми все докладно спостерігали і запам'ятовували. В усіх нас залиши-

лося з ЮПЗ дуже багато вражінь, переживань і спогадів, яких ми не забудемо до кінця нашого життя.

Ми згадали дещо тут про наше пластове життя і діяльність нашого куреня. Ми бажаємо, щоб усі ми мали і в майбутньому такі успіхи в праці та щоб у нас усіх зроджувалися запал та охота працювати над собою так, щоб вирости на добрих пластових виховниць, які потраплять не тільки виховувати українську молодь у теперішніх наших обставинах, але також щоб зуміли перенести колись незмінні пластові ідеї на рідну землю і передати їх українській молоді, яка сьогодні не має змоги їх пізнати.

Пл. вірл. Люма

ХОДА ТА (МЖЕР'ВЕОЯ

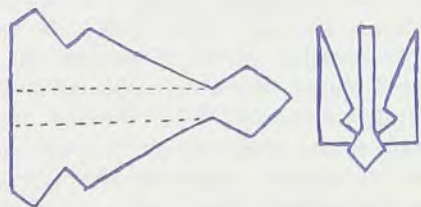
З ПОПЕРЕДНЬОГО ЧИСЛА

Число 1

У гуртку було 6 юнаків і кожний одержав по 6 консерв. Разом було 36 кілсерв.

$$\begin{array}{ll} 1 + \frac{1}{7}(35) = 6 & 4 + \frac{1}{7}(14) = 6 \\ 2 + \frac{1}{7}(28) = 6 & 5 + \frac{1}{7}(7) = 6 \\ 3 + \frac{1}{7}(21) = 6 & 6 + \frac{1}{7}(0) = 6 \end{array}$$

Число 2

Число 3

Юнак перекинув бочку так, як на рисунку і наповнив її.

Число 4

Дві розв'язки є можливі. Одна із них:

1. Остап (100 фунтів) перевіз Ігоря (150 фунтів) і залишив його на другому березі озера.
2. Остап переплив озеро до Ярка, передавши Яркові човен.
3. Ярко (225 фунтів) сам переплив озеро і передав човен Ігореві.
4. Ігор сам переплив озеро і взяв Остапа на човен.
5. Остап (100 фунтів) і Ігор (150 фунтів) переплили озеро, де на них чекав Ярко.

Число 5

Юнак Петро лише хвалився. Його стріли попали в слідуючі колеса: дві в 16, а чотири в 17. Разом — 100 точок.

Усіх їх він просто зневажав. Оцю ницу юрбу злодіяк і волоцюг. Вони голодними зграями виснуть біля м'ясних рядів, никають поміж столами, слідкують, як би непомітно вкрати шматок м'яса чи кістку, а потім гарчать десь у кутку, видирають одне одному із зубів, кусаються і вищать.

Барбос П'ятий дивився-дивився на цю неподобу і надумався. Він зараз наведе тут лад!

Рішуче й енергійно він порозганяв усіх псів далеко від м'ясного ряду, а сам присів на задні лапи і чемно звернувся до господинь і господарів м'яса:

— Я чесний і порядний пес із хорошого дому. Тепер, поки я тут, жоден із цих хапунів не повернеться сюди... Ваше м'ясо буде ціле... Але воно таке гарне, таке смачно-рожеве, таке дражливо-запахуще!... — казав увесь його вигляд, сповнений власної гідності й пошани.

— Навіть не просить! — дивувалися господарі та господарки м'яса. — Такому не жаль і дати...

Щедрий гонорар випав на долю Барбоса П'ятого за те, що так зумів себе поставити, що примусив усіх, — і собак, і людей, — поважати його.

А вдома вже й затурбувалися. Пішов з бабунею на торг Барбос П'ятий і не вернувся. Юрко каже: «Може машина переїхала?» — Мама каже: «Може заблудився?»

Але тато каже:

— Хто? Барбос П'ятий? Не такий! Він і в воді не втоне, і в огні не згорить.

А все ж, Юрко цілий день бігав на вулицю, гукав, непокоївся.

Коли ось надвечір — з'являється Барбос П'ятий! Він задоволений життям, сміється, хвостом махає, дає лапу Юркові, — вітається ж бо...

Він чудово з'явив сьогодні день.

II.

З того часу Барбос П'ятий щонеділі зникає на цілий день — зрання до вечора. Він ретельно відганяє бездомних собак від м'ясних рядів і сам сідає чатувати, щоб вони не наблизилися сюди. Він принципово не цікавиться ви-

жебраним або вкраденим м'ясом. Для його аристократичного духу це було занадто вульгарно й брутально. Пес витонченої вдачі, він воліє сидіти цілий день голодний, але не зачепити принади, не знизити своєї гідності до хапання чи крадіжки.

Проте, голодним себе назвати йому аж ніяк не доводилось. Навпаки, працю добровільного сторожа щедро оплачували продавці м'яса на торзі.

Удома таємницю Барбоса П'ятого дуже хутко викрили. Спочатку це забавляло, а потім і звичним стало. І навіть, коли б ви забули, який сьогодні день, то слід було поцікавитися.

— А де ж це Барбос П'ятий?

— Барбос П'ятий? Де ж? Пішов на службу...

— Ах, так, сьогодні ж неділя!..

III.

Якось раз у неділю, ще не сходило сонце, тато взяв Барбоса П'ятого із собою. Вони пішли через торг і Барбос П'ятий хотів був залишитися на своєму посту. Але невблаганний тато, не зважаючи на ці божевільно-чудові запахи, на ці божественні туші, що вже пишалися на торзі, не дозволив йому цього.

Куди ж це вони йдуть?

Тато повів його просто на станцію. Там вони взяли квитки й сіли в потяг.

Барбос П'ятий ввічливо сидів і постукував по підлозі хвостом. З увічливості він нічим не виявляв свого незадоволення. Тільки зідхав, позіхав, — ах, які ж то шматочки перепали б йому сьогодні! І навіть мало цікавило його, що коли тато про нього згадував, очі знайомих татових зверталися на нього із звичним для пса інтересом, не абиякою пошаною, добродушним сміхом:

— Династія Барбосів? Чи ви чули коли щось подібне?

Так, звичайно, він знав, що в імені його є щось чудодійне, якась таємнича сила. Вона примушувала озиратися на нього з отою пошаною, подивом, із запобіганням його дружби. Це ім'я окутало його авреолею якоїсь вишесті і тої ари-

стократичности, що була так мила його серцю.

Він навіть не озирався, коли його звали просто Барбосом. Барбос П'ятий! — і він скаче вам просто на груди, радісно сміється і так і дивиться, щоб вам лизнути щоку.

Зійшли тато з Барбосом П'ятим у якомусь лісі. Відразу Барбосові П'ятому так сподобалося тут, що він почав, мов навіжений, гасати попід деревами і... яка непостійність! — забув про ті ласі шматочки, про ту чудову службу, за якою він зідхав цілу дорогу. Він голосно гавкав, — навмисне, щоб почути себе: ніде так голосно не гавкалося йому... Та тато покликав його до себе, нагнувся і сказав, притиснувши пальця до уст:

— Ш-ш-ш... Тихо...

Незрозуміло, чого це мовчати, коли хочеться веселитися!

Але раз тато каже, — хоч і незрозуміло, а треба слухати.

Та дуже швидко Барбос П'ятий зрозумів. Он що! Ця країна повна чудес. За вдаваною тишею вухо Барбоса П'ятого почуло міріади життів, а нюх — мільйони небувало-чудових, нестерпно-манливих запахів, а зір... Раптом Барбос П'ятий пригнувся, поповз на животі, раптом у нього прокинулося непереможне бажання будь-що, а настигнути це божественно-привабливе щось.

Інстинкт усіх поколінь, усіх відомих і безвісних Барбосів заговорив у ньому, ударив у груди, в серце... Загук у крові...

Та розум не тратив ясности. Він повинен доповзти безгучно, повине доп'ясти Щось, учадити від хмелю й екстази...

В той день тато був надзвичайно задоволений Барбосом П'ятим. А щоб довго не розказувати, — відчинив торбу й казав:

— Ось бачите! Ледве додому тягну! Запрошую на перепелячу смаженину.

З того часу, коли проходили рано-вранці у неділю повз м'ясні ряди на торгу, Барбос П'ятий байдуже, з ясно показаним презирством, відвертав голову. Його віднині не цікавило базарне життя, міщанські війни з заблудами-хапунами. Воно занадто тривіально — сидіти й ждати готового. Може дасть хто, а може й не дасть. Занадто... так, занадто обмежено. Барбос П'ятий знає вищі розкоші духа, знає божественні утіхи, знає смак ще теплої крові, щоб він квапився на такі убогі розваги...

IV.

Одної неділі даремно Барбос П'ятий ладнався в путь. Марно чекав. Тато й не думав збиратися. Вони вже спізняться на поїзд. А може нагадати татові? Абсолютно нічого не допомагає! Тато сидить у кабінеті й навіть замкнувся.

Тоді Барбос узяв ініціативу в свої руки. Він стрілою помчав на двірець, забіг на станцію до каси дачних поїздів, покрутився там (так вони робили з татом завжди). Потім вийшов на перон, сів у поїзд. Мало не спізнився. Але що зробиш? Коли тато не хоче, мусить їхати сам...

Тепер уже ніхто з домашніх не знав, де пропадає Барбос П'ятий неділями зрання до вечора. Вранці він зникав, та аж смерком невідмінно з'являвся — щасливий, живорадісний, стомлений. Та тепер ніхто й не турбувався цим. Юрко казав:

— Наш Барбос П'ятий? Та він і в воді не тоне, і в огні не горить!

V.

Так... Одного вечора Барбос П'ятий не вернувся.

Татові хтось із знайомих розказав, що бачив такого пса в вагоні, але думав, що є йому хазяїн. Тато поїхав по знайомій дорозі, опитав усі станції, — дарма!

Навіть більше. Один приятель-мисливець розповів йому, що якийсь собака, може й Барбос П'ятий, їхав раз у вагоні. Прийшов кондуктор і почав перевіряти квитки. Досі всі думали, що собака комусь належить, але коли кондуктор почав вимагати квитка на пса, ніхто не назвався. Кондуктор взяв і зсадив безквиткового пасажира на першій-ліпшій станції, не пам'ятає, якій...

Про-о-пав собака!

В родині вже почали забувати про Барбоса П'ятого і подумали завести Барбоса Шостого,

уже й напители достойного кандидата. Коли це раптом з'явився Барбос П'ятий. Принижений! Забреханий! Весь у ранах! Шерсть кудлами! З перебитою лапою!

Ой, Боже, Боже, що сталося з благородним аристократичним псом!

Е, коли б то умів Барбос П'ятий розповісти! Але вони й так стоять перед очима, оті картини поневірянь та лихих пригод невдахи-мандрівника.

От викинули його з вагона, як якогось безпритульного заблуду. Його! З якого права? Хіба він непристойно поведився? Ні, так точнісінько, як і з татом будучи. Хіба він уперше їздить, не знає, як сідати, як сходити?

Барбосові П'ятому стало тоді так образливо, що він захотів негайно повернутися додому. Хай тут буде ліс і переліс, хай мільярди манлих запахів кличуть його до себе, — ні, не хоче він! Він піде додому, де його шанують і люблять, а не брутально викидають з вагону.

Але зразу ж Барбос П'ятий заблидівся. Він потрапив на якийсь берег; якісь полчища страховиськ з величезними круглими жовтими головами й розчепіреними руками наступали з городів на цей берег, на Барбоса П'ятого. Тоненькими голосками вони почали кричати:

— А щоб ти здох!

— Геть звідси!

— Гуйджа!

Він хотів утекти від цих страховиськ — річка не пускає. Почав тікати вздовж берега — на нього полетіли грудки, а потім... О, забути не можна цього сорому! Повибігали лихі-прелихі собаки і кинулися на нього, а він... він, він, — почав утікати, замість того, щоб показати їм, із ким вони мають справу!

Хіба знаєш, що з тобою за хвилину може статися? І як би він не був такий спантеличений, розбитий морально...

Факт той, що Барбос П'ятий біг, біг, аж піна йому виступала на губах.

— Скажений собака!..

— Тікайте! Скажений собака бігає по городах!

— Де? То його треба вбити!

І вже за ним біжать двоє з рушницями.

Зацькований, змучений Барбос П'ятий вбрався, нарешті, знов до станції. Покусаний, тремтячий, з перебитою лапою, він забрався в якусь будочку. Але прийшов чоловік у чорному й вигнав його. І він... Яка ганьба, який сором! Мусів, мов бродяга, покірно ввігнути голову та й це стерпіти.

А втім, геть, геть ці тяжкі спогади! Не все так уже чорно. Та не так і блискуче... Життя, знаєте... Всього мусить пес спробувати.

Знайшлися такі, що оцінили його лискучу шерсть, його благородні манери, аристократичний полиск його очей. Узяли його із собою. Дали окрему кімнату. Варили спеціальні страви для нього й подавали на чудовому посуді.

Але подумати тільки, яке ім'я вони йому

дали. Якийсь Лорд! Ха-ха, Лорд! Як це мізерно звучить, порівнюючи з гучним — Барбос П'ятий! Хто обертається, коли чує теперішнє його ім'я? І він навіть не хоче на нього озиватися.

Барбос П'ятий! У цьому слові-чуді є щось магічне, як у привабі місячного сяйва. Це те, без чого не може він жити, хай йому навіть дві кімнати дадуть замість однієї, хай із золотого посуду їсти дають. Він звик, щоб його завжди помічали, щоб він був у центрі уваги, в колі друзів. Він сам собі тоді здається визначною особою, якимось надзвичайно обдарованим. Ах, так йому цього треба було, так треба було!

Що то життя Лорда, порівнюючи з життям Барбоса П'ятого! Сіра й убога пляма, якої ніхто не помічає. Коли в очах у всіх ти якийсь там Лорд, то й сам собі здаєшся недолугою істотою...

І Барбос П'ятий занудьгував, скапцанів. Ну, так, він попросту втік і став отим безпритульним прибудуою. І це вже краще, ніж Лорд... Поки не втрапив на знайомий йому торг, де він робив колись таку блискучу кар'єру.

Ну а що він тут удома, — це само собою ясне, про це навіть не слід говорити.

Та що там довго розповідати! Він тут, він ніколи більш не буде так легковажно пускатися в небезпечні авантури і він — хай що! — зостався аристократом у душі.

НАШЕ ЛИСТУВАННЯ

Дорогий «Юначе»!

Твоя поява принесла нам багато радості. Знімки з пластової Зустрічі на «Вовчій Тропі» мене дуже зворушили, бо я сам на Зустрічі був і ще її досі не можу забути. З оповідань найбільше мені подобались «Пригоди Дідіму Каїра» та «Таємниці Цікавого Світу». З ілюстрацій найбільше оглядаю ту, що прикрашує Твою першу статейку під наголовком «З гаври Старого Вовка». Це тому, що я — гуртковий юнацького гуртка «Вовк», Х-го куреня УПЮ-ів ім. Т. Чупринки, Дітройт.

СКОБ!

Володимир Сливинський

До Редакції «ЮНАКА»

Довший час пластова юнацтво не мало свого журналу, тож появу «Юнака» привітало з правдивою втіхою і радістю.

Після прочитання журналу в нас загальне враження є позитивне, зміст цікавий, різномірний. Однак ми, юначки, хотіли б знайти в журналі більше матеріалу з пластування, з пластового життя, звичаїв різних пластових гуртків у Канаді чи Америці. Хочемо більше цікавих знімок, та щоб було більше матеріалу для юначок, які мають окремі зацікавлення від юнаків...

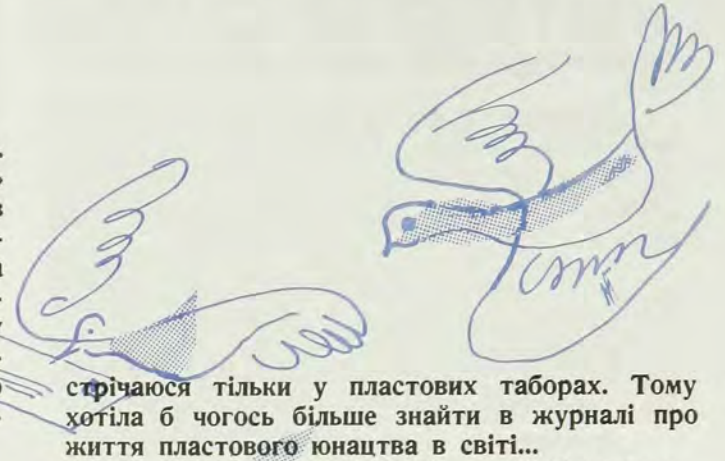
Гурток Верес, 10-ий кур. УПЮ-ок
ім. Ольги Косач у Торонті

Від Редакції:

Постараємося Ваші прохання вдоволити в майбутніх дальших числах.

«... одержала я довгоочікуваний пластовий журнал «Юнак». Захоплена вашим закликком висловлювати свої думки і хочу тут ними поділитись:

... З усіх статей, найбільше подобається мені «Загублене Плем'я», бо вона має в собі слушну пересторогу для нас усіх. Корисна є стаття «Таємниці цікавого світу» — про знання шифрів. Однак мені було б цікавіше прочитати приклад з української історії з вересня 1919 р., коли то українське військо стояло на фронті й боролось з ворогами. ... У відділі «Чи знаєш що» попри подані відомості було б цікаво прочитати про якісь особливості України, про що важко знайти десь у американських журналах... В цьому році проголошено гасло нашої праці «Плекаймо рідну мову» — тож я хотіла б щось прочитати в нашому журналі на цю тему. Я живу в малому місті і з більшим гуртом юнацтва зу-

стрічаюся тільки у пластових таборах. Тому хотіла б чогось більше знайти в журналі про життя пластового юнацтва в світі...

пл. вірл. Люба Мазурик, Сиракузи

Від Редакції:

В наших теперішніх числах Ви напевно знайдете багато з того, про що пишете — а про інше будемо писати у дальших числах.

... Дуже тішуся появою «Юнака». Нам давно вже треба було такого журналу. Мені дуже подобається «Гутірка Старого Вовка». Також і «Гокус-Покус», якого я вже зі своїми товаришами випробував.

Я певний, що Ви будете давати різні цікаві оповідання, і що всі юнаки і юначки будуть любити наш журнал. Може і я колись щось напишу, що підійде до нашого журналу.

СКОБ! пл. уч. Олег Ільницький

... На мою думку, журнал «Юнак» є цінним, цікавим і необхідним для кожного юнака та юначки. Перше число журналу цікаве, охоплює багато ділянок і повчає. Юнацтво нашого осередку захоплене ним і обговорює його при зустрічі. Маємо надію, що журнал «Юнак» завжди буде стояти на високому рівні, і буде охоплювати пластова життя і всі цікаві події і новини. Нашим загальним зусиллям ми мусимо допомогти журналові і в першу чергу передплатити його.

На мою думку, доцільно ввести розділ питань і відповідей. Це заохочує і зацікавлює читача. Я завжди готова вам допомогти, тож прошу до мене звертатися в разі потреби.

СКОБ! Наталка Гайдар,
Елміра, НЙ

Якщо хтось з наших передплатників не одержав котрогось числа «Юнака», треба про це повідомити адміністрацію, яка негайно вишле бракуюче число.

ФІЛ Я ТЕЛІСТ

ЩО ТАКЕ ФІЛЯТЕЛІЯ?

Телефонує товариш до товариша:

— Гальо! Юрко?!..

— Так! О, це ти, Несторе? Скоб!

— Скоб! Ну, що нового, Юро? Вчишся?

— Як дикий осел! І вже більше до голови не йде...

— Не як дикий осел, а — вибач! — як дурний осел! Хвалишся, що ти такий великий філятеліст, але не знаєш, як із тієї філятелії користати, щоб собі науку полегшити...

— Користати? Як?

— Користати! Так! Ко-рис-та-ти! Я теж такий був, але тато мені порадив, що як буду дуже втомлений, то можу взяти мій альбом і трохи розважитися. Знаєш — то завжди є над чим думати при значках. От, бачиш — у цій серії є «віконце», бо бракує однієї марки до комплекту; або з іншої серії маєш два дублети і їх можеш виміняти за щось інше, і так далі... А коли вже так півгодини намилуєшся своїми значками, то і наука піде краще і хутніше в голову... А це тому, що твій розум відпочив і готовий до дальшої праці. Філятелія, це приємна розвага, але треба вміти з неї користати.

— А... знаєш, ти маєш рацію! Колись я робив був математичні завдання, а були дуже трудні. Заліз я до марок; переглянув їх, доповнив тут, витяг дублети там — і, коли пішов назад до математики, то ті «задачі» пішли так легко, що навіть не знав як і коли їх зробив!

— То гарно, але ти Юро, занадто довго над марками не сиди, бо тоді взагалі нічого не зробиш...

— Так, так! На все є міра!

— Ну, то гаразд — Скоб!

А ось телефонують до себе дві товаришки, учениці тринадцятої класи:

— Маруся?

— Таааак! Христя?

— Добрий хечір, Марусю!

— Ет, — мені вже хочеться «Добраніч»... але покищо — добрий вечір, Христю!

— Ну, що? — ще не роздумалася? Ще далі хочеш ходити зі мною вчитися на мед-сестру?

— Авжеж, що так! Я вже сказала татові і матусі, і вони теж на це погодилися. Але знаєш, Христю, мій татко завзятий філятеліст і розказав мені цікаву історію, яку ми, як майбутні мед-сестри, повинні знати. Австралійська пошта в 1955-ім році випустила значок, який показує на першому плані рисунок теперішньої австралійської мед-сестри з-перед сто років. Ця жінка — це Фльоренція Найтінгейл, піонерка і реформаторка англійських мед-сестер... А найцікавіше про неї те, що її називали «Янголом Криму», або «Панею з Ліхтарем». А знаєш, чому? Як може пригадуєш собі з історії, у половині 19-го століття вибухла так звана Кримська Війна, коли то московський цар хотів був заволодіти протоками Босфору і Дарданелями і цілим побережжям Чорного моря, щоб дістатись до Суєзу і Середземного моря. Західні держави спротивились тому, висадили свої війська на Кримі, де цілих два роки тривала завзята війна. У військових лікарнях були дуже жахливі відносини: був брак ліків і лікарів, так що чимало хворих і ранених без догляду вмирало... Вістка про цей жахливий стан дійшла до Англії; почувла про це і Фльоренція Найтінгейл. Вона негайно добровільно зголосилась до міністра війни і з 38-ма іншими мед-сестрами заявила охоту негайно виїхати до військової лікарні в Скутарі. Військове правління, хоча через своє недбальство не дуже то радо прийняло ці зголошення, але остаточно погодилося і Найтінгейл виїхала з мед-сестрами до Скутарі. У висліді її хисту організації, як теж і в наслідок жертвовної праці її та її товаришок стан у лікарнях дуже покращав так, що вневдві вже не половина хворих умирала, а лише яких 2-3 на 100 і то тільки тоді, коли вони були дуже важко поранені. З уячності за те Найтінгейл назвали «Янголом Криму», хоча вона на самому Кримі ніколи й не була... Назвали її теж «Леді з ліхтарнею» тому, що в тих часах мед-сестри відвідували хворих уночі при світлі нафтових ліхтарень, які носили із собою...

— Це дуже цікава історія! І звідки твій та-то про це довідався?

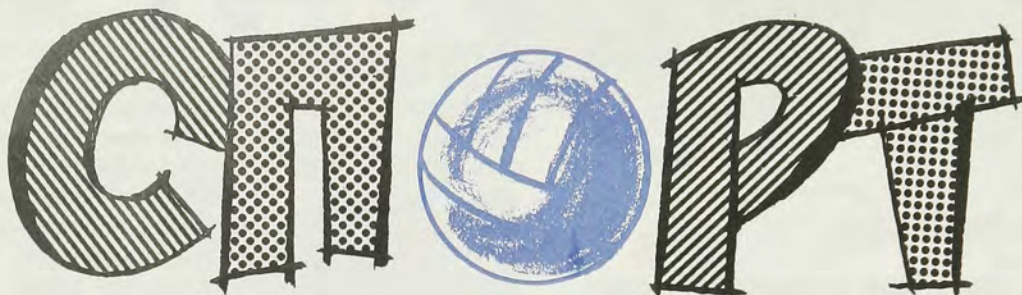
— Зі значків! Бачиш, збирання поштових значків — це не лиш приємна, але й корисна розвага: можна завжди багато цікавого навчитися. Я в своєму альбомі наліпила значок з Фльоренцією Найдінгейл на першій сторінці, а під ним написала цілу ту історію... Я тепер стала теж запальною філіателісткою! І щодня про

щось нове і цікаве зі значків довідаюсь; ти не маєш уявлення, скільки в тому цікавого!

— Ну, ти мене переконала, Марусю! Може і я теж пічну збирати значки? Я вже маю цілу купу пластових значків, які купила була на зустрічі; тепер справлю собі альбом і пічну справді збирати! Ну, то добраніч, Марусю!

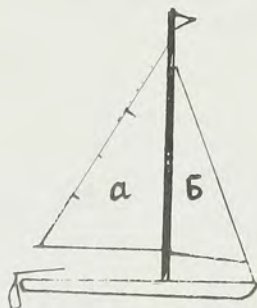
— Добраніч!

Подав Філіателіст

Про вітрильники і вітрильництво

Є різні роди вітрильників, подібно, як є різні роди авт. Щоб їх розрізнити, треба запам'ятати собі такі їх види:

I. ШЛЮПА

Її прикмети:

1. Однощоголова.
2. Щогла в передній частині човна.
3. Вітрила: а) Головні позашоголові, б) Допоміжні передшоголові.

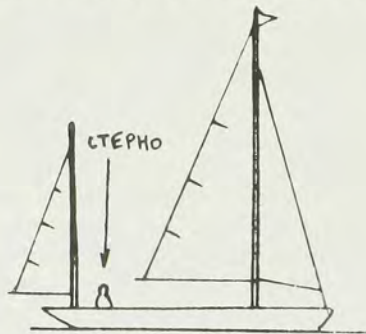
II. КАТЕР

Подібний до шлюпи, із тією різницею, що щогла вміщена більше назад, ніж у шлюпі, майже посередині човна.

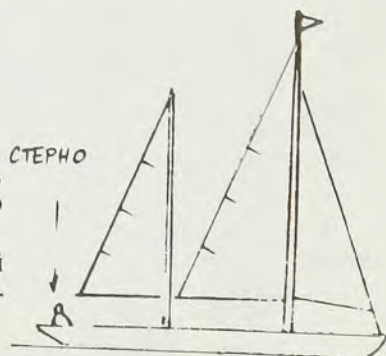
III. ЯВЛЬ

1. Двощоголий.
2. Головна щогла вища, у передній частині.
3. Додаткова щогла, у задній частині човна, за кермою.
4. Вітрила: а) головне позашоголове, б) допоміжне передшоголове, в) допоміжне позашоголове на додатковій щоглі.

IV. КЕЧ

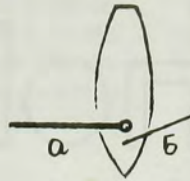
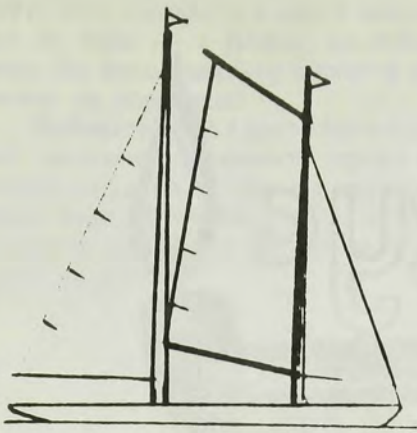
Подібний до явля, з тією різницею, що додаткова щогла (нижча) у задній частині човна є перед кермою.

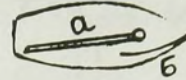
V. ШКУНА

1. Дво- (або більше) щоголова.
2. Задня щогла звичайно вища від передньої.

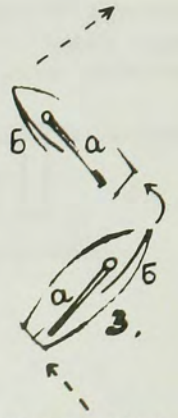

1.

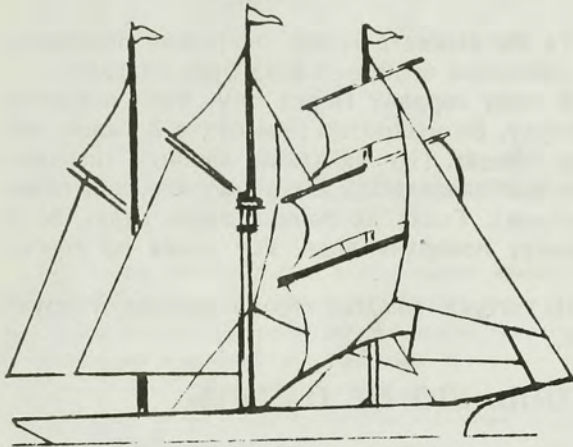

2.

3.

VI. БРИГАНТИНА

1. Дво- (або більше) щоглова.
2. Різниться від шкуни виглядом вітрил на передній щоглі.

Є три підставові напрями вітрильника, відносно напрямку подуву вітру:

1. З вітром,
2. Навпоперек,
3. Проти вітру.

Вітрильник розвиває найбільшу швидкість, плвучи навпоперек, — згідно з законами фізики, так званим «паралелограмом сил».

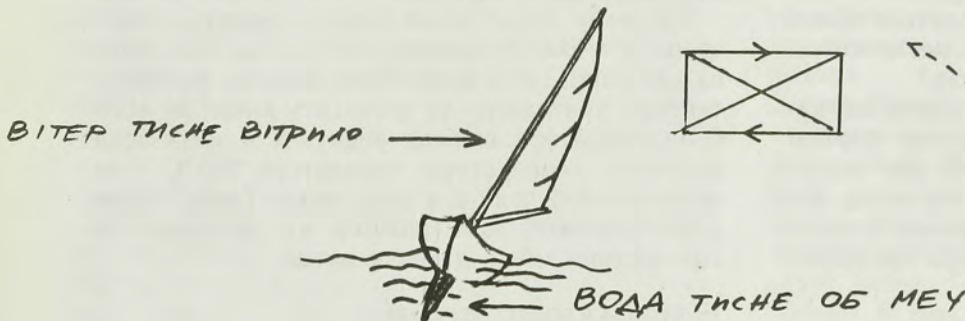
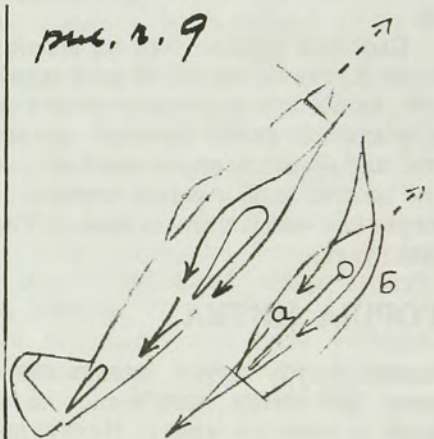
Щоб зрозуміти, як вітрильник може плвти проти вітру, очевидно зигзаками, треба звернути увагу на те, що вітер —

а) видуває вітрило, але також

б) обдуває його так, як крило в літаку і в цей спосіб «тягне» вітрильник до переду (дивись рисунок ч. 9.).

АГОЙ!

Євген Хоростіль

Голка-покус

Абракадабра! Домінікус фідрімокус!
Починаємо наступні сходи́ни юнаків-чорнокнижників! Чари-мари!..

Як пішли Вам штуки із останнього числа ЮНАКА? Вони були трохи тяжчі, як попередні... Ну, та ті підставові речі мусить опанувати кожний, хто хоче стати магіком; кожний з Вас мусить розвинути зручність у пальцях, почуття часу та інші здібності правдивого штукаря-магіка.

Сьогодні подамо Вам на відміну кілька простіших штук, які не так то вже залежать на зручності, як на використанню різних цікавих ефектів фізики й хемії. Кожний потрапить їх зробити, але — лише вправлений штукар зуміє зробити їх так, щоб глядачі справді здивувались і нагородили магіка оплесками... Тож — вправа понад усе!

ЗГОРІЛА НИТКА

Візьміть грубу нитку, завдовжки на яких три стопи. До нитки прив'язано на кінці колесокільце з тонкого дроту. Нитку прив'язуємо до палички, яку тримаємо в руці. Беремо сірник, запалюємо, і ним підпалюємо нитку. Нитка згорить — але дивно! Вона ще тримається ціла і кільце на її кінці далі висить! Як це можливо, щоб сам попіл утримав такий тягар?

Штука дуже проста. Перед показом ми намочуємо нитку кілька разів у міцному розчині столової (звичайної) соли. Кожний раз даємо їй висохнути, так що потім уся нитка повна малих кристаликів соли. Під час згоряння кусники соли розтоплюються і з'єднують попіл так міцно, що він утримає вагу кільця.

ПЛАВАЮЧА ГОЛКА

Спитайте своїх глядачів: чи можна покласти голку на поверхню води так, щоб вона плавала, а не тонула? Скажуть Вам — ні; голка важча від води і потоне! Може навіть дехто спробує — голка тоне.

Та Ви візьмете голку, обережно покладете її на поверхню води — і вона буде плавати!

В чому справа? Перед тим, поки показати цю штуку, Ви непомітно помастите її салом або іншим товщом (Це найкраще зробити тим способом, що заздалегідь Ви помастите собі пальці маслом). Голка не тоне в такому стані, бо її підтримує поверхня води, яку голка не пробиває.

Ця штука вимагає трохи вправи й зручності.

ВОГОНЬ, ЩО НЕ ПАЛИТЬ

Запитаєте глядачів: чи повірите, що можна зварити яйце в папері? Ніхто Вам не повірить. Але Ви берете аркуш паперу, відриваєте від нього кусник і спалюєте — щоб доказати, що це звичайний папір, який горить. Решту паперу згинаєте вдвоє, а тоді ще раз удвоє і т. д., щоб зробити з нього лійку. Паперову лійку вставляєте в дротяне кільце (яке треба заздалегідь зробити). До лійки наливаєте води і даєте яйце. Піддержуєте лійку дротяним кільцем і тримаєте її над запаленою свічкою. Незабаром вода закипить і яйце звариться!

У чому трюк? Нема ніякого трюку — звичайна дія законів фізики. Усе тепло, яке свічка дає лійці, іде в воду. Поки вода не закипить, температура паперу не підходить вище, як 100°С (температура кипіння води). А й коли вода закипить, температура тримається 100°С і не підійде вище, поки є в лійці вода. Треба тільки дуже вважати, щоб полум'я не дісталось до тієї частини лійки, де води немає.

ПОРІНАЮЧЕ ЯЙЦЕ

А ще одна штука з яйцем — яка може бути дуже ефектовна, якщо її вміло зробити. Приносите три посудини (можуть бути склянки, наприклад). У двох з них є вода, а одна порожня. Берете звичайне яйце і даєте його до першої повної посудини. Яйце тоне — іде на дно. Вий-

маєте його і кидаєте в другу посудину. Але яйце тут не тоне — а плаває на поверхні і навіть, якщо Ви його запхаєте силою в воду, воно випливає на поверхню!

Виймаєте яйце і даєте його в третю (порожню) посудину. Наливаєте трохи води з однієї повної посудини, а трохи з другої. Якщо Ви набрали води по-половині, то яйце буде держатись і плавати посередині — ані не втоне, ані не випливе на верх...

ПЛАСТУНКИ НА НАУКОВИЙ ОСЕРЕДОК НТШ В САРСЕЛІ

Обов'язком членів Пласту є між іншим виконувати "добрі діла", щоб у той спосіб допомагати своїм ближнім. Таким більшим збірним добрим ділом була імпреза "Пластовий ярмарок", що відбулася 26 травня ц. р. у двох великих шкільних залах Філії УНО в Торонті заходом усіх трьох куренів юначок Пластової Станиці в Торонті. Взяли в ній участь 12 гуртків пл. юначок, около 120 осіб. Кожний гурток мав свій ярмарковий станок з власноручно приготованими виробами, які майже до решти розкупили численно зібрані відвідувачі з кругів старшого громадянства. На ярмаркових станках було багато вслякого краму: вишивки, малюнки, дитячі забавки, домашнє печиво, прикраси до жіночої одежі і т. п. Молоді продавчині привітним усміхом вітали своїх клієнтів, дотепно й помисловно захвалювали свій товар, який покуці майже розхопили їм з-під рук.

П'ять гуртків 10-го куреня пл. юначок ім. О. Косач вторгували разом 107.24 дол. Чотири гуртки 12-го куреня пл. юначок ім. О. Теліги вторгували разом 64.61 дол. Торг трьох гуртків Підготовчого куреня виносив разом 107.23 дол. Курінь старших пластунок "Лісові Мавки" вторгував 19.00 дол. Крім того льотерія принесла 93.85 дол. Разом було всіх прибутків 391.93, витрат 35.69, чистий зиск виносив 356. 24 дол.

При цьому слід згадати, що Філія УНО дала до диспозиції даром дві великі залі, а торонтонська українська убезпеченева фірма "Трайидент" оголошувала цю імпрезу на своїй програмі в радіопрограмі "Пісня України", а фірма "Плай", "Арка", "Орбіт" і "Українське Мистецтво" пожертвували на льотерію гарні та вартісні дарунки.

Цю імпрезу "Пластовий ярмарок" назвали ми добрим ділом тому, що весь чистий прибуток з неї 356.24 дол. передали пластунок на Науковий Осередок НТШ в Сарселі. За зазкове переведення цієї імпрези, що вимагала довшої підготовки, немало труду й вкладу

В чому справа? А в тому, що в одній посудині Ви мали чисту воду, але в другій Ви мали розчин звичайної соли (досить міцний розчин).

Як бачимо, знання фізики чи інших наук може навчити нас багато різних, дуже ефективних, а при тому легких штук.

Тільки в штуках, у яких уживаємо вогонь — обережно!

А до наступного разу —

Абраааа Кадабраааа!

Ваш Чорнокнижник

власного гроша, як теж за пожертвування всього чистого прибутку на таку корисну ціль належиться торонтонським пластункам і старшині Жіночого Коша повне признание. О. Т.

НАШЕ ЛИСТУВАННЯ

(Продовження з 26 сторінки)

«Мені «Юнак» подобається. На мою думку він повинен містити статті теж і про спорт, бо це нас — юнаків цікавить. Крім того я хотів би в ньому бачити цікаві спомини про пластування в Україні в тих роках, коли там був Пласт. Також цікавлять мене дописи про працю й життя юнаків у наших інших станицях. Бажаю гарних успіхів і вітаю «Скоб»! пл. юнак Юрко Тарнавський, Торонто, Канада.

«Мені дуже подобається журнал «Юнак». В імені всіх наших юначок висловлюю побажання, щоб у кожному числі була принаймні одна стаття, присвячена для нас — юначок...» Оля, Марія Слишнюк, пл. учасниця, Чікаго, США.

«Дуже дякую за надіслане 4-е число «Юнака». Воно, як і всі попередні числа мені дуже подобається...» пл. уч. Оля Гарас, Ст. Кетеринс, Канада.

Дорогі Друзі!

Дякуємо Вам за Ваші листи й влучні завваги щодо змісту нашого журналу, як теж за готовість нам допомогти. На основі таких Ваших завваг зможемо зробити журнал щораз кращим і цікавішим. Ось у наступному числі пічнемо куток питань і відповідей, поради для юначок, а дальше й інші відділи, призначені зокрема для дівчат. Друкуватимемо й спомини з пластування і багато іншого цікавого матеріяли.

При цій нагоді заохочуємо все юнацтво надсилати нам свої питання на різні теми (пластові, шкільні, особисті), на які будемо відповідати в нашому журналі.

Редакція

ВІДГАДАЙТЕ!

ЗАГАДКИ

ЧИСЛО 1.

Юнак Ростик і Богдан рішили змагатися, хто з них їздить швидше на ковзанах. Пішли до парку перед полуднем. Ростик почав змагання, коли міський годинник почав вибивати дванадцяту годину і заїхав до мети на шостому ударі годинника. В тому ж часі (на шостому ударі) почав змагання Богдан і заїхав до мети на дванадцятому ударі годинника. Богдан був певний, що він заїхав до мети в тому самому часі, як Ростик — одначе Ростик переконував його, що він швидше заїхав до мети. Попросили впорядника, щоб розв'язав їхню проблему. Яка була розв'язка впорядника?

ЧИСЛО 2.

Станична Відправа в Детройті. Станичний звертається до учасників словами: «Юнаки, юначки, новаки та новачки! Наближається пластова лотерія. Усі візьміться із запалом до продавання лотерійних квитків!!! Нехай кожний із вас продасть сьогодні один квиток, завтра — два, після завтра — чотири, на четвертий день — вісім, на п'ятий день — шістнадцять, на шостий день — тридцять два і т. д. Тобто подвоюйте продаж квитків кожного дня!!! Після такої лотерії, друзі та подруги, наша Станиця буде фінансово стояти дуже добре!» — Скільки часу забрало б одному юнакові, щоб він продав понад 1,000,000 квитків?

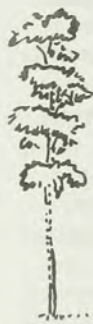
ЧИСЛО 3.

дерево а

дерево б

дерево в

дерево г

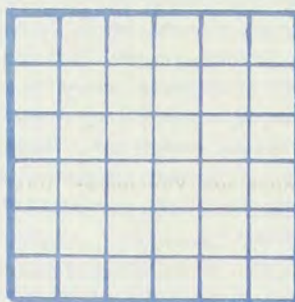
дерево г

Ану, відгадайте,
які це дерева?

ЧИСЛО 4.

ХРЕСТИКІВКА

Букви по перекутні від лівого горішнього до правого долішнього кута дадуть в цілому назву пластового посібника, що недавно появился другим виданням.

Інакше — збитошник

Дівоче ім'я

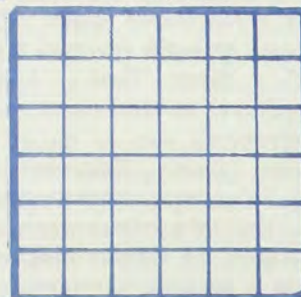
Місто в старовинній Греції

Слово пластового гасла

Дім багатіїв

Острів на Тихому океані

Довгошия тварина
Мала людина
Чоловіче ім'я
Той, що нічого до ладу не зробить
Повітряний млин
Місто в Україні

ПЛАСТОВА ДЖЕМБОРІВСЬКА МАРКА

Головна Пластова Булава при допомозі Комісії для справ Джемборі, вираджуючи делегацію українських пластунів на 11-те Світове Скавтове Джемборі, приготувала їм теж пластові, пропагандивні філателістичні видання.

Завдяки жертвенності відомого українського надійського громадського діяча і підприємця п. Гната Поворозника, президента компанії "Ессекс Пекерс Лтд." в Гемилтоні, видано окрему пластову джемборівську марку. Марка, що її проектував мистець М. Левицький, а оформив і друкував З. Єлиів, має своє символічне значення і тому варта нею поцікавитися.

На першому пляні марки бачимо імпазантного орла-скоба з отвореними крилами на тлі великого на цілу марку мур, покладеного з малих цеглин. Цей мур, який з-заду захищає орла, це "стіна волі і свободи", що її збудували цеглини-свободолюбні народи світу, які знають ціну власної волі і шанують чужу свободу. Орел — це персоніфікація скавтових ідеалів, які мають слухати всьому людству. Цей орел своїм дужим правим крилом захищає емблему-відзнаку 11-го Світового Скавтового Джемборі, а лівим українську пластову відзнаку.

Джемборівська відзнака символізує всі скавтові організації світу, які — як рівні з рівними — користуються тими морально-ідейними добрами, які їм дають скавтовий закон і три головні обов'язки скавта, що містяться у скавтовій присязі, і які повинні дозволяти всім скавтам світу брати участь у Джемборі та носити джемборівську відзнаку. Очевидно, що ця відзнака репрезентує теж Український Пласт, делегація якого була на Джемборі, хоч під лівим крилом орла бачимо пластову відзнаку, яка окремо персоніфікує Українську Пластову Організацію.

Але Український Пласт не тільки тому є на марці зазначений, що він видав цю марку. Коли приглянемося орлові-скобові, то помітно, що він рішучим зворотом повернув голову на схід, неначе вказуючи, що з комуністичного Сходу іде найбільший ворог людства, а в тому найбільша загроза скавтовим ідеалам, а першою жертвою цього зла є Український Пластовий Рух в Україні, який під цю пору може діяти тільки поза її кордонами, де його захищає "стіна волі і свободи" народів вільного світу.

Для перепечатування цих марок, як теж для печатання їх на листах, листівках, на сторінках пам'ятників чужинецьких скавтів, учасників Джемборі, наші

пластуні мають дуже ефектовну пам'яткову печатку, яку запроєктував З. Єлиів, а справив теж п. Г. Поворозник з Гемилтону. Ця печатка, яка має майже вже приказкову "чужу форму, а рідний зміст", має справді чужу фірму джемборівської відзнаки, а зміст український, пластовий. Напис на печатці достаточо пояснює, з якої нагоди вона була виготовлена.

Напевно пластова джемборівська марка і печатка найдуть собі місце в альбомах чужинців-скавтів і філателістів та будуть їм розказувати про їх "спонзорів" — українських пластунів.

ПФБюро

Від адміністрації

ДОРОГІ ДРУЗІ Й ПОДРУГИ

В попередньому числі "Юнака" писав я до Вас, що наш журнал має замало передплатників. Хоча Крайові Пластові Старшини наклали на наше юнацтво обов'язок передплачувати "Юнака", ще багато юнаків і юначок не стали дотепер передплатниками "Юнака". Також багато старших пластунів і пластунок і пластових сеньйорів, що повинні ввіли вже заперенумерувати "Юнака", не зробили ще цього. На кінець червня ц. р. було 458 передплатників "Юнака", в липні і серпні прибуло 99 нових так, що з кінцем серпня ц. р. було всіх передплатників 557. Це все ще дуже мало. Повинно їх бути багато більше. Доказом на це є числа, які тут подаю:

	тво	ст. пласт.	пл. сень.	разом	передплати
США	1.299	531	457	2.287	319
Канада	443	191	166	800	229
Разом:	1.742	722	623	3.087	548
Австралія	—	—	—	—	—
Разом:	—	—	—	—	—

А тепер подаю кількість передплатників у наших поодиноких пластових осередках. США: Амстердам — 6, Балтімор — 13, Бостон — 2, Бофало — 41, Бріджпорт — 11, Вашингтон — 0, Гартфорд — 4, Гемпстер — 11, Денвер — 7, Дітройт — 42, Джерзі Ситі — 10, Елізабет — 0, Йонкерс — 0, Кентон — 9, Клівеленд — 10, Льюрейн — 11, Міннеаполіс — 0, Ньюарк — 2, НьюБрансвік — 0, Нью Гейвін — 0, Нью Йорк — 24, Рочестер — 22, Сиракузи — 13, Трентон — 0, Трой — 0, Філадельфія — 7, Чікаго — 27, Янгстаун — 8, інші місцевості — 29, разом у США — 319 передплатників. У Канаді: Вінніпег — 28, Гемільтон — 31, Едмонтон — 10, Монреал — 26, Оттава — 3, Саскатун — 3, Ст. Кетеринс — 12, Торонто — 116, разом у Канаді — 229. З інших країв є дотепер лише 9 передплатників з Австралії.

Можливо, що з причини літніх ферій багато не вислало своїх передплат. Сподіваюся, що вони зроблять це тепер. Вірю, що теперішні передплатники "Юнака" подбають, щоб всі друзі чи подруги з їхніх гуртків чи куренів вже в найближчому часі виконали свій обов'язок і вислали передплату на свій журнал.

В наступному числі подам знову інформації, скільки прибуло нових передплатників і з яких осередків. А тепер вітаю нашим "Скоб"!

Ваш Адміністратор

КОЛЬПОРТЕРИ «ЮНАКА»

Подаємо до відома наших читачів, що відтепер можна купити наш журнал в українських книгарнях таких більших міст США і Канади: Оце подаємо список цих книгарень:

ВІННІПЕГ

Book Store "KALYNA", 862 Main St.

Ukrainian Trading Co., 788 Main St.

ДІТРОЙТ

M. & O. Gift Shop, 6440 Michigan Ave.

Ukrainian Book Store, 11758 Mitchell Ave.

ЕДМОНТОН

ARKA Book Store, 10615 - 97 St.

Ukrainian Book Store, 10348 - 101 St.

МОНТРЕАЛ

BAZAAR Book Store, 3644 St. Lawrence Blvd.

НЬЮ ЙОРК

ARKA Book Store, 48 E. — 7 St.

EKO Co-operative, 145 Second Ave.

HOVERLA Book Store, 41 E. — 7 St.

MOLODE ZYTTIA, 302 E. — 9 St.

SURMA Book Store, 11 E. — 7 St.

ТОРОНТО

ARKA Book Store, 575 Queen St. W.

BIBLOS Gift Shop, 340 Bathurst St.

PLAY Book Store, 768 Queen St. W.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ

BAZAAR Co., 823 N. Franklin St.

Book Store, 2320 Brown St.

ЧІКАГО

M. DENYSIUK Publ. Co., 2228 W. Chicago Ave.

Ukrainian Book Store, 11758 Mitchell Ave.

ТВОРИМ ПРЕСОВИЙ ФОНД "ЮНАКА"

Теперішні прибутки з передплат далеко ще не вистарчають, щоб покрили всі витрати, получені з поивою "Юнака". Тому мусимо організувати пресфонд "Юнака". Кожний юнак і кожна юначка, кожний юнацький гурток і курінь повинні переслати до адміністрації одноразову пожертву на пресфонд "Юнака". Робім пластовий заробіток, а прибуток з нього пересилаймо на пресфонд "Юнака". Від появи останнього (4-ого) числа "Юнака" зложили на пресфонд:

ст. пл. Мирон Бабюк, Рочестер, США, — — — 5.00 дол.

ст. пл. Міляс Лебедович, Дітройт, США — — 1.00 дол.

Разом: — 6.00 дол.

Попередні пожертви — — — — 9.00 дол.

Разом дотепер — 15.00 дол.

Хто черговий?

Друкарня - ПЕРЕПЛЕТНЯ
КИЇВ

виконує
всякі
друкарські
і переплетничі
роботи

- ОДНО І БІЛЬШЕКОЛЬОРОВІ
- НА АВТОМАТИЧНИХ МАШИНАХ
- ЛІТОГРАФІЧНІ РОБОТИ (ОФСЕТ)

ПЛАСТУНИ й ПЛАСТУНКИ!

Складайте Ваші ощадності в найбільшій і найстаршій в Торонті Кредитівці

Українська Кредитова Спілка

297 COLLEGE ST. — TORONTO 2B, ONT.

● Щоб мати пізніше потрібні гроші, треба вже сьогодні почати щадити і то в своїй українській установі. ● Ощадність — це прикмета кожного доброго пластуна чи доброї пластунки!

ОДИНОКА ПЛАСТОВА КРАМНИЦЯ ПЛАЙ В КАНАДІ

продає

— книжки — часописи — образи — різьбу
— кераміку — вишивки — косметику
— пластове постачання і т. п.

PLAY CO-OP. LIMITED

Phone: EM 3-2748

768 Queen St. W. — Toronto 3, Ontario

Пластуни й Пластунки Вінніпегу!
Складайте свої, хочби найдрібніші,
ощадності
в українській кредитівці

КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА ПІВНІЧНОГО ВІННІПЕГУ

667 Flora Ave. — Winnipeg 4, Man.

Tel.: JU 9-8808

(в домі Читальні "Просвіти" — побіч Пластової
Домівки)

Пам'ятайте, що ощадність це четверта точка
пластового закону й гарна прикмета кожного
доброго пластуна й пластунки.

Хочете мати сотні доларів на свої студії?
— починайте щадити від... одного долара.

Друзі і Подрузи!

Чим більше буде передплатників, тим кращим буде наш журнал «Юнак». Тому хай кожний чи кожна з Вас: 1) подбає, щоб всі члени Вашого гуртка стали передплатниками «Юнака», 2) приєднає для «Юнака» прийнятні одного нового передплатника з-поміж тих Ваших друзів чи подруг, що не належать до Пласту.

Зміст

Сторінка:

- 1 З гаври Старого Вовка
- 1 В. Самійленко: Українська мова
- 2 Історичний календар
- 3 Документ із Листопадних Днів
- 3 Сучасні визначні українці
- 5 І. Багряний: Тигролови
- 10 Тасмніці цікавого світу
- 13 Наше листування
- 14 Л. і Л.: Чи знаєш, що...
- 15 З практичного пластування
- 17 В. Лисенко: Голуби
- 19 Куток філателіста
- 20 Куток астронавта
- 21 Поради Подруги Дади
- 22 Майн Рід: Пригоди Морського Вовка
- 24 Водне пластування
- 26 ст. пл. О. З. Лисяк: Маратонська пригода
- 28 Із життя тварин
- 29 Завжди доброї гадки
- 30 Ану, розгадайте
- 31 Розв'язки загадок
- 32 Від адміністрації.

"Юнак" — журнал пластового юнацтва. В.дає Головна Пластова Булава. Уповноважений ГПБ для справ "Юнака", пл. сен. Ю. Пасецький, ЛЧ. Редагує Колегія. **Головний редактор** — пл. сен. Л. Онишківич, СМ. **Мистецьке оформлення** — ст. пл. Т. Геврик, СМ. **Технічне оформлення** — ст. пл. М. Бабюк, СМ. **Наліпка** — ст. пл. С. Матковський СМ, ст. пл. Б. Лялька, Вл і ст. пл. В. Стецюра. **Ілюстрації** — ст. пл. Т. Геврик, СМ, Б. Певний, Л. Палій, ст. пл. М. Головінська, ст. пл. Я. Козак, Чм, пл. сен. В. Пилишенко, Чм. **Мовна коректа** — Левко Ромен. **Адміністрація** — пл. сен. О. Тарнавський ЛЧ — головний адміністратор, пл. сен. С. Гела Чм — заступник, пл. сен. А. Білоус — картотека і кореспонденція, Курінь УСП-ок "Лісові Мавки" — експедиція. Ціна одного числа 50 ц. Передплата (1963) в США й Канаді за 6 чисел — 3.00 дол. Всі статті, дописи і т. п. слати на адресу редакції. В справах передплат, кольпор тажу, оголошень і т. п. звертатися до адміністрації.

Адреса редакції:

Mr. L. S. ONYSHKEVYCH
180 Franklin Cor. Rd.
Nassau Garden Apts. L 19
Trenton, N.J., 08608, U.S.A.

Адреса адміністрації:

"YUNAK", c/o "PLAST"
2199 Bloor Street West
Toronto 9, Ontario, Canada

"YUNAK" a publication of Ukrainian Youth Organization "Plast"
Printed in Canada. All rights reserved.

4⁶/₁

ЮНАК

ЛИСТОПАД — 1963

З НАВРА СТАРОГО

Дорогі Подруги і Друзі!

Сьогоднішнє число нашого «ЮНАКА» присвячене гаслові 1963-го року:

**ПЛЕКАЙМО РІДНУ МОВУ, ХАЙ ВОНА БУДЕ
ЧИСТІШОЮ ВІД СЛЬОЗИ!**

І на тему цього гасла починаємо число таким віршем:

Володимир Самійленко

УКРАЇНСЬКА МОВА
Пам'яті Т. Шевченка

Діамант дорогий на дорозі лежав —
Тим великим шляхом люд усякий минав,
І ніхто не пізнав діаманта того.
Йшло багато людей, і топтали його,
Але раз тим шляхом хтось чудовий ішов,
І в пилу на шляху діамант він знайшов.
Камінець дорогий він одразу пізнав,
І додому приніс. і гарненько, як знав,
Обробив, обточив дивний той камінець,
І уставив його у коштовний вінець.
Сталось диво тоді: камінець засіяв
І промінням ясним всіх людей здивував,
І палючим огнем кольористо блищить,
І проміння його усім очі сліпить.
Так в пилу на шляху наша мова була,

І мислива рука її з пилу взяла.
Полюбила її, обробила її,
Положила на ню усі сили свої
І в народній вінець, як в оправу, ввела,
І як зорю ясну, вище хмар піднесла.
І на злість ворогам засіяла вона,
Як алмаз дорогий, як та зоря ясна.
І сіятиме віс, поки сонце стоїть,
І лихим ворогам буде очі сліпить.
Хай же ті вороги поніміють скоріш,
Наша ж мова сія щогодини ясніш!
Хай коштовним добром вона буде у нас,
Щоб і сам здивувався у могилі Тарас,
Щоб, поглянувши сам на створіння своє,
Він побожно сказав: — Відкіля нам сіє!

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР
на листопад — грудень

1. 11. 1918. — Листопадовий Зрив. Українські війська зайняли Львів.
1. 11. 1944. — Помер у Львові Митрополит Андрій Шептицький.
6. 11. 1912. — Помер Микола Лисенко — славетний композитор.
6. 11. 1811. — Народився поет Маркіян Шашкевич.
10. 11. 1838. — Помер письменник Іван Котляревський.
16. 11. 1863. — Народилась письменниця Ольга Кобилянська.
20. 11. 1917. — Третій Універсал Української Центральної Ради про створення Української Держави.
21. 11. 1921. — Большевики розстріляли під Базаром 359 українських вояків.
5. 12. 1878. — Народився письменник О. Олесь.
22. 12. 1834. — Народилась письменниця Марко Вовчок.
22. 12. 1932. — Героїчна смерть Біласа і Данилишина, членів українського націоналістичного руху.

Література

ІВАН БАГРЯНИЙ

Письменник Іван Багрянний народився 1907 року в Україні. Спочатку він був відомий головню як поет. Опісля він став також писати і прозою. Досі він видав кільканадцять книжок та збірок поезій (Золотий Бумеранг, Аве Марія, Сад Гетсиманський, Генерал, Розгром та інші).

Кожний із нас напевно вже читав його незвичайно цікавий пригодницький роман

«Звіролови», який перевидано під назвою «Тигролови». Цей його твір перекладено різними мовами світу (по-англійськи «The Hunters and the Hunted»), а минулого року в Німеччині видано його вже другим накладом, (по-німецьки), як найпопулярнішу книжку для молоді.

Недавно появилася перший том його трилогії «Буйний Вітер» (під назвою «Маруся Богуславка»). Думаємо, що старше юнацтво напевно з великим зацікавленням, уже цю книжку читало. Усі нетерпляче очікували видання дальших томів трилогії.

Та ось прийшла сумна вістка, що наш письменник несподівано помер в Новому Ульмі, в Німеччині, на 56-тому році життя, дня 25 серпня 1963 року.

Українська література зазнала з його смертю великої втрати, а ціла українська спільнота втратила визначного громадянина і борця за незалежну українську державу.

ЯРОСЛАВ РУДНИЦЬКИЙ

У цьому році, коли ми маємо гасло «плекаймо українську мову», треба зокрема відзначити велику працю, досліди в ділянці української мови професора Я. Рудницького. Саме тепер також припадає 30 років його наукової праці. Професор Я. Рудницький студював у Львові слов'янську філологію та порівняльне індо-

європейське мовознавство; потім він продовжував свої студії ще і в Празі, Берліні, Мюнхені, Римі і Парижі. Опісля він викладав українську та слов'янську філологію на різних університетах Європи, а від 1949 року є головою славистичного відділу Вінніпезького університету.

Тепер проф. Рудницький є одним із найвизначніших українських науковців у цій ділянці, як і взагалі — одним з найкращих славистів. Він є членом понад 18 наукових організацій і був або є президентом кількох із них (Амер. Назвознавче Тов., Канад. Лінгвістична Асоц., Кан. Асоц. Славистів, УВАН і т. д.). Професор Я. Рудницький — широко знаний серед мовознавців світу; він брав участь у різних наукових конференціях світу і на багатьох з них давав свої доповіді. Світова організація лінгвістів 1958 року зокрема вшанувала працю нашого вченого окремим виданням про нього.

1961 року вийшла окрема книжка із серії «українські вчені», де описується праці проф. Я. Рудницького — тоді на списку було вже 751 різних наукових праць (з того понад 30 книжок, підручників, коло 350 статей та інших з ділянки мовознавства, ономастики, літератури, фольклору). Одною з найбільших праць нашого науковця є «An Entymological Dictionary of the Ukrainian Language», який тепер почав виходити. У тому словнику дуже цікаво подані пояснення походження та значення українських слів.

Нам слід усім знати, що доктор Ярослав Рудницький є змолоду пластуном, член куреня «Червопа Калина». 1958 року пл. сен. Я. Рудницький одержав пластовий орден Вічного Вогню (таких досі дато тільки 4!) за його наукову діяльність.

Пл. сен. Я. Рудницький є для нас найкращим зразком науковця, який так багато доклав праці для української та світової науки і дав світові багато відомостей про різні ділянки української мови та літератури.

(Уривок із повісті)

До Урину старий Сірко вводив Григорія в курс його майбутньої ролі. Правда, за весь час він мав багато нагод перевірити Григорія, і цей юнак перед ним склав усі іспити, та ще й найліпше. І старий був певен його здібностей. Щоб не ця певність, то він навряд чи зважився б цю зиму піти на «кішку». Проте вважав не зайвим поговорити з ним ще про його роботу.

Не знаю, синку, як там їх ловлять, «кішок» цих, по книгах, ми їх ловимо по-своєму — голірuch і вчотирьох лише. Ну й собаки, без них не можна.

Хоч «кішка» й велика, і хитра твар, та людина хитріша. Старої ми, правда, не вловимо, бо її не можна впіймати. Ми її стріляємо, та й усе. А ловимо молодшу. Ну, це така ж завбільшки ростом, тільки що легша — всього пудів на вісім, — молода й дурніша. Вона, правда, доброго лошака візьме в зуби, як мишу, скине собі на хребет та й занесе грець його знає куди. А от, як ми за неї візьмемось, то вже їй нікуди дітись.

Головне — сміливість, швидкість і неодмінно крик. Як уже насядемо, тоді крик.

Спершу собаки женуть її, не даючи віддихнути. Вона б собак самих і не злякалась, може, так ми ж слідом. Чує. Собаки женуть, поки вже не сила їй утікати. Буває, цілий день ганяємось. Тоді вона забивається десь до скелі, чи до якогось захисту з одного боку і, повернувшись хвостом до захисту, займає позицію. Пси нападають — вона одбороняється. А ми тут! Оце коляка — це перше діло. Як „кішка” забачить людину, то враз, забувши про собак, кидається на неї. А я їй коляку вперед! Вона пащею і хапає, що ближче... Головне не злякатись і подати їй зручно. Ми як робили? Я з колякою вперед. Тільки вона вхопила, Микола зверху на неї... та петлю на шию! Як супоню, затягне... А я вже коляку

геть, та за лапи, щоб вона його не здерла... А Грицько — за задні лапи!.. А Наталка, як дзига, коло Миколи насідає! Ге, брат, це треба швидко... І оком не змигнеш... А, головне, треба кричати, скільки духу, скільки снаги, кричати, наче тебе ріжуть. Вона від людського крику дерев'яніє, її трясця б'є, нерв у неї не витримує, бач Губиться і силу свою втрачає... Тож як ми кричатимем, то ти не лякайся, не думай, що це вона черево розпоролася комусь (хоч, може, й розпоролася), а й сам кричи так, ніби тобі черево розпоролася... Втямив? Отож.

Наталка стояла, тримала за нашійник Заливая, що поривався вперед, і подавала знаки. Миттю зійшлися до неї. Наталка показувала пальцем на дві смуги на снігу.

— Аж дві!..

Сліди... Дві «кішки» пройшли глибоким снігом. Старий Сірко пильно обдивився.

— Стара і друголіток. Уранішні. Тихо йшли... Не голодні... Десь на лігво...

Це все пошепки сказав.

Нічого собі — аж дві «кішки» зразу! А собаки!.. Григорій здивувався, побачивши, як вони відмінилися. Нюхали слід і шерсть на них стала дуба на спинах. Поривались вперед, натягали повідки, але не рвались шалено, — зацитькувані, поглядали на людей запитливо. Вишколені.

Сліди то йшли поруч, то перехрещувались, петлями. Крутились по непрохідних хащах, по такій гущавині, що, звичайно, туди мисливець не залазить. В особливо небезпечних місцях старий обходив забіч, весь час не спускаючи з ока слідів і перемацуючи очима кожний непевний закуток, купи вітролomu, каміння. Обминали, виходили з іншого боку, натрапляли на слід і йшли далі.

Григорій мобілізував усі свої мисливські здібності, а найперше зір. Аж у сквицях боліло, так він напружував очі, стежачи за Сірюком і за всім навколишнім.

Минали години... Так вони проходили кілометр за кілометром, — переходили розпадки, становики, паді і непрохідні хаші. А сліди йшли собі, навертаючи все на південь, — петляли від густих заростей до ще густіших; то по скелях, то по чистих галявинах. І щомить можна було сподіватися, — ось, зараз, тут...

Так у надзвичайному постійному напруженні та хвилюванні, забувши й про їжу, «тропили», тобто стежили, вони «кішок» до смерку. Як починало вже сутеніти, сліди довели їх до якоїсь річки.

— Даубіхе! — сказав старий, як кондуктор, оголошуючи чергову станцію.

Тигри тут постояли на низькому березі, подивились, либонь, на заметену снігом річку, пописану посередині полозками і, занепокоєні підозрілим тим писанням, а може, й дух кінський чи людський ухопивши, — повернули круто нагору. Вепрячі ж сліди подались просто упоперек, через річку.

— Стій! — сказав старий Сірко. — Ніч надходить. А проти ночі «кішок» не стежать.

В цій місці річка, що текла взагалі, крутячись та петляючи межі становиками, як і всі тутешні річки, робила круте коліно. Старий подивився, ще раз прикинув і вирішив тут ставати табором. Вмить напнули намет, розгрібши сніг, нарубали хмизу, нанесли ялинкового та смерекового гілля. Звалили сухостій і, порубавши його на дрова, розклали вогнище. Хотілось їсти та ще більше хотілось пити. Двічі кип'ятили чай. Їжі не варили, а просто їли пироги й м'ясо сире — «струганину». Передусім випили спирту, а тоді стругали м'ясо ножом — кожен своїм (від цього й «струганина») і, вмочивши стружку в сіль, так їли.

Рано-рано, тільки но розвиднилось, рушили. Покинули так намет і все, що було в нім і коло нього — всі зайві речі лишили тут. Взяли з собою лише сірники, трохи їжі, боклажку з спир-

том та своє мисливське встаткування. За розрахунком старого, вони сьогодні мали догнати і згребати тих «кішок». Ще до вечора, як Бог дасть. А ні, то завтра.

Сліди знову петляли, водили їх, як і вчора. Там, де снігу було мало, видно було навіть віддряпки пазурів. В інших місцях, де снігу було більше і був «чирим» — затужавіла поверхня, кора, — один слід все провалювався глибоко. — «Це matka. Важка сатана! Пудів на дванадцять». Це ж дало підставу упевнитися, що другий був молодий. Так, пудів на шість-вісім. Проте і при такій вазі та при півторарічному віці він зростом мусів бути такий же, як і старий, лише утіший, піджаристий, — ще не набрав уповні ваги й сили. Ну і досвіду, звичайно. Тому й ходить при матері.

Раптом все пішло несподівано швидко...

В одному місці, перед густими заростями, старий раптом упустив ломаку і підкинув вінчестер... Григорій бачив, як у гушавині посунулось щось смугасте... Постріл! Велетенська кішка зробила скажений стрибок угору, як підкинена пружиною. В ту ж мить і туди ж стрелив і Григорій, по ній. І ззаду пролунали постріли. А старий, пронизливо і моторошно крикнувши, як це роблять татари або чеченці, і, раз-у-раз стріляючи вгору, пустився чимдуж стороною навздогін за другою, що десь мелькнула і шезла. Решта, так само лементуючи, — слідом.

Спущений Рушай ішов вихором уперед. За ним, пролетівши повз Григорія, покуріли, ревучи, Заливай і Нерпа.

Собачий лемент пішов по нетрах... Далі, все далі... Вирував, клекотів, віддаляючись. — «Женуть уже взрячку».

Григорій налягав на лижви, закинув уже, як і старий, рушницю за плечі, не відступаючи, готовий до всього.

А Наталка, обернувшись на ході і ще раз стреливши в велетенську потвору, що, перекинувшись у снігу, біла лапами в повітря, — випередила брата і благально:

— Грицю! Братіку! Я буду за ним!.. Я буду третя. Бережи хвіст.

То була божевільна, шалена гонитва. Годину... Дві... Три... Безконечно... Аж очі вивертало на лоба. Григорій боявся тільки, щоб не спасувати, щоб стало сили, щоб витримати. Бо життя людей, життя старого тепер на його сумлінні. Ясно.

Собачі й тигрячі сліди кидались то вправо, то вліво, «хирим» часто не витримував «кішку» на скоку та в такому темпі, і вона все провалювалась глибоко. Напевно такої гонитви вона довго не витримає. В кількох місцях на снігу рудили плями крові — на собачім сліду.

Тільки тепер Григорій побачив, що він голими руками вп'явся в рудий загривок та так і заляк... Ага, він перед тим скинув шкіряні рукавиці і кинув їх геть, щоб не заважали...

Потвора лежала майже нерухома, лише конвульсійно здригалась, розчепірів одерев'янілі пальці. Його звільнили з-під снігу, і секунди переляку загального перетворилися в дружній регіт. Так його забило снігом — повно в носі, і в вухах і геть світу білого не видно. Але все ціле, нічого не поламано і не поодкушувано. Треба бачити ці славні, хороші обличчя! Допіру лише зосереджені і суворі, а тепер такі смішліві — розкудовчені, спітнілі, замурзані і веселі.

Ось лемент — рев собачий — близько. Зовсім близько. Старий Сірко нацуплював лосину рукавицю, що був скинув. Спереду вже видно, як ген крутились, гасали пси під скелею. Миттю старий одстебнув геть лижви і, наставивши коляку, як спис, гайнув уперед. Григорій нагнувся на півсекунди до лижв.. Мимо пролетіла Наталка, бачив лише, як її лижви із шкварчанням відокремились і шугнули вбік, утікаючи від його лижв.

Пізніше він часто згадував і не міг відновити точно, як воно все було.

Він таки перший опинився біля батька. Він лише пам'ятає, як закричала Наталка... блискавичний його стрибок... Вир... Несамовитий галас, — людський, собачий, тигрячий... Він затягнув петлю, як супоню, і вмить опинився під сподом, вчепившись потворі в карк за шкіру... Все качалось клубком, галасувало на нім... Здається, і він галасував... Сніг набивався в очі і в рот...

Це тривало десять секунд, але, здавалось, — це тривало вічність... Потім в раптовій тишині — злякане Наталчине обличчя і дихання над самим його лицем... Потім дружній регіт...

— Пусти! — це старий Сірко, сміючись, розпатланий, спітнілий: — Пусти, а то ти його задавиш...

Уже! Страшний галасливий клубок розпався, і його витягали, затоптаного в кучугуру снігу.

Грицько іржав, як дурний.

— А я думав, що вона тебе вже з'їла! Ха-ха-ха! Дивлюсь — нема, тільки унти стирчать із снігу.

Відсапувались. Обтрушувались. Збирали шапки, рушніці. Викопували з снігу погублені набобі. А де ж дідова шапка? Та вона, пак, он...

На розметанім снігу лежала здоровенна, смугаста «кішка», зв'язана по ногах, а тоді ще обидві пари ніг докупи, шия затягнута дотлею, на морді дідова шапка... Кішка здавалась неживою, лише хвіст тремтів і корчився потихеньку, як прут на вогні... То враз вся стиналась в страшній конвульсії.

— Кінчається! — це Грицько злякано: — Дуже втягнуто!

— Нічого, — заспокоював старий, — це «кішка». Її не так скоро задушиш.

Потім обдивлялись пошкодження — оглядали один одного і собак. У старого Сірка була щока в крові, але то пусте — здряпнуто, і він навіть не пам'ятає, де, чи як гнався, чи тут уже. Наталка набила моргулю об чийсь приклад, а може, й об чийсь лоб. Може об Григорійв. У Грицька все гаразд, тільки чухав нишком ззаду, — сатана мотнула наостанку, як уже була зв'язана, та так піддала ногами, що він не втримався і гепнув просто на камінь. А в Григорія і зовсім усе в порядку... Що в нього боліли ребра і була розсічена всередині губа — то секрет.

Після оглядин старий Сірко підійшов до вже майже нерухомої «кішки» і розпустив петлю на шії. Радісно бурчав:

— Оце фарт! Хтось серед нас щасливий!..

Потім знайшов свою коляку і просунув «кішці» межі зв'язаними ногами. А тоді взявся майструвати клітку.

Поки старий майстрував клітку, зв'язуючи її з товстих брусків, невелику, тісну, але дебелу, — хлопці з Наталкою позбирали лижви, розпалили ватру, почали готувати їсти. Тільки тепер вони почули, які вони голодні.

— Хлопці! — гукнув Сірко, поглядаючи навколо. — Та це ж пак Собор! Диви!

Дійсно. Скелі, до яких собаки приперли «кішку», були старому добре знаки. Звались вони в мисливців Собором, бо нагадували зруйновану церкву. Стояли окремо, як будівля, поруйновані, вивітрені морозами, вітрами й часом. Поміж скелями були печері. Це стародавня резиденція великих хижаків.

— А катніть он туди, — махнув дід сокирою.

Григорій і Грицько стали на лижви і пішли в показаному напрямку.

Скоро вони натрапили на місце, де були виполохані обидві «кішки», — здивувались, підійшовши зовсім з іншого боку на те місце, де вранці відбувся початок баталії. А через хвилину — знайшли забиту «кішку». Здоровенна самця, грізний екземпляр старого усурійського тигра, лежала на розкопирсаному снігу, задубівши. Сніг кругом був забризканий кров'ю. А на розкритих губах її замерзла кривава піна.

Смертельно поранена першим же пострілом

у груди, вона була потім продірявлена ще чотири рази. Останній раз, очевидно, в голову.

Хлопці подивувалися з такого страхіття. (Власне, дивувався Григорій, Грицько вже звик, бачив). Потім зв'язали їй передні ноги, ще й примотали мотузку за голову. Тоді запряглися і так поцупили вдвох.

Ось так і притягли мертву до живої. Зорієнтувались, і виходило, що вони десь крутились (та ще й як крутили!) — і до того місця прийшли. Бач, піймали живу майже там, де почали ганяти.

Клітка була вже готова. Вміло зв'язали з грубих, дебелих глиць, вона була довга метрів на три, але низька і тісна. Верх у ній був відкритий.

Тим часом зв'язана «кішка» помалу очунювала. Старий поглядав на неї і поспішав. Ось клітка готова зовсім.

— Ану, беріть, дітки!

Гуртом взяли за коляку, просунену межі ногами, підняли «кішку» і поклали її в клітку згори. Старий наклав заготовлені, глибоко позасікані на кінцях дрючки, позабивав кілки, попрубував, — добре. А тоді висмикнув коляку з-межи ніг. Слава Бору!

— А тепер снідати, обідати, полуднувати й вечеряти...

Смеркало. Назад рушати пізно. Тут і ночували. Коло скель було затишно. Розгребли сніг, розклали ще одно велике вогнище, — було тепло, спалося міцно, ліпше, аніж на печі.

Кінець уривка.

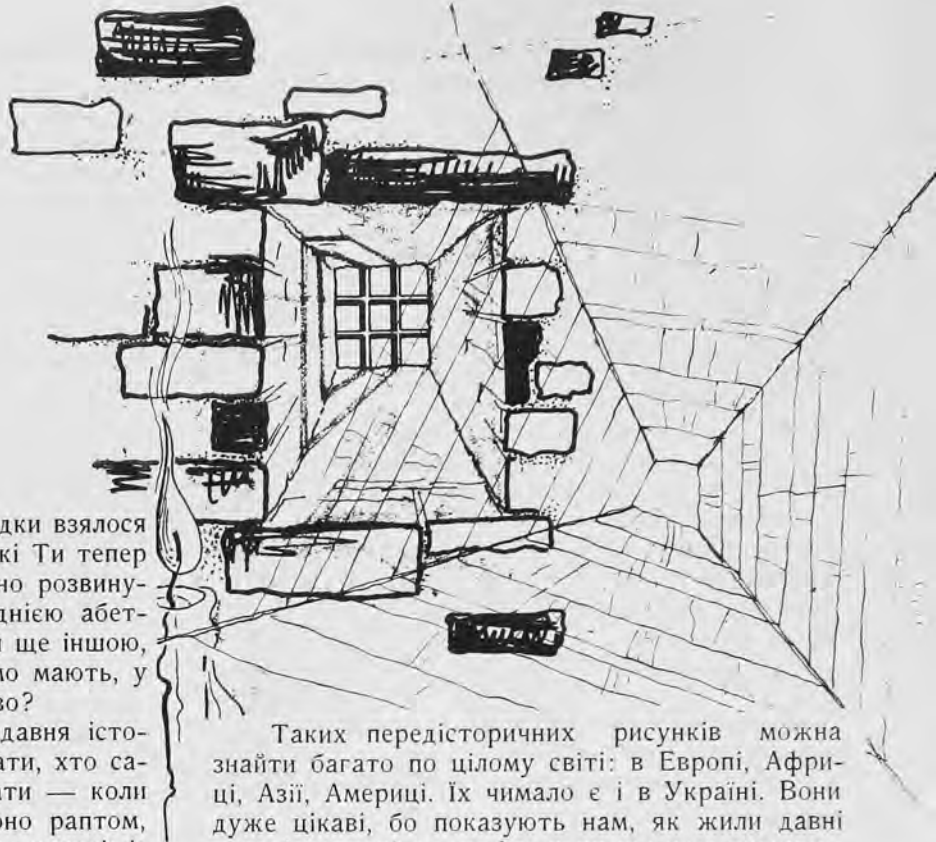
ТАЄМНИЦІ ЦІКАВОГО СВІТУ:

Чи думав Ти колись над тим, звідки взялося письмо? Оці закарлючки на папері, які Ти тепер читаєш? Хто винайшов його? Як воно розвинулось? Чому ми, українці, пишемо однією абеткою, американці ж — іншою, а жиди ще іншою, китайці ще іншою, вони дивне письмо мають, у якому є одна «буква» на кожне слово?

Постання письма — це давня, давня історія... Ніхто не може з певністю сказати, хто саме винайшов письмо; тяжко й сказати — коли його винайдено. Бож не постало воно раптом, готове, викінчене; воно витворилось поволі із примітивних рисунків і малюнків. Уже передісторичні люди з кам'яної доби рисували на стінах печер постаті людей, звірів тощо. Рисунки ці мали різні завдання, переважно були вони магічного значення — рисовано, наприклад, звірів на те, щоб «причарувати» і щоб мисливі могли легко зловити їх. Наприклад, на рисунку ч. 1 показано, як жінки виряджують на лови своїх чоловіків; рисунок знайдено на стіні передісторичної печери, він був частиною великого рисунку, на якому подано було цілу історію ловів: як мисливі виходять із села, як шукають диких звірів, як ловлять їх, як приносять здобич додому... Ці рисунки мали причарувати все так, щоб лови були справді успішні.

Рис. 1. Малюнки на стінах печер.

Таких передісторичних рисунків можна знайти багато по цілому світі: в Європі, Африці, Азії, Америці. Їх чимало є і в Україні. Вони дуже цікаві, бо показують нам, як жили давні передісторичні люди. Але вони ще не є письмом: вони ще не складаються із загальноприйнятих значків (букв), які можна б укласти за порядком, щоб написати якусь вістку чи записати історію. Письмо витворилось пізніше, коли рисунки стали щоразу більш спрощеними, символічними. Наприклад, коли хтось хотів нарисувати сонце то рисував коліща з крапкою посередині. Хоч це не був рисунок, але всі знали, що цей значок означає сонце; це вже було справжнє письмо, так званий гієрогліф або образкове письмо, де кожний образочок означає собою якусь річ, особу, дію, думку тощо.

Такі перші письма-гієрогліфи розвинулись були в багатьох місцях на світі. Рисунок ч. 2 показує перші примітивні рисунки-гієрогліфи із різних закутків світу: Європи (Скандинавія), Китаю, Єгипту, Північної Америки.

З часом ті рисунки-гієрогліфи ставали щораз більш спрощені, щораз більш символічні. З них розвинулись широкопоширені письма. Найбільш широко знаними є єгипетські гієрогліфи (рис. 3). Але найпоширенішими були гієрогліфи Китаю (рис. 4). Вони затримались досьогодні — бож чим іншим є теперішнє китайське письмо, як не гієрогліфами? Щоправда — за ті тисячі років, як це письмо було в ужитку, символи-рисунки змінились до непізнання; тепер уже неможливо відгадати, які це були рисунки... Але все ж таки, це засадничо — образкове письмо: є окремий значок-рисунок на «людину», «сонце», «воду» тощо. Коли треба написати більш абстрактну ідею, таку, як наприклад: «любов», «батьківщина» тощо, то вживається злучених значків, які самі по собі означають простіші речі. На-

приклад: коли китаець пише значок, який складається із значків на «жінка» і «хата», то це значить «щастя», а коли ж напише разом два значки, з яких кожний означає «жінка», то це значить «сварка»... (Здається, що три значки «жінки» означає «плітка»...). Тим способом по-китайськи можна написати, що тільки хочемо, хоч яка б складна думка була. Наприклад, слово «ракета» китаець комбінує із слів «вогонь» і «стріла» тощо.

Рис. 2. Образкові письма по цілому світі.

Рис. 3. Єгипетські гієрогліфи.

Рис. 4. Китайське письмо.

Були й інші подібні, незалежні одно від одного письма того роду: наприклад, в Америці старовинні Ацтеки і Маї вживали зовсім інших гієрогліфів. На Близькому Сході розвинулось ще інше широко знане письмо: клинове (рис. 5.).

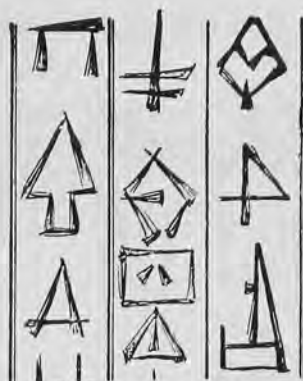

Рис. 5. Клинове письмо.

В Єгипті, однак, зайшла з часом дивна зміна: клясичні гієрогліфи почали шораз спрощуватись, люди почали записувати різні речі не педантичними рисунками-образками, а скорописом, у якому оригінальні рисунки затратились, а на їх місце прийшли дивні кривульки. (Дивись рисунок 6). Це скорописне письмо називали «гієратичним» письмом; незабаром це письмо поширилось зі старовинного Єгипту по Близькому Сході, і в ньому почались дальші зміни: поодинокі значки почали означати вже не цілі слова, а частини слів — **звуки**. Часом представляли вони цілі склади, а часом тільки самі маленькі «цеглинки мови» — звуки.

гієрогліфи	перехідні форми	гієратичне	гієротичне

Рис. 6. Перехід з гієрогліфів до гієротичного письма.

На Близькому Сході, де тепер Палестина, жив колись народ великих купців-торговельників, які звались Фенікійцями. Вони хутко побачили важливість письма — в торгівлі треба часто щось записати, скільки чогось куплено, скільки за те заплачено, хто кому скільки винен. Уживати образкове письмо-гієрогліфи до таких записок важко, тож вони саме найбільш спричинилися до того, щоб із гієратичного письма, чи то із єгипетських гієрогліфів витворити першу в світі **азбуку**, себто письмо, в якому поодинокі значки, не цілі слова означають, а звуки. Рис. ч. 7 показує, як гієратичне письмо перетворилось у фенікійську азбуку. Звичайно, звук в азбуці витворювався із слова, яке починалось даним звуком: наприклад, єгипетське слово-гієрогліф Апіс (бик) перетворилось у фенікійське «алеф» — буква А. Пізніше із цього витворилась грецька буква «альфа», із чого ми сьогодні маємо букву «А» (подивіться на велике А догори

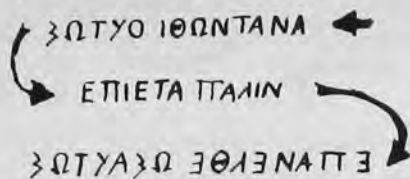

ЦІКАВЕ З ІСТОРІЇ ПИСЬМА

● Усім відомо, що ми пишемо зліва направо, а жиди зправа наліво. Також майже всі знають, що китайці пишуть згори на долину. Але мало з нас хто знає, що старовинні греки писали колись так, як ореться поле волами: раз зліва направо, а раз зправа наліво:

Пізніше цю систему змінено на вигіднішу.

● Старовинні люди вживали різних матеріалів до записування: шкіри, папірусу, тонку кору дерев, глиняні таблички, камінні плитки тощо. Але найстаріший папір винайшли старовинні китайці, які мали вже щось подібне до модерного паперу дві сотні літ перед народженням Христа.

● Старовинні римляни писали колись на табличках із заліза або бронзи. Із цього розвинувся звичай писати на табличці багато разів, щоразу стираючи, що було написано перед тим. Перші такі таблички були покриті воском; на них писали рильцем, а змазували за допомогою

гарячого вугілля, над яким таку табличку треба було потримати. Віск тоді стоплювався, покриваючи рівномірно табличку — і можна було писати знову. Пізніше уживали вже в школах чорних табличок — з крейдою і губкою.

● У старовинному Перу вживано дуже цікавої системи «письма»: шнурки, на яких в'язано багато вузлів! Виглядало це так: на патичку було прив'язано паралельно багато різних шнурків, на яких в'язали різні дивовижні вузлики й вузлища. Кожний вузол представляв окрему думку. При допомозі тих вузлів можна було записувати щонебудь; їх уживано на офіційні хроніки, документи, історії тощо. Там був би рай для «практичного пластуна»!

НАШЕ ЛИСТУВАННЯ

... минулого року, в січні, я одержав перше число "ЮНАК"-а. Ще поки я не ознайомився із змістом нового журналу, я відчув задоволення. Я держав у руках гарно, естетично оформлений журнал. Коли наспіли дальші числа і оформлення журналу задержало свій приемний вигляд (тобто, добрий папір, гарні ілюстрації, знімки, дотепні рисунки) — я впевнився, що "ЮНАК" уже таким і залишиться...

Мене особисто цікавлять статті про ракети і сателіти — понад усе. Також з приємністю читаю "Таємниці Цікавого Світу" та "Водне Мандрівництво" (це пригодиться мені на воднім таборі)... Моя молодша сестра також знаходить багато цікавого в цьому журналі.

Маю надію, що "ЮНАК" стане дуже популярним та улюбленим журналом нашої молоді.

СКОБИ

пл. розв. Орест Новаківський
гурт. "Морський Орел", Торонто

... Журнал "ЮНАК" зацікавив багатьох молодих читачів. Різномодні теми привокують увагу читачів з різними молодечими поглядами.

Є дуже багато цікавих світлин, які прикрашають сторінки журналу. Саме завдяки їм читач чи читачка можуть пізнати дещо і декого з інших пластових осередків. Рисунки, які додають мистецький і жартівливий характер "ЮНАК"-ові цікаво й влучно виконані. Обкладинка журналу відразу вабить молоде око читача. Гарне фото на обкладинці пригадує пластове життя.

Мені здається, що в журналі добре було б поміщувати пластові пісні та взагалі пластову "творчість" різних осередків.

Пл. розв. Юрій Копач
Торонто.

Від Редакції: Дякуємо за листи та подані думки. Постарасемося вас задоволити. Вас та Ваших друзів просимо прислати свою творчість.

● Може одною з найбільших різниць поміж тваринами і людьми є те, що людина може порозуміватися одна з одною при допомозі МО-ВИ. Усі люди, які б примітивні вони не були, мають широкорозвинену, складну мову, у якій є тисячі слів. Зате навіть найрозумніші звірі (як, наприклад, дельфіни) мови властиво не мають — за винятком дуже простої «мови» — кількох різних звуків-слів, якими вони можуть передати лиш почування: голод, біль, страх тощо.

● Без мови не могло б бути людської культури та цивілізації; бо як же ж можна думати без мови? Спробуйте самі думати, не вживаючи в думці слів, і швидко переконаєтесь, що думки ваші будуть дуже й дуже обмежені. Тому мова вважається найбільшим даром людини — без неї не було б ні науки, ні техніки, ні мистецтва, ні історії або й суспільного ладу...

● Учені думають, що мова розвинулась із примітивних звуків, як то помічаємо у деяких тварин. До того ще вживано, певно, рухи рук тощо. Перші слова, можливо, наслідували звуки природи: шелести, гуки, крики тварин тощо. Згодом усі ці засоби виявились недостатніми — треба було все більше і більше слів, складної будови речень тощо. А тому, що люди і племена жили далеко одне від одного, мова розвивалась різними шляхами, тому розвинулось багато різних мов. Деякі з них подібні одна до одної, творячи мовні родини. У теперішньому часі є на світі близько 2500 різних мов! Деякими з них говорить лише декілька сотень людей, деякими — багато мільйонів.

● Майже всі європейські мови належать до родини індоєвропейських мов. Ця родина мов також поділяється на багато підродин: мови індійські і іранські, германські (німецька, англійська тощо), романські (французька, еспанська, португальська тощо), слов'янські (українська, польська, чеська, сербська, хорвацька, словацька, московська, білоруська, болгарська тощо), кельтські, балтійські та інші менші групи.

● Найбільш поширеною мовою світу є мова китайська (яка поділяється на кілька діалектів); цією мовою говорить приблизно 600 мільйонів людей. На другому місці стоїть мова англійська (215 мільйонів). Далі йдуть: гінді-урду (тими мовами говорять в Індії), московська, німецька, японська, еспанська, індонезійські мови,

арабська, бенгалі, французька, португальська, італійська та українська.

● Як бачимо, українська мова є одною із найбільш поширених мов світу — із поверх двох тисяч різних мов вона стоїть на 14-ому місці! Не дивно: нею говорить приблизно 45 мільйонів людей: в Україні, а також українські поселенці, колоністи й емігранти в Сибіру, Далекому Сході, Казахстані, Америці, Канаді, Аргентині, Німеччині, Австралії, Бразилії та по багатьох інших кінцях землі.

● Українська мова належить до родини слов'янських народів, де вона стоїть на другому місці щодо чисельности людей, які нею говорять. Слов'янські мови подібні одна до одної. Ви певно могли б зрозуміти слова із чеської, польської, сербської чи болгарської мови, навіть якщо тих мов не знаєте; але всі ці мови окремішні, так що Ви не зможете говорити чи писати по-польськи чи по-словацьки, чи по-московськи («по-російськи», — це назва фальшива, бо походить від «Росія» як держави, а є, наприклад, держава Бельгія, а мови «бельгійської» нема, так само «бразилійської» тощо), якщо Ви даної мови окремо не вивчали. Тут така сама схожість, як, наприклад, між романськими мовами: французька, італійська, румунська, еспанська, португальська. Всі ці мови між собою зближені, але окремішні.

● Кожна жива мова світу поділяється на діалекти; так і українська мова, крім стандартної, літературної форми, має ще чимало й різних діалектів: на Західній Україні: лемківський, бойківський, гуцульський, надбужанський, волинський, поліський, подільський, надпрутьський, надсянський, наддністрянський. На Східній Україні: полтавський, наддонецький, наддніпрянський, кубанський, приморський. Літературна українська мова базується на полтавським діалекті.

● Мова є не тільки підставою культури людства, але й дзеркалом душі кожної окремої людини. Тому кожна інтелігентна, культурна людина говорить мовою чистою, літературною (хоч може знати різні діалекти), а головне: без домішок чужих слів чи речень. Тож «ПЛЕКАЙМО РІДНУ МОВУ — ХАЙ БУДЕ ВОНА ЧИСТІША ВІД СЛЬОЗИ!»

Л. і Л.

З Практичного Пластування

ЩЕ ПРО ШИФРИ

Дорогі Читачі й Читачки!

У першому числі ЮНАКА ми подали Вам різні цікаві речі про таємні письма — шифри. Багато з Вас дуже зацікавилось цим; багато писали до нас, що хотіли б довідатися ще більше про цю цікаву ділянку практичного пластування.

Тож у цьому числі подаємо Вам, Дорогі Друзі й Подруги, декілька цікавих шифрів.

Редакція

КІЛЬКА ЦІКАВИХ ШИФРІВ

В шіснадцятому столітті таємне товариство Масонів уживало такого шифру, який ще й посьгодні популярний поміж школярами, які передають собі «листи» з лавки до лавки і не хочуть, щоб учитель ці вістки відчитав:

А	Б	В
Г	Г	Д
Е	Є	Ж

	і	
и		к
з	й	н
т		м
	л	

О	П	Р
С	Т	У
Ф	Х	Ц

	щ	ь
ш		я
ч	ю	

Щоб написати наприклад: ГЕЙ ПЛАСТУНИ, ГЕЙ ЮАКИ, ми пишемо:

Інший популярний шифр, який походить ще з часів старовинної Греції: укладаємо букви в квадрат, ось так:

1	2	3	4	5	6
1	а	б	в	г	д
2	е	є	ж	з	и
3	ї	й	к	л	м
4	о	р	р	с	т
5	Ф	х	ц	ч	ш
6	ю	я			

Щоб написати якусь вістку в цім шифрі ми підставляємо за букви числа ряду і колумни, ось так: 45 11 12 41 43 25 26 35 11 36 16 43 26 13 33 25. Прочитали? Це очевидно: «Табори і мандрівки». Щоб зробити цей шифр тяжчим, помішайте букви, не давайте їх за абеткою! Тоді тільки Ви і особа, якій Ви хочете надати вістку, будете знати, що які числа означають. Треба досить багато терпеливості, щоб такий шифр «розшифрувати».

Набагато важчий шифр, це так званий «ключезий шифр», себто шифр, який вимагає так званого «ключа», щоб його розв'язати. Полягає він на таблиці, яку подаємо нижче:

Ключеве Слово

А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ь
А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	И	Й	К																	

Щоб зашифрувати щось, ми мусимо мати якийсь «Ключ». Скажімо, що наш ключ, це слова «Сильно, Красно, Обережно, Бистро». Якщо б ми хотіли передати вістку: «Алярм», то зробили б так: беремо першу букву ключа «с» і знаходимо її на горі таблиці. Тоді беремо першу букву вістки (тексту) — «а» і знаходимо її в лівій колумні таблиці. Тоді ідемо надолину від «с» до перехрестя із рядом «а». Очевидно, це дає нам «с». Тепер беремо другу букву ключа (к) і другу букву вістки (л), що нам дає букву «х». Продовжуємо в цей спосіб, поки не дістанемо цілого слова. «сх...» (Ану, зложіть решту самі!).

АНУ, ВІДЧИТАЙТЕ!!!

Нижче знайдете декілька речень, написаних різними шифрами. Ану, спробуйте, чи відчитаете?

2) 12 46 34 11 13 11 53 21 42 43 41 13 26 16 36 11 55

3) 26 33 26 13 25 11 31 42 61 12 21 34 12 45 52 63 11

4) цжтож фг фзіяая озх

5) Шифри є різні. Часто вони дуже тяжкі, також бувають шифри легкі. Трохи треба подумати, щоб деякі з них відчитати.

нім знякл):

2) СКОР (анлнл всс дбелю рлквл по плнклтпнл-сзрлп):

4) Ппфрлн' пс піквлл влн' (лвл рлквл нсслрлл в нн' з лолл ансло влл):

3) Хк в іхвл з Прлрлннл' (слрлс ансло коллнл-л)

5) рлчвлл' пс цловлл нлп:

1) Жнлл в Пчлсл:

БОЗВ.ЯЗКН ллслннл ппфрлл

Дорогі читачі!

Нещодавно кілька юначок нам говорили, що не раз мають різні питання, проблеми — але соромляться чи не відважуються про них говорити. Отже, тому ми тепер відкриваємо куток «Порад Подруги Дади». Згадані юначки подали нам свої проблеми, і подруга Дада вже прислала свої поради їм.

Якщо і ви маєте якісь питання-проблеми про шкільні, товариські, родинні чи пластові справи — пишть до редакції для подруги Дади. Це стосується не тільки юначок, але й юнаків також!

Редакція

ПЛАСТУНСЬКІ ПРИКАЗКИ І ПРИСЛІВ'Я

Юнацтво веселіє, як ватра племіне.

— ** —

Удень сонце пече; а звечоріє, то місяць світить і ватра гріє.

— ** —

Як дощова пора, то втікай з дірявого шатра — та й під крислаті дерева.

— ** —

За один раз не станеш обозним ураз.

— ** —

На ватрі хто як, і хто що вміє, так і діє.

— ** —

На таборі навколо зелена діброва, та й душа здорова.

— ** —

На таборі без діла — слабне юнацька сила.

— ** —

Де старий таборовик спотикнеться, там нехай молодий добре напнеться.

— ** —

Чого доброго на таборі навчишся, то це скрізь тобі знадобиться.

— ** —

Золоті думки про книги

За допомогою книжки кожна письменна людина має право і можливість увійти в царство розуму; найбільшій може приставати з великими філософами і не буде вважатися за несподіваного гостя.

С. Смайлс

Книжки мають ту перевагу над людьми, що передусім вони побуджують думки, чого від людей рідко дочекаєшся.

Г. Брандес

Книжка кличе до бою... до шляхетного бою з темнотою. Її зброя — вікова мудрість, краса, слава, величні ідеї, вічні правди і наука... як жити.

У нашому житті приходять дні і години, які є тяжкі і вирішальні. Як добре тоді відчувати, що коло нас є приятелі, духом нам близькі, які кожної хвилини можуть нам дати пораду. Але саме в таких хвилинах люди часто далеко. Не покладайся на них. Тоді маєш інших друзів, товаришів: природу, музику, книжки, які тобі стануть у пригоді. Тому добре завчасу приятелювати з книжками.

Ганс Аренс

ГОЛУБИ

Низько над самою землею в'ються голуби. Дивишся на них, і здається — ніби то не птахи ніжно тріпочуть крилами, а проносяться в голубому небі лапаті сніжинки. А на березі річки стоять двоє — ставний юнак і молода струнка, мов берізка, дівчина.

— Радіють голуби, зичать щастя і радості молодят, — озивається мій співрозмовник, старий рибалка, дід Ничипір. Його обвітрене обличчя, наче виточене вправним різцем майстра з бронзи, коли він дивиться на голубів, стає якимось незвичайним, замріяним. — Так завжди, — говорить дід, — побачать голуби закоханих — і кружляють над ними. Радіють...

Смокче велику люльку старий, потім несподівано запитує:

— Хочеш, розкажу тобі легенду про те, звідки голуби на нашій землі з'явилися?

Хто відмовиться, кому нецікаво послухати стару легенду?

... Третій день палало місто, третій день чувся там плач і стогін. Нарешті бій стих. Тільки на горі, де височіли князівські палати, ще чується дзенькіт мечів. Їде спаленими вулицями на вороному коні хан Батий, гнівно насуплює кошлаті брови, його очі метають блискавиці. Ніхто не виходить зустрічати, не вручає йому ключів від міста, не падає на коліна і не благає пощади. Біля невеличкого теремка спинив хан коня і дивився здивовано, неймучи віри своїм очам. Лежали навкруг забиті татарські воїни, лежали купами, так наче всіх їх зразила якась невідомо сила.

А по широкому подвір'ї з блискучим мечем у руках метався молодий руський воїн. З усіх боків обступили його татари, а подолати не могли.

Хто він, той воїн? Звідки в нього така непоборна сила?

І наказав Батий узяти сміливця в полон. Не встиг хан вимовити ці слова, як кинувся вперед богатир Ослан, улюбленець Батия. Ударився один об одного дзвінкі мечі, посипались блискучі іскри — і впав Ослан мертвим на закривавлену землю.

І накинупсь тоді на хороброго руського воїна ханські тілохранителі. Довго тривав поєдинок. І наказав Батий навести на звитяжця стінобитну зброю... Нарешті, привели до хана скривавленого і знесиленого юнака. Дивився Батий на юне обличчя, на буйні кучері, на сміливі очі — мовчав. Довго мовчав хан, мабуть, вигадував кару непокірному бранцеві.

— Як ти міг знищити стільки моїх найкра-

щих воїнів? — запитав Батий. — Звідки така сила в твоїх руках?

Нічого не відповів руський воїн. Стояв перед ханом гордо, не схиляючи свою зранену голову.

— Ти вбив мого найкращого багатиря, — не кваплячись говорив хан. — Але я милую тебе, бо ти хоробро боронив свою землю. Ти будеш великим начальником у моєму війську. Я дарую тобі золотий панцир і табун коней.

Хан вдарив у долоні — і в ту ж мить раби принесли розкішне золоте вбрання і оздоблений дорогоцінними каменями важкий меч.

Мовчав руський воїн, тільки посміхнувся презирливо.

Гнівні вогники затанцювали в Батиевих очах. Багато країн покорив хан, перед ним схилялись цілі держави — і ніхто не міг перечити його волі. І раптом тут, на Русі, простий воїн відкинув ханські щедроті.

І вийшов наперед старий мудрець, радник Батия.

— О, всемогутній хане! — озвався він тремтливим голосом і впав на коліна перед своїм грізним володарем, — я поясню тобі все... Ти мудрий і далекозорий. Такий воїн буде окрасою твого війська і допоможе покорити весь світ. Я вкажу тобі шлях до його серця. В цьому термі живе красуня, наречена цього воїна, він захищав її як умів. Якщо хочеш зробити з нього покійного слугу, якщо хочеш, щоб він забув свою рідну землю, то подаруй йому красуню — полонянку із свого ясира. І він забуде свою дівчину. А хто зрадить кохану, той зрадить і рідний край.

Довго лилася солодка мова старого мудреця. І грізний хан, на знак згоди, махнув рукою. В цей час ханські слуги вивели з терему дівчину, наречену воїна. Побачив він кохану, кинувся до неї, та міцно тримали його вірьовки із сиріої шкіри.

І повів мудрець юнака в табір Батия, показав йому найкращих красунь-невільниць, ходив біля нього, як біля малої дитини, умовляв улесливо:

— Хан дарує тобі за хоробрість найкращу красуню, вибирай, яка на тебе дивиться. Тебе чекають почесні, слава, багатство.

Навколо стояли молоді невольниці, очі їх налиті сльозами і сповнені туги, благально дивились на юнака, немов просили: визволь нас із тяжкої неволі, допоможи дістатись до рідної неньки...

Та як міг допомогти воїн нещасливим красуням? Не було в його руках меча гострого, а в серці навіки-вічні був образ іншої...

І знову привели бранця до Батия. Хан сидів на вишитому золотом килимі, а навколо горіли багаття і розходились від них дивні пахощі.

— Ти відмовився від красуні, — промовив хан зловісно, — і ти будеш покараний. Страшною карою!

Ударив у долоні Батий — і привели до нього наречену воїна. Ласкаво посміхнувся до неї

хан і сказав:

— Цей воїн зігніє в глибокому підземеллі, а ти, красуне, будеш жити! Ти вибереш із моїх найкращих воїнів собі чоловіка і одержиш із моїх скарбниць найкоштовніші прикраси.

Глянула дівчина на грізного хана і відповіла:

— Ти можеш узяти моє життя, але кохання я заберу із собою в могилу.

Здивувався Батий, почувши таку відповідь. Не сподівався він, що в красуні таке горде і вірне серце, і звелів Батий кинути юнака і дівчину в глибоке підземелля і тримати там доти, доки не скоряться його волі.

Ні сяйво сонця, ні легіт вітру не проникав у темне кам'яне склепіння. Тільки крапає зі стін вода, падає на підлогу крапля по краплі, немов відлічує безконечний час.

Минали зими, приходили весни, цвіли сади і половіли жита, а в глибокому підземеллі томилась юнак і дівчина, відгороджені одне від одного товстою кам'яною стіною. Перед залізними ґратами, на срібному блюді, лежали дорогоцінності і, здавалось, манили до себе підступним, тьмяним блиском.

Так наказав хан: хто скориться перший і виконає бажання, той вийде на волю і стане власником безцінних прикрас.

Тьмяніло золото, втрачали свій блиск самоцвіти. Мучились закохані, але не корились. І по всій землі руській розійшлися чутки про безстрашного воїна і його вірну кохану дівчину. Дізнався про них і віщий співець. Ходив він із цимбалами від села до села, розважав людей піснями, лікував їх цілющими травами. Розумів співець мову дерев і птах, журливе жеботіння ріки, лагідну пісню весняного вітру і сердитий гомін віхоли.

Довго ходив він по дрімучих лісах, по глухих нетрях та по широких степах — вишукував цілющі трави. А темної ночі, коли заснула варта, проник співець у сире підземелля і сказав бранцям:

— Якщо не зрадили ви навіть у думці землі своєї рідної, якщо любитесь вірно понині — будете вільними!..

І кинув він крізь покриті іржею ґрати пучки зілля дівчині і юнакові. Чарівними пахощами сповнилось похмуре підземелля і засяяло в ньому дивне сяйво.

— Це зілля таїть у собі велику силу, — промовив співець, — силу землі рідної, і вона завжди приходять на поміч вірним дітям своїм!

І не встигли бранці взяти до рук запашне зілля, як перетворились на голубів і випурхнули з підземелля і полетіли до зеленого бору. З того часу і з'явилися на нашій землі голуби. І нема такої сили, яка б розлучила голубину пару, посіяла між ними неприязнь і зневіру.

В. Лисенко

Філателіст

Певно пригадуєте собі, що 1959-ий рік був проголошений у Пласті і поза Пластом роком Мазепинським і що того року вивчали всіма пластовими способами життя великого гетьмана України Івана Мазепи, його діла для українського народу і взагалі мазепинську добу. З тієї нагоди вийшли пластові мазепинські марки, про які стільки писала українська преса.

Подібно в 1961-ім році, в 100-ліття смерті Т. Шевченка, ми ввесь час присвятили на те, щоб пізнати нашого Кобзаря, його вірші і малярські твори. Те все відбувалось у формі змагів, гутірок, зустрічей, таборів, здвигів — а також і при допомозі марок, пам'яткових рисункових ковертів, пам'яткових печаток тощо. Це був Шевченківський рік.

А пластовий Ювілейний рік проходив під кличем: «Шануй минуле — працюй для майбутнього!» Цей рік закінчився незабутньою Ювілейною Пластовою Зустріччю на «Вовчій Тропі». Також із цієї нагоди було видано пам'яткові пластові значки, коверти, листівки, печатки.

Подібно і Організація Об'єднаних Націй (ООН) — «Юнайтед Нейшінс» — веде свою працю серед своїх членів-держав при допомозі відповідних гасел, а для пропаганди своєї діяльності і цих гасел її пошта і пошти держав-членів ООН видають марки, присвячені тій діяльності і гаслам.

Ви може знаєте, що, наприклад, минулий, 1962-ий рік проходив в ООН під гаслом комара і боротьби з малярією. З тієї нагоди багато держав світу, членів ООН, видало марки з рисунками комара, який розносить малярію. Частину цих марок передано ООН на те, щоб вони за гроші, придбані із продажу цих значків, помагали біднішим державам вести боротьбу із цією недугою — ворогом людства.

Цього року (1963) ООН проголосило війну іншому ворогові людства — голодові; цю війну ведеться під знаком трьох пшеничних колосків. На світі є багато бідних новостворених нерозвинених держав, де панує голод тому, що або бідна чи необроблена земля, або дике, недорозвинене технічно населення, брак промислу тощо.

Отож, щоб допомогти таким націям, ООН веде кампанію допомоги — під знаком трьох колосків. Також значки є одним із засобів у цій акції: частину прибутку від продажу спеціально на те випущених значків у різних державах передано на фонд «трьох колосків».

Є стара японська приповідка, яка каже: «Якщо ти даси голодному одну рибу, то нагодуєш його на один день. Але якщо навчиш його рибалити, то даси йому поживу на багато днів». Ця приповідка і стала для ООН принципом їхньої боротьби з голодом: натиск іде не на безпосередню поміч у формі готових харчів, а на те, щоб примітивних людей навчити кращих способів здобування собі харчу, щоб у майбутньому вони самі могли прохарчуватися та культурно рости-розвиватися. І це саме є в програмі «трьох колосків», якої великою частиною і є поштові значки для збирання фондів на цю акцію.

Філателісти різних країв збирають оці марки про голод серіями; і не лише ті, що видано цього року, але й такі, що появились іще давно із цією темою. Випущено навіть окремі альбоми, де є місце на всі марки із темою голоду. Варто нам відзначити, що Україна була однією із найперших країн світу, що видала поштові значки із цією темою. Про це згадують усі чужинські філателістичні журнали, а в окремих альбомах із цією темою є місце і на ці українські марки (на першій сторінці).

Появились вони в 1923-ім році, коли в Україні був голод, в наслідок спустошень війни і большевицької загарбницької політики. Про це згадують усі статті в чужій пресі, що приносить пропагандивну користь для української справи.

Ваш Філателіст

Куток астронавта

ЯК ВБИРАТИСЬ НА МІСЯЦІ?

По лябораторіях Америки та інших країн інженери на спілку із біологами випрацьовують окремий убір — так звані «скафандри» для майбутніх астронавтів, які незабаром будуть уживані першими мандрівниками на Місяць, Марс та інші планети. Ці убори скафандри — це, правдоподібно, найбільш скомпліковані одяги, які колинебудь носила якась людина... Ці одяги, із допоміжними апаратами, це властиво мініатюрні одноособові космічні ракети!

В Америці приготавляють «проект Аполло», який має за ціль вислати на Місяць мандрівців-астронавтів. Вони могтимуть виходити із своєї ракети на поверхню Місяця — на чотирогодинні «проходи» і до того треба буде їх, отих незвичайних одягів-скафандрів.

Виробляючи такий одяг, треба брати до уваги тисячі різних важливих факторів, від яких може залежати життя астронавта. Треба ж йому постачати кисень до дихання, відповідне атмосферичне тиснення, ogrівання чи охолодження, регулярну вологість тощо. Не забуваймо ж, що на поверхні Місяця нема ніякої атмосфери, а температура може бути -250° до $+250^{\circ}$ Фаренгайта — залежно від того, чи ми є на соняшній, чи нічній частині поверхні. Крім того, є багато небезпечного випромінювання, головню — від Сонця. На Землі ми заслонені від цієї смертельної радіації атмосферою, але на Місяці атмосфери немає, тож астронавта мусить охороняти його одяг-скафандр. Головню стосується це до очей, які могли б легко осліпнути від жорстокого соняшного проміння.

Теж дуже важним є те, щоб наш астронавт міг легко порушуватись по поверхні Місяця. Йому доведеться, може, не лише ходити по рівній поверхні, але теж перескакувати яруги, дряпатись на скелі й гори, бродити в дрібному пилу. Щоправда — вага на Місяці у шість разів менша, як на Землі, так, що астронавт, який на поверхні Землі важив би із своїм «убором» 300 фунтів, на поверхні Місяця важитиме лише близько 50 ф. Але і цю вагу не буде легко носити в невикідному, великому скафандрі.

До того ще треба додати припаси: харч, воду. На те треба було в уборі включити окремі скритки — в середині, так, щоб можна було їх дістати устами; руки ж всередину не запхаєш крізь герметично закритий «шолом».

Цей шолом — це взагалі найскладніша частина скафандру. Треба вважати, щоб прозорий пластик-скло спереду не зайшло парою від відди ху. Треба теж уважати, щоб скло не покрилось інеєм від холоду ззовні. Треба дуже вважати теж, щоб скло було міцне і не розбилось, бо це означало б негайну смерть для астронавта.

До того ще треба додати всілякого роду інструменти, приладдя, кишені і скриньки на збирання геологічних спеціментів, наплечник із запасами тощо. Не дивно ж, що випродукувати такий убір не легка це справа!

Та — чи знаємо ми все про умовини на поверхні Місяця? Напевно — ні. Тож і найкращий, найбезпечніший убір може виявитись не-вистачальним на Місяці, а тим паче — на Марсі, Венері чи інших планетах, про які ми знаємо відносно так мало! Тож не буде це безпечно вибиратись на такі «прогулянки»: на кожному кроці чекатиме на відважного астронавта небезпека і треба буде людей справді хоробрих, щоб відкривати ті нові світи.

Ваш Астронавт

ПОРАДИ ПОДРУГИ ДАДИ

Дорога Додо!

Моя старша сестра заручилася і взимку плянує вінчатися. Розуміється, уже тепер весільні пляни с темою безконечних розмов у нашій хаті. Де робити весілля? коли? кого просити? і т. ін. Тим часом Ромко (наречений сестри) хотів би вінчання мати скромне та тільки з найближчими, і просив мене допомогти переконати в цьому сестру. Що мені робити? Я вже сама тішуся, чекаю на це весілля, на ролю дружки й на забаву.

Марта.

Чимпильніше помагай Ромкові переконувати сестру. В цей спосіб не лише здобудеш собі швагра, який Тобі не раз у житті пригодиться, але заощадиш батькам великих видатків, а сестрі багато непотрібної обмови і образ різних знайомих. Вінчання — це поважна родинна подія, при цьому зворушлива — чому робити з неї публичне видовище? А сьогоднішні великі весілля з усіма гостями, яких «випадало» запросити, їхніми двозначними жартами на підпитку, а може ще копертами з грішми (до речі — звичай низької класи італійців — нікого іншого!) — чи це аж таке приємне для молоді пари й потрібне до щастя?

Нещодавно один із наших батьків поставив донці вибір: велике весілля, або подорож до Європи. Не зраджу, що вона вибрала, але — що вибрала б Ти?

Подруга Дада

... На цьогорічному таборі говорили нам багато про потребу пропаганди української справи серед американців у школі, про справлявання фальшивих даних з історії. Мені здається, що у нас із цим пересаджують. Це дуже неприємно — завжди і всюди накидатися зі своїм українством. Що думаєш про це, Додо?

Оксана

Чи не соромишся Ти трохи свого походження, Оксано? Як маєш нагоду й можливість представити в школі правдиві факти про Україну, поважно і ділово, поданням джерел — чому цього не зробити? Не бачиш як американці реагують жваво на кожную фальшиву вістку в пресі, скільки листів пишуть до редакцій? Спростувати факти можна і треба в кожній ділянці (не тільки про Україну) — якщо Ти бачиш і знаєш, що щось неправильне, а Ти напевно знаєш краще. Коли ми не раз в різних книжках чи часописах зустрічаємо невірні відомості про Україну — то це звичайно тому, що автор не мав усіх фактів — не знав їх. Отже, щоб спростовувати щось у дискусії чи в пресі — треба знати багато фактів, даних і їх спокійно подавати. Тут саме вищі курси українознавства дадуть Тобі ці відомості і подадуть, де їх шукати.

Подруга Дада

... Маємо тепер осінню в нашій станиці багато курінних забав і я вже цього року буду на них ходити. Танцювати вмію, але боюся чогось іншого. Як і про що говорити з хлопцем під час танців? Коли зденервуюся, то ніяка тема не прийде мені на думку.

Несмілива

Розмову повинен завжди розпочинати хлопець, що попросив до танцю. Але дуже можливе, що, крім якогось невиразного привіту, а то буває: «гай» або «гелло» він нічого не скаже, — навіть, як називається. Старайся тоді втягнути його в розмову як можеш — шукай спільної теми. Може він був також на минулорічній Зустрічі? Може маєте спільних знайомих? Може були на таборі або на якомусь пластовому курсі? Перш усього відважно, — бо можливо, що й Твій партнер так само несміливий, як Ти!

Дада

ПРИГОДИ

морського добика

МАЙН РІД

Не скажу, що я цілком спокійно чекав припливу. Зовсім навпаки — я тремтів від страху, боячись, що моя споруда його не витримає. Якби в мене було більше часу, я зробив би керн вищим, міцнішим і почував би себе спокійніше. Я не сумнівався, що сигнальний стовп витримає натиск хвиль, бо за багато років він пережив чимало бур. У мене було побоювання тільки за керн, за його висоту й міцність. До позначки на стовпі він не доставав на цілий фут. Отже, я мав стояти на фут у воді, та в такому скрутному становищі не це турбувало мене і викликало в уяві жахливі картини. Мені ставало страшно зовсім від іншої думки: чи можна вірити позначці на стовпі? Я знав, що біла риса показує найвищий рівень припливу, коли море спокійне, зовсім спокійне. Але зараз море не було спокійним. Досить свіжий вітер розганяв хвилі заввишки не менше фута, можливо, навіть двох. Якщо так, то моє тіло на дві третини або на три чверті опиниться у воді, не кажучи про пінясті гребені, що обдаватимуть мене з головою.

Та це ще півбідн. А що коли вітер посилиться або почнеться буря? Ні, навіть не буря, а невеличкий шторм? Тоді керн мені не допоможе. Адже я часто бачив, що під час бурі біла піна аж кипить на місці рифу і злітає високо над вершечком стовпа.

«Якщо почнеться буря, я загину!» Така думка раз-у-раз непокоїла мене.

Щоправда, деякі обставини дозволяли мені сподіватись на краще. Був чудовий місяць травень, ранок видався гарний. В інші місяці шторми бувають частіше, але трапляються вони й у травні. На суходолі може стояти гарна погода, а на морі в цей час лютують бурі і гинуть кораблі. Хай навіть і не ураган — звичайні хвилі все одно потоплять мене біля стовпа або змиють з насипу.

Турбувало мене й інше — каміння в керні лежало нещільно. Я й не намагався зробити його по-справжньому: я не мав часу, а просто навалював камені один на один, як прийдеться. Коли ж я став на них, то відразу відчув, що це дуже неміцна підпора. А що, як вони не витримають натиску припливної течії або ударів хвиль? Якщо таке станеться, якщо керн розвалиться, всі мої зусилля пропадуть намарно, і я загину!

Не дивно, що моя тривога дедалі посилювалася і я, думаючи про таку жахливу можливість, не переставав пильно оглядати поверхню моря — тільки для того, щоб ще більше занепасти духом.

Довгий час я стояв майже нерухомо, міцно обіймаючи стовп і притиснувшись до нього, як до найдорожчого друга. І справді, тоді це був мій єдиний друг: коли б не він, я не зробив би керна. Навіть якби в цьому мені й пощастило, то однаково без стовпа каміння відразу б розмило, і я не зміг би стояти на ньому.

Я застиг біля стовпа і майже не ворухився. Боявся навіть переступити з ноги на ногу, щоб каміння не розкотилось на всі боки. Адже я чудово усвідомлював, що зібрати його і скласти на купу вдруге буде неможливо: час для цього минув. Глибина води навколо стовпа вже перевищила мій зріст, і тепер я міг би тільки плавати.

Весь час я оглядав море, не повертаючи тулуба, а лише крутячи головою. Я дивився поперед себе, назад, по боках і не менше як п'ятдесят разів переконався, що море пустельне. Іноді я відривав погляд від морського простору і стежив за тим, як підіймається приплив, і як до рифу мчать і розбиваються об нього великі хвилі, ніби повернувшись із далеких мандрів. Вони здавалися розлюченими і наче загрожували помститись мені за те, що я з'явився до них. Чого тут

треба мені, звичайному смертному, у їхньому власному притулку, у місці, призначеному для їх суворих ігор. Я навіть уявляв, що вони говорять до мене. Від споглядання їх нестримного бігу в мене запаморочилась голова і виникло таке відчуття, ніби я відірвався од стовпа і поринув у темну безодню води.

Хвилі здіймалися все вище й вище. Ось вони вже залили вершок керна, укрили мої ступні, підіймаються ще, ще, ось вони лижуть мої коліна... Коли ж вони зупиняться? Коли кінчиться приплив?

Це лише початок! Вода повзе вище, вище! Я вже стою по пояс у солоному потоці, а піна лютує навколо, кидається мені в обличчя, падає на плечі, лізе в рот, в очі, у вуха — я захлинаюсь, я тону! О Господи!

Вода досягла найвищого рівня і залила мене мало не з головою. Я шалено і вперто опирався їй, борючись за життя, і міцно притискався до сигнального стовпа. Довго, страшенно довго тривало це, і якби становище не змінилось, я міг би продержатись на своєму місці до ранку. Але зміна прийшла і принесла мені ще більшу небезпеку.

Настала ніч! Це був ніби сигнал знищити мене. Вітер, дедалі посилюючись, почав переходити в бурю. З хмар, що купчилися у небі ще в сутінках, загрожуючи дощем, ринули потоки води — вітер приніс дощ. Хвилі більшали, я помічав це, і ось вони кілька разів перекотились через мене. Їх удари були такими дужими, що я ледве втримався біля стовпа.

Страх здавив мені серце. Якщо хвилі стануть ще хоч трошки більші, я не зможу чинити їм опору. Та й навіть без цього було сумнівно, чи вистачить у мене сил дочекатись кінця припливу.

Остання велика хвиля трохи зрушила мене з місця, і я був змушений шукати нового положення тіла, щоб знову міцно стати на керн. Для цього я трохи підтягнувся на руках, намацуючи ногами найвищу і надійнішу точку на своїй споруді, але в ту мить вдарила нова величезна хвиля, зірвала з каміння мої ноги і відкинула їх убік. Чіпляючись руками за стовп, я на кілька секунд повис горизонтально, поки хвиля не пробігла далі. Тоді я знов спробував стати на керн і вже торкнувся ногами каміння. Саме торкнувся, бо як тільки я трохи сперся на нього, воно почало розповзатися підо мною. Я не мав більше сил висіти на стовпі, тіло моє ковзнуло вниз, і слідом за камінням я пішов на дно.

Я ТРИМАЮСЬ ЗА СТОВП

На щастя, я умів плавати, і досить непогано, а в той час ніщо інше не знадобилося б мені краще. Пірнати я теж трохи навчився. Коли б не це, мені довелося б погано, тому що я опинився глибоко, аж на дні, серед бридкого чорного каміння.

Я там був недовго і одразу, мов качка, виринув на поверхню. Тримаючись на хвилях, я озирався на всі боки, щоб знайти сигнальний стовп. Та побачити його було важко, бо піна

заліплювала мені очі. Наче собака-водолаз, я крутився на хвилях, не знаючи, куди дивитися, і не міг знайти стовпа. Вода засліпила і приголомшила мене, і я ніяк не міг зрозуміти, де він подівся.

Нарешті я помітив його. Він був не так близько від мене, як я гадав — на відстані багатьох ярдів, мабуть, не менш як двадцяти! До цього спричинилися вітер і приплив. Якби я знаходився у воді ще десять хвилин, вони б однесли мене так далеко, що я не зміг би дістатись назад до стовпа.

Як тільки я побачив стовп, то одразу ж поплив до нього, хоч і не усвідомлював, що робитиму, коли дістанусь туди. Мене гнав інстинкт, мені здавалося, що біля нього я знайду порятунк. Я діяв так, як діють усі потопаючі — хавпався за соломинку. Не можу похвалитися, що я зберіг самовладання. Це було б неправдою, і ніхто б мені не повірив. Нвпаки, я був такий переляканий, що майже нічого не тямив, проте плів до стовпа. Моїми вчинками керував не просто інстинкт, а щось більше, бо водночас я усвідомлював, що, діставшись до стовпа, не позбудусь небезпеки. Я знав, що зможу допливти, вірив у свої сили і вміння плавати, але думка про те, що я не знайду там ніякої допомоги, весь час сповнювала мене страхом.

Звичайно, я міг видряпатися на стовп, аж до бочки, але не далі. Вилізти на неї я не міг під загрозою смерті. Якби тільки це було можливо, я давно б сидів у бочці, оскільки був певний, що дев'ятигалонна бочка дасть мені добрячий притулок, де я зміг би перечекати шторм. Та я вже пробував вилізти на неї раніше і тільки переконався, що це мені не під силу. А я хотів залізти в неї ще й з інших міркувань. Якби я виліз до ночі, мене б, можливо, помітили з берега, і пригода могла закінчитись без особливих неприємностей. Мені навіть чомусь здавалося, що коли я в перший раз дерся на стовп, мене побачили.

(Закінчення в наступному числі)

ВОДНЕ ПЛАСТУВАННЯ

У 45-ті РОКОВИНИ

Дорогі Морські Пластунки й Пластунки!

З приємністю вітаю Вас на сторінках ЮНАКА, у новій рубриці «Куток Водного Пластування». Тут знайдете новини із діяльності залог морських пластуників, поради та інформації для водних зайнять, як теж цікаві спомини і репортажі з морських прогулянок, таборів і рейдів. Тут будемо подавати: матеріали з вітрильництва, навігації, водного рятівництва, водолаження та інших ділянок водного пластування, які напевно придадуться Вам для практичної та теоретичної підготовки.

Найбільше живими і цікавими будуть Ваші власні спомини, репортажі з праці залог, поради та інші дописи. Таким способом зможуть залози взаємно познайомитися та зміряти свою працю. Отже, вірю, що — при Вашій співпраці — «Куток Водного Пластування» в ЮНАКУ зможе вповні вив'язатись із свого завдання.

Бажаю якнайбільше успіхів та моряцького —
Доброго Вітру!

СКОБ!

Нестор Кольцо

Краєвий діловод Морського Пластування.

П.С. Посилайте свої дописи до цієї рубрики на адресу:

Nestor Kolcio
825 Greenwich St.
New York 14, N.Y., USA.

Свято Українського Моря, відзначає історичну подію, яка гордістю палає в серці кожного свідомого українця. Головно ми, українські морські пластуни, повинні зрозуміти вагу цих роковин.

Як знаємо, ця подія сталася 45 років тому...

Дня 29-го квітня 1918-го року в севастопольському порті спокійно хиталися могутні кораблі-дреднавти, крейсери, міноносці... з другого боку пристані стояли гідрокрейсери з гідроплянками; тихо, мов чорні пантери, притаївшись лежали підводні човни: 5 канонірських, 6 мінових, та дивізія катерів-нищівників. Поміж усіма тими кораблями стояв із повагою спеціального призначення старий лінійний корабель «Юрій Переможець».

Точно о 16:00 годині на палубі «Юрія Переможеця» подано моряцьке гасло і пролунав наказ адмірала фльоти: «Фльоті піднести український прапор!» Умить злетіли червоні та чорні прапори російської імперії, а на їхнє місце піднесено синьо-жовті прапори вільної України. Чорноморська фльота стала на службу Українській Державі.

І тепер, щороку ми святкуємо «День Українського Моря», цим способом підкреслюємо значення Чорного Моря для України, а теж віддаємо так пошану всім тим героям-морякам, які впродовж нашої історії принесли славу нашому народові: київським князям за їхні хоробрі походи уздовж чорноморського півбережжя аж по Візантію; Запорозьким козакам за їхні славні походи байдаками на Кафу, Царгород та інші міста Туреччини. І врешті тим усім героям-морякам Визвольних Змагань, які зуміли сказати світові, що Чорне Море завжди було і буде Українським Морем!

1-а ЮНАЦЬКА ЗАЛОГА "ВІКІНГ".

Залогу затвердив з початком травня 1963-го року Командант Пластунів США; залозі надано порядкове число: ОДИН. Це перша залага в США, яка стала офіційно затверджена — як юнацька залага морських юнаків. Члени залози мають спеціальне заінтересування в вітрильни-

Дещо з діяльності морських залог

цтві, отже, під час літніх вакацій мають закупити вітрильник роду «Комета». Залага є надзвичайно діяльна на терені станиці Рочестер: усі новацькі впорядники є членами залози. Залага теж гордиться з того, що два члени взяли участь у штафеті «вічного вогню», організованій на Ювілейну Пластову Зустріч куренем старших пластунів «Чорноморці». «Вічний вогонь» перевезено роверами із могили Сірого Лева у Баффало на пластову Ювілейну Зустріч в Іст Четгемі. Залага улаштувала теж «морське свячене» для станиці, на відзначення 45-их роковин «Свята Моря». Стерновим залози є пл. розв. Юрій Повх, а впорядником — чорноморець Володимир Пилишенко.

1-а Залага "Вікінг" у Рочестері (19-ий курінь УПЮ); зправа: А. Білик, Ю. Ганушевський, Р. Волянський, Ю. Повх, Б. Приймак, Ю. Овад і ст. пл. В. Пилишенко.

ПІДГОТОВЧА ЗАЛОГА ЮНАЧОК "ПЕРЛИ" — РОЧЕСТЕР

Залага постала із членок гуртка «Чайки». Під час вакацій членки залози вправляють плавання, веслування та водне лещетарство. Залага мріє про власний човен, на що збирає вже гроші.

Із прогульки підготовчої залози "Перли" — Рочестер

МАРАТОНСЬКА ПРИГОДА

ст. пл. Олег Зенон Лисяк

Коли дванадцять років тому я почав своє пластування на таборі новаків-жовтодзюбів «Новий Сокіл» коло Бофало і мені було шість років, мені навіть не снилося, що буду колись репрезентувати Український Пласт, репрезентувати на світовому Джемборі у Греції — Україну. Дорога була довга: сотні сходин, гутірок, звітів, таборів, нічних стійок, зустрічей на «Вовчій Тропі», «Новому Соколі», «Бобрівці», довгих нічних вправ, маршів, «плюсів і мінусів» — цілих дванадцять років пластування. Від новака-жовтодзюба до старшого пластуна, кандидата до куреня «Бурлаків» і члена української делегації на Джемборі.

Було нас тридцять п'ять, у тому двадцять шість молодших, юнаків і старших пластунів — решта сеньйори. Були ми, з Америки, з американськими пашпортами, був друг Світуха і Славко Грушкевич з пашпортами «Брітш сабджект» (один з Канади, другий прибув до Америки з Австралії), був «Кузьо» Кізко і «Куций» Кордюк з документами Німецької Союзної Республіки, були «англіїці» — Ігор Рій і «Мик» — всі ми були українці. Я ще ніколи не почував себе так українцем, як разом з ними всіми з різних країн.

На нашу подорож можна дивитися з різних поглядів. Так як мої американські знайомі, які

Українська пластова делегація на Світовому Джемборі, що відбулося в днях 1-11 серпня 1963 в Греції.

Склад української делегації на Світове Славтське "Джемборі" в Греції 1963 р.

Провід: пл. сен. М. Світуха (К) — Голова делегації, пл. сен. А. Фіголь (Н) — комендант табору, пл. сен. о. Б. Смик (США) — капелян, пл. сен. І. Мриц (Н) — лікар, пл. сен. Б. Кордюк (Н) — реф. зв'язків, пл. сен. Т. Данилів (К-р) — преса та інформація, пл. сен. В. Помірко (США) — член.

Булава: ст. пл. А. Ребет (Н) — бунчужний, ст. пл. І. Юрчук (США) — заступник, пл. сен. М. Курпіта (В.Б.) — писар, ст. пл. Я. Зубенко (Н) — обозний, пл. сен. Р. Дубіль (В.Б.) — інтендант.

1. Гурток "Бористенес": ст. пл. І. Мисько (Н) — гуртковий, ст. пл. Я. Вінтонів (США) — заступник, пл. юн. М. Богдашевський (Н), пл. юн. Ю. Боярський (Н), пл. юн. Я. Бегей (В.Б.), пл. юн. Я. Грушкевич (США), ст. пл. О. З. Лисяк (США).

2. Гурток "Херсон": ст. пл. З. Цирик (США) — гуртковий, пл. юн. З. Стрілковський (В.Б.) — заступник і підхорунжий, пл. юн. Р. Бутковський (Н), пл. юн. Р. Волянський (США), пл. юн. С. Гарабач (Н), пл. юн. А. Кізко (Н), пл. юн. І. Кордюк (Н), пл. юн. Ю. Повх (США) — підхорунжий.

3. Гурток "Одеса": пл. юн. І. Рій (В.Б.) — гуртковий, ст. пл. М. Заяць (Н) — заступник і хорунжий, пл. юн. О. Баранський (США), пл. юн. З. Бережницький (США), пл. юн. А. Білик (США), пл. юн. Я. Гарабач (Н), пл. юн. М. Постолян (В.Б.), пл. юн. Б. Приймак (США).

Пояснення знаків: (Н) — Німеччина, (В.Б.) — Велика Британія, (США) — Сполучені Штати Америки, (К) — Канада, (К-р) — Кіпр.

заздрять мені «гуд тайм», що його я мав; так, як дивляться на цю справу туристи, що стоять у захопленні перед Європою і цмокають як оглядають Лувр, чи катедру св. Петра, задирають голову перед вежею Айфеля, захоплюються чистотою Цюриху і Базелю, зажмурюють очі перед Андрійським чи Йонським блакитними морями, ахають на вид Цугшпіце, Юнгфрау чи Карвенделя і німіють перед мармуровим старогрецьким Партеоном чи Акрополісом в Атенах.

Але ми згадуємо цю подорож передусім як подорож репрезентантів України. Зійшлися ми з різних країн, щоб репрезентувати ОДНУ Україну.

І мені здається, що ми наше завдання сповнили добре — від хвилини, коли літак лінії «Ер Франс» піднявся з аеропорту в Нью-Йорку і ми побачили під нами світла Менгеттену.

Я дивився на ці світла і згадував цю ніч перед кільканадцятьма роками, коли споглядав на ці самі світла з покладу корабля «Дженерал Гаан», яким приїхали ми як імігранти «Діпі» з Європи...

Скоро, за годину чи дві — лише ми поїли вечерю на літаку, — а вже почали рожевіти крила літака. Світло на крилі ставало помаранчеве і зараз вже був день. Ми були вже далеко над Атлантийським океаном.

Під нами пересунулася Ірландія, потім Англія, минув Канал Ля Манш, і вже незадовго аеродром Орлі під Парижем. Автобусами, а потім таксі — переїздимо до Парижу на станцію «Гар д'Ест» і поїздами їдемо до Мюнхену, хоч мали летіти літаком, але в Парижі страйк.

Я цікавий, як виглядає Мюнхен. Тут я почав ходити до школи на відомій Фюріх Шуле, але коротко — лише три місяці, бо потім ми виїхали до Америки.

Нас чекають на аеродромі «Рім», але ми приїжджаємо на Гавпт-Бангоф. Пересипляємо ніч, а спимо так твердо (бо це перший сон від ночування ще на «Вовчій Тропі» в Іст Четгем), що в готелі не годні нас побудити. Їдемо до вишкільного табору, на зустріч з рештою нашої делегації. Зустрічаємо нових друзів з Німеччини і Англії — хлопців і дівчат (дівчата гарні, ой гарні!). Нові розмови, нові дружби — ну і вишкіл, вишкіл і вишкіл...

Відвідуємо могили на Вальдфрідгофі: провідника ОУН Степана Бандеру і д-ра Л. Ребета. Потім, ми «міттенвальдці», що жили колись у тому гірському містечку в таборі «Діпі», — о. Богдан Смик і я, в товаристві інших друзів, відвідуємо Міттенвальд. Їдемо на цвинтар, де лежить понад 60 колишніх парафіян нашого теперішнього капеляна, о. Богдана. Зриваю квітку з могили сотника Української Дивізії Дмитра Феркуняка, треба дати моєму батькові, хай знає, що я тут був.

Коли переїздимо через італійську частину Тиролю, — там мабуть напружена ситуація. Італійські жандарми, у шапках подібних до ша-

пки Робіна Гуда з довжезним дашком, ходять по станції з готовими до стрілу «смпі» і не дозволяють нічого фотографувати. Скоро ховаю апарат, куплений у Мюнхені, і втікаю до вагону. Треба уникати міжнародних конфліктів.

У Римі відвідуємо митрополита-ісповідника Йосифа Сліпого. Трохи мали «трему» перед відвідинами такої високо поставленої особи. Митрополит живе у Ватикані, в кардинальському помешканні: довгі коридори, важкі різьблені двері і меблі.

Але Владика приймає нас як наш дідусь. Питає про батьків, каже кожному звідки його родина походить, де жили його батьки чи діди... Питає, чи ми вірні Богові й Україні, чи тримаємось нашої віри і обряду та національності. Відповідаємо — так. І я думаю, що так — бо чи інакше ми тут були б?

Відвідуємо також архієпископа Кир Івана Бучка в Джіянїкольо. Ми присутні теж на архієрейській Службі Божій у катедрі, де Кир Йосиф висвячує нашого нового єпископа, Кир Йоахима Сегедія. Беремо участь теж у загальній авдієнції у папи Павла Шостога у Ватикані, отримуємо папське благословення.

А потім оглядаємо старинний Рим — від Колізею до замку Святого Ангела, і від Форуму Романум до Вія Аппія. Усе, усе мусимо бачити, а часу так мало... Вже мусимо їхати до порту Бріндізі, де чекає на нас корабель.

Усюди — в Італії, так само як у Франції, Німеччині, чи потім у Греції і Швейцарії — наш пластовий уніформ відкриває нам усі двері і простує всі дороги, а наші відзнаки — тризуб і лелійка і напис на грудях «Юкреїнієн Скавт» збуджують зацікавлення і симпатію.

З порту у Бріндізі перевантажений корабель, на якому їде між іншим коло 400 швейцарських скавтів, вєче нас до Греції. З грецького порту Патрас їдемо до Атен, а потім до Мара-тону.

Годі описати все, що діялося впродовж кільканадцяти днів на світовому Джемборі, де було коло 13 тисяч людей з 89 різних націй — від Афганістану до Зеландії. Однак одне є певне, що нас, українців — знало ЦІЛЕ ДЖЕМБОРІ — від одного кінця до другого. Наші «чайні приняття», виступи наших танцюристів, відвідини у нас грецького престолонаслідника, князя Константина, наша виставка, дружні відносини з багатьма народами — зокрема з арабськими країнами, з французами, жидами, американцями, бразилійцями, швайцарцями, канадцами, тунезійцями і багатьма іншими. Особливо приязні були скавти Ліхтенштайну, яких начальний скавт-мастер, князь Ліхтенштайну, отримав від нас, так як грецький князь Константин, різьблений топірець. Скавти Ліхтенштайну несли в заключній дефіляді (в якій ми не брали участі) наш прапор. Литовський прапор несли швайцарці.

(Закінчення в наступному числі)

ХТО ЯК СПИТЬ?

Ми не часто бачимо, як сплять тварини. А сплять вони по-різному, інколи в найнесподіваних позах.

Галки, шпаки сплять навстоячки, на одній нозі. Друга підтягнена вгору до тіла; дзьобики вони ховають під крило.

Білка-вивірка спить звичайно, скрутившись у кільце; вона прикривається своїм пухнатим хвостом, немов прикривалом. А якщо їх дві, то часто вони сплять, обійнявшись.

Лежачи на боці і простягнувши ноги, сплять індійські слони. Лягають вони дуже обережно, підгинаючи передні й задні ноги. Якщо індійський слон спить навстоячки, то це вірний знак, що він хворий. А ось африканські слони сплять тільки навстоячки, притулившись спиною до дерева або стіни.

Великі мавпи — шимпансе та орангутанг сплять приблизно так, як і людина. Менші мавпочки сплять переважно сидячи, притулившись спиною до дерева. Сплячи, вони низько опускають голову. Мавпи в сні дуже чутливі: найменший шурхіт — і вони миттю прокидаються.

Погано спиться гірським баранам архарам. Їм і в сні здається, що навколо діється щось погане, підозріле. Архани сплять неглибоким сном, перебуваючи постійно в тривозі. З такого становища барани-архари знайшли вихід: вони лягають спати поблизу родини звірків — свистунчиків: як тільки є якась небезпека, звірки-свистунчики починають свистіти, барани прокидаються і втікають.

Їжаки сплять, згорнувшись клубком і висунувши трохи носика. Вони часто легенько хрпуть.

Річкові бобри сплять, як правило, удень, лягаючи на спину. Їхні діти — бобренята — сплять тісно один біля одного чи й один на одному; вони люблять спати, підклавши під мордочку свою лапку-кулачок.

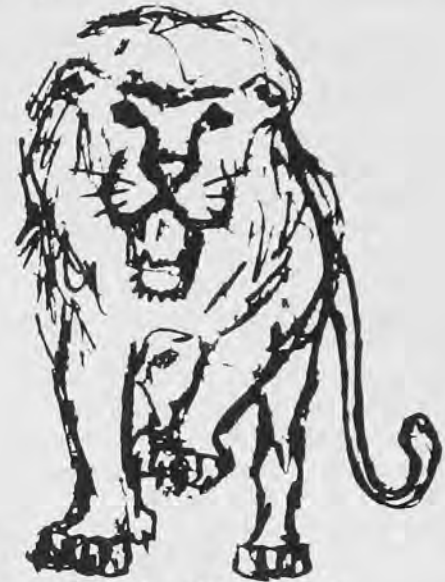

ЖИВІ «РАДІОЛЬКАТОРИ»

В Африці, у її повноводих ріках, живе нільський довгорил або, як його називають, водяний слон чи мормирус. Дослідники помітили, що ця малорухома риба, розміри якої досягають іноді одного метра, спокійно порпаючись у мулі, заздалегідь дізнається про наближення ворога, бай-дуже, звідки б він не з'явився — спереду, збоку чи ззаду. Крім того, водяний слон однаково добре пересувається як уперед, так і назад. Вияв-

ляється, довгорил має поблизу хвоста спеціальний орган — своєрідний генератор електромагнетичних коливань. Він постійно випромінює до ста електромагнетичних імпульсів на хвилину. Ці сигнали, відбившись від навколишніх предметів, уловлюються «приймачем» — органом, розташованим біля спинного плавця. Ось чому водяний слон, навіть глибоко зарившись головою у мул, дізнається про наближення хижаків. Це дає йому змогу своєчасно уникнути небезпеки.

Крім нільського довгорила, є ще ряд живих істот, які мають захисні органи, подібні до вище описаних «радіольокаторів».

ЕНОТ - РИБАЛКА

У старому лісі край широкого луку кують зозулі, у вільшині дзюркоче непомітна річечка. Подолавши кам'янистий переказ, вона вгамовується і створює тихе плесо. У кришталевій воді на піщаній обмілині багато дрібної риби. Біля берега стоять шупачки, а глибше, навколо каменя, скупчився табунець пічкурів.

Раптом з чорно-синьої глибини ями в положистий берег ударила велика рибина. Хлюпнула вода. Перелякана дрібнота кинулася врозтіч. Шука!.. З розгону виплеснувшись на обмілину, вона показала на коротку мить свій м'ясистий хребет.

В ту ж хвилину з прибережного куща камінцем шугнуло у воду кошлате звірятко. Веселкою спалахнув променистий сніп крапель і згас у повітрі. По скаламученому плесі пішли хвилясті кола. Мабуть, звірятко націлялось на «куму», але... промахнулось. Стрибок був добре розрахований і все ж невдалий. Півметрова рибина, мало не зачепивши невдачу-рибалку хвостом по носі, встигла втекти.

Висунувши з води гостру мордочку, звірятко сердито пирхнуло і, ляпаючи лапками по мілководдю, побігло до берега, вискочило на кручу, обтрусилось і зникло в густих кущах.

Хто ж цей незвичайний рибалка? Борсук? Ні! То енот-новосел. В лісах українського По-

лісся уссурійські єноти — недавні переселенці: кілька років тому їх привезли сюди з далекосхідної тайги. Тепер вони розплодились і стали вже звичайними представниками місцевої фауни.

Удень єнота рідко коли зустрінеш. Полює він найчастіше вночі, рано вранці чи пізнього вечора. Їдять єноти мишей, жаб, ящірок, не гребують злаками і овочами, але найбільше люблять рибу. Єнот може з'їсти зразу до десяти рибин завбільшки з долоню. Але спробуй но спіймати її!

Завжди доброї

ГАДКИ.....

Син показує на новий радіоапарат:
— Коли покручу це, то що дістану?
Батько: — Кілька разів поза вуха.

Марійка: Жирафа мусить бути дуже горда.
Стефа: Чому?

Марійка: Бо дивиться на інших звірів згори.

Батько, перечитавши свідоцтво: «Чи ти не соромишся бути останнім учнем з усіх вас двадцятьох у класі?»

Івась: То могло б бути ще гірше.

Батько: «Якто?»

Івась: Ну, а якби було сорок учнів у класі?

Цей професор зовсім не був людиною неуважною. І коли в кімнату вбігла дружина з газетою в руках, він просто був дуже заглиблений у свою працю.

— Ти бачив таке? — схвильовано вигукнула вона. — Тут повідомлення про твою смерть!

— Справді? — обізвався професор, не відводячи погляду від паперів. — Не забудь же надіслати квітів.

— Яка різниця між школою і театром?

— В театрі можна підповідати, а в школі ні.

До лікаря приходять пацієнт:

— Ой, пане докторе! Почуваю себе дуже погано. Щось мене тисне в грудях, голова завжди болить, шлунок не в порядку, а на серце віддавна нездужаю. Крім цього, терплю на ревматизм, по ночах не сплю...

— Ну, ну! — перебиває йому лікар. — Як ви те все витримуєте, то ви маєте кінське здоров'я.

... Минуло з півгодини. Вода заспокоїлась, піднятий намул осів. Знову припливли на обмілину перелякані рибки, а ось визирнули і великі головні-чорноспинники.

Не чуючи небезпеки, табунець легковажних рибок підплив до самого берега. Єнот виліз із кущів і знову кинувся у воду. Уткнувши голову в пісок, він почав шумно борсатись. Мить — і в зубах маленького рибалки затріпотіла лобаста рибина. Хоч важко дісталась здобич, зате ж який добрий сніданок!..

Юрко до Ромка:

— Скажи мені: цілий час у часі переви ти в школі співаєш; чому?

— А, от так — щоб забити час.

— Ну, то ти маєш страшну зброю!

Довідався.

— «Що робить твій батько?» — «Хворий».

— «Та я питаю чим займається, що робить?»

— «Кашляє».

— «А що робить, як здоровий?»

— «Не кашляє».

— «Тумане! Я хочу знати, що робить твій батько, коли він не хворий, не кашляє і не лежить у ліжку?»

— «Тоді здоровий»...

— Учора чув я промову вашого сина. Він має чудовий голос...

— Це по мені.

— Його промова тривала понад дві години...

— Це він має від мамі.

— Коли наш син писав до нас останній раз?

— Одну хвилинку, зараз загляну до чекової книжечки.

ЗАГАДКИ

Дорогі Друзі й Подруги!

Від наступного числа ми розпочнемо «Перегони загадок»: за правильне розв'язання кожної загадки читач, який надішле розгадку до редакції, одержить пункти — за одну загадку більше, за другу менше, залежно від того, яка заважка є дана загадка. Читачі, які здобувають найбільше пунктів продовж «Перегонів», що триватимуть 6 місяців, одержать гарні нагороди, які будуть проголошені в січневому «ЮНАКУ». Імена тих, що виграють, будуть теж поміщені на сторінках нашого журналу.

Сьогодні подаємо ще загадки без точок — для вправи. Старайтесь їх розгадувати! Це дасть Вам, дорогі Подруги й Друзі, добру заправу на наші «ПЕРЕГОНИ ЗАГАДОК», які почнуться вже від наступного числа.

Редакція

А. ЗНАЙДИ СЛОВО!

У кожному з поданих речень віднайти назву якоїсь домашньої птиці:

1. Миколо, ходи обідати і клич також Ольгу, — сказала мати.
2. Северин диктує «Заповіт Ярослава», а його брат, Ромчик, пише.
3. Кого люблю, того приголублю.
4. Бери сікач, Катерино, і січи капусту.

Б. СКІЛЬКИ ГОРОБЦІВ?

Одного разу спитав тато свого сина, що ходив до школи:

— Скажи мені, скільки летіло горобців, коли один летів перед двома горобцями, а один між двома, а один за двома? Поможіть йому відгадати!

Б. РАХУНКОВА ЛОМИГОЛОВКА

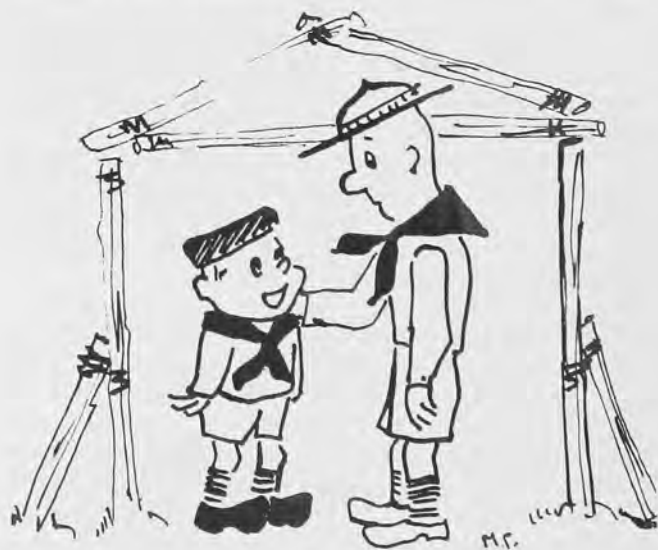
Батько має двох синів. Один із них старший від другого на 1 рік. Скільки років має батько, а скільки сини (кожний зокрема), якщо батько має сьогодні три рази стільки років, скільки мали обидва сини разом перед 6 роками, а за шість літ всі разом (батько й сини) будуть мати 82 роки.

Г. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ

1. Біле поле, чорне насіння, хто не вміє, той не посіє.
2. Тік-так, а з місяця ніяк.
3. Поле неміряне, худоба незлічена, пастух рогатий.
4. Без рук, без олівця, а малює без кінця.
5. Сидить Мурашка-семикожушка; хто побачить, той заплаче.

Г. На пластовій Зустрічі хтось запитав команданта табору юнаків:

«Скільки у вашому таборі членів?» Той подумав, подумав, та й каже: «Якби я поставив юнаків в похідну колону, по 2, по 3, по 4, по 5, або по 6 у ряд, мені завжди залишився б один юнак. Але як поставлю їх по 7 у ряд, то не лишиться мені ні одного». Поможіть поррахувати — скільки було юнаків у таборі?

- На таборі бунчужний питає юнака:
 — Скажи, Ромку, що робить стійковий, коли прийдуть його змінити?
 — Тішитися, друже бунчужний!

ХОДАТА З ПЕР'ЕДНОГО

З ПОПЕРЕДНЬОГО ЧИСЛА

Розгадки загадок з попереднього числа.

Чи 1. Ростик доїхав раніше до мети.
 Ростик 1 2 3 4 5 6 6 ударів.
 Богдан 6 7 8 9 10 11 12 7 ударів.

Ч. 3. а — дуб
 б — секвоя
 в — береза
 г — плакуча верба
 г — клен

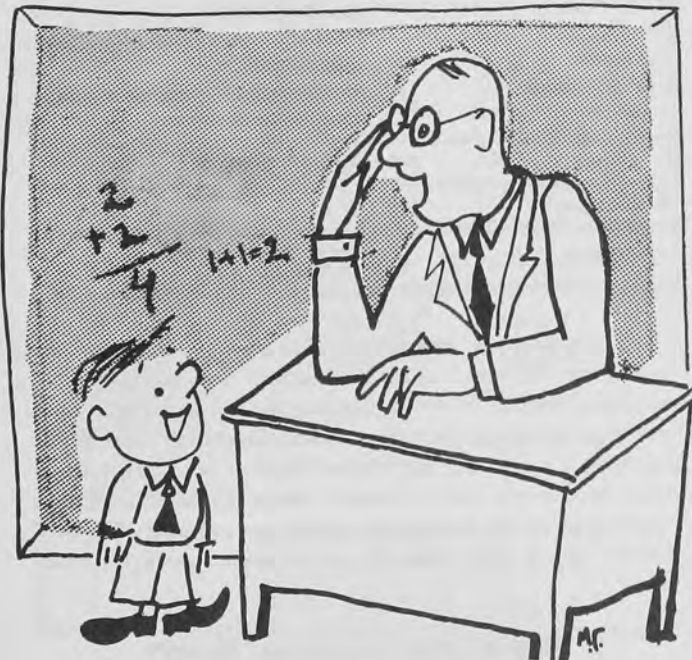
Ч. 4. Букви по перекутні дають
 «ЖИТТЯ В ПЛАСТІ»

Ж	и	р	а	ф	а
д	И	т	и	н	а
м	а	Т	в	і	й
п	а	р	Т	а	ч
в	і	т	р	Я	к
х	а	р	к	і	В

П	у	с	т	у	н
о	Л	е	н	к	а
с	п	А	р	т	а
к	р	а	С	н	о
п	а	л	а	Т	а
т	а	г	і	т	І

- 1
- 2
- 4
- 8
- 16
- 32
- 64
- 128
- 256
- 512
- 1024
- 2048
- 4096
- 8192
- 16384
- 32768
- 65536
- 131072
- 262144
- 524288

Разом: 1048575

ВІДПОВІДІ ДО СТОРІНКИ «ЛЮБІТЬ УКРАЇНУ»

1. — Ластівка; 2. — Чижик; 3. — Щиглик;
4. — Соловей; 5. — Снігур; 6. — Жайворонек;
7. — Синиця; 8. — Шишкар.

Учитель у школі питає учня:

- Нащо ми маємо очі?
- Щоб ними бачити!
- А нащо маємо ніс?
- Щоб ним нюхати.
- А нащо маємо вуха?
- Щоб їх мити щовечора...

«Юнака» треба не лише передплачувати, але й докладно читати, до нього дописувати, приєднувати йому передплатників і збирати пожертви на його пресфонд.

Від адміністрації

Оце у Ваших руках шосте число "Юнака", яким закінчуємо перший рік нашої праці. Наш початок, як це звичайно буває, був нелегкий. Щоправда не було в нашій касі власних грошей, не було ні одного передплатника, але в членів ГПБулави, КПСтаршин США та Канади і гурта співробітників редакції і адміністрації "Юнака" — було розуміння невідкладної потреби відповідного журналу для нашого юнацтва і віра в те, що так наші пластові провідники на місцях, як і широкий загальний членства, зокрема юнацтва прихильно та зі зрозумінням зустрине цей сміливий почин і що своїми масовими передплатами, як теж і пожертвами на пресфонд дасть потрібні фонди на видавання "Юнака".

На прикінці першого року праці можемо зробити такі підсумки. Замість сподіваних в першому році 1000 передплатників, маємо дотепер лише 707. Щоб журнал був самовистачальним треба принаймні 2.000 передплатників. Отже бракує ще щонайменше 1.300. До кінця 1963 р. мусимо під цим оглядом ще багато зробити!

Розбудовано сітку кольпортажу. Сьогодні можна купити "Юнака" в 25 українських книгарнях 16-ти більших міст США і Канади. Нав'язано контакт з пластовими організаціями поза нашим континентом. Маємо на початок 13 передплат з Австралії і обіцянку 35 передплат з Вел. Британії. Започатковано акцію **пожертв на пресфонд**. 18 жертводавців зложило 57.00 дол. На цілий рік і на таке велике число нашого членства це дуже скромна цифра. Сподіваємося, що вже в скорому часі буде краще! Нам уже вдалося одержати для "Юнака" кілька платних оголошень, які побільшують наші прибутки. Наші друзі повинні допомогти нам придбати більше таких оголошень з більших міст Канади і США. Це зовсім можливе. Треба лише трохи старань і доброї волі! Впродовж року значно збільшилася гурт співробітників редакції і адміністрації (гляди на 2-ій сторінці обкладинки), які свою працю для "Юнака" виконують зовсім без винагороди і вважають її за пластове "добре діло".

До Вас же, Друзі і Подрузи, маємо таке прохання: не лише передплачуйте, але й читайте "Юнака", дописуйте до нього. Надсилайте передплати й пожертви на пресфонд, приєднуйте нам передплатників з-поміж непластунів! Накінець одна **приємна новина**. Від січня 1964 р. "Юнак" буде появлятися щомісяця, крім липня і серпня, отже замість 6 чисел, як дотепер, буде десять річно. — Вітаю Вас нашим Скобі!

Ваш адміністратор

УСІ ЖЕРТВУЙМО НА ПРЕСФОНД «ЮНАКА»

Від появи 5-ого числа "Юнака" зложили (в доларах) на пресфонд: пл. сен. о. Володимир Івашко, Саскатун — 10.00, пл. сен. Юрій Пасецький, Торонто — 3.00, пл. сен. Степан Гела, Торонто — 3.00, пл. сен. Омелян Тарнавський, Торонто — 3.00, пл. сен. Лев Винницький, Монтреал — 2.00, пл. юнак Юрій Тарнавський, Торонто — 1.00, пл. юначка Марія Тарнавська, Торонто — 1.00, пл. сен. Тарас Дурбак, Ірвінгтон — 3.00, Курінь УСП "Сіроманці", США — 15.00, ст. пл. Авра Слюсарчук, Філадельфія — 1.00, **разом 42.00 дол.** Попередні пожертви — 15.00 дол. Разом вплинуло дотепер на пресфонд "Юнака" — 57.00 дол. **Хто черговий?**

КІЛЬКІСТЬ І ПРОЦЕНТОВЕ ВІДНОШЕННЯ ПЕРЕДПЛАТ ДО ЧИСЛА ЧЛЕНІВ УПЮ ПО СТАНЦІЯХ І КРАЯХ на день 15 жовтня 1963.

СТАНЦІЯ:	число членів УПЮ	число передплат	Процентове відношення передплат до юнацтва			
			0%	25%	50%	75%
Амстердам	10	6	60%			
Балтімор	19	14	74%			
Бостон	36	9	25%			
Бофало	45	43	96%			
Бріджпорт	13	11	85%			
Вашінгтон	7	7	100%			
Гартфорд	38	17	45%			
Гемстед	17	11	65%			
Денвер	16	7	44%			
Детройт	111	42	38%			
Джерзі Сіті	30	10	33%			
Елізабет	22	—	0%			
Йонкерс	6	3	50%			
Кентон	9	9	100%			
Клівеленд	98	48	49%			
Лорейн	15	11	73%			
Міннеаполіс	12	—	0%			
Ньюарк	71	2	3%			
Нью Брансвік	12	—	0%			
Нью Гейвен	20	4	20%			
Нью Йорк	212	25	12%			
Пасейк	42	10	24%			
Рочестер	36	25	69%			
Сиракузи	58	29	50%			
Трентон	22	—	0%			
Трой	5	—	0%			
Філадельфія	152	10	7%			
Чикаго	160	30	19%			
Янгстауи	14	10	71%			
Різни	—	21	—			
Разом США:	1308	414	32%			
Вінніпег	92	39	42%			
Гамільтон	47	42	89%			
Едмонтон	53	11	21%			
Моонтреал	64	28	44%			
Оттава	4	4	100%			
Саскатун	60	19	32%			
Ст. Кетеринс	14	14	100%			
Торонто	222	123	55%			
Р. Канада:	556	280	50%			
Р. Австралія:	277	13	5%			
РАЗОМ:	2141	707	33%			

З приємністю стверджуємо, що акція пожертв на пресфонд "Юнака" знаходить щораз більше зрозуміння серед наших читачів. **Жертвують не лише юнаки і юначки, але й ст. пластуни й пл. сенйори.** Так повинно бути і це доказ, що нашим журналом цікавляться і його доцінюють теж і старші члени Пласту, які розуміють, що самих передплат замало на видання "Юнака" і тому хотять нам допомогти своїми жертвами на пресфонд.

Всі жертвуймо на пресфонд "Юнака"!

ОДИНОКА ПЛАСТОВА КРАМНИЦЯ В КАНАДІ ПЛАЙ

продає такі пластові видання
ПО ЗНИЖЕНИХ ЦІНАХ

- Л. БАЧИНСЬКИЙ — ПЕРШІ КРОКИ
84 сторінки, ціна 50 центів. Книжка призначена в першу чергу для новацьких виховників.
  - БЕЙДЕН ПАУЕЛ — СКВАТІНГ ДЛЯ ХЛОПЦІВ
308 сторінок, ціна 50 центів. Підручник для сквартського юнацтва написаний основником сквартського руху.
  - В ДОРОГУ — ПЛАСТОВИЙ СПІВАННИК
192 сторінки, ціна — 1.00 дол.
  - МАНДРІВКА ПО УКРАЇНІ
Гра для українського юнацтва. Ціна — 2.00 дол.
  - ГРИ Й ЗАБАВИ В ПЛАСТОВІЙ ДОМІВЦІ
97 цікавих ігор. 40 сторінок. Ціна — 10 центів.
  - БОГДАН ЧЕХУТ — РІДНИМИ ПЛЯМИ
Збірка дуже цікавих нарисів і оповідань з пластового життя, призначена для пластового юнацтва. 155 сторінок. Ціна — 2.75 дол.
  - Д-р О. ТИСОВСЬКИЙ — ЖИТТЯ В ПЛАСТІ
Посібник для пластового юнацтва, автором якого є основник Українського Пласту. Багатоілюстроване видання. 544 сторінки. Ціна — 6.50 дол.
- ▲ Разом із замовленням посилайте належність грошовим переказом або банковим чеком до пластової кооперативи "ПЛАЙ" в Торонті:

Пластове Нідприємство МОЛОДЕ ЖИТТЯ

одинок пластова крамниця у США
має на складі:

пластові однострої, пластові відзнаки й виряд, пластову літературу, альбоми, різьби, вишивки, кераміку, філателію, українські національні прапори, книжки, шкільне приладдя і т. п.

MOLODE ZYTIA, Inc.
302 E. — 9th St., New York 3, N. Y.

Друкарня-ПЕРЕПЛЕТНЯ

КИЇВ

KIEV PRINTERS LTD.
606 RICHMOND ST W
TORONTO ONTARIO

виконує
всякі
друкарські
і переплетничі
роботи

- ОДНО І БІЛЬШЕКОЛЬОРОВІ
- НА АВТОМАТИЧНИХ МАШИНАХ
- ЛІТОГРАФІЧНІ РОБОТИ (ОФСЕТ)

ПЛАСТУНИ й ПЛАСТУНКИ!

Складайте Ваші ошадності в найбільшій
і найстаршій в Торонті Кредитівці

Українська Кредитова Спілка

297 COLLEGE ST. — TORONTO 2B, ONT.

● Щоб мати пізніше потрібні гроші, треба вже сьогодні почати шадити і то в своїй українській установі. ● Ошадність — це прикмета кожного доброго пластуна чи доброї пластунки!

ОДИНОКА ПЛАСТОВА КРАМНИЦЯ В КАНАДІ ПЛАЙ

продає

- книжки — шкільні підручники — молитовники — часописи — журнали — образи;
  - різьбу — рами до образів — кераміку — вишивки — полотно і нитки до вишивання;
  - дитячі іграшки — спортове приладдя — таборовий виряд;
  - солодощі — содові води;
  - пластові однострої, відзнаки і т. п.
- Кооператива «ПЛАЙ» приділює щорічно зі свого зарібку більшу пожертву на пластові цілі.

PLAY - COOP. LTD.

768 Queen St. W., Toronto 3, Ontario

Пластуни й Пластунки Вінніпегу!

Складайте свої, хочби найдрібніші,
ошадності
в українській кредитівці

КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА ПІВНІЧНОГО ВІННІПЕГУ

667 Flora Ave. — Winnipeg 4, Man.

Tel.: JU 9-8808

(в домі Читальні "Просвіти" — побіч Пластової
Домівки)

Пам'ятайте, що ошадність це четверта точка
пластового закону й гарна прикмета кожного
доброго пластуна й пластунки.

Хочете мати сотні доларів на свої студії?
— починайте шадити від... одного долара.

ЛЮБИТЬ УКРАЇНУ

СТОРІНКА
ЧИСЛО
1

ВІТРАВИ З УКРАЇНОЗНАВСТВА * РИСУНКИ: Б. Печенний

СПІВУЧІ ПТАХИ УКРАЇНИ

УКРАЇНА БАГАТА ВЕЛИКОЮ КІЛЬКІСТЮ ПТАШОК. З НИХ ДУЖЕ БАГАТО ПТАШОК СПІВУЧИХ. ЧИ МОЖЕТЕ ЇХ РОЗПІЗНАТИ? ЧИ ЗНАЄТЕ ЇХНІ НАЗВИ? ЯКЩО ТАК ТО ПОПРОБУЙТЕ ВИПОВНИТИ КВАДРАТИКИ ПІД ПТАШКАМИ НАРИСОВАНИМИ НА ЦІЙ СТОРІНЦІ, ПО ОДНІЙ БУКВІ У КОЖНОМУ КВАДРАТИКОВІ.

1

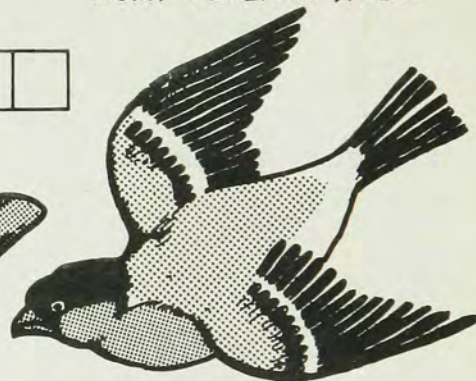
2

3

4

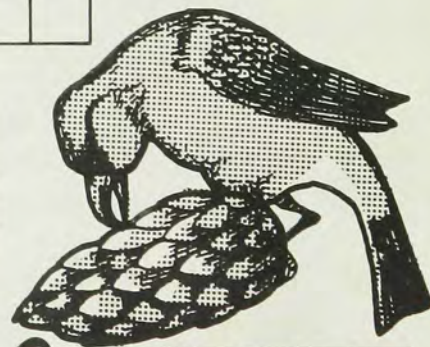
5

6

7

8